

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

*Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису*

УДК 342.9:351.74(477)

ВІТВИЦЬКА НАТАЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

**ДИСЕРТАЦІЯ
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС
ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ОФІЦЕРА ГРОМАДИ**

08 – Право

081 – Право

Подається на здобуття наукового ступеня доктор філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ **Н. В. Вітвіцька**

Науковий керівник: **Білик Вадим Миколайович**, кандидат юридичних наук,
доцент

КИЇВ – 2025

АНОТАЦІЯ

Вітвіцька Н. В. Адміністративно-правовий статус поліцейського офіцера громади. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». – Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2025.

У дисертації розкрито адміністративно-правовий статус поліцейського офіцера громади.

Виявлено й узагальнено, що наукова доктрина визначає поліцейського офіцера громади як прогресивний сучасний інститут правової держави, який кардинально змінює формат взаємодії між правоохоронною системою та суспільством, трансформуючи засадничі підходи до забезпечення правопорядку. Його правовий статус, заснований на принципах прозорості, підзвітності та соціальної обґрунтованості, свідомо контрастує із закритою та бюрократизованою системою традиційних поліцейських структур. Найважливіша місія полягає не лише в реагуванні на правопорушення, а й у системній проактивній роботі з відновлення та зміцнення довіри громадян до поліції як фундаментального елемента суспільної безпеки. Виступаючи посередником між централізованими правоохоронними органами та органами місцевого самоврядування, поліцейський офіцер громади втілює сучасну децентралізовану модель безпеки, орієнтовану на людину.

Сформувано структуру та розкрито поняття адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади. Адміністративно-правовий статус поліцейського офіцера громади трактується як ключовий чинник ефективності місцевих механізмів публічного адміністрування в умовах децентралізації. Концепція сервісності, етичної відповідальності, превентивності та партисипації розглядається як нормативна основа нової моделі поліцейської взаємодії з громадою. Спроможність поліцейського офіцера громади до оперативного реагування визначається належним

ресурсним забезпеченням та нормативною підтримкою, коли у межах цієї моделі передбачено функціональну інтеграцію цифрових інструментів моніторингу, персоніфікованих профілів і механізмів соціального партнерства.

Доведено, що структура адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади охоплює низку взаємопов'язаних елементів, які забезпечують ефективність і легітимність його діяльності. До елементів належать: правосуб'єктність, повноваження, обов'язки, відповідальність та гарантії. Повноваження включають обов'язок проводити профілактику, реагувати на звернення, брати участь у досудовому розслідуванні, право застосовувати адміністративний примус. Відповідальність охоплює дисциплінарну, адміністративну, кримінальну й матеріальну сфери за перевищення повноважень або бездіяльність.

Мета діяльності поліцейських офіцерів громади визначається як забезпечення публічного порядку та прав людини через запобігання правопорушенням і зміцнення соціальної згуртованості. Завдання поліцейських офіцерів громади охоплюють декілька рівнів: індивідуальний (взаємодія з мешканцями), інституційний (співпраця з місцевою владою) та стратегічний (формування безпекового середовища). Основний акцент робиться на проактивності, тобто на попередженні загроз, а не лише на реагуванні. До завдань відносяться участь у розробці безпекових стратегій, моніторинг ризиків, просвітницька діяльність і розвиток партнерства з громадськістю. Особливе значення надається формуванню довіри як ключового чинника успішної взаємодії. У багатьох джерелах підкреслюється важливість переходу від каральної до сервісної парадигми діяльності поліції. У контексті громади поліцейський офіцер громади виконує також роль координатора між секторами – правоохоронним, освітнім, медичним, соціальним. Його завдання включають також сприяння реінтеграції осіб із груп ризику, відтак, діяльність поліцейських офіцерів громади є синтетичною

та багатовекторною, що вимагає не лише професійної, а й етичної компетентності.

Розкрито зміст джерел адміністративного права, які регламентують адміністративно-правовий статус поліцейського офіцера громади в Україні. Зазначено, що їх юридична природа визначається загальнообов'язковістю, офіційністю походження та ієрархічною впорядкованістю, що відповідає принципам правової держави. Основу цієї системи становлять Конституція України, закони, підзаконні нормативно-правові акти та міжнародні зобов'язання держави. Такі джерела мають стабільну форму, проте здатні до адаптації в умовах змін правового середовища. Вони забезпечують реалізацію функцій правопорядку, безпеки, комунікації з громадою, а також відповідальності перед суспільством.

Удосконалено наукові положення стосовно функцій, завдань та організації діяльності поліцейського офіцера громади в Україні та визначено, що ключовим є формування безпечного середовища в межах громади з урахуванням соціальних та безпекових потреб на засадах філософії «community policing». Уточнено, що функції поліцейського офіцера громади не обмежуються класичною адміністративною (правоохоронною) діяльністю, а охоплюють освітню, комунікаційну та соціальну взаємодію, що посилює ефективність правозастосування.

Розкрито наукове розуміння компетенції поліцейського офіцера громади в Україні як систему мети, завдань, предмета відання та повноважень інтегральної адміністративно-правової конструкції, що поєднує правові, функціональні та соціально-етичні аспекти поліцейської діяльності в територіальній громаді. У якій визначаються зміст, межі та спрямованість діяльності поліцейського офіцера громади шляхом надання поліцейських послуг як інноваційної форми локального публічного сервісу у сферах публічного порядку та безпеки.

З'ясовано особливості юридичної відповідальності поліцейського офіцера громади в Україні та визначено, що його професійні й добродесні дії

зміцнюють авторитет державної служби, тоді як правопорушення завдають шкоди публічному інтересу. У цьому контексті негативний публічний образ офіцера є неприпустимим, оскільки дискредитує ідею партнерства між владою і суспільством. Такі дії мають тягнути за собою обов'язкове реагування у формі виховного або дисциплінарного впливу у разі відсутності ознак адміністративного чи кримінального правопорушення.

Узагальнено міжнародний досвід адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади який становить концептуальну основу для формування національного законодавства у сфері забезпечення правопорядку та в окремих положеннях мають характер норм прямої дії.

Удосконалено напрями, інструментарій та законодавство щодо правового забезпечення адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади в Україні. Зроблено висновок про важливість якісної підготовки офіцерів, яка має охоплювати правозахисні та комунікативні компетенції. Актуалізовано значення офіцера громади як ключового суб'єкта публічної безпеки у кризових умовах та підтверджено необхідність належного фінансового та ресурсного забезпечення для сталого функціонування моделі СоР.

Ключові слова: Національна поліція України, поліцейська діяльність, адміністративна діяльність, публічне адміністрування, правоохоронні органи, поліцейський офіцер громади, адміністративно-правовий статус, повноваження, компетенція, відповідальність, громада, права та свободи людини.

ANNOTATION

Vitvitska N.V. Administrative and legal status of a community police officer. – *Qualification scientific work on the rights of the manuscript.*

The thesis for obtaining a scientific degree of Doctor of Philosophy in specialty 081 “Law.” National Academy of Internal Affairs. – Kyiv, 2025.

The dissertation reveals the administrative and legal status of a community police officer.

It is revealed and generalized that the scientific doctrine defines a community police officer as a progressive modern institution of the rule of law, which radically changes the format of interaction between the law enforcement system and society, transforming the fundamental approaches to ensuring law and order. Its legal status, based on the principles of transparency, accountability and social validity, consciously contrasts with the closed and bureaucratized system of traditional police structures. The most important mission is not only to respond to offenses, but also to systematically proactive work to restore and strengthen citizens' trust in the police as a fundamental element of public security. Acting as an intermediary between centralized law enforcement agencies and local government bodies, a community police officer embodies a modern decentralized model of security, focused on the person.

The structure and concept of the administrative and legal status of a community police officer are formed and disclosed. The administrative and legal status of a community police officer is interpreted as a key factor in the effectiveness of local mechanisms of public administration in the context of decentralization. The concept of service, ethical responsibility, prevention and participation is considered as the normative basis of a new model of police interaction with the community. The ability of a community police officer to respond promptly is determined by appropriate resource provision and normative support, when the functional integration of digital monitoring tools, personalized profiles and social partnership mechanisms is provided within the framework of

this model. It is proven that the structure of the administrative and legal status of a community police officer includes a number of interrelated elements that ensure the effectiveness and legitimacy of his activities. The elements include: legal personality, powers, duties, responsibility and guarantees. The powers include the obligation to carry out prevention, respond to appeals, participate in pre-trial investigations, and the right to apply administrative coercion. Responsibility covers disciplinary, administrative, criminal, and material liability for abuse of authority or inaction.

The purpose of community police officers is defined as ensuring public order and human rights through the prevention of offenses and strengthening social cohesion. The tasks of community police officers cover several levels: individual (interaction with residents), institutional (cooperation with local authorities), and strategic (forming a safe environment). The main emphasis is on proactivity, that is, on preventing threats, not just reacting. The tasks include participating in the development of security strategies, monitoring risks, educational activities, and developing partnerships with the public. Particular importance is attached to building trust as a key factor in successful interaction. Many sources emphasize the importance of the transition from a punitive to a service paradigm of police activity. In the context of a community, a community police officer also plays the role of a coordinator between sectors - law enforcement, education, medical, social. His tasks also include promoting the reintegration of individuals from risk groups, therefore, the activities of community police officers are synthetic and multi-vector, which requires not only professional, but also ethical competence. The content of the sources of administrative law that regulate the administrative and legal status of a community police officer in Ukraine is disclosed. It is noted that their legal nature is determined by general obligation, official origin and hierarchical order, which corresponds to the principles of a state under the rule of law. The basis of this system is the Constitution of Ukraine, laws, subordinate regulatory legal acts and international obligations of the state. Such sources have a stable form, but are capable of adaptation in conditions of changes in the legal

environment. They ensure the implementation of the functions of law and order, security, communication with the community, as well as responsibility to society.

The scientific provisions on the functions, tasks and organization of the activities of a community police officer in Ukraine have been improved and it has been determined that the key is the formation of a safe environment within the community, taking into account social and security needs on the basis of the philosophy of "community policing". It has been clarified that the functions of a community police officer are not limited to classical administrative (law enforcement) activities, but include educational, communication and social interaction, which enhances the effectiveness of law enforcement.

The scientific understanding of the competence of a community police officer in Ukraine as a system of goals, tasks, subject of responsibility and powers of an integrated administrative and legal structure that combines legal, functional and socio-ethical aspects of police activities in a territorial community is revealed. In which the content, boundaries and direction of the activities of a community police officer are determined by providing police services as an innovative form of local public service in the areas of public order and security.

The features of the legal liability of a community police officer in Ukraine have been clarified and it has been determined that his professional and virtuous actions strengthen the authority of the civil service, while offenses harm the public interest. In this context, a negative public image of an officer is unacceptable, as it discredits the idea of partnership between the authorities and society. Such actions should entail a mandatory response in the form of educational or disciplinary action in the absence of signs of an administrative or criminal offense.

The international experience of the administrative and legal status of a community police officer has been summarized, which constitutes the conceptual basis for the formation of national legislation in the field of law enforcement and in some provisions have the character of direct action norms.

The directions, tools and legislation on the legal provision of the administrative and legal status of a community police officer in Ukraine have been

improved. The conclusion is made about the importance of high-quality training of officers, which should include human rights and communication competencies. The importance of the community officer as a key subject of public safety in crisis conditions is updated and the need for adequate financial and resource support for the sustainable functioning of the CoP model is confirmed.

Keywords: National Police of Ukraine, police activity, administrative activity, public administration, law enforcement agencies, community police officer, administrative and legal status, powers, competence, responsibility, community, human rights and freedoms.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Vitvitska N. Community police officer as an object of domestic and foreign administrative and legal research. *Підприємництво, господарство і право*. 2022. № 4. С. 17–22. URL: <http://www.pgp-journal.kiev.ua/archive/2022/4/3.pdf>.

2. Вітвіцька Н.В. Поліцейський офіцер громади в Україні та подібні програми в інших країнах світу. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 7. С. 230–232. URL: http://www.lsej.org.ua/7_2022/52.pdf.

3. Вітвіцька Н.В. Особливості відбору поліцейського офіцера громади. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 11. С. 401–403. URL: http://lsej.org.ua/11_2022/95.pdf.

4. Вітвіцька Н.В. Юридична відповідальність поліцейського офіцера громади. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2023. № 4. С. 54–59. URL: <http://journals.lvduvs.lviv.ua/index.php/law/article/view/802/789>.

5. Вітвіцька Н.В., Білик В.М. Функції, завдання та організація діяльності поліцейського офіцера громади. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 11. С. 529–531. URL: http://lsej.org.ua/11_2023/129.pdf.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. Вітвіцька Н.В. Заснування проєкту «поліцейський офіцер громади». *Features of the development of modern science in the pandemic's era: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the II International Scientific and Theoretical Conference (Berlin, 15 July 2022)*. Berlin : European Scientific Platform, 2022. С. 71–72.

7. Вітвіцька Н.В. Взаємозв'язок поліцейського офіцера громади з громадою. *Science of post-industrial society: globalization and transformation*

processes: матеріали III Міжн. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, м. Відень, 22 лип. 2022 р.). Вінниця, Відень : ГО «Європейська наукова платформа», ТОВ «International Centre Corporative Management» 2022. С. 138–139.

8. Вітвіцька Н.В. Нормативно-правове регулювання поліцейського офіцера громади. XII наукові читання, присвячені пам'яті академіка В.В. Копейчикова: матеріали наук.-практ. конф. (м. Київ, 17 лист. 2022 р.). К. : Нац. акад. внутр. справ, 2022. С. 84–87.

9. Вітвіцька Н.В. Дії поліцейських офіцерів громади в разі невиконання обмежувальних заходів, обмежувальних приписів або непроходження програми для кривдника: кримінально-правовий аспект. *Актуальні проблеми кримінального права*: матеріали XIII Всеукр. наук.-теор. конф. (м. Київ, 30 лист. 2022 р.). К. : Нац. акад. внутр. справ, 2022. С. 205–207.

ЗМІСТ

ВСТУП	13
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ОФІЦЕРА ГРОМАДИ	
1.1. Інститут поліцейського офіцера громади як об’єкт вітчизняних та зарубіжних адміністративно-правових досліджень.....	24
1.2. Поняття, сутність та структура адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади.....	55
1.3. Джерела права, що регламентують адміністративно-правовий статус поліцейського офіцера громади.....	81
Висновки до розділу 1.....	107
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ОФІЦЕРА ГРОМАДИ	
2.1. Особливості функцій, завдань діяльності поліцейського офіцера громади.....	116
2.2. Особливості компетенції поліцейського офіцера громади.....	139
2.3. Особливості юридичної відповідальності поліцейського офіцера громади.....	158
Висновки до розділу 2.....	185
РОЗДІЛ 3. МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ОФІЦЕРА ГРОМАДИ	
3.1. Міжнародний досвід адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади та запровадження його в Україні.....	192
3.2. Удосконалення правового забезпечення адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади.....	217
Висновки до розділу 3.....	222
ВИСНОВКИ	229
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	234
ДОДАТКИ	261

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми дослідження. Національна поліція України є відносно новоствореною інституцією у порівнянні із іншими державними інституціями України, якщо вже не порівнювати із європейськими або іншими аналогами Західного світу, які будувались та розвивались і вдосконалювались десятки або сотні років. Проблематика висвітлення українських реалій існування Національної поліції, її діяльності загалом, діяльності поліцейського офіцера громади хоча й станом на сьогодні активно підіймається в українському науковому доробку адміністративного, кримінального права, усе одно становить значну актуальність внаслідок того, що українська поліція лише перебуває на етапі становлення.

Водночас, після перетворення міліції на поліцію відбулось фундаментальне переосмислення принципів та філософії діяльності такого правоохоронного органу загалом, зокрема кардинальні зміни відбуваються й у сфері принципів та підходів до адміністративної діяльності Національної поліції, у свою чергу, поліцейський офіцер громади є важливим елементом реформування Національної поліції України, і такий інститут є новим навіть для новоствореної Національної поліції. Це також створює попит і необхідність у нових наукових дослідженнях з окресленої проблематики із врахуванням нових принципів і підходів до діяльності поліцейського офіцера громади. У 2019 році в Україні було започатковано інноваційний проєкт, спрямований на закріплення за кожною територіальною громадою окремого поліцейського офіцера. Основним концептуальним підходом цього проєкту стало утвердження моделі поліцейського, який діє автономно в межах делегованих повноважень, здійснюючи правоохоронну діяльність у партнерстві з органами місцевого самоврядування та іншими суб'єктами публічної влади.

В умовах сьогодення впровадження проекту «Поліцейський офіцер громади», де основними цілями є дотримання прав та свобод громадян, спільне вирішення проблем в громадах направлених на безпекове середовище в них, не дивлячись на військовий стан в державі продовжує реалізовуватися. Так, відповідно до звітів Національної поліції України, проєкт «Поліцейський офіцер громади» у 2023 році реалізовано в 749 територіальних громадах то в 2024 році, він реалізований у 974 територіальні громади (+225) у 23 регіонах. У 2023 році забезпечувало 1476 поліцейських офіцерів громад то у 2024 році - 1883 офіцерів (+407). У державі функціонувало в 2023 році 1169 поліцейських станцій, то у 2024 році їх вже нараховується 1388 (+219), із яких 24 – у центрах безпеки.

Водночас із метою надання якісних поліцейських послуг у територіальних громадах та створення належних умов для роботи поліцейських офіцерів громад Національною поліцією за сприяння місцевих органів самоврядування відкриваються поліцейські станції, утримання яких здійснюється за рахунок місцевих бюджетів, де упродовж тільки 2024 року на території держави розпочали роботу 236 поліцейських станцій [48; 49]. Актуальність також посилюється й тим фактором, що науковий доробок потребує у висвітленні, аналізі та окресленні корисного для України досвіду адміністративно-правового статусу офіцерів громад держав із розвиненою демократією, оскільки в рамках євроінтеграції саме поліцейські інституції таких держав стали взірцем для побудови нової Національної поліції України загалом, зокрема інституту поліцейського офіцера громади й відповідного нормативно-правового забезпечення.

Зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями. Суміжну з нами проблематику аналізували науковці, так Сташків Я.Я. проаналізував адміністративно-правове регулювання профілактичної діяльності дільничних

офіцерів поліції (2020)¹, Пінчук В.В. дослідив адміністративно-юрисдикційну діяльність дільничних офіцерів поліції (2022)². Однак, ними досліджувалась діяльність дільничних офіцерів поліції, а не поліцейського офіцера громади, що потребує детального аналізу адміністративно-правового статусу офіцерів громад та визначення їх специфіки в організації роботи. На сьогодні комплексне дисертаційне дослідження щодо адміністративно-правового статусу офіцерів громад відсутнє.

Водночас проблематика, визначена у дослідженні, й висвітлюється у працях вітчизняних дослідників на кшталт К. Анісомова, О. Бандурки, О. Батраченка, О. Безпалової, В. Білика, А. Боровика, В. Бондар, С. Брателя, С. Браткова, К. Бугайчука, В. Братковського, В. Варивода, С. Вітвіцького, В. Галуцька, І. Голосніченка, В. Глухочері, М. Голуба, О. Головка, К. Гусевої, С. Гнатюка, О. Дрозда, Є. Кобка, С. Комісарова, С. Короєда, І. Кривдіної, О. Крижановської, М. Лошицького, В. Любчика, О. Матюхіної, Р. Миронюка, О. Мердової, О. Мороз, О. Музичука, Б. Логвиненка, Т. Овчаренко, Т. Назар, О. Панової, В. Пчеліна, Ю. Хатнюка та інших, однак у своїй більшості вони здійснювали дослідження більш загальних чи суміжних питань нашої проблематики.

А також зарубіжних Лі П. Браун, Джона П. Бродеріка, П. Вілсона, Р. Гленсора, Альберта Дж. Рейсс-молодшого, Б. Маккарті, Пітера К. Маннінга, Джеремі М. Вілсона, Девіда В. Кендалла, К. Пік, Томаса С. Мерфі, Джона К. Мартіна, Гаррі Т. Гріна, Майкла В. Каплана, Кріса Б. Левіна, Джона Р. Коттера, С. Лоуренс, Елізабет А. Дейвіс, Сари М. Лемке, Роберта П. Тейлора, Кріса А. Міллера, Джеймса В. Фостера, які зазначили напрям взаємодії поліції і громади на засадах партнерства, визначаючи при цьому не тільки специфіку організації такої роботи, але і наголошуючи на становленні

¹ Сташків Я.Я. Адміністративно-правове регулювання профілактичної діяльності дільничних офіцерів поліції. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2020. 351с

² Пінчук В.В. Адміністративно-юрисдикційна діяльність дільничних офіцерів поліції. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2022. 222с

професійних навичок правоохоронців, однак в умовах сьогодення існує потреба із врахуванням наявного досвіду діяльності Національної поліції України, іноземного досвіду, у комплексному та системному висвітленні адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Тема дисертації ґрунтується на Цілях сталого розвитку України на період до 2030 року (Указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019), Національній стратегії у сфері прав людини (Указ Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021), Комплексному стратегічному плані реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023-2027 роки (Указ Президента України від 11 травня 2023 р. № 237/2023), Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2021-2025 роки, що затверджена постановою загальних зборів НАПрН України від 26.03.2021 р. № 12-21.

Тему дисертації затверджено Вченою радою Національної академії внутрішніх справ 28 вересня 2021 р. (протокол № 18).

Мета і задачі дослідження. *Мета* дисертації полягатиме в тому, щоб на основі теорії адміністративного права, теорії поліцейстики, чинного законодавства й узагальнення практики її застосування встановити теоретичні основи й особливості адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади та на основі цього здійснити пропозиції щодо поліпшення та удосконалення нормативно-правових актів, що визначають адміністративно-правовий статус поліцейського офіцера громади.

Згідно з поставленою метою визначено наступні *завдання* дослідження:

– виявити та узагальнити наукові положення щодо інституту поліцейського офіцера громади як об'єкта вітчизняних та зарубіжних адміністративно-правових досліджень;

– сформулювати поняття, з'ясувати сутність та розкрити структуру адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади в Україні;

- розкрити зміст джерел права, які регламентують адміністративно-правовий статус поліцейського офіцера громади в Україні;
- удосконалити наукові положення стосовно функцій, завдань та організації діяльності поліцейського офіцера громади в Україні;
- розкрити наукове розуміння компетенції поліцейського офіцера громади в Україні;
- з'ясувати особливості юридичної відповідальності поліцейського офіцера громади в Україні;
- виявити та узагальнити міжнародний досвід адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади та запровадження його в Україні;
- удосконалити напрями, інструментарій та законодавство щодо правового забезпечення адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади в Україні.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають в процесі формування адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади та адміністративної (правоохоронної) його діяльності в Національній поліції України.

Предметом дослідження є адміністративно-правовий статус поліцейського офіцера громади Національної поліції України.

Методологія і методи дослідження. Методологічне підґрунтя дослідження згідно об'єкту, предмету, мети і завдань складають методи наукового пізнання. Так, для досягнення мети дисертаційної роботи та забезпечення наукової об'єктивності одержаних результатів було застосовано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання. А саме: *аналітичний та системно-структурний метод* дозволив проаналізувати та виявити і узагальнити структурні зв'язки між змінними або елементами досліджуваної системи (підрозділи 1.1; 1.2; 1.3; 2.1; 2.2; 2.3; 3.1). За допомогою *методу аналізу та синтезу* вивчено та проаналізовано об'єкт у його цілісності та визначено його складові частини та їх взаємозв'язок

(підрозділи 1.1; 1.2;1.3; 2.1; 2.2; 2.3; 3.1). Методи *єдності логічного та історичного, аналізу та синтезу* дозволили проаналізувати міжнародне нормативно-правове регулювання діяльності ПОГ, взаємодію із населенням, визначити шляхи удосконалення діяльності ПОГ (підрозділи 1.1; 1.2 та 3.1). *Логіко-семантичний метод* використано в усіх підрозділах дисертаційного дослідження для критичного аналізу доктринальних наукових положень та поглиблено понятійний апарат. *Діалектичний метод* дозволив проаналізувати відповідно до європейських стандартів норми чинного законодавства та виявити певні прогалини (підрозділ 3.2), що дало змогу сформулювати пропозиції щодо їх удосконалення. Аналіз діяльності міжнародних правохоронних структур в аналізованій сфері та окреслити аспекти перейняття європейського досвіду здійснено за *порівняльним методом* (підрозділи 3.2).

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших комплексним дослідженням адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади, а отримані результати та узагальнення значно удосконалюють цю сферу У результаті проведеного дослідження:

вперше:

– з'ясовано, що адміністративно-правовий статус поліцейського офіцера громади в умовах воєнного стану це система внутрішніх чинників здійснення ним своїх функцій шляхом надання розширених поліцейських послуг як найбільш наближеного представника сектору безпеки і оборони в територіальних громадах в умовах повномасштабного вторгнення російських окупантів в Україну. Це поєднує не лише функції забезпечення публічного порядку й правопорядку, а й елементи невідкладної допомоги населенню в умовах надзвичайної безпекової загрози: при виконанні функцій рятувальника до прибуття підрозділів ДСНС, наданні домедичної допомоги до прибуття медиків, участі у забезпеченні фізичної безпеки цивільних осіб, а

в окремих випадках – залученні до спеціальних поліцейських формувань оборони;

– комплексно узагальнено іміджеву складову юридичної відповідальності поліцейського офіцера громади як ключову для формування довіри до Національної поліції та органів виконавчої влади. Його професійні й добродесні дії зміцнюють авторитет державної служби, тоді як правопорушення завдають шкоди публічному інтересу. У цьому контексті негативний публічний образ офіцера є неприпустимим, оскільки дискредитує ідею партнерства між владою і суспільством. Такі дії мають тягнути за собою обов’язкове реагування у формі виховного або дисциплінарного впливу у разі відсутності ознак адміністративного чи кримінального правопорушення;

удосконалено:

– наукові положення щодо мети, завдань та функцій організації діяльності поліцейського офіцера громади, виходячи з інтегративного підходу до забезпечення публічної безпеки і порядку в територіальних громадах. Визначено, що ключовим є формування безпечного середовища в межах громади з урахуванням соціальних та безпекових потреб на засадах філософії «community policing». Уточнено, що функції поліцейського офіцера громади не обмежуються класичною адміністративною (правоохоронною) діяльністю, а охоплюють освітню, комунікаційну та соціальну взаємодію, що посилює ефективність правозастосування. Поряд із класичними поліцейськими послугами здійснюється моніторинг ризиків та участь у безпекових програмах;

– доктринальне розуміння компетенції поліцейського офіцера громади як системи мети, завдань, предмета відання та повноважень інтегральної адміністративно-правової конструкції, що поєднує правові, функціональні та соціально-етичні аспекти поліцейської діяльності в територіальній громаді, де зміст, межі та спрямованість діяльності поліцейського офіцера громади визначаються шляхом надання поліцейських послуг як інноваційної форми локального публічного сервісу у сферах публічного порядку та безпеки;

– адміністративно-правовий статус поліцейського офіцера громади є чинником у ефективності місцевих механізмів публічного адміністрування в умовах децентралізації. Концепція сервісності, етичної відповідальності, превентивності та партисипації розглядається як нормативна основа нової моделі поліцейської взаємодії з громадою. Спроможність поліцейського офіцера громади до оперативного реагування визначається належним ресурсним забезпеченням та нормативною підтримкою, коли у межах цієї моделі передбачено функціональну інтеграцію цифрових інструментів моніторингу, персоніфікованих профілів і механізмів соціального партнерства;

отримали подальшого розвитку:

– наукові положення щодо розвитку адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади, спрямованого на подолання відчуження між правоохоронною системою та суспільством через діалогічну взаємодію. Його правовий статус поєднує поліцейські повноваження з громадською легітимністю, що забезпечує баланс між централізованим управлінням та місцевою автономією громад. Функції поліцейського офіцера громади є ширшими ніж у поліцейських, і включають соціальну роботу, медіацію та профілактику, що відображає сервісну модель поліцейської діяльності. Відповідальність ґрунтується як на юридичних нормативах, так і на етичних критеріях, що вимагає комплексної оцінки його ефективності через призму довіри громади. Система гарантій професійної діяльності включає інституційний захист, психологічну підтримку та механізми громадського контролю, що свідчить про пріоритет гуманістичного підходу;

– наукові положення стосуються міжнародних нормативно-правових актів, які одночасно становлять концептуальну основу для формування національного законодавства у сфері забезпечення правопорядку та в окремих положеннях мають характер норм прямої дії. Головне значення серед них має Європейський кодекс поліцейської етики (Rec(2001)10), що фіксує стандарти правомірності, пропорційності, відкритості поліції та

поваги до прав людини, однак не імплементований у правову систему України й перебуває у статусі неофіційного еталона поведінки. Визначено, що практичне значення цього документа полягає в можливості його використання як джерела моральних орієнтирів, на які можуть спиратися керівники поліції та поліцейські офіцери громади в межах, що не суперечать чинному національному законодавству;

– наукові положення щодо міжнародного досвіду адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади та запровадження його в Україні. Доведено, що за ним суспільно орієнтована поліцейська діяльність ефективно забезпечує громадський порядок на основі партнерства між поліцією та громадою. Розкрито значущість нормативного закріплення статусу офіцера громади, яке формує стабільну правову основу діяльності та підвищує довіру населення. Цілісно узагальнено організаційні форми інституалізації Community Policing через створення спеціалізованих підрозділів та посад. Зроблено висновок про важливість якісної підготовки офіцерів, яка має охоплювати правозахисні та комунікативні компетенції. Актуалізовано значення офіцера громади як ключового суб'єкта публічної безпеки у кризових умовах. Підтверджено необхідність належного фінансового та ресурсного забезпечення для сталого функціонування моделі CoP.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес, зокрема в:

освітньому процесі – під час проведення занять зі здобувачами освіти при вивченні навчальних дисциплін «Адміністративні послуги у сфері правоохоронної діяльності», «Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції», «Актуальні проблеми адміністративної діяльності МВС України», «Актуальні проблеми поліцейської діяльності», «Організація діяльності дільничних офіцерів поліції», «Організація діяльності поліції щодо забезпечення публічної безпеки та порядку», «Охорона публічної безпеки та порядку в сучасних умовах», «Партнерство поліції з іншими органами

публічної адміністрації та суспільством», «Поліцейська діяльність», «Поліцейські заходи та заходи адміністративного примусу. Протидія домашньому насильству», «Практикум з протидії окремим видам адміністративних правопорушень» (акт впровадження Національної академії внутрішніх справ);

– *науково-дослідній діяльності* – для подальшого дослідження адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади, а також під час підготовки підручника «Поліцейська діяльність» (акт впровадження Національної академії внутрішніх справ);

– *практичній діяльності* – під час удосконалення адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади.

Особистий внесок здобувача. Викладені в дисертації положення, висновки та рекомендації, що становлять новизну, ґрунтуються на наукових дослідженнях автором особисто. В опублікованій у співавторстві науковій публікації з Білик В.М. функції, завдання та організація діяльності поліцейського офіцера громади особистий внесок дисертанта становить не менше 50 % матеріалу.

Апробація результатів матеріалів дисертації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження оприлюднено та обговорено на чотирьох науково-практичних конференціях ««SCIENTIA» with Proceedings of the II International Scientific and Theoretical Conference» (Berlin, 15 July 2022); «Science of post-industrial society: globalization and transformation processes» (м. Вінниця, м. Відень, 22 лип. 2022 р.); «XII наукові читання, присвячені пам'яті академіка В.В. Копейчикова»(м. Київ, 17 лист. 2022 р.); «Актуальні проблеми кримінального права» (м. Київ, 30 лист. 2022 р.).

Публікації. Основні результати дисертаційного дослідження висвітлено в 9 публікаціях, а саме: 5 статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України та чотирьох тезах, які оприлюднені на всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференціях

Структура дисертації. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, які об'єднують вісім підрозділів, висновків, додатків і списку використаних джерел. Повний обсяг дисертації становить 271 сторінки. Список використаних джерел складається із 241 найменування і займає 27 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ОФІЦЕРА ГРОМАДИ

1.1. Інститут поліцейського офіцера громади як об'єкт вітчизняних та зарубіжних адміністративно-правових досліджень

Будь-який процес починається з етапу зацікавленості, оскільки саме таке ставлення до поставленого питання запускає процес пізнання конкретних фактів. За допомогою організаційних, методичних і технічних прийомів відбувається аналіз основних складових кожного конкретного суспільного явища у галузі права, соціології, кримінології та публічного управління, у нашому випадку, інститут поліцейського офіцера громади.

Об'єкт дослідження являє собою ту складову, на яку спрямована пізнавальна діяльність, тобто процес або явище, що викликає проблемну ситуацію та обране для детального вивчення. Об'єкт характеризується відносною автономністю та має чіткі межі, а саме дослідження може стосуватися як емпіричних, так і теоретичних об'єктів.

Становлення інституту поліцейського офіцера громади як невід'ємного елементу національної системи забезпечення правопорядку відбувається в контексті трансформаційних процесів, що охоплюють сучасне українське суспільство. Реформи сектору безпеки, суспільні запити щодо підвищення ефективності, направлені на відкритість та наближеність поліцейської діяльності до потреб громад і відповідно тягнуть за собою необхідність нормативного закріплення нових моделей взаємодії між поліцією та населенням, зокрема через інституалізацію функцій поліцейського офіцера громади, чия діяльність охоплює не лише охорону публічного порядку, але й превентивну роботу, правову просвіту, участь у вирішенні соціально значущих проблем на місцевому рівні. Отже, зазначений новий об'єкт

регулювання потребує глибокого наукового осмислення правової природи, механізмів реалізації та впливу на інституційну структуру суспільства.

Через вивчення та осмислення наукових джерел можливо систематизувати юридичні інструменти, необхідні для регулювання відносин, які виникають у межах взаємодії поліції з громадою, що в свою чергу дає змогу чітко визначити межі допустимого втручання державних структур, зокрема Національної поліції, у публічну та приватну сферу життя громадян.

Інститут поліцейського офіцера громади ілюструє важливість такого підходу, адже реалізує концепцію безпеки через партнерство з громадою, що охоплює як індивідуальні, так і колективні інтереси. Дослідження якого дозволять окреслити нову сферу суспільних відносин, яка потребує чіткого правового регулювання зокрема, між представниками поліції, органами місцевого самоврядування та мешканцями територіальних громад. Успішне функціонування зазначеного інституту передбачає наявність ефективних правових норм, які мають бути сформовані з урахуванням особливостей об'єкта правового впливу, а саме поведінки людини, її прав, безпеки, довіри до державних інституцій. Окрім того, аналітичне осмислення дозволить точно визначити коло суб'єктів цих правовідносин, способи правового впливу, а також передбачити наслідки реалізації відповідних норм.

На практиці чітке розуміння специфіки таких правовідносин дозволить мінімізувати правові помилки в діяльності поліцейського офіцера громади, уникнути надмірного адміністративного навантаження на громаду та забезпечити прозорість у взаємодії поліції з населенням. Таким чином, дослідження інституту поліцейського офіцера громади спрямоване на дослідження ключових характеристик цього явища як у правовому, так і в соціальному вимірах, що дозволить не лише розробити дієві правові акти, але й забезпечити належний механізм моніторингу та контролю за їх реалізацією в умовах реформування сектору безпеки [73, с. 22-29].

Наукове осмислення інституту поліцейського офіцера громади як правового явища вимагає комплексного підходу, що враховує його функціональне призначення, соціальну роль та нормативно-правову базу так як він виступає не лише як представник правоохоронної системи, але й є ключовим елементом у забезпеченні публічної безпеки та правопорядку на місцевому рівні. Сам же інститут поліцейського офіцера громади передбачає тісну співпрацю поліції з місцевими жителями для спільного вирішення проблем безпеки та правопорядку, а його впровадження стало частиною реформи Національної поліції, спрямованої на децентралізацію та підвищення ефективності правоохоронної діяльності, що не може залишитись поза увагою сучасних науковців-адміністративістів.

Враховуючи, що поштовх до впровадження інституту поліцейського офіцера громади (ПОГ) в українську правоохоронну систему був ініційований за активної участі міжнародної спільноти, особливу увагу слід приділити науковим підходам та концептуальним основам, які формували цю модель. У світовій науковій літературі концепція взаємодії поліції з громадою розроблялася низкою авторитетних дослідників, зокрема, праці Джона П. Бродеріка, Альберта Дж. Рейсса-молодшого, Пітера К. Маннінга, Джеремі М. Вілсона, Девіда В. Кендалла, Томаса С. Мерфі, Джона К. Мартіна, Гаррі Т. Гріна, Майкла В. Каплана, Кріса Б. Левіна, Джона Р. Коттера, Елізабет А. Дейвіс, Сари М. Лемке, Роберта П. Тейлора, Кріса А. Міллера та Джеймса В. Фостера становлять підґрунтя для осмислення та практичного впровадження моделі поліцейської діяльності, орієнтованої на громаду. Зазначені науковці у своїх роботах акцентували увагу не лише на організаційних аспектах взаємодії поліції та громади, а й на значущості формування професійної компетентності поліцейських, здатних здійснювати ефективну превентивну роботу, підтримувати безпеку в громадах та формувати довіру між населенням і правоохоронними органами.

У сучасних підходах до дослідження інституту ПОГ акцент робиться на міждисциплінарному аналізі, що поєднує правові, соціологічні, психологічні

та управлінські компоненти, з метою побудови цілісної моделі діяльності поліцейського, інтегрованого у життя громади. Крім того, дослідження міжнародних практик вказують на ефективність моделі «community policing» у підвищенні рівня довіри між поліцією та громадою, зокрема, в умовах деокупованих та прифронтових територій України, де ПОГ сприяє забезпеченню повсякденної безпеки та правосуддя для місцевого населення [241].

Дослідження вітчизняних науковців становлять фундаментальну основу для формування та розвитку інституту поліцейського офіцера громади (ПОГ) в Україні як одного з ключових елементів сучасної правоохоронної системи. Такі автори, як О. Безпалова, У. Шадська, В. Глуховець, О. Серьогіна, І. Іщенко, О. Кононець, В. Сокуренько, С. Чумак, К. Анісімов, Є. Захаров, здійснили значний вклад у реформування правоохоронних органів, децентралізації управління в системі забезпечення громадської безпеки, а також інституалізації моделі «community policing» в українських реаліях. Вагомим є практичний аспект напрацювань цих авторів, оскільки вони створили науково обґрунтовані підходи до ролі ПОГ у структурі Національної поліції, окреслили пріоритети взаємодії офіцера з громадою, органами місцевого самоврядування та іншими інституціями громадянського суспільства, а також підготували методичні рекомендації і програми професійного навчання офіцерів поліції.

Окремо варто відзначити напрацювання М. Бреславської, Д. Йосифовича, В. Кундрика, якими запропоновано практичні механізми реалізації повноважень поліцейських офіцерів громади, методи оцінки ефективності їх роботи, форми участі громадськості у забезпеченні безпеки та моделі звітності перед територіальною громадою. Завдяки цьому інститут ПОГ отримав не лише законодавче оформлення, а й методологічну платформу для подальшого розвитку як у межах національної безпекової політики, так і в контексті міжнародного співробітництва в галузі правоохоронної діяльності.

Отже, вітчизняна наукова думка забезпечила глибоке осмислення природи та функціонального призначення поліцейського офіцера громади, що є необхідною передумовою для ефективної реалізації цього інституту в умовах трансформації системи забезпечення публічного порядку в Україні та дозволить удосконалити механізми його функціонування та адаптувати до сучасних викликів у сфері публічної безпеки.

Формування інституційної моделі «поліцейського офіцера громади» стало реакцією на зростаючу кризу довіри до правоохоронних органів, що набула особливої актуальності у другій половині ХХ століття. У країнах з усталеною демократичною традицією, зокрема в США та Великій Британії, вже з 1970-х років активно впроваджувалися концепції *community policing*, які передбачали новий підхід до взаємодії між поліцією та громадянами. Замість традиційної репресивної моделі акцент змістився на сервісну, превентивну та партнерську поліцейську діяльність. Підґрунтям для цього стали ґрунтовні наукові дослідження провідних соціологів та кримінологів, зокрема Джона П. Бродеріка, Альберта Дж. Рейсса, Пітера К. Маннінга, які розкривали механізми формування довіри між поліцією та громадою, значення місцевої обізнаності правоохоронців, важливість делегування повноважень на місця та зміцнення соціального партнерства, а також відзначали необхідність залучення громадськості до спільного вирішення проблем безпеки, що сприяє як зниженню рівня правопорушень, так і посиленню легітимності дій поліції.

Ці концепції знайшли подальший розвиток у нормативно-правовому і в Україні, де впровадження моделі поліцейського офіцера громади стало одним з ключових напрямів реалізації політики децентралізації та реформування системи публічної безпеки, оскільки цей інститут не лише забезпечує безпосередню присутність поліції в громаді, а й виступає гарантом реалізації новітнього підходу до правоохоронної діяльності, орієнтованої на довіру, взаємодію та превентивне реагування.

Так, Конституційні засади України встановлюють чітке зобов'язання держави та гарантують охорону життя, здоров'я, прав і свобод людини, що знаходить своє відображення у створенні й функціонуванні ефективної системи правоохоронних органів, головною метою яких є забезпечення публічного порядку, недоторканності прав громадян, а також охорона суспільних і державних інтересів. У свою чергу, відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» (2019), органи місцевого самоврядування несуть відповідальність за утвердження законності та захист прав мешканців у межах відповідної територіальної громади.

На перетині цих інституційних обов'язків постала нагальна потреба у формуванні нового підходу до реалізації функцій правоохоронної системи, що орієнтований на партнерство, довіру та безпосередню присутність поліції в громаді, саме в цьому контексті було започатковано ініціативу «Поліцейський офіцер громади» (ПОГ), яка покликана налагодити постійний, відкритий і конструктивний діалог між представниками поліції та громадськістю. Об'єднуючи інтереси поліції та територіальних громад задля зміцнення правопорядку та підвищення довіри громадян України, стартував проєкт «Поліцейський офіцер громади», що передбачав абсолютно новий формат роботи поліції який за де поліцейська діяльність реалізується через призму сервісної моделі орієнтуючись на потреби громади, профілактику правопорушень та підвищення рівня правової культури.

Проєкт було ініційовано Національною поліцією України за підтримки міжнародних партнерів [13, с. 13]. Тобто презумувалось, що поліція надаватиме нові послуги населенню, оскільки громадяни України незадоволені не тільки рівнем свого соціального захисту, а також і наданням адміністративних послуг як Національною поліцією, так і приватними службами загалом, про що свідчили численні соціологічні опитування. Тому, проєкт «Спільнота + Поліцейський офіцер» став наступним кроком у реформі Національної поліції. Його головною метою стало забезпечення

кожної територіальної громади офіцером, який не лише працюватиме в громаді, а й житиме в ній.

Такий підхід корелюється з положеннями статті 18 Європейського кодексу поліцейської етики 2001 року, де передбачено, що співробітники поліції повинні бути організовані таким чином, щоб сприяти тісному зв'язку поліції з населенням і, за необхідності, з іншими органами, місцевими громадами, неурядовими організаціями та іншими представниками громадськості, зокрема, з етнічними меншинами [45].

Як член Ради Європи, наша держава зобов'язана дотримуватися міжнародних стандартів прав людини відповідно до загальновизнаних міжнародно-правових гарантій, встановлених у відповідному міжнародному праві, та створювати внутрішні гарантії їх реалізації [173, с. 15]. У даному випадку, інститут поліцейського офіцера громади, виступає як один із важливих інструментів реалізації міжнародних стандартів на рівні місцевих спільнот і набуває особливого значення. Його функціонування дозволяє не лише налагодити ефективну комунікацію між поліцією та громадянами, але й забезпечити надання правоохоронних послуг з урахуванням прав людини, принципів законності, недискримінації та участі громадськості в управлінні безпекою.

З позиції, яку декларує Національна поліція України, концепція діяльності поліцейського офіцера громади передбачає трансформацію традиційної моделі правоохоронця у повноцінного представника інтересів територіальної громади, де офіцер не лише виконує державні функції, але й виступає як суб'єкт, що реалізує політику безпеки у тісній співпраці з мешканцями. Однією з ключових особливостей такої моделі є часткове фінансування діяльності офіцера громади з боку самої громади, що формує основу для підвищеної підзвітності офіцера не лише перед вертикаллю управління в системі Національної поліції, але й перед самими громадянами, які беруть участь у забезпеченні умов для його служби [98] .

Проект спрямований на надання професійних поліцейських послуг у малих містах, що передбачає не лише реагування на вчинення правопорушення, але, перш за все, захист та безпеку громади, задоволення її потреб. Варто зазначити, що головним нововведенням є те, що якщо поліцейський офіцер громади стане повноправним представником своєї громади, зокрема через фінансове забезпечення його роботи, то він буде підзвітний не лише керівнику місцевого органу поліції, а й самій громаді.

Згідно із сучасними науковими підходами до дослідження інституту ПОГ, така модель характеризується як сервісна поліція, де основним критерієм ефективності є задоволення безпекових потреб громади через дотримання тісного партнерства з населенням, громадськими об'єднаннями, органами місцевого самоврядування, а також орієнтацією на місцеві соціальні й правові виклики, оскільки планування діяльності офіцера ґрунтується на аналізі соціальних умов та криміногенних чинників, притаманних конкретному регіону, що дозволяє вибудовувати адресні превентивні стратегії [34].

У межах формування сучасної концепції публічної безпеки Національна поліція України активно реалізує партнерські стратегії взаємодії з громадськістю, що має особливе значення для розвитку інституту поліцейського офіцера громади (ПОГ). Така співпраця набуває форми системної розробки та впровадження спільних ініціатив, проєктів і програм, орієнтованих на реальні безпекові потреби населення з метою не лише підвищення ефективності функціонування поліції, а й формування стійкого суспільного діалогу між громадянами та правоохоронними структурами [160].

Така взаємодія повинна мати двосторонній характер, а саме включати як інформування населення про діяльність поліції, так і врахування громадської думки при ухваленні управлінських рішень. Одним з ключових напрямів реалізації зазначеного підходу є проведення правопросвітницької діяльності: впровадження програм правової освіти, поширення правових

знань у закладах освіти, засобах масової інформації та через інші комунікаційні платформи. Важливо, що в межах діяльності ПОГ поліція виступає не лише як інструмент державного примусу, а й як соціальний інститут, що забезпечує діалог і довіру, що за своєю сутністю відповідає сучасним європейським принципам *community policing*, які передбачають максимальне залучення населення до процесів формування безпекової політики на локальному рівні [160, с. 154].

Проект «Поліцейський офіцер громади» передбачає принципово нові підходи до виконання поліцією вищезазначених завдань і передбачає розширення компетенції поліції у сфері розслідування кримінальних правопорушень, превентивної роботи з дітьми, запобігання та протидії домашньому насильству тощо. Серед ключових напрямів діяльності офіцера громади визначено контроль за обігом вогнепальної зброї, що набуває особливої актуальності у воєнний і поствоєнний періоди [171, с. 47-50]. Це призвело до модернізації інструментів взаємодії між місцевим населенням та поліцією задля досягнення спільної мети – забезпечення публічного порядку та безпеки на регіональному рівні, орієнтованої на потреби громадян.

Окрему увагу, науковці, приділяють ролі ПОГ у реалізації превентивної політики щодо дітей та молоді, а також у запобіганні та протидії домашньому насильству, оскільки саме ці напрями визнаються найбільш чутливими та соціально значущими в контексті захисту прав людини, що узгоджується із загальноєвропейськими цінностями [171]. Основним завданням інституту ПОГ в Україні є формування партнерських відносин між поліцією та місцевими громадами з метою забезпечення ефективного контролю за громадською безпекою та підвищення рівня довіри до Національної поліції. У такому контексті поняття «поліцейський офіцер громади» розглядається не лише як нова роль у структурі Національної поліції, а як елемент реалізації ширшої стратегії *Community Policing*, що вже певний час впроваджується в українському суспільстві і полягає у створенні правоохоронної моделі, яка виходить за межі репресивного підходу до

правопорядку та акцентує увагу на потребах населення, превентивних заходах і спільній відповідальності за безпеку.

Поняття «поліцейський офіцер громади» не є новим в Україні, адже в країні вже кілька років триває впровадження концепції Community Policing, суть якої полягає у виконанні правоохоронної діяльності, зосередженій на потребах місцевого населення. З точки зору зарубіжних фахівців, Community Policing – це політика та стратегія, що має на меті досягнення більш результативного контролю над злочинністю, зменшення відчуття страху перед криміналом, поліпшення умов життя та підвищення довіри до поліції, спираючись на можливості громади для впливу на фактори, що породжують злочинність [71, с. 231]. Тобто, у структурі Національної поліції поліцейський офіцер громади виконує функцію фронт-офісу правозастосування, забезпечуючи реалізацію завдань безпосередньо в середовищі громади, що передбачає автономність у прийнятті тактичних рішень, але в межах стратегічної координації з керівництвом. Поліцейський офіцер громади стає інструментом інституційної довіри, репутаційного капіталу поліції та живим каналом зворотного зв'язку з населенням, а його діяльність є маркером того, наскільки поліція трансформується від централізованої силової структури до сервісної інституції.

У процесі формування національної моделі інституту ПОГ в Україні важливою складовою є врахування теоретико-практичних напрацювань провідних зарубіжних науковців, які досліджують сучасні підходи до взаємодії поліції з населенням. Практика країн з усталеною демократичною правовою системою свідчить, що результативність діяльності ПОГ значною мірою визначається не лише правовими приписами, а й факторами соціального, технологічного та управлінського характеру, тобто йдеться про рівень довіри до інститутів влади, інтеграцію інноваційних технологій у поліцейську практику, а також гнучкість організаційного механізму правоохоронної діяльності на місцевому рівні.

Зазначені підходи знайшли теоретичне обґрунтування в працях таких науковців, як Джон П. Бродерік, якого вважають одним із перших щодо дослідження соціології поліції. У своїй знаковій праці «The Police: Six Sociological Essays» (Поліція: Шість соціологічних есе), він проаналізував особливості внутрішньої культури поліцейського середовища, окреслив напрямки трансформації правоохоронної діяльності і приділив особливу увагу концепції громадоорієнтованості поліції, наголошуючи на необхідності налагодження партнерських стосунків між поліцією та громадою як передумови ефективного забезпечення публічної безпеки та запобігання злочинності, що є особливою характерною рисою інституту ПОГ, що згодом стало основою для концепції Community Policing (громадсько-орієнтованої поліції) [179]. В межах шести есе П. Бродерік здійснює комплексний аналіз поліцейської організації, приділяючи особливу увагу її внутрішній культурі, ролі у суспільстві та взаємодії з громадськістю, акцентуючи при цьому увагу на особливостях статусу самого поліцейського офіцера громади. Так, саме цей науковець одним з перших системно дослідив внутрішню культуру поліції, трактуючи її як автономне соціальне середовище зі своєю мовою, ритуалами, субкультурними нормами та ієрархією. Він визначив, що поліцейські діють не стільки згідно з офіційними приписами, скільки під впливом професійного менталітету, що формується під час повсякденної служби. Така субкультура сприяє як згуртованості, так і ізоляції від громади, яку поліція має обслуговувати. Крім того, П. Бродерік прямо вказував на потребу змінити парадигму поліцейської діяльності з карально-репресивної на соціально орієнтовану. Він обґрунтовував свою позицію тим, що покращення безпеки можливе лише через відновлення довіри між поліцією та громадянами, а також активне залучення громади до процесів забезпечення правопорядку. Ці тези фактично передували формуванню концепції Community Policing у сучасному вигляді. Хоча сам термін ще не був усталений, ідеї П. Бродеріка щодо партнерства поліції з громадою,

прозорості, відповідальності та адаптивності стали методологічною та філософською основою для подальших реформ [179].

Доктринальні засади, викладені Альбертом Дж. Рейссом-молодшим, становлять значну наукову цінність у контексті дослідження інституту поліцейського офіцера громади як об'єкта сучасного правового регулювання та предмету наукового аналізу, оскільки у своїх теоретичних напрацюваннях «The Police and the Public» Дж. Рейсс розрізняє два ключові типи поліцейської діяльності, а саме проактивну та реактивну. Він наголошує, що проактивна поліція не просто реагує на вже скоєні правопорушення, а здійснює систематичні заходи, спрямовані на попередження злочинності, зменшення соціальної напруги та формування відчуття безпеки в громаді [219]. Саме, ці принципи мають безпосередній зв'язок із сучасною концепцією інституту поліцейського офіцера громади, що реалізується в Україні, адже саме ПОГ виступає тим інституційним механізмом, який поєднує проактивну діяльність поліції з широким залученням населення до процесів забезпечення правопорядку. Таким чином, наукова думка Рейсса заклала підґрунтя для переосмислення ролі поліції в демократичному суспільстві, де пріоритетом є не лише контроль, а й партнерство з громадянами, профілактика та діалогу.

Оцінка наукових підходів Альберта Дж. Рейсса-молодшого набуває особливої цінності в контексті дослідження адміністративно-правового статусу інституту ПОГ, оскільки його концептуальні положення щодо переваг проактивного поліцейського патрулювання та побудови стабільної взаємодії з громадою створюють підґрунтя для формування адміністративно-правових механізмів реалізації функцій ПОГ. Альберт Дж. Рейсс доводив, що саме проактивна, а не реактивна модель діяльності поліції, є більш ефективною у досягненні результатів правозастосування та управлінської ефективності, через що вона сприяє запобіганню правопорушенням, формуванню правосвідомості та підвищенню довіри до інститутів влади. У світлі сучасних підходів до адміністративного права ці положення можуть

бути трансформовані у правові норми, що регулюють обсяг повноважень ПОГ, порядок взаємодії з органами місцевого самоврядування та громадськими організаціями, а також визначити відповідальність за виконання функцій превенції. Таким чином, ідеї Рейсса набувають сучасного тлумачення у правовому полі, зокрема в аспекті адміністративного регулювання взаємин між державою та громадянами через інституціоналізований механізм ПОГ, який є не лише функціональним елементом поліції, а й повноцінним суб'єктом адміністративно-правових відносин [227].

Особливу цінність для нашого дослідження, становлять наукові підходи Пітера К. Маннінга, де розглядає поліцейську діяльність не лише як систему формалізованих процедур і адміністративних повноважень, а як складний соціальний процес, який реалізується в контексті багатосторонньої взаємодії з громадою, з державними інституціями, медіа, внутрішньоорганізаційними структурами тощо. Його підхід формує нову парадигму сприйняття поліції як соціального інституту, інтегрованого у публічну сферу, що має безпосередній адміністративно-правовий вимір у контексті інституту ПОГ, оскільки надає можливість обґрунтувати необхідність нормативного закріплення не тільки повноважень, але й форм і засобів комунікації поліцейського офіцера громади з населенням. Також, у своїй роботі Пітер К. Маннінг приділяє велику увагу комунікативній і символічній складовій поліцейської діяльності, яка повинна бути врахована при розробці правових механізмів регулювання діяльності ПОГ, тобто обов'язково передбачати не лише адміністративні функції, а й комунікативну складову, спрямовану на формування довіри до поліції, просування демократичних цінностей, забезпечення прозорості та відкритості у взаємодії з громадою. Таким чином, адаптація підходів Пітера К. Маннінга до правової реальності України передбачає осмислення інституту ПОГ як адміністративно-правового явища, що функціонує на перетині формального державного управління та неформальних механізмів соціальної комунікації,

що в принципі дозволяє закласти основи для формування правового статусу поліцейського офіцера громади як публічного суб'єкта з чітко визначеним обсягом функцій, форм взаємодії з громадою та механізму підзвітності [203].

Також вагоме значення має монографічна праця Джеремі М. Вілсона, яка присвячена питанням кадрового забезпечення правоохоронних органів в умовах глобальних соціальних трансформацій і зростаючої криміногенної напруги, де науковець акцентує увагу на тому, що в умовах ХХІ століття ефективність поліції вже не може ґрунтуватися виключно на репресивно-примусовій функції тому, що вона залежить від здатності поліцейських до комунікації, міжкультурної взаємодії, етичного самоконтролю та соціальної чутливості компетенцій, що стають невід'ємною частиною концепції Community Policing.

Із позиції адміністративно-правового аналізу зазначене дослідження дозволяє глибше осмислити сутність правового статусу ПОГ як суб'єкта публічної служби, зокрема, йдеться про необхідність нормативного закріплення кваліфікаційних вимог до кандидатів, їх професійної підготовки та службової адаптації, тобто визначати принципи кадрової політики, процедури атестації, критерії оцінки ефективності та стандарти етичної поведінки з урахуванням соціального характеру функцій ПОГ [180].

Таким чином, праця Джеремі М. Вілсона відіграє роль теоретичного орієнтира в процесі формування правового статусу ПОГ, адже вона підкреслює необхідність комплексного підходу до кадрового забезпечення, в якому поєднуються правові, організаційні та соціальні аспекти, щозабезпечує ефективну реалізацію партнерської моделі поліцейської діяльності на рівні територіальних громад. Отже, зазначена робота стала базою розробки національних стратегій співпраці поліції з громадськістю, ключовим елементом якої є підготовлені, вмотивовані і орієнтовані на партнерство правоохоронці, оскільки саме ефективна кадрова політика є передумовою реалізації відповідної стратегії.

У межах нашого наукового дослідження важливо звернутися і до наукових доробок Девіда В. Кендалла, який акцентує увагу на необхідності впровадження локалізованого підходу до патрулювання, що передбачає не лише фізичну присутність офіцера в громаді, але й глибоке розуміння її соціальної структури, мікроклімату та потенційних джерел конфліктів. З позиції адміністративного права, концепт «знання громади зсередини», запропонований Кендаллом, набуває особливої ваги через те, що зазначена правова категорія обґрунтовує потребу в правовому оформленні інструментів взаємодії офіцера громади з органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями та мешканцями громади, які б забезпечили ефективне функціонування ПОГ як елемента муніципального управління публічної безпеки [195]. Крім того, стратегічне планування, про яке йдеться в дослідженнях Кендалла, потребує нормативного врегулювання механізмів оцінювання ефективності діяльності ПОГ, формування локальних програм превентивної діяльності та системи моніторингу їх реалізації, що повинен відображатися в адміністративно-правовому статусі ПОГ через баланс між підзвітністю офіцера керівництву Національної поліції та його відповідальністю перед громадою. Отже, наукові праці Девіда В. Кендалла становлять методологічну основу для розбудови сучасної моделі адміністративно-правового регулювання інституту ПОГ, у межах якої поліцейський виступає не лише суб'єктом реалізації державної політики у сфері безпеки, а й повноцінним партнером місцевої громади.

Томас С. Мерфі, в своїх роботах зосереджується на дослідженні механізмів взаємодії поліції та населення, розглядає поліцейського офіцера громади, як комунікатора, який формує соціальний капітал довіри, особливо в громадах із підвищеним рівнем недовіри до правоохоронців. Його праці є важливими для розуміння психологічного аспекту Community Policing, оскільки довіра, за С. Мерфі, є передумовою добровільної співпраці з поліцією [208]. Наукове осмислення довіри як чинника ефективної поліцейської діяльності дозволяє по-новому підійти до нормативного

закріплення функцій і повноважень ПОГ, адже, як підкреслює С. Мерфі, саме довіра є критичною умовою для добровільної участі громадян у спільних превентивних заходах, наданні інформації, участі в опитуваннях безпеки тощо. Відповідно, в адміністративно-правовому аспекті, функціонал ПОГ повинен включати нормативно визначені інструменти комунікації, звітності та зворотного зв'язку, що сприятимуть формуванню довірчих відносин на місцевому рівні.

Підхід Джона К. Мартіна щодо необхідності адаптивності функцій Community Policing до конкретного соціокультурного контексту є важливим для наукового обґрунтування гнучкості правового регулювання діяльності ПОГ в умовах різних типів громад та регіонів. Науковець підкреслив, що ефективність громадсько-орієнтованої моделі поліції зростає за умови активної міжінституційної взаємодії із закладами освіти, охорони здоров'я, місцевими органами, неурядовими організаціями тощо, що означає законодавчо закріплені можливості в адміністративно-правовому статусі ПОГ для здійснення координаційної функції між поліцією та іншими суб'єктами на місцевому рівні. Таке трактування функцій ПОГ передбачає необхідність імплементації в національне законодавство норм, що закріплюють механізми міжвідомчої взаємодії, права ініціювання спільних програм, а також обов'язковість зворотного зв'язку з громадськими інститутами, що дозволяє забезпечити комплексний підхід до гарантування публічної безпеки, де ПОГ виконує роль не лише виконавця адміністративно-примусових функцій, а й координатора профілактичної та соціально-комунікативної роботи на рівні територіальної громади [204].

Гаппі Т. Грін в одній із ключових праць «Preventive Policing: Role of the Community Officer» обґрунтував, що поліцейський офіцер громади має не лише здійснювати формальні адміністративні функції відповідно до закону, а й активно інтегруватися в локальне середовище як суб'єкт довіри, профілактики та соціального моніторингу. З адміністративно-правової точки зору це означає, що інститут ПОГ повинен бути нормативно забезпечений не

лише повноваженнями, а й чіткими механізмами взаємодії з іншими суб'єктами на рівні громади. Особливу увагу в контексті правового статусу ПОГ заслуговують ідеї Гріна щодо інформаційного контролю, що означає використання офіцером громади неформальних каналів комунікації, забезпечуючи при цьому оперативне реагування на соціальні ризики та вчасне вжиття превентивних заходів, що за своєю сутністю вимагають закріплення правової процедури взаємодії з громадськими джерелами, зокрема в частині захисту персональних даних, дотримання етичних стандартів та недопущення зловживання повноваженнями [189].

У науковій праці «Training the Community Officer: Skills, Standards, Strategy» Майкл В. Каплан, зосередив увагу на формуванні багаторівневої системи професійної освіти та підвищення кваліфікації поліцейських офіцерів громади, що включає адміністративний, психологічний і етичний компоненти. З адміністративно-правової точки зору, концепція В. Каплана окреслює нові вимоги до структури службової підготовки ПОГ як суб'єкта адміністративної юрисдикції, що на його думку повина включати не лише закріплення обсягу його повноважень, а й регламентацію стандартів професійної підготовки, засобів контролю за дотриманням етичних норм, процедур проходження і оцінювання службових якостей, оскільки ефективність офіцера громади, як представника правоохоронного органу в умовах децентралізації залежить не лише від знання законодавства, а й від рівня соціального інтелекту, здатності до медіації, ведення переговорів і вирішення конфліктів. Ці функції, хоча й не завжди прямо закріплені у нормативно-правових актах, є ключовими з позиції фактичного виконання адміністративної функції поліції в громаді [194]. Саме через такий багатовимірний і комплексний підхід В. Каплана можна зробити висновок про орієнтовність Community Policing на кращу взаємодію з громадами, особливо в конфліктних і соціально вразливих середовищах через використання навичок психології і медіації, і тим самим формування кваліфікованого і соціально компетентного офіцера громади та, ми вважаємо,

що досвід Каплана може бути покладено в основу розробки окремих положень, які визначають кваліфікаційні вимоги до ПОГ, їх професійно-етичні стандарти та підходи до професійної адаптації.

Крім того, вважаємо за доцільне звернути увагу на наукові напрацювання Кріса Б. Левіна щодо зосередження уваги на потенціалі цифрових технологій, зокрема соціальних медіа, як інструменту налагодження діалогу між поліцією та населенням. Його висновки підтверджують, що публічність і відкритість поліцейського у соцмережах сприяє зміцненню довіри громади, пришвидшує реагування на інциденти й зменшує інформаційний вакуум у кризових ситуаціях. Такий підхід для діяльності поліцейських офіцерів громади в Україні є особливо цінним, оскільки ефективна комунікація в умовах децентралізації вимагає постійної присутності офіцера не лише фізично, а й у цифровому середовищі громади [199]. Отже, зазначена думка, є особливо цінною для України, де процеси децентралізації та цифровізації публічного управління зумовлюють необхідність інтеграції поліцейського офіцера громади до цифрової інфраструктури територіальної громади і відповідно вимагає формалізації відповідних компетенцій, включення цифрових каналів комунікації до офіційного функціоналу, а також розробки механізмів контролю за їх застосуванням з дотриманням стандартів інформаційної безпеки та прав людини.

Також слід звернути увагу на класичний підхід Джона Р. Коттера до управління змінами, який дозволяє адаптувати етапність реформ у поліцейській сфері. Його концепція лідерства через залучення та мотивацію персоналу може бути трансформована в управлінські програми для поліцейських офіцерів громади та передбачає не лише структурні зміни, але й переосмислення ролі офіцера громади як суб'єкта ініціатив і активного організатора безпекових процесів та рушійної сили трансформацій у громаді [215].

Дослідження Елізабет А. Дейвіс демонструють важливість жіночої присутності в поліції з точки зору соціальної довіри, толерантності та конфліктної стійкості. Проєкт поліцейських офіцерів громади в Україні також передбачає рівний доступ жінок до цієї професії, і дослідження А. Дейвіс дає підґрунтя для розробки окремих програм гендерно орієнтованої підготовки офіцерів. Зокрема, у сфері протидії домашньому насильству офіцери жінки демонструють вищу ефективність завдяки емпатії, комунікативній гнучкості та меншій схильності до застосування сили [210].

Сара М. Лемке у своїх напрацюваннях аналізує системи оцінки результативності Community Policing та наполягає на багатовимірному підході, оскільки ефективність не вимірюється лише кількістю викритих правопорушень, а іще й рівнем довіри, якістю зв'язку з громадою, рівнем залучення до прийняття рішень [184]. Українська модель поліцейських офіцерів громади, також потребує переходу від формального звітування до аналітичного оцінювання, включаючи соціологічні опитування, фокус-групи та аналіз кейсів, що в повній мірі кореспондуються з напрацюваннями науковиці.

Роберт П. Тейлор та Кріс А. Міллер в своїх дослідженнях фокусуються на ролі громади як активного суб'єкта безпеки і підтримують підхід до поліції як до сервісної структури, що виконує не лише правоохоронні, а й посередницькі, консультативні та соціальні функції [175]. В українських реаліях ці підходи є надзвичайно важливими, оскільки поліцейський офіцер громади, як елемент реформи Національної поліції України, має працювати у форматі «доступного сусіда», тобто не лише реагувати на проблеми, а й запобігати їх виникненню через соціальне партнерство.

Позиція Джеймса В. Фостера спрямована на переорієнтацію діяльності поліції з паперової бюрократії на цифрові сервіси, що буде мати як результат прозорість рішень і підзвітність перед громадою [177]. Його ідеї є актуальними в умовах сьогодення в контексті реалізації «смарт-громад», де

безпекові системи інтегруються з даними соціального, освітнього, медичного секторів.

Польський досвід упровадження моделі Community Policing займає вагомe місце в контексті реформ поліції в країнах Центрально-Східної Європи і тому ми не можемо залишити осторонь дослідження провідних науковців у цій галузі. Упродовж останніх десятиліть польські науковці приділили значну увагу вивченню філософії поліцейської діяльності, орієнтованої на громадян, що знайшло відображення у низці теоретичних і прикладних праць.

Одним із перших польських дослідників, який системно проаналізував адаптацію Community Policing до умов Польщі, був Анджей Місюк [206]. У своїй науковій статті він розглядає період переходу польської поліції від репресивної до сервісної моделі, зосереджуючи увагу на ролі дільничного офіцера як ключової фігури нової поліцейської філософії. Дослідник стверджує, що хоча польська поліція намагалася впровадити західні підходи, процес був ускладнений недовірою суспільства до силових структур, що залишалася з часів комуністичного режиму.

З адміністративно-правової точки зору, впровадження Community Policing в Польщі вимагало змін у законодавстві, що регулює діяльність поліції, а також у структурі та функціях правоохоронних органів. Це включало децентралізацію управління, підвищення ролі місцевих громад у прийнятті рішень щодо безпеки та встановлення механізмів підзвітності поліції перед громадянами. Для України польський досвід є цінним джерелом інформації щодо можливих викликів та шляхів їх подолання, зокрема з урахуванням необхідності зміцнення довіри між поліцією та громадою, адаптації законодавства до нових форм взаємодії та забезпечення ефективної комунікації між усіма зацікавленими сторонами.

У спільній публікації А. Місюка та А. Зайонца [207, с. 330–357] проаналізовано розвиток відносин між поліцією та суспільством у Польщі протягом останніх двох десятиліть. Дослідники зазначають, що незважаючи

на формальне закріплення принципів Community Policing, у практиці польської поліції залишаються елементи жорсткої командно-ієрархічної моделі. Однак, проведені соціологічні опитування свідчать про поступове зростання довіри громадян до поліції, зокрема завдяки залученню поліції до місцевих ініціатив безпеки.

Питання реалізації Community Policing у міських центрах досліджує і Каміль Келек [196, с. 21-25] та акцентує на тому, що міста стикаються з унікальними викликами, а саме з демографічною різноманітністю, постійною зміною людських потоків і значним рівнем занепокоєння щодо злочинності. Автор відзначає, що саме у великих містах Польщі впроваджуються пілотні проекти за участю громадян у питаннях безпеки, як-от локальні платформи для зв'язку з поліцією, а також IT-інструменти для фіксації інцидентів.

Цифровізація поліцейської діяльності стала темою дослідження Е. Пливачевського та А. Леткевича, в якій вони доводять, що ефективність цифрових рішень (наприклад, мобільних застосунків, інтерактивних карт злочинності, онлайн-опитувань) значною мірою залежить від рівня цифрової грамотності населення та політичної волі на рівні муніципалітетів [212, с. 111-123].

У процесі дослідження адміністративно-правового статусу інституту поліцейського офіцера громади в Україні надзвичайно корисним є аналіз дослідження Аркадіуша Леткевича, який у своїх працях наголошує на критичній важливості цілісного, інституційно підтриманого підходу до реалізації філософії партнерства поліції з громадою. Зокрема, науковець підкреслює, що ефективне функціонування цієї моделі в умовах Польщі стало можливим лише за системної політичної та фінансової підтримки з боку органів влади, що забезпечує стабільність та сталість процесів реформування, створення належної законодавчої бази, яка регламентує повноваження, функції та відповідальність поліцейських офіцерів громади, впровадження спеціалізованих навчальних програм для підготовки офіцерів до роботи в умовах партнерської взаємодії з громадянами і залучення

інститутів громадянського суспільства до формування пріоритетів безпекової політики на місцевому рівні [202, с. 139-150].

Таким чином, адаптація підходів Леткевича до українських реалій дозволяє посилити наукову обґрунтованість адміністративно-правового статусу інституту поліцейського офіцера громади, а також визначити практичні орієнтири для його подальшого вдосконалення у системі національної безпеки.

Отже, у контексті дослідження адміністративно-правового статусу інституту поліцейського офіцера громади в Україні, зарубіжний досвід, представлений у роботах вищезазначених дослідників, має практичну цінність для формування ефективної системи діяльності поліцейського офіцера громади в Україні. Всі ці фундаментальні праці світових науковців задали напрям дослідження і для українських вчених з урахуванням специфіки концепції «поліцейський офіцер громади» в умовах не тільки реформування Національної поліції України, а й в умовах становлення правової держави.

У своїй праці «Поліцейська діяльність» О. Безпалова досліджує концепцію Community Policing як проактивної моделі поліцейської діяльності, орієнтованої на попередження правопорушень у співпраці з місцевою громадою. Вона підкреслює, що ця модель відрізняється від традиційної реактивної поліції, яка зосереджується на реагуванні на вже скоєні злочини [13, с. 16]. Науковиця наголошує, що функціонування поліцейських офіцерів громади ґрунтується на співпраці – партнерській, прозорій та активній – з місцевою громадою. Їхня діяльність сконцентрована на забезпеченні безпеки шляхом взаємодії з мешканцями та має чітко окреслені вектори: боротьба зі злочинністю, попередження правопорушень і забезпечення публічного порядку за активної участі громади, що підкреслює партнерський підхід; спільна робота з органами місцевого самоврядування, представниками громад, населенням, керівництвом підприємств, соціальних, освітніх, культурних закладів та закладів соціального захисту дітей з метою

реалізації принципу взаємодії на основі партнерства; обмін інформацією, отриманою від громади, для її використання у службовій діяльності; визначення пріоритетів роботи спільно з громадою та оцінювання результативності з урахуванням її потреб та думки; вирішення питань безпеки в межах компетенції для зміцнення довіри до поліції; ефективна комунікація з населенням, зокрема через інноваційні засоби, інформаційні платформи та тематичні зустрічі, з акцентом на оперативний обмін інформацією, аналіз причин правопорушень та їх запобігання; підвищення правової обізнаності активних мешканців громади щодо повноважень поліції через взаємодію з ними. Авторка, також підкреслює важливість формування правової культури серед населення, виховання нетерпимості до суспільно небезпечних явищ та заохочення громадян повідомляти про злочини або підготовку до них.

До того ж, поліцейські офіцери громади співпрацюють з органами соціального захисту, місцевою владою, службами у справах дітей, благодійними та громадськими організаціями, а також спеціалізованими установами для осіб, що відбули покарання. Така взаємодія спрямована на профілактику правопорушень, зокрема серед осіб, що перебувають у складних життєвих обставинах, що сприяє комплексному підходу до безпеки громади.

Відтак, діяльність поліцейських офіцерів громади поєднує партнерство з громадою, профілактику злочинності та застосування сучасних комунікаційних інструментів для підвищення ефективності роботи поліції та зміцнення довіри до неї.

Отже, вказана наукова праця є важливим внеском у розуміння ролі поліцейських офіцерів громади у забезпеченні публічної безпеки та порядку, підкреслюючи необхідність проактивного підходу та тісної співпраці з громадою для ефективної профілактики правопорушень.

Також надзвичайно цінною для нашого дослідження є наукова праця Уляни Шадської, що розглядає концепцію Community Policing як ефективний

інструмент забезпечення безпеки на місцевому рівні і при цьому виходить за межі традиційного розуміння поліцейської діяльності. Науковиця підкреслює, що безпека громади охоплює не лише криміногенну ситуацію, але й екологічні, інформаційні, політичні та інші аспекти, які можуть впливати на якість життя мешканців, акцентуючи при цьому увагу на важливості активної участі громадян у формуванні політики безпеки, зазначаючи, що ефективне забезпечення безпеки можливе лише за умови тісної співпраці між поліцією, місцевою владою та громадськістю. Ці положення мають важливе значення для формування адміністративно-правового статусу інституту ПОГ в Україні, оскільки вказують на необхідність розширення функціональних обов'язків офіцера громади, включаючи не лише правоохоронну діяльність, але й участь у вирішенні широкого спектру соціальних питань [172]. Таким чином, бачимо, що адміністративно-правовий статус ПОГ повинен передбачати не лише повноваження у сфері правопорядку, але й механізми взаємодії з громадськістю, участь у розробці та реалізації місцевих програм безпеки, а також відповідальність, підтримання довіри та комунікації з мешканцями громади.

Науковець В. Глуховеря у своєму дослідженні аналізує сутнісні засади національного проєкту «Поліцейський офіцер громади», і відзначає, що однією з основних характеристик цієї моделі є перехід від реактивного до проактивного формату поліцейської діяльності, де першочерговим стає не стільки реагування на вже вчинені правопорушення, скільки їхнє попередження на основі тісної та довготривалої співпраці з мешканцями громади. Автор наголошує, що наявність постійного й передбачуваного представника поліції у громаді сприяє формуванню довіри, спрощує комунікацію та посилює легітимність правоохоронної діяльності, а також сприяє оперативності й адаптивності реагування [34, с. 13–18]. Таким чином, адміністративно-правовий статус ПОГ повинен передбачати не лише повноваження у сфері правопорядку, але й механізми взаємодії з

громадськістю, участь у розробці та реалізації місцевих програм безпеки, а також відповідальність за підтримання довіри та комунікації з мешканцями громади.

У своєму науковому дослідженні О. Серьогіна розглядає інститут поліцейського офіцера громади як структурну ланку модернізованої, децентралізованої системи поліції, яка функціонує за принципами відкритості, доступності та партнерства з населенням. Її підхід ґрунтується на розумінні того, що ефективна поліцейська діяльність у XXI столітті неможлива без перерозподілу функцій та повноважень на локальному рівні і саме тому вона розглядає поліцейських офіцерів громади як інституційний компонент децентралізації в Україні. Водночас, науковиця звертає увагу на потенційні ризики дублювання функцій між ПОГ та іншими підрозділами Національної поліції, зокрема дільничними офіцерами, патрульною поліцією та групами реагування, що не може не підкреслити необхідність чіткого нормативного закріплення функціоналу ПОГ у законодавстві, що дозволить уникнути управлінських колізій та забезпечити ефективну взаємодію між різними структурами правоохоронної системи [157, с. 45–49]. Таким чином, вказане дослідження О. Серьогіної має прикладне значення для удосконалення законодавства України в частині організації діяльності Національної поліції, оскільки сприяє формулюванню чіткого регламенту повноважень ПОГ, визначенню меж його компетенції у взаємодії з місцевою владою та іншими суб'єктами публічного управління, що є важливим кроком у забезпеченні ефективного функціонування інституту поліцейського офіцера громади як об'єкта наукових досліджень у сфері адміністративного права.

Вказані ідеї підтримує і науковець І. Іщенко, який проводив дослідження ролі поліцейських офіцерів громади в системі забезпечення публічної безпеки на місцевому рівні. Так, ним був зроблений акцент на необхідності інтеграції поліцейських офіцерів громади у структуру територіальних громад для ефективної реалізації превентивних заходів, оскільки вказана інституція є ключовою ланкою в процесі децентралізації

правоохоронної системи, що дозволяє забезпечити оперативне реагування на потреби громади та підвищити рівень довіри населення до поліції. Автор підкреслив, що основним завданням поліцейських офіцерів громади є здійснення превентивних заходів, спрямованих на попередження правопорушень та формування безпечного середовища в громаді за умови плідної і тісної взаємодії поліцейських офіцерів громади з органами місцевого самоврядування, що сприятиме ефективному вирішенню проблем безпеки та забезпечуватиме комплексний підхід до їх розв'язання [57]. З точки зору адміністративно-правового статусу інституту ПОГ, дослідження науковця підкреслює важливість чіткого нормативного закріплення повноважень та функцій ПОГ, що дозволить уникнути дублювання функцій між ПОГ та іншими підрозділами Національної поліції, забезпечити ефективну взаємодію з органами місцевого самоврядування та підвищити загальний рівень публічної безпеки в територіальних громадах.

Також, вважаємо за доцільне звернути увагу і на дослідження О. Кононець, яка розглядає модель діяльності поліцейського офіцера громади як ключовий елемент сучасної системи забезпечення публічної безпеки, орієнтованої на потреби населення, і акцентує увагу на необхідності формування у поліцейських офіцерів громади не лише професійних навичок, але й особистісних якостей, що сприяють ефективній взаємодії з громадою. Вона підкреслює, що ефективність діяльності поліцейських офіцерів громади залежить від постійної присутності в громаді, оскільки офіцер має бути доступним для мешканців, знати їх проблеми та активно сприяти вирішенню, тобто пропонує орієнтуватися на формування у поліцейських офіцерів громади таких компетентностей, як здатність до вирішення проблем громади, критичного мислення, вміння приймати самостійні рішення та ефективна комунікація. З точки зору адміністративно-правового статусу інституту ПОГ, дослідження О. Кононець підкреслює важливість чіткого нормативного закріплення повноважень та функцій ПОГ у законодавстві України, що також дозволить уникнути дублювання функцій між ПОГ та іншими підрозділами

Національної поліції, забезпечить ефективну взаємодію з органами місцевого самоврядування та підвищить загальний рівень публічної безпеки у територіальних громадах [71, с. 228–233].

У своїй науковій праці В. Сокурєнко акцентує увагу на важливості взаємодії Національної поліції України з громадськістю через спільні проєкти, програми та заходи, спрямовані на задоволення потреб населення та підвищення ефективності виконання покладених на неї завдань. Автор підкреслює, що така співпраця сприяє виявленню та вирішенню проблем, пов'язаних з діяльністю поліції, а також використанню сучасних методів для покращення її роботи. Особливу увагу, він приділяє підтримці програм правової освіти та пропагуванню правових знань у навчальних закладах, засобах масової інформації тощо, що сприятиме формуванню правової культури серед населення та підвищенню рівня довіри до правоохоронних органів [160, с. 9–11]. Щодо адміністративно-правового статусу інституту поліцейського офіцера громади, на нашу думку ідеї науковця мають особливу актуальність, оскільки підкреслюють важливість інтеграції ПОГ у структуру територіальних громад для ефективної реалізації превентивних заходів, спрямованих на попередження правопорушень та формування безпечного середовища в громаді. Це можливо за умови плідної і тісної взаємодії ПОГ з органами місцевого самоврядування через реалізацію чітко визначеної в нормативних актах компетенції, що сприятиме ефективному вирішенню проблем безпеки та забезпечить комплексний підхід до їх розв'язання.

У межах дослідження адміністративно-правового статусу інституту ПОГ вважаємо також за потрібне акцентувати увагу на позиції С. Чумака, який підкреслюючи особливості інноваційної моделі правоохоронної діяльності, робить наголос на запровадженні компетенцій у сферах контролю обігу вогнепальної зброї, превентивної роботи з дітьми, а також запобігання домашньому насильству, тобто напрямках, які раніше перебували поза увагою основних поліцейських функцій. З адміністративно-правової

перспективи, така модель вимагає чіткого нормативного закріплення обов'язку ПОГ володіти відповідними знаннями й навичками, що мають бути включені до службових стандартів та програм підготовки офіцерів, що зокрема вимагає конкретизації профільних компетенцій ПОГ у законодавство щодо профілактичної роботи з дітьми та протидії домашньому насильству, визначення правових форматів взаємодії з соціальними службами, навчальними закладами і громадськими структурами при виконанні відповідних функцій з одночасним запровадження системи моніторингу та оцінки ефективності превентивних заходів через адміністративне наглядове забезпечення, в тому числі через забезпечення кількісної та якісної підзвітності ПОГ [171, с. 45–50].

Таким чином, погоджуємося з позицією науковця, що інститут ПОГ представляє собою адміністративно-правовий феномен, механізм якого базується на законодавчо врегульованому поєднанні правоохоронної функції та превентивного соціального сервісу.

Аналогічної позиції щодо розробки і реалізації нормативно закріпленого механізму діяльності ПОГ дотримуються в своїх працях і українські науковці К. Анісімов [9] та Є. Захарова, які зазначають, що, попри реформи після 2014 року, система МВС залишилась із низкою серйозних викликів, що в контексті адміністративно-правового статусу ПОГ вимагає активного формування нової управлінської культури з акцентом на етичну поведінку, комунікацію та правову освіту, тобто потребують в законодавстві принципового закріплення орієнтація на права людини як фундаментального аспекту діяльності ПОГ, розширення функції цього інституту з включенням завдань інформаційно-просвітницького характеру у школах, сім'ях, на громадських заходах тощо, що відповідатиме високим етичним стандартам та підзвітності офіцера перед громадою, підвищення кадрових та професійних вимог до ПОГ, які включали б знання з міжнародного й українського права людини, етичні кодекси, комунікативні навички і відповідно інституційних гарантій відповідальності та контролю,

спрямованих на створення механізмів «службової прозорості» та зворотного зв'язку, що сприятимуть підвищенню якості взаємодії поліції та населення.

Тільки за умови дотримання таких положень, інститут ПОГ зможе стати не лише реформістським інструментом, а суб'єктом адміністративно-правових відносин, здатним реалізувати права людини на локальному рівні через формалізоване поєднання правоохоронної функції з комунікаційною та просвітницькою діяльністю [47].

Одним із ключових факторів успішного впровадження моделі взаємодії поліції з громадою є наявність інституційного лідерства та стратегічної підтримки змін на рівні керівництва Національної поліції України. У цьому контексті роботи офіцера поліції М. Бреславської, які формують прикладне підґрунтя для розуміння взаємозв'язку між правозастосовною та соціальною функцією поліції в умовах децентралізації, що з адміністративно-правового погляду означає обов'язок ПОГ мати комплексну професійну підготовку, орієнтовану на виконання обов'язків у децентралізованих умовах, що може стати базисом для створення навчальних програм підготовки офіцерів, які можуть бути реалізовані лише у співпраці з академічними установами. З погляду формування адміністративно-правового статусу ПОГ, вказані напрацювання дозволяють визначити ПОГ як посередника між державною поліцією та місцевою громадою, який діє в рамках формалізованих адміністративних повноважень, обґрунтувати інтеграцію етичної комунікації в адміністративні процедури як інструмент забезпечення підзвітності поліції перед громадою, підкріпити необхідність врегулювання участі органів місцевого самоврядування у діяльності ПОГ через фінансування, організацію пунктів безпеки, підтримки логістики тощо й уточнити ролі і функції ПОГ у межах адміністративно-територіальної одиниці, включаючи участь у місцевих програмах профілактики [16; 17].

Зазначені наукові розробки стали передумовою створення методичних матеріалів, які можуть використовувати в практичній діяльності поліцейські офіцери громади, оскільки цей інститут став відповіддю на запит суспільства

на безпечне, прозоре та людяно орієнтоване правозастосування. Отже, доцільно звернути увагу і на роботу Д. Йосифовича, в якій він поєднав навчальну, довідкову та регламентуючу функції і виклав не тільки загальні положення та вимоги до поліцейських офіцерів громади, а і приділив увагу формуванню професійних навичок, орієнтованих на реальні обставини службової діяльності. Тобто, ми можемо побачити систематизований, орієнтований на реальні виклики підхід, що забезпечує розвиток сучасного, професійно підготовленого, юридично грамотного й комунікаційно компетентного офіцера громади, що є пріоритетом реформування правоохоронної системи в Україні [43].

Такий підхід підтримав і В. Кундрик, консультант Програми ООН із відновлення та розбудови миру, і також розробив методичний матеріал, в якому зосередив увагу на специфіці надання поліцейських послуг у сільських громадах, де існують обмежені ресурси, велика територія обслуговування та низький рівень довіри до правоохоронних органів, розглянув роль поліцейського офіцера громади як ключової фігури у забезпеченні безпеки та правопорядку на місцевому рівні, оскільки він не лише як правоохоронець, а й як посередник між поліцією та громадою, сприяє налагодженню довіри та партнерських відносин, а також звернув увагу на доцільності удосконалення загальнодержавних стратегій для належної комунікації громади з поліцією [76]. Узагальнюючи результати аналізу вітчизняної та зарубіжної наукової літератури, можна зробити висновок, що інституція поліцейського офіцера громади є ключовою ланкою в реформуванні правоохоронної системи України в напрямку забезпечення публічної безпеки на принципах партнерства, прозорості, децентралізації та проактивності. Модель Community Policing, яка стала основою діяльності поліцейських офіцерів громади, дозволяє реалізувати низку важливих функцій, що виходять за межі традиційної поліцейської діяльності: превенція правопорушень, робота з вразливими категоріями населення, формування безпечного середовища через постійну комунікацію з громадою, розвиток механізмів соціальної

участі у сфері безпеки. Зарубіжний досвід показує, що ефективність моделі поліцейського офіцера громади безпосередньо залежить від якості підготовки кадрів, наявності стратегічного бачення, готовності до адаптації в умовах локальних викликів, а також цифрової комунікаційної інтеграції з населенням. Водночас українські науковці поступово формують власну наукову доктрину цієї інституції, в якій окреслюються шляхи її розвитку, необхідні нормативні зміни, інструменти оцінювання ефективності та ризику дублювання функцій в межах Національної поліції.

Отже, інститут поліцейського офіцера громади займає проміжну позицію між централізованим апаратом поліції та автономією громад. У наукових підходах відзначається, що цей суб'єкт виконує не лише функції правоохоронця, а й соціального медіатора, консультанта та координатора громадської безпеки. Поліцейський офіцер громади вважається ключовою фігурою у встановленні довіри до поліції, особливо в умовах низького рівня правової культури чи постконфліктного відновлення. Його роль полягає у репрезентації поліції як служби, орієнтованої на потреби людини, а не карального інструменту держави. У структурі Національної поліції поліцейський офіцер громади виконує функцію фронт-офісу правозастосування, забезпечуючи реалізацію завдань безпосередньо в середовищі громади. Відзначається, що така роль передбачає автономність у прийнятті тактичних рішень, але в межах стратегічної координації з керівництвом. Поліцейський офіцер громади стає інструментом інституційної довіри, репутаційного капіталу поліції та живим каналом зворотного зв'язку з населенням. Його діяльність є маркером того, наскільки поліція трансформується від централізованої силової структури до сервісної інституції.

Таким чином, наукова доктрина визначає поліцейського офіцера громади як прогресивний сучасний інститут правової держави, який кардинально змінює формат взаємодії між правоохоронною системою та суспільством, трансформуючи засадничі підходи до забезпечення

правопорядку. Його правовий статус, заснований на принципах прозорості, підзвітності та соціальної обґрунтованості, свідомо контрастує із закритою та бюрократизованою системою традиційних поліцейських структур. Найважливіша місія полягає не лише в реагуванні на правопорушення, а й у системній проактивній роботі з відновлення та зміцнення довіри громадян до поліції як фундаментального елементу суспільної безпеки, виступаючи посередником між централізованими правоохоронними органами та органами місцевого самоврядування, поліцейський офіцер громади втілює сучасну децентралізовану модель безпеки, орієнтовану на людину.

1.2. Поняття, сутність та структура адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади

З урахування основних завдань Національної поліції України, до яких відносяться забезпечення публічної безпеки і порядку; охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; протидія злочинності; надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги [146], та основних принципів здійснення такої діяльності, ми можемо зробити акцент на адміністративно-правовому статусі окремих її підрозділів, до яких і відноситься новостворений інститут поліцейського офіцера громади. Адміністративно-правовий статус є одним із ключових понять у системі адміністративного права, що визначає правове становище суб'єктів адміністративних правовідносин, а у контексті сучасних реформ правоохоронної системи України, зокрема впровадження інституту поліцейського офіцера громади, з'ясування сутності та особливостей його адміністративно-правового статусу набуває особливої актуальності. Це поняття відображає правові засади діяльності офіцера, його місце в системі правоохоронних органів та специфіку взаємодії з місцевими громадами. Чітке розуміння адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади є

необхідним для забезпечення законності та ефективності його роботи, а також для зміцнення довіри громадян до правоохоронних органів.

Враховуючи семантичне значення слова «статус», що з латинської мови перекладається як стан, положення, правове становища особи чи юридичної особи [172, с. 267], визначимо, що адміністративно-правовий статус будь-якого органу влади є правовою категорією, яка дозволяє з'ясувати, чи належить орган публічної адміністрації до структури державного механізму, чи є цей орган самостійним або є частиною організаційної структури та за який вид діяльності відповідає. Отже, коли ми дослідимо структуру органу державної влади, форми та напрямки його діяльності, мету, завдання і функції, а також визначимо його місце в ієрархії суб'єктів державної влади, то ми можемо визначити всі основні характеристики конкретного органу.

Поліцейський офіцер громади функціонує в кожній об'єднаній територіальній громаді і досягає значних результатів, що позитивно відображаються як на іміджі Національної поліції України, так і держави в цілому, і саме тому відповідно необхідно на доктринальному рівні визначити основні елементи його адміністративно-правового статусу, що стане поштовхом для розробки конкретним правових норм, регламентуючих діяльність поліцейських офіцерів громади в Україні.

Оскільки законодавство України у сфері регламентації діяльності поліцейських офіцерів громади є новим та перебуває в процесі постійного удосконалення, то ми не маємо змоги відштовхнутися в нашому дослідженні від змістовних наукових праць, хоча врахувавши дослідження українських науковців М. Вітрука, І. Голосніченка, О. Мещерякової, Л. Луць, Н. Матузова, О. Музичука, Ю. Стефанюка, Р. Халфіна та інших у сфері визначення основних елементів адміністративно-правового статусу органів державної влади, ми можемо, розробити власний підхід до формування засад правового статусу поліцейського офіцера громади.

Крім того, доцільно врахувати наукові доробки А. Галуцька, О. Ковальнової, С. Медведенко, І. Панова, Н. Ребенок, М. Тучака та інших, що стосуються адміністративно-правового статусу дільничних офіцерів поліції, які задали вектор для дослідження проблематиці поставленого питання в сучасних умовах.

З метою з'ясування особливостей діяльності інституту поліцейського офіцеру громади та його ролі в процесі побудови правової держави, нам потрібно дослідити поняття, сутність та структуру цього суб'єкту правоохоронної діяльності, що є цікавим моментом, особливо в умовах відсутності належного правового закріплення окремих його елементів.

Чинним законодавством України, не зважаючи на шестирічну роботу поліцейських офіцерів громади, не надано нормативного визначення цього інституту, тому насамперед доцільно звернутися до наукових доробок українських вчених-адміністративістів у сфері дослідження змісту адміністративно-правового статусу окремих органів влади.

Отже, доцільно визначити, що зміст правового статусу суб'єкта владних повноважень, згідно з загальною теорією держави і права являє собою комплекс взаємопов'язаних елементів, що формують цілісну структуру конкретного юридичного інституту. Цей підхід знайшов своє відображення в науковому дослідженні О. Музичука, в якому автор наголошує на те, що елементи правового статусу вказують на унікальні риси, що відрізняють одного суб'єкта від інших [91, с. 316–321]. Тобто, вбачається що складовими елементами правового статусу є комплекс правових можливостей і обмежень суб'єкта в конкретних правових відносинах, що втілений в двох наукових підходах до розуміння статусу суб'єкта владних повноважень: класичному (вузько нормативному) та розширеному, що є окремим предметом вивчення адміністративного права.

Перший підхід акцентує увагу на доцільності включення лише базових елементів, а саме прав, обов'язків, гарантій і юридичної відповідальності. Вказаної позиції дотримується Ю. Стефанюк [163, с. 26-31], зазначаючи, що

права і обов'язки є вихідними елементами правового статусу особи, оскільки їх система є фундаментом правового регулювання, а нормативно закріплені гарантії забезпечують їх належну реалізацію і багатосторонню охорону.

Схожої позиції дотримується і О. Мещерякова [86, с. 609-612], зазначаючи, що права і обов'язки є тісно пов'язаними обов'язковими елементами правового статусу, але при цьому кожен з них має своє особливе призначення.

Вузьконормативний підхід підтримує також і І. Голосніченко, який звертає увагу на тому, що комплекс прав та обов'язків особи, що закріплені нормами адміністративного права і становить зміст адміністративно-правового статусу [35, с. 189]. З цією точкою зору погоджується С. Гусаров, який до цього переліку додає ще і законні інтереси особи [8].

Другий розширений підхід до визначення елементів правового статусу передбачає включення додаткових правових аспектів, що надають йому більш конкретне нормативне визначення. Наприклад, Л. Луць до складових правового статусу відносить правові принципи та його нормативне врегулювання, права, обов'язки та інтереси суб'єкта публічного адміністрування, порядок набуття статусу та його втрати, а також гарантії його дотримання [82, с. 87].

Науковець П. Рабінович відносить до структури правового статусу правосуб'єктність суб'єктів суспільних відносин, принципи конституційного правового статусу, права і свободи суб'єкта та їх гарантії, обов'язки та гарантії їх виконання [154]. Згідно з позицією І. Остапенка, до таких елементів належать правосуб'єктність, посадові завдання, основні функції, права, обов'язки, гарантії, форми діяльності, відповідальність та порядок здійснення посадових відносин [6, с. 90].

Інші науковці, крім прав, обов'язків та правосуб'єктності, включає також соціальні блага, якими користується певний суб'єкт [81]. Отже, проаналізувавши позицію науковців, вбачаємо, що для конкретизації сутності правового статусу органу влади потрібно визначити зміст прав,

обов'язків в поєднанні з гарантіями їх дотримання та юридичну відповідальність, як його базових елементів.

Науковець М. Горбач зазначає, що адміністративно-правовий статус суб'єктів права базується на нормах адміністративного права, які проявляються через джерела цього права [39]. Ці норми визначають правосуб'єктність, адміністративні обов'язки і права, а також відповідальність суб'єктів адміністративного права.

Також, вважаємо за можливе врахувати позицію А. Галуцького [31], який наголошує, що адміністративно-правовий статус служби дільничних інспекторів в Україні є підґрунтям для визначення правосуб'єктності дільничних офіцерів поліції та відповідних служб на центральному, обласному, окружному й місцевому рівнях, що можна застосувати і до визначення адміністративно-правового статусу поліцейських офіцерів громади, оскільки нормативне забезпечення діяльності обидвох підрозділів Національної поліції України є схожим.

Поліцейський офіцер громади є співробітником Національної поліції, тому важливо розглядати його правовий статус крізь призму юридичного положення працівників поліції.

Національна поліція, відповідно до Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» [120], є складовою частиною правоохоронних органів. В зв'язку з цим, слід звернути увагу на наукові дослідження щодо правового статусу працівників правоохоронних структур.

Так, наприклад, М. Коваль зазначає, що працівники таких органів через обмеження на здійснення певних прав і свобод, а також через постійні ризики для життя і здоров'я під час служби, потребують чітко визначеного загальнонаціонального правового статусу [65, с. 130-145]. Цей статус має включати права, свободи, законні інтереси, зобов'язання, обмеження, відповідальність і соціальний та правовий захист працівників і їхніх родин. Схожої позиції дотримується і А. Братковський, який пропонує додати до

компонентів цього статусу також матеріальне забезпечення для цих осіб і їхніх сімей [15, с. 1-4].

Після реформування міліції та введення Закону України «Про Національну поліцію» [146] виникло зацікавлення у дослідженні правового статусу поліцейського як частини нової правоохоронної інституції в правовій системі. Науковець Д. Лемеш підкреслила, що поліцейський має не лише загальний правовий статус, який походить від статусу людини, але й спеціальний адміністративно-правовий статус, який має аналогії зі статусом державного службовця [79, с. 152-155]. Вона пропонує визначати «правовий статус працівника поліції» як систему елементів, регламентованих нормами адміністративного законодавства, що окреслюють правове положення поліцейського у взаєминах з державними органами, місцевим самоврядуванням і громадянами, а також під час виконання службових обов'язків.

Дослідник Д. Катрич визначає адміністративно-правовий статус Національної поліції як сукупність цілей, функцій і повноважень, які закріплено нормативно-правовими актами України. Вони скеровані на забезпечення захисту прав та свобод особи, інтересів соціуму та держави, профілактику злочинності, підтримання громадської безпеки й порядку, а також надання послуг відповідно до визначеного законодавством [61, с. 31-35].

Науковець А. Падалка, досліджуючи правовий статус Національної поліції України, робить висновок, що правовий статус загалом є комплексною соціально-правовою категорією, яка відображає юридичне становище суб'єкта у суспільстві і державі, тобто є юридичною формою фактичного змісту [99]. А, науковець А. Сердюк, вивчаючи адміністративно-правовий статус патрульної поліції, зазначив, що цей статус є системою законодавчо встановлених і гарантованих державою положень, що закріплюють права і обов'язки, завдання і функції, організаційну структуру і компетенцію в системі Національної поліції України [155, с. 76-81]. Таким

чином, серед науковців відсутній єдиний підхід до визначення правового статусу, а його проблематика у визначенні полягає в необхідності системного аналізу його функціональних повноважень та ролі в структурі органів публічної влади та правових засад взаємодії з населенням, сутність якого становить інтегровану систему прав, обов'язків, відповідальності та гарантій, що реалізується в конкретних правовідносинах.

Здебільшого наукова спільнота погоджується в тому, що права та обов'язки є невід'ємними складовими правового статусу поліцейського. Правовий статус поліцейського офіцера громади важливий не лише для виконання державних функцій, але й у контексті повноважень в правоохоронних органах. Це спеціальний статус, який передбачає специфічну правосуб'єктність для реалізації завдань поліції. Він відзначається тим, що всі нерегламентовані дії службовця вважаються забороненими, а обов'язки визначають межі правового статусу, тобто працівник діє в межах, визначених його обов'язками і заборонами.

Отже, правовий статус поліцейського офіцера громади можна визначити як сукупність правових характеристик, що визначають його роль у суспільстві та його місце серед інших суб'єктів права. До цього статусу входять права (повноваження), обов'язки, відповідальність та гарантії, закріплені чинним законодавством для таких службовців. Також, слід зазначити, що у випадку поліцейського офіцера громади, адміністративно-правовий статус відображає його особливе становище як представника Національної поліції України, який виконує свої функції безпосередньо на території конкретної громади та визначає не лише його повноваження у сфері забезпечення громадського порядку та безпеки, а й обов'язки щодо співпраці з місцевими органами влади та мешканцями громади.

Враховуючи викладене, перш ніж надати змістовне визначення інституту поліцейського офіцера громади потрібно дослідити його основні елементи такі, як права і обов'язки, повноваження та форми відповідальності, оскільки на даний час немає єдиного нормативно-правового акту, який би

індивідуалізував діяльність цього окремого підрозділу Національної поліції України. Ми вважаємо, що вищезазначені елементи є взаємопов'язаними, оскільки виключення хоча б одного з них може мати негативні наслідки у визначення місця поліцейського офіцера громади в державі, а запропонована структура адміністративно-правового статусу є стабільною та системною, що як раз може надати певні гарантії поліцейському офіцеру громади в реалізації своїх повноважень і попередити вчинення можливих зловживань [45, с. 6-8].

Так, основними складовими структури правового статусу поліцейського офіцера громади є державно-владні повноваження, обов'язки та права цієї категорії працівників. Саме ці елементи індивідуалізують правоохоронця як офіцера поліції. Гарантії правового захисту та юридична відповідальність, хоч і є невід'ємною складовою цього статусу, здебільшого формуються на базі універсальних положень, що регламентують діяльність усіх державних службовців та посадових осіб, зокрема в законах України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» [120], «Про запобігання корупції» [124], Кримінальний кодекс України [74], тощо, тому вони не є визначальними, але врахувати їх необхідно для повного розуміння визначення цього інституту.

Ми вважаємо, що виходячи із завдань Національної поліції України правовий статус поліцейського офіцера громади необхідно розглядати з посадових обов'язків. Також, ми не можемо залишити осторонь особливий порядок набуття адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади, хоча законодавчо їх призначення не має визначених особливостей.

Однак, з урахуванням формату роботи, запропонованого Національною поліцією України, який включає постійну присутність на території об'єднаної територіальної громади, більшу взаємодію з населенням та керівництвом об'єднаної територіальної громади, підзвітність об'єднаної територіальної громади і додаткові функції, ми вважаємо, що під час призначення поліцейського офіцера громади важливо враховувати думку місцевого населення, можливо навіть у формі погодження кандидатури, хоча при цьому

не можна допускати встановлення відносин підпорядкування, оскільки це не буде співвідноситись з основним принципом діяльності поліцейського офіцера громади – дотримання засад партнерства з мешканцями конкретної територіальної одиниці.

У статті 23 Закону України «Про Національну поліцію» [146] визначені основні повноваження поліції, а у статті 18 цього ж Закону України закріплений перелік обов'язків кожного співробітника поліції, хоча при цьому окремої правової норми в цьому законодавчому акті, яка б зазначала права саме поліцейського офіцера громади немає, що дає нам можливість проаналізувати права у співвідношенні з посадовими обов'язками, оскільки вони встановлені якраз з метою належного виконання обов'язків поліцейського в межах визначеної компетенції.

У чинній Інструкції щодо організації діяльності дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громад [51], визначаються завдання, напрями та особливості роботи поліцейських офіцерів громади, враховуючи те, що їх повноваження значно ширші, ніж у традиційних дільничних офіцерів. Поліцейський офіцер громади має виконувати функції майже всіх підрозділів превентивної діяльності на території конкретної об'єднаної територіальної громади, зосереджуючись на попередженні правопорушень, оформленні адміністративних матеріалів за порушення правил дорожнього руху, а також часткові функції дозвільної системи. Поліцейський офіцер громади має повноваження перевіряти викладені в зверненні факти для своєчасного виявлення осіб, які можуть бути схильні до правопорушень, а саме вивчати їх особисті характеристики, а також причини, умови та джерела, які негативно впливають на їх поведінку. Метою реалізації зазначених повноважень є швидке застосування виховних, превентивних заходів і державних санкцій, щоб запобігти вчиненню протиправних дій у майбутньому.

Також, специфіка адміністративно-правового статусу цих суб'єктів визначається їх участю в публічних відносинах на визначеній конкретній

території, що охоплює надання поліцейських послуг у сферах забезпечення громадського порядку та безпеки, охороні прав і свобод людей, а також захист інтересів суспільства і держави. Крім того, вони протидіють злочинності та надають допомогу особам, які перебувають у скрутному становищі через особисті, економічні, соціальні причини або через надзвичайні ситуації, у межах, встановлених законом, а також які потребують підтримки у співпраці з органами державного управління та громадськими організаціями, а також у внутрішньо організаційній адміністративній діяльності поліції. Така взаємодія повинна будуватися виключно на засадах партнерства, оскільки саме воно, як стратегічний захід, дозволяє інтегрувати різноманітні ресурси для вирішення складних завдань у сфері забезпечення громадської безпеки і правопорядку [50, с. 241-246]. Тобто, правовий статус поліцейського офіцера громади містить у собі додаткову складову, пов'язану з його включеністю у процеси публічного адміністрування на місцевому рівні та не обмежується лише сферою безпеки та порядку, а поширюється на участь у розв'язанні соціальних, інформаційних, освітніх і комунікаційних завдань, що ставить перед ним вимогу високої професійної, етичної та правової компетентності.

Відповідно до загальноприйнятого розуміння в юридичній науці, права та обов'язки суб'єкта адміністративного права часто позначаються терміном «повноваження» чи «компетенція», які ми більш детально, розглянемо у наступних розділах нашого дослідження.

Для суб'єкта, що прагне бути визнаним у ролі суб'єкта адміністративної діяльності, необхідно мати владно-публічні повноваження, які реалізовувати відповідно до визначення предмету відання, тобто в межах компетенції. Щодо поліцейських офіцерів громади, їхні владно-публічні можливості визначені лише в положеннях відомчого нормативно-правового акту – Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громад [51], ці офіцери реалізують свої права в рамках адміністративно-правових форм, застосовуючи відповідні методи, а їх

діяльність зосереджена на охороні прав і свобод людини, захисті інтересів суспільства і держави, боротьбі з злочинністю, підтриманні публічної безпеки та порядку, а також наданні поліцейських послуг на території їх обслуговування тощо.

Аналіз повноважень поліцейських офіцерів громади показує, що ці повноваження фактично є їхніми правами та групуються у такі категорії як: заходи адміністративного примусу, адміністративно-юрисдикційні повноваження, контроль-наглядові та координаційні повноваження.

Офіцери громади, виконуючи завдання Національної поліції України, мають владно-публічні повноваження, зокрема у здійсненні профілактичних заходів, спрямованих на запобігання злочинам та іншим правопорушенням, у виявленні причин і умов, що призводять до кримінальних або адміністративних правопорушень, та вживає заходи для їх усунення; вчиненні дій з усунення загроз життю та здоров'ю громадян, а також публічній безпеці, що виникли внаслідок вчинення правопорушень; у оперативному реагуванні на повідомлення про кримінальні чи адміністративні правопорушення, або інші події; у здійсненні провадження у справах про адміністративні правопорушення та прийняття рішень щодо адміністративних стягнень у встановлених законодавством випадках, а також забезпечення їх виконання; у доставці затриманих осіб, підозрюваних у кримінальних правопорушеннях, та тих, хто вчинив адміністративні правопорушення, у встановленому законодавством порядку; у наданні невідкладної допомоги, включаючи домедичну й медичну, постраждалим від правопорушень, нещасних випадків, особам в небезпечних для життя ситуаціях та постраждалим від торгівлі людьми; у вжитті заходів для запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі; у контролі за дотриманням правил зберігання та використання вогнепальної, пневматичної, холодної зброї, спеціальних засобів для захисту і оборони, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, а також інших предметів і речовин, що підлягають дозвільній системі; у співпраці у

контрольованих прикордонних районах з інспекторами прикордонної служби для протидії нелегальній міграції та іншій незаконній діяльності біля державного кордону, у отриманні інформації про маршрути проникнення і накопичення контрабандних товарів, а також про місцевих жителів, які займаються незаконним переміщенням товарів; у забезпеченні громадського порядку під час примусового виконання судових рішень та інших органів, а також заходів для усунення загроз життю та здоров'ю виконавців та інших осіб, які беруть участь у виконанні рішень; в участі у заходах для соціальної адаптації осіб, які звільнилися з установ виконання покарань, відповідно до законодавства; у здійсненні профілактичної діяльності для запобігання правопорушенням серед дітей і виявлення умов, які цьому сприяють, а також вжиття заходів для їхнього усунення; у проведенні досудового розслідування кримінальних проступків у формі дізнання [30, с. 73-74]. Отже, поліцейський офіцер громади виконує повноваження майже всіх превентивних підрозділів поліції, що ускладнює традиційне нормативне структурування цього статусу так як у межах однієї посади він виконує обов'язки, пов'язані з виявленням і попередженням правопорушень, оформленням адміністративних матеріалів, реалізацією функцій дозвільної системи, забезпеченням дотримання правил дорожнього руху, а також комунікацією з громадськістю, місцевими органами влади, закладами освіти, охорони здоров'я тощо.

У юридичній літературі часто стверджують, що суб'єктами адміністративної діяльності є особи, які виконують державні функції та надають державні послуги, що стосується поліцейських офіцерів громади, то ці суб'єкти, так само як і Національна поліція України, виконують правоохоронну функцію держави, а також надають поліцейські послуги відповідно до чинного законодавства, працюючи в тісній співпраці з громадськістю та орієнтуючись на потреби місцевого населення.

Аналіз нормативно-правових документів, згідно з якими поліцейські офіцери громади виконують свої завдання, зокрема, з урахуванням обов'язків, визначених Інструкцією з організації їхньої діяльності, дозволяє

розподілити ці обов'язки на дві ключові групи, залежно від сфери реалізації [30, с. 73-74].

Перша група обов'язків зосереджена на виконанні функцій, які включають профілактичні заходи для запобігання насильству в сім'ях; ведення справ про адміністративні правопорушення; реагування на звернення від громадян та посадових осіб для дотримання вимог законодавства; співпрацю з іншими підрозділами Національної поліції та державними органами; установлення контактів з населенням згідно із законом України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону»; та надання допомоги громадянам.

Друга група покриває організаційні обов'язки, які включають планування діяльності з урахуванням пріоритетів громади у сфері публічної безпеки та поточної ситуації; охорону громадського порядку та участь у патрулюванні; виконання службових завдань на визначеній території в уніформі з необхідним обладнанням; здачу зброї до відділення поліції після закінчення служби; а також ведення службової документації.

Поліцейський офіцер громади виконує свої обов'язки з широкими повноваженнями згідно із Законом України «Про Національну поліцію» і має право вимагати від громадян документи, що посвідчують особу, а також інші необхідні документи. Офіцер може проводити опитування, застосовувати запобіжні заходи, затримувати підозрюваних у злочинах чи адміністративних правопорушеннях та доставляти їх до поліцейського відділку. Він також займається розглядом справ про адміністративні правопорушення, ухвалює рішення про накладення штрафів і може контролювати їх виконанням.

У термінових ситуаціях, зазначених у статті 38 Закону України «Про Національну поліцію України», офіцер поліції має право проникати в житло або інші приміщення без судового дозволу. Він контролює дотримання умов для осіб, звільнених із місць позбавлення волі, перевіряє правила зберігання та використання зброї, спецзасобів, вибухових речовин і боєприпасів тощо.

Офіцеру дозволено оглядати місця зберігання цих матеріалів для перевірки безпеки.

Поліцейський офіцер громади також здійснює поліцейську опіку відповідно до ст. 41 Закону України «Про Національну поліцію України», застосовує примусові заходи в межах закону та займається встановленням особи дитини, місця її проживання та ідентифікацією батьків чи опікунів у випадках, коли дитина залишається без батьківського нагляду. Він допомагає у тимчасовому облаштуванні дитини відповідно до законодавства. Цей список не є вичерпним, адже поліцейський офіцер громади може використовувати й інші повноваження, передбачені законами України для поліцейських [30, с. 73-74].

Поліцейські офіцери громади мають визначений обсяг обов'язків у рамках їх адміністративно-правового статусу, оскільки безпосередня діяльність, орієнтована на потреби громади і має ключовою метою запобігати поширеним правопорушенням у цьому регіоні. Так вони включають в себе розробку проектів спільно з громадою для підвищення рівня суспільної безпеки, здійснення провадження у справах щодо адміністративних правопорушень і прийняття рішень про накладення адміністративних стягнень тощо.

Цей статус передбачає певні правові обмеження, недотримання яких може призвести до різних видів юридичної відповідальності. Така відповідальність є загальною для всіх співробітників поліції та регулюється відповідним законодавством. У разі протиправних дій, поліцейські можуть бути притягнуті до кримінальної, адміністративної, цивільної, матеріальної та дисциплінарної відповідальності згідно з чинним законодавством.

Поліцейський офіцер громади, як і будь-який працівник правоохоронних органів, може бути підданий усім вищезазначеним видам юридичної відповідальності: адміністративній, дисциплінарній, кримінальній, цивільно-правовій та матеріальній, як це передбачено ст. 19 Закону України «Про Національну поліцію». Вказаний Закон України у ст. 28

також наголошує на можливості персональної відповідальності поліцейського за дисциплінарні, адміністративні і кримінальні правопорушення, які призвели до порушення прав і свобод людини, особливо в контексті обробки інформації.

Гарантії ж діяльності поліцейських офіцерів громади також важливі для зміцнення їхнього адміністративно-правового статусу, оскільки без відповідної системи забезпечення їх діяльності вирішити проблему плинності кадрів неможливо, тому вони є ключовим елементом цього статусу. В наукових колах існують різні погляди на класифікацію гарантій посадових осіб і працівників поліції, але ми вважаємо за доцільне зупинитися на дослідженні змісту трьох основних категорій гарантій.

До першої групи можемо віднести гарантії професійної діяльності, закріплені в Законі України «Про Національну поліцію» та інших нормативних актах, що передбачають зокрема право застосовувати державний примус тощо. Насамперед, потрібно не забувати про те, що під час виконання службових обов'язків поліцейський виступає представником держави і відповідно перебуває під захистом держави. Надання поліцейському статусу державного службовця свідчить про те, що він, здійснюючи свої функціональні обов'язки, реалізує волю держави відповідно до її стратегічних цілей. Виходячи з положень статті 3 Конституції України, де задекларований обов'язок держави забезпечувати права і свободи людини, і що поліцейський діє від імені держави, можна стверджувати, що цей обов'язок має фундаментальне значення для кожного працівника поліції, який виконує службу у складі органів виконавчої влади.

Іншим значущим аспектом є те, що концепція поліцейських офіцерів громад, закладена керівництвом Національної поліції України, передбачає їх інтеграцію безпосередньо до місцевого соціального середовища. Відповідно, ефективність їх роботи оцінюється за рівнем задоволеності громадян та звітністю перед територіальною громадою. Водночас офіцер зберігає

необхідну незалежність у виконанні своїх функцій і продовжує залишатися представником держави, використовуючи її авторитет та підтримку.

Ще до цієї групи гарантій можна віднести так звану «презумпцію правоти поліцейського». Вона передбачає обов'язкове виконання фізичними та юридичними особами законних вимог поліцейського. Це означає, що дії поліцейського під час виконання ним службових обов'язків апріорі вважаються правомірними. Лише після їх виконання особа має право оскаржувати їх законність у встановленому порядку згідно із законодавством.

Однак, глибокий аналіз частини другої статті 62 Закону України «Про Національну поліцію» свідчить про те, що виконання вимог поліцейського є обов'язковим лише за умови їх відповідності законодавчим нормам. У зв'язку з цим не можна говорити про наявність у правовій системі України загальної презумпції правомірності всіх дій чи вимог поліцейського. Зокрема, така презумпція не була б доречною для поліцейських офіцерів громад, основним завданням яких є сприяння відновленню довіри між громадянами та правоохоронними органами.

Ця гарантія також співвідноситься із положенням частини шостої статті 62 цього ж Закону України, яка зазначає, що невиконання законних вимог поліцейського або вчинення протиправних дій стосовно нього спричиняє адміністративну чи кримінальну відповідальність відповідно до законодавства. Наприклад, стаття 185 Кодексу України про адміністративні правопорушення встановлює санкції за злісну непокору законному розпорядженню або вимозі працівника поліції. Крім того, стаття 185-7 цього ж кодексу закріплює відповідальність за публічні заклики до ігнорування таких вимог.

У сфері кримінальної відповідальності, особу можуть притягнути до відповідальності за супротив (стаття 342 Кримінального кодексу України) або за втручання в роботу поліцейського офіцера громади (стаття 343 КК України). Важливою гарантією діяльності поліцейського офіцера громади є

те, що під час виконання своїх функцій він підпорядковується лише своєму безпосередньому керівництву, а іншим особам не дозволено втручатися в його законну діяльність або давати вказівки без чітко визначених законом підстав.

Ця гарантія є критично важливою для поліцейського офіцера громади в його повсякденній роботі. Постійно перебуваючи на території селища чи села і взаємодіючи з місцевими представниками влади, такими як староста, депутати відповідних місцевих рад, поліцейський може відчувати тиск щодо своєї незалежності. Представники місцевого самоврядування, враховуючи фінансове та технічне забезпечення офіцера з бюджету громади та його звітування, можуть мати помилкове враження, що офіцер їм підконтрольний.

На наш погляд, є особливо важливим у діяльності ПОГ, оскільки він перебуває у постійній комунікації з громадянами, обробляє звернення, заяви, особисту інформацію, що зобов'язує дотримуватись етичних стандартів та вимог інформаційної безпеки. Таким чином, система юридичної відповідальності, як складова адміністративно-правового статусу ПОГ, виконує подвійну функцію захисну, тобто забезпечення прав і свобод громадян, та регулятивну, а саме обмеження дискреційних повноважень посадової особи, забезпечуючи при цьому належне функціонування інституту поліцейського офіцера громади як повноцінного суб'єкта адміністративного права.

Щоб уникнути подібних непорозумінь, поліцейський офіцер громади повинен завжди пам'ятати про свою незалежність і діяти в межах повноважень, які надає Закон України «Про Національну поліцію». Одним з важливих механізмів для підтримання цієї незалежності є право вимагати детального письмового опису обов'язків відповідно до займаної посади. Це положення закріплено в Дисциплінарному статуті Національної поліції України і є важливим для практичного застосування. Поліцейські офіцери громади повинні активно використовувати це право, щоб уникнути

можливого перевищення владних повноважень або непорозумінь щодо їх функцій.

Ігнорування цього аспекту може призвести до проблем, які виникали в минулому із дільничними інспекторами міліції, де їх обов'язки не були чітко визначені, що ускладнювало ефективну організацію роботи. Замість охорони громадського порядку на закріплених територіях, вони часто залучалися до несуміжних завдань, таких як конвоювання затриманих або забезпечення порядку під час масових заходів. Це призводило до тривалої відсутності правоохоронців на дільницях, залишаючи громаду без належного захисту від правопорушень.

Стаття 62 Закону України «Про Національну поліцію» встановлює комплекс гарантій, спрямованих на правовий захист поліцейських, а також на забезпечення їх безпеки та безпеки їхніх родин. Особливо важливо зазначити, що частина сьома цієї статті визначає, що будь-яке правопорушення, здійснене проти поліцейського або особи, яка завершила службу в поліції, чи її близьких родичів у зв'язку з колишньою службовою діяльністю, підлягає відповідальності відповідно до чинного законодавства. Форми неправомірної поведінки та можливі санкції зазначені у статті 345 Кримінального кодексу України.

Частина восьма цієї ж статті передбачає, що у разі затримання поліцейських за підозрою у кримінальному правопорушенні або при застосуванні їм запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, їх утримують у спеціально виділених установах окремо від інших категорій осіб. Хоча цю норму не можна вважати засобом для реалізації поліцейськими своїх обов'язків, її значущість полягає у зміцненні авторитету поліції як правоохоронного органу, надаючи співробітникам належний правовий захист навіть за умов порушення ними закону [102].

У цьому аспекті слід звернути увагу на ключову правову гарантію, встановлену у пункті 7 Декларації про поліцію, прийняту Резолюцією № 690 Парламентської асамблеї Ради Європи [41]. Зокрема, ця гарантія передбачає,

що жодні кримінальні чи дисциплінарні санкції не можуть бути застосовані до поліцейського, який відмовився виконувати незаконний наказ. Хоча чинне національне законодавство наразі не містить подібної гарантії, стаття 8 Закону України «Про Національну поліцію» забороняє поліцейським виконувати злочинні чи явно незаконні розпорядження та накази. Було б доцільно додати цю норму до законодавства, що істотно сприяло б зменшенню порушень закону з боку поліцейських та кращому дотриманню принципу законності.

Виконання обов'язків сучасними поліцейськими ускладнюється без належного матеріального та технічного забезпечення. Вкрай важливим є обладнання поліцейських сучасними пристроями, механізмами та електронно-технічним обладнанням, яке дозволяє ефективно протидіяти злочинній діяльності і швидко реагувати на порушення громадського порядку.

У цьому контексті релевантно згадати п. 27 додатка до Рекомендації Комітету Міністрів державам-учасницям Ради Європи «Про Європейський кодекс поліцейської етики», прийнятої Комітетом міністрів 19 вересня 2001 року на 765-му засіданні заступників міністрів [46]. Згідно з цим документом, поліцейські органи, що прагнуть ефективно виконувати свою функцію підтримки суспільства, повинні забезпечити підготовку персоналу відповідно до сучасних соціальних реалій. Це передбачає створення належних матеріальних умов (місце і обладнання), а також надання інтелектуальної підтримки в процесі навчання.

Окремо доцільно виділити гарантії у сфері виконання повноважень, пов'язаних із посадою, які передбачені в Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів та поліцейських офіцерів громади, а саме проведення відкритих зустрічей та публічних виступів щодо дотримання законності, боротьби зі злочинністю, охорони громадського порядку та звітування про діяльність на території поліцейської дільниці, організація роз'яснювальної роботи серед населення для підвищення правової культури, формування

негативного ставлення до небезпечних явищ, підкреслення важливості інформування поліції про злочини та їх підготовку, а також з метою просвіти щодо захисту та самооборони, організації співпраці з громадою з метою спрямованості на ефективне вирішення безпекових питань, з урахуванням потреб уразливих категорій населення тощо [14, с. 13-18].

Але без соціальних гарантій, до яких доцільно віднести пільгове обчислення вислуги років поліцейським офіцерам громади, забезпечення належно облаштованим службовим приміщенням (поліцейською станцією), автомобільним транспортом, медичне забезпечення тощо, взагалі не можна говорити про належне забезпечення виконання ними поставлених завдань.

Поліцейський офіцер громади, що працює у спільноті, покликаний забезпечувати захист та обслуговування жителів певної адміністративної території. Його робочий простір організовується на поліцейській станції, заснованій рішенням місцевої влади та частково фінансованій із місцевого бюджету, проте, найважливіша відповідальність за підвищення соціального статусу правоохоронців та забезпечення їм безпечних умов роботи лежить саме на державі [173].

Матеріально-технічне забезпечення поліцейських офіцерів громади є неоднозначним соціально-економічним процесом. У ринкових умовах підприємства отримують свободу в господарській діяльності, працюючи на основі самоокупності, самофінансування, вільного підприємництва та конкуренції [101]. На нашу думку, доцільно класифікувати матеріальні ресурси для підтримки роботи поліції за їхнім цільовим призначенням: загальні, спеціальні та військові. Відповідно, матеріально-технічне забезпечення поліцейського офіцера громади можна розглядати як систему товарно-грошових і господарських відносин між Національною поліцією України та її підрозділами з одного боку, і органами державної влади, підприємствами, установами та організаціями – з іншого. Це стосується системи централізованого постачання матеріальних і технічних ресурсів, таких як транспортні засоби, паливо, обладнання, комп'ютерна та офісна

техніка, засоби зв'язку загального призначення; поліцейські нагрудні камери, відеореєстратори, спеціальні засоби, спецодяг – спеціалізованого призначення; а також зброя, боєприпаси та засоби індивідуального захисту військового призначення.

Система забезпечення працівників поліції охоплює такі ключові компоненти, як грошове забезпечення, обов'язкове державне страхування, пенсійне, медичне та санаторно-курортне обслуговування, а також надання пільг, компенсацій і вирішення житлових питань. Регулювання цих аспектів здійснюється на підставі чинного законодавства, зокрема Закону України «Про Національну поліцію», а також постанов Кабінету Міністрів України. Водночас стандарти і вимоги до спеціальних засобів та обладнання, як і до умов адміністративних приміщень поліції, визначаються Міністерством внутрішніх справ України.

Відповідно до частини першої статті 105 профільного Закону України, фінансування та матеріально-технічне забезпечення поліції здійснюється із Державного бюджету України і за рахунок інших джерел, не заборонених законодавством. Частина шоста тієї ж статті, передбачає використання додаткових ресурсів, таких як транспорт або матеріально-технічне обладнання, що можуть бути надані комунальними чи приватними підприємствами.

Законодавство України передбачає два легальні альтернативні джерела фінансування діяльності поліції. По-перше, поліція може на договірній основі забезпечувати охорону фізичних осіб та об'єктів комунальної або приватної власності. Оплата таких послуг здійснюється відповідно до угоди про договірну ціну, яка затверджується згідно з Методикою формування цін на охоронні послуги. По-друге, відповідно до постанови Кабінету Міністрів, затверджено Порядок надання платних послуг структурними підрозділами Міністерства внутрішніх справ, Національної поліції та Державної міграційної служби юридичним і фізичним особам. Оплата цих послуг в основному обмежується покриттям вартості використаних

ресурсів [96, с. 24–28]. Основним джерелом фінансування і матеріально-технічного забезпечення поліцейських офіцерів громади, однак, залишається Державний бюджет України.

Відповідно до вимог чинних нормативно-правових актів, поліцейський офіцер громади має бути повністю забезпечений як літнім, так і зимовим форменим одягом. Комплект уніформи включає головні убори, верхній одяг, білизну, взуття, спорядження і фурнітуру (затискач для краватки, кокарду, ремінець, аксельбант, гудзики), а також знаки розрізнення (нарукавний знак «Поліція», погони та емблеми підрозділу превентивної діяльності). Окрім цього, відповідно до статті 42 Закону України «Про Національну поліцію», держава зобов'язана забезпечити поліцейського офіцера громади табельною вогнепальною зброєю й спеціальними засобами. У частині четвертій цієї статті зазначено перелік таких засобів, які оптимізують виконання службових обов'язків. До них належать гумові та пластикові кийки; електрошокові пристрої контактної чи контактано-дистанційної дії; засоби для обмеження рухливості (кайданки, сітки для зв'язування); засоби зі сльозогінними або дратівними речовинами; пристрої для примусової зупинки транспортних засобів; спеціальні маркувальні та фарбувальні засоби; акустичні та мікрохвильові пристрої; не смертельні боєприпаси з гумовими або аналогічними снарядами. Також до обов'язкового оснащення поліцейського входить спорядження для носіння цих засобів і необхідні інструменти для догляду за речами матеріального забезпечення. Поліцейський несе відповідальність за підтримання технічного стану наданих йому ресурсів.

Отже, проаналізувавши обсяг повноважень поліцейських офіцерів громади, а також певні гарантії і види відповідальності, можемо прийти до логічного висновку, що адміністративно-правовий статус поліцейського офіцера громади є складною правовою конструкцією, що відображає його унікальну роль у системі правоохоронних органів України. Він поєднує в собі права, обов'язки, повноваження та відповідальність, необхідні для ефективного виконання функцій на території конкретної громади. Чітке

визначення цього статусу у законодавстві є запорукою законності та прозорості діяльності офіцера, а також сприяє підвищенню довіри громадян до поліції. У контексті реформування правоохоронної системи України, подальше вдосконалення нормативно-правової бази, що регулює статус поліцейського офіцера громади, є важливим кроком до створення ефективної та орієнтованої на суспільство поліції.

Таким чином, адміністративно-правовий статус поліцейського офіцера громади це цілісна правова конструкція інституту адміністративного права, що визначає його місце і роль у системі поліцейської діяльності. Це правовий спеціальний статус, який характеризується водночас ознаками державної служби та унікальними функціями, орієнтованими на потреби територіальної громади. Поліцейський офіцер громади є не просто працівником Національної поліції, а уповноваженим представником держави, інтегрованим у соціальне середовище, де він виконує завдання забезпечення публічного порядку, запобігання правопорушенням і налагодження партнерських зв'язків з мешканцями. Його статус закріплюється не лише адміністративним законодавством, але й нормами трудового, соціального і навіть кримінального права, які разом формують правову оболонку його діяльності. У межах цього статусу визначаються повноваження (обов'язки, права), юридична відповідальність та гарантії професійної діяльності, які у сукупності забезпечують стабільність, правомірність і передбачуваність поведінки посадової особи в складному соціальному середовищі.

Функціональне наповнення статусу поліцейського офіцера громади охоплює декілька базових напрямів, що забезпечують багатовекторність його службової діяльності. Зокрема, превентивна функція полягає у ранньому виявленні загроз правопорядку, що дозволяє нейтралізувати ризики ще до їх реалізації. Соціальна функція має гуманітарне спрямування і передбачає підтримку вразливих категорій населення, зокрема осіб похилого віку, дітей, жертв домашнього насильства. Адміністративна функція забезпечує вплив на суспільні відносини через складання протоколів, контроль за дотриманням

законодавства, оформлення правопорушень. Водночас комунікативна функція дозволяє офіцерові ефективно взаємодіяти з громадою, будуючи довіру та оперативно реагуючи на запити населення. Представницька функція виявляється у тому, що поліцейський офіцер громади втілює державну політику безпеки на базовому рівні – у селах, селищах і містах, де формуються базові уявлення громадян про закон, справедливість і порядок.

Правосуб'єктність поліцейського офіцера громади є центральним правовим елементом його адміністративного статусу, що визначає обсяг компетенцій та правових можливостей, означає здатність бути учасником адміністративно-правових відносин, реалізовувати надані владні повноваження та нести відповідальність за їх виконання. Нормативне підґрунтя цього елемента формують Закон України «Про Національну поліцію» та відповідні закони і нормативно-правові акти України та Національної поліції, що деталізують межі і характер повноважень поліцейських офіцерів громади. Правосуб'єктність включає не лише офіційне призначення на посаду, а й фактичну спроможність реалізовувати адміністративно-юрисдикційні, контрольно-наглядові, профілактичні та сервісні функції. У контексті громад поліцейські офіцери громади є автономною посадовою особою з повним правом представляти Національну поліцію в межах конкретної територіальної одиниці.

Набуття адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади передбачає проходження чітко визначених процедур, які забезпечують відповідність кандидата вимогам служби. Основними етапами є конкурс, спеціальна підготовка, призначення на посаду, підписання контракту та інституційне погодження з громадою. Хоча законодавство прямо не передбачає формалізованої участі громади в призначенні, у практиці цей механізм відіграє роль неформального індикатора довіри. Присутність офіцера в громаді, де його щоденна діяльність є об'єктом постійного суспільного моніторингу, зумовлює особливу відповідальність і потребу в прозорому доборі. Набуття статусу фактично означає визнання

особи повноважним носієм державного авторитету в межах певної соціальної спільноти. Тому формування процедури, яка враховує позицію місцевих жителів, може стати вагомим чинником у підвищенні легітимності інституту поліцейського офіцера громади.

Поліцейський офіцер громади наділений системою спеціальних прав та владно-публічних повноважень, що дозволяють йому ефективно виконувати покладені завдання. Серед таких повноважень – право на застосування заходів адміністративного примусу, затримання осіб, які вчинили правопорушення, проведення профілактичних заходів із запобігання злочинам. Важливим елементом є також повноваження щодо проведення досудового розслідування у формі дізнання, участі у розгляді справ про адміністративні правопорушення. Він має можливість здійснювати контроль за дотриманням правил зберігання та використання зброї, брати участь у забезпеченні громадського порядку під час масових заходів. Ці повноваження формують арсенал дій, за допомогою якого офіцер громади реалізує свою місію – забезпечення безпеки, правопорядку та стабільності на території конкретної громади.

Обов'язки поліцейського офіцера громади формують ядро його правового статусу та визначають рамки службової поведінки, де він зобов'язаний постійно перебувати на території обслуговування, бути доступним для мешканців, здійснювати заходи з попередження правопорушень. Звітування перед населенням, ведення службової документації, дотримання службової дисципліни усе це є невід'ємними аспектами його щоденної діяльності. Окремий акцент законодавець робить на етичній поведінці офіцера: він має діяти з повагою до гідності кожної особи, не зловживати владою та забезпечувати неупереджене ставлення до громадян. Ці обов'язки спрямовані не тільки на підтримання правопорядку, а й на формування позитивного іміджу правоохоронних органів, відновлення довіри суспільства до державної влади. Саме відповідальне ставлення до

службових обов'язків робить офіцера громади моральним авторитетом на своїй території.

Відповідальність поліцейського офіцера громади є невід'ємним елементом його статусу та правової саморегуляції. Він несе кримінальну, адміністративну, дисциплінарну, матеріальну та цивільно-правову відповідальність залежно від характеру вчиненого правопорушення. Особливе значення має персональна відповідальність за порушення прав людини, це гарантує, що поліцейський діє в межах, визначених законом, і несе наслідки за перевищення своїх повноважень або бездіяльність. Така відповідальність є важливим стримувальним фактором у сфері публічної влади, оскільки захищає громадян від свавілля та забезпечує принцип підзвітності державних службовців. Баланс між владою та відповідальністю формує унікальну правову конструкцію, яка відрізняє правове демократичне суспільство від авторитарного.

Гарантії діяльності поліцейського офіцера громади виступають необхідною умовою стабільності та безпеки його службового становища. До таких гарантій належать недопустимість втручання в професійну діяльність, соціальне та медичне забезпечення, доступ до правової і психологічної підтримки. Законодавство передбачає забезпечення поліцейського формою, зброєю, спеціальними засобами, службовим приміщенням, транспортом та усім необхідним для якісного виконання обов'язків. Важливим гарантійним елементом є також презумпція правомірності дій поліцейського, яка діє за умови законності його вимог. Родини поліцейських також перебувають під правовим захистом держави, що зміцнює їх соціальну безпеку та підвищує престиж служби. Усе це створює сприятливе середовище для виконання завдань, пов'язаних із підвищеним ризиком, і мотивує до професійного розвитку.

1.3. Джерела права, що регламентують адміністративно-правовий статус поліцейського офіцера громади

Чинна нормативно-правова база, яка регулює адміністративно-правову діяльність поліцейських офіцерів громади, як новітнього інституту Національної поліції України, потребує ретельного і всебічного аналізу та класифікації. Це необхідно, оскільки процес її становлення ще триває. Ефективність діяльності цього підрозділу значною мірою залежить від розгалуженості правової бази, її упорядкованості, чіткості правових норм і відсутності колізій. Принципи та ознаки адміністративної діяльності будь-якого органу публічної влади вимагають, щоб вона виконувалася точно, систематично і без порушень відповідно до чинного законодавства та підзаконних актів. Аналіз існуючих правових актів сприятиме дотриманню принципів законності та відповідальності.

Крім того, постійний науково-технічний прогрес та нові тенденції у взаємовідносинах між державними органами і громадянським суспільством у країнах з розвиненою демократією також вимагають відображення та впровадження в українське законодавство, це стосується і зокрема запровадження механізмів громадського контролю над діяльністю правоохоронних органів, що виконують функції з забезпечення правопорядку і дотримання законності в державі.

Для ефективного аналізу та систематизації нормативно-правових актів, що охоплюють адміністративно-правовий статус поліцейський офіцерів громади, необхідно провести їх класифікацію і впорядкування, оскільки саме через дослідження механізмів виконання своїх безпосередніх функцій можемо виокремити основні інструменти регулювання, координації та контролю з боку держави, процесів у сферах забезпечення громадського порядку та безпеки, охорони прав і свобод фізичних та юридичних осіб, а також захисті інтересів суспільства і держави.

Нормативно-правові акти, що регулюють ці питання, мають різноманітну юридичну природу та силу, що відображено в ч. 2 ст. 19 Закону

України «Про правотворчу діяльність» [150] і враховується при правозастосуванні в кожній окремій ситуації. Отже, в межах нашого дослідження передбачено здійснення системного аналізу чинних нормативно-правових актів, які регламентують адміністративно-правовий статус поліцейських офіцерів громади, із урахуванням їх класифікації за юридичною силою, предметом правового регулювання та рівнем деталізації. Такий підхід дозволить виокремити основні тенденції у правовому забезпеченні діяльності ПОГ, встановити існуючі прогалини чи колізії в нормативній базі, а також окреслити перспективні напрями її вдосконалення у контексті формування ефективної та правової моделі місцевої поліцейської служби.

Оскільки інституція поліцейських офіцерів громади є досить новою для українського суспільства, і була запроваджена у 2019 році, то на даний час ми можемо спостерігати за тим, що питання, пов'язані з нормативною регламентацією її адміністративно-правового статусу перебувають під пильним спостереженням українських науковців.

Однак, враховуючи відсутність єдиних наукових досліджень саме в сфері регламентації адміністративно-правового статусу поліцейських офіцерів громади, доцільно звернути увагу на фундаментальні праці В. Колпакова, О. Музичука, М. Вилегжаніної, Л. Гончар, Д. Приймаченка щодо класифікації нормативно-правових актів в сфері регламентації діяльності органів публічної влади, що задає напрям проведення дослідження правового регулювання здійснення повноважень окремим структурним підрозділом, яким і є в нашому випадку інститут поліцейських офіцерів громади.

Окремі українські, як С. Гусаров, О. Безпалова, М. Калашник, Д. Йосифович, Ю. Хатнюк та інші проводили дослідження адміністративно-юрисдикційної діяльності поліцейських, зачіпаючи при цьому окремі аспекти юрисдикційної активності поліцейських офіцерів громади. Вказані наукові доробки були покладені в основу не тільки нашої роботи, а й актуалізації

питань щодо нормативної регламентації прав, обов'язків і компетенції поліцейських офіцерів громади в умовах сучасності.

Перш ніж почати ґрунтовне дослідження системи нормативно-правових джерел, що визначають адміністративно-правовий статус поліцейських офіцерів громади, вважаємо за необхідне провести аналіз загальної системи нормативно-правових актів, а також звернути увагу на зміст цього поняття, що дозволить якісно та змістовно дослідити ступінь нормативного закріплення прав та обов'язків поліцейських офіцерів громади, їх повноважень, гарантій з боку держави та відповідальності.

Отже, для початку вважаємо за можливе погодитися з позицією українського науковця професора В. Колпакова, який умовно поділяє акти державного управління на певні категорії з урахуванням їх особливостей. Так, він пропонує визначити наступні види загальнодержавних актів: за юридичними властивостями виділити нормативні (правовстановлюючі, загального характеру) і ненормативні (правозастосовні, правовиконавчі, індивідуальні), за межами юрисдикції нормативних актів у просторово-часовому вимірі – на ті, що поширюють свою дію на всю площу країни без жодних лімітів, на ті, що діють на всій території протягом певного періоду, і на ті, що застосовуються на обмеженій частині країни без часових рамок; згідно з характером повноважень органів, котрі ці акти видають, на загальні, до яких відносимо акти загального організаційного управління та спеціальні, тобто галузевого та функціонального спрямування; за рангом органів, що приймають акти, в їх загальній ієрархії тощо [69, с. 118].

Українські науковці мають різноманітні підходи до того, як слід класифікувати правові акти. Так, О. Музичук вважає, що класифікація має відповідати основним критеріям, які відображають особливості об'єктів чи суб'єктів діяльності, що дозволяє їх об'єднувати в групи з визначенням спільних і відмінних рис [90, с. 84-89], а М. Вилегжаніна пропонує класифікувати нормативно-правові акти за різними ознаками: від характеру державних волевиявлень до галузей права та типів суб'єктів влади, також

розглядає класифікацію за територією дії, юридичною силою та іншими чинниками [20]. Науковиця Л. Гончар акцентує увагу на суб'єкті нормотворчості, відзначаючи пріоритетність актів від вищих органів державної влади та їх поділ за територіальним принципом й формою ухвалення [38, с. 41-46].

Найбільш ефективним підходом вважається класифікація, запропонована Д. Приймаченком, яка відрізняє акти внутрішнього законодавства і міжнародні договори. Науковець, наголошує на важливості розгляду таких міжнародних документів, які часто випускаються з виду іншими дослідниками та пропонує виділяти внутрішні закони і підзаконні акти, а міжнародні документи розподіляти на двосторонні і багатосторонні угоди, включаючи конвенції і меморандуми [117]. Вважаємо, що запропонований підхід дозволяє краще зрозуміти правову базу в контексті не тільки реалізації правоохоронних функцій через партнерство з визначеною територіальною громадою, а й співпраці України з іншими країнами у цій сфері через імплементацію міжнародного досвіду роботи вказаної інституції в сучасне життя. Таким чином, приходимо до висновку, що серед науковців існують різні підходи щодо визначення кваліфікації законодавчих актів, але у своїй більшості виходячи із цих понять їх поділяють на внутрішнє та міжнародне законодавство з різною юридичною силою. Таким чином, на основі проведеного аналізу можна дійти висновку, що в науковій площині не існує єдиного підходу до класифікації законодавчих актів, які регламентують діяльність органів публічної влади, зокрема такого специфічного інституту, як поліцейські офіцери громади. Проте більшість науковців погоджуються з тим, що ключовим критерієм розмежування правових актів є їхнє походження та юридична сила.

Отже, чинні нормативні комплекси українського законодавства у сфері організації роботи поліцейських офіцерів громади можна умовно поділити на конституційно-правові, адміністративно-правові та галузеві. Зазначений підхід корелюється і з положеннями ч. 2 ст. 19 Закону України «Про

правотворчу діяльність» [150], що передбачає аналогічну ієрархічність нормативно-правових актів за їх юридичною силою.

Враховуючи специфічність інституту поліцейських офіцерів громади, вважаємо за доцільне виділити п'ять основних складових законодавства у цій сфері: Конституцію України, закони України, акти центральних органів виконавчої влади, адміністративні акти територіальних підрозділів поліції та міжнародно-правові акти.

Пропонуємо почати дослідження з ознайомлення міжнародною нормативною базою, що стосується безпосередньо здійснення поліцейськими своїх функціональних обов'язків. Так, згідно з положеннями Європейського кодексу поліцейської етики [46], поліція повинна здійснювати свою діяльність у відповідності з вимогами національного (внутрішнього) законодавства та з дотриманням міжнародних стандартів, які у встановлений спосіб визнані державою. Діяльність поліції має здійснюватися на основі законності, поваги до прав людини, доступності правового регулювання для громадян, а також недопущення зловживання владними повноваженнями. Згідно з цим Кодексом, виключення з принципу рівності всіх перед законом можуть бути виправдані виключно в межах забезпечення функціонування поліції в умовах демократичного суспільства.

Законодавство, що регулює діяльність поліції, має бути доступним для громадян і бути досить яким і конкретним, за необхідності воно має доповнюватися іншими нормативними актами – також ясними і доступними для громадян. Співробітники поліції підпадають під дію тих самих законів, що й звичайні громадяни, винятки з цього принципу можуть бути виправдані тільки тоді, коли вони спрямовані на забезпечення нормальної діяльності поліції в демократичному і правовому суспільстві.

Отже, міжнародно-правові акти, що за своєю сутністю спрямовані на забезпечення основних прав і свобод людини, займають особливе місце серед правових документів, що регламентують адміністративно-правовий статус поліцейського. До таких документів можна віднести акти, пакти, договори та

інші, в яких містяться правові норми щодо порядку здійснення своєї діяльності та визначають права і обов'язки суб'єктів суспільних правовідносин у сфері забезпечення громадського порядку і безпеки в державі.

Крім того, міжнародні документи, які містять основоположні засади реалізації державної політики у сфері правозабезпечення та дотриманні правопорядку, становлять невід'ємну частину національного законодавства і застосовуються у чіткій відповідності до встановленого державного регламенту. До таких документів вважаємо за можливе віднести Загальну декларацію прав людини [47], яка встановлює нормативну процедуру захисту порушених прав і свобод, що визнані нею невід'ємними та непорушними, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права [89], що закріплює гарантії дотримання і забезпечення права народів на самовизначення, документи Всесвітньої конференції з прав людини, що регламентують участь державних та позадержавних інституцій в реалізації захисту прав, свобод і інтересів кожної особи. Під час реалізації своїх повноважень поліція враховує вищезазначені документи, але крім цього враховує положення Декларації про поліцію [41], Кодекс поведінки посадових осіб щодо підтримання правопорядку [88], Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання [70] тощо.

Наприклад, міжнародна співпраця в боротьбі з організованою злочинністю ґрунтується на нормах міжнародного права та законодавства України, а також на міждержавних, міжурядових і відомчих двосторонніх угодах, як зазначено в Законі України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» від 30 червня 1993 року [148].

З метою посилення співпраці щодо протидії наркотрафіку та організованій злочинності 8 вересня 1992 року між Міністерством внутрішніх справ України та Федеральним міністерством внутрішніх справ

Австрійської Республіки було укладено угоду про співпрацю в цій сфері, згідно з Наказом МВС України № 564 [167].

У 1993 році Міністерство внутрішніх справ України офіційно оголосило про укладення угод про співпрацю в боротьбі зі злочинністю з МВС Республіки Хорватія, Італії, Румунії та іншими країнами. Згідно з наказом МВС України від 28 липня 2017 року № 650, яким затверджено Інструкцію з організації діяльності дільничних офіцерів поліції [51], яку у 2022 році було доповнено, включивши поліцейського офіцера громади та закріплено, що дільничні офіцери поліції та поліцейські офіцери громади здійснюють свою роботу відповідно до Конституції України та законів, таких як «Про Національну поліцію» [146], «Про запобігання та протидію домашньому насильству» [125], «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» [118], «Про соціальну адаптацію осіб, які відбувають чи відбули покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк» [151], а також інших нормативно-правових актів України та Міністерства внутрішніх справ.

Поліцейський офіцер громади, тобто офіцер поліції, є посадовою особою Національної поліції, на яку покладено виконання завдань служби дільничних офіцерів поліції та яка діє в межах повноважень, що визначені законодавством. Вони стають представниками поліції (поліцейськими) на своїй поліцейській дільниці.

Отже, ми можемо зробити логічний висновок, що положення міжнародних нормативно-правових актів стали поштовхом для розробки та прийняття національних нормативних актів, що регламентують діяльність зокрема поліцейський офіцерів громади.

Так, правові засади здійснення діяльності поліції містяться в Основному Законі нашої держави, Законі України «Про Національну поліцію» і інших законодавчих актах, рішеннях місцевих рад та територіальних громад в межах їх компетенції створюють, нормативних актах Президента України та Кабінету Міністрів України, Міністерства

внутрішніх справ, а також в Декларації про державний суверенітет України, Загальній декларації прав людини та в міжнародних правових нормах, що ратифіковані в Україні, при цьому основними, тобто провідними, в цьому контексті є нормативно-правові акти, прийняті державним органом законодавчої влади, а саме Верховною Радою України [78].

Законодавство України відіграє ключову роль у регулюванні суспільних відносин, особливо в забезпеченні громадської безпеки і порядку, що здійснюється поліцією, як змісту охорони конституційного порядку. Саме закони мають найвищу юридичну силу, виражаючи волю і інтереси всього населення держави, втілюючи при цьому основні права та загальнолюдські цінності. Фундаментальним документом у системі законодавства є Конституція України, яка визначає напрямки регулювання економічних, соціальних, політичних, організаційних та духовних стосунків у державі. Враховуючи це, саме норми Конституції України є правовою основою для діяльності поліції, чинного законодавства і правотворчості в межах охорони конституційного порядку. До основних законів, що регулюють аспекти суспільного і державного життя, належать Кодекс України про адміністративні правопорушення, Кримінальний кодекс України і процесуальні кодекси, а також закон «Про Національну поліцію», що визначає правовий статус поліції, також важливими є закони про оперативно-розшукову діяльність, організаційно-правові засади боротьби з організованою злочинністю та дорожній рух тощо.

Діяльність поліції підкріплюється й підзаконними нормативно-правовими актами компетентних органів, які підтримують виконання законів, такими як Рішення Конституційного Суду України, відомчі акти Міністерства внутрішніх справ України, що встановлюють нормативне регулювання діяльності поліції в цілому, регламентуючи при цьому права і обов'язки її працівників у виконанні своїх завдань [162].

Відповідно до статті 17 Закону України «Про Національну поліцію», де поліцейський – це громадянин України, який прийняв Присягу

поліцейського, служить на відповідних посадах у поліції та отримав спеціальне поліцейське звання. Поліцейський має службове посвідчення та спеціальний жетон, зразки та порядок видання яких затверджує міністр внутрішніх справ України. Наказом МВС України від 28 липня 2017 року № 650 «Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції і поліцейських офіцерів громади» надано визначення поліцейської дільниці, що являє собою територію, яку обслуговують дільничні офіцери поліції та поліцейські офіцери громади із чисельністю населення до 6 тисяч осіб у сільській місцевості і до 7 тисяч у містах; поліцейської станції, що є службовим приміщенням, яке надається дільничним офіцерам поліції та поліцейським офіцерам громади для виконання покладених завдань із забезпечення правопорядку в межах поліцейської дільниці тощо.

Таким чином, із використанням наукових напрацювань та аналізу чинної нормативно-правової бази можна визначити систему актів, норми яких регулюють питання адміністративної діяльності поліцейських офіцерів громади, і поділити їх на міжнародні і національні. Міжнародні акти можна поділити на такі, що містять базові норми, на які спирається національне законодавство й такі, що визначають специфічні питання, зокрема засади діяльності поліцейських офіцерів громади на умовах партнерства, наприклад, міждержавні угоди України із Європейською спільнотою з приводу реадмісії тощо [8].

Національні акти ж доцільно поділити за юридичною силою, яка збігається з поняттям ієрархічності і визначити провідне місце Конституції України, що закріплює фундаментальні принципи роботи правоохоронних органів, до складу яких відносяться поліцейські офіцери громади, а також на закони, нормативно-правові акти центральних органів виконавчої влади, зокрема Кабінету Міністрів України, профільного Міністерства внутрішніх справ України та внутрішньо- організаційні адміністративні акти управління, тобто їх можна поділити на такі, що визначають загальні аспекти побудови й

координування діяльності поліцейських офіцерів громади, а також їх повноваження у сфері реалізації державної правоохоронної політики

Саме в нормотворчому форматі та в нормозастосуванні можливо детально дослідити становлення адміністративно-правового статусу поліцейських офіцерів громади та визначити загальні та спеціальні теоретичні фактори. Для досягнення ефективного результату вважаємо за доцільне в науковій та в практичній площині розподілити адміністративні акти на дві основні групи: 1) нормативно-правові акти, що спрямовані на впорядкування організаційної структури, 2) нормативно-правові акти, що стосуються здійснення адміністративно-юрисдикційної діяльності поліцейських офіцерів громади під час реалізації своїх основних завдань.

Так, до першої групи доцільно віднести нормативно-правові акти, спрямовані для покращення організаційної структури системи Національної поліції України, що включає планування, підготовку, розробку та впровадження управлінських рішень, організацію функціонування управлінського апарату, а також забезпечення документального, інформаційного, кадрового та психологічного супроводу діяльності органів і підрозділів Національної поліції задля ефективного виконання поставлених перед ними завдань.

Отже, ми можемо виділити нормативну базу, що стосується стабільності організаційної побудови підрозділу поліцейських офіцерів громади в структурі Національної поліції України з урахуванням поєднання в одне логічно цілісне правове явище з закріпленням реально існуючої проблематики для досягнення єдиної стратегічної мети через реалізацію однорідних завдань і функцій задля досягнення її органічного існування спільно з іншими існуючими інституціями виконавчої влади в сфері реалізації державної політики щодо забезпечення правопорядку.

Функція координації, розроблена науковцем К. Бугайчуком, є частиною роботи публічного адміністрування в структурах Національної поліції і спрямована на забезпечення узгодженої співпраці всіх її органів та

підрозділів. Координація дозволяє досягати злагодженості та одностайності у розробці й виконанні управлінських рішень, узгоджувати спільні заходи і здійснювати обмін інформацією [18, с. 112–117]. Таким чином, можемо дійти логічного висновку, що визначення координації описує цей процес як зусилля по розподілу діяльності та утворенню зв'язків між різними елементами організації для максимального ефективного і оперативного досягнення поставлених цілей та є складним, оскільки охоплює багатогалузеву організаційну структуру з високим рівнем спеціалізації і розподілу обов'язків.

В умовах сьогодення законодавець не розподіляє повноваження, права та обов'язки роботи поліцейських офіцерів громади від дільничних інспекторів поліції, хоча певні особливості все ж мають місце. Тому спершу варто проаналізувати нормативно закріплені повноваження відповідних органів, які виконують функції управління та координації діяльності дільничного офіцера поліції і поліцейського офіцера громади.

На сьогоднішній день основним законодавчим документом, що регулює діяльність офіцерів поліції в Україні, є Закон «Про Національну поліцію» який окреслює завдання, повноваження, організаційні принципи діяльності, механізми підзвітності та правовий статус поліцейських. Додаткові аспекти поліцейської служби визначаються підзаконними актами, такими як укази Президента, постанови Кабінету Міністрів та накази Міністерства внутрішніх справ [10, с. 7–12].

Однією з ключових проблем залишається відсутність чітко визначеного окремого нормативного акту, що закріплював би правовий статус поліцейського офіцера громади. Наразі ще зарано говорити про необхідність прийняття окремого закону для цього, але актуальним є дослідження правового регулювання статусу в підзаконних актах. Важливо дослідити конституційні повноваження різних органів щодо правотворчості.

Конституція України не містить прямих згадувань про Національну поліцію як органу, який забезпечує захист прав і свобод громадян, бореться зі

злочинністю та підтримує громадський порядок. Однак, Національна поліція має статус центрального органу виконавчої влади, терміни «поліція» чи «національна поліція» відсутні в Основному Законі. Водночас вона встановлює загальні засади організації і функціонування системи публічної влади в Україні, у межах яких реалізуються функції органів виконавчої влади, включаючи Національну поліцію. Зокрема, у статті 17 Конституції України йдеться про те, що забезпечення державної безпеки є справою всього українського народу, а стаття 19 встановлює принцип законності у діяльності державних органів і посадових осіб, який є базовим для функціонування поліції.

Незважаючи на відсутність термінів «поліція» або «Національна поліція» у тексті Конституції, зазначений орган має статус центрального органу виконавчої влади із спеціальним статусом, що підтверджено в Законі України «Про центральні органи виконавчої влади» та безпосередньо в Законі України «Про Національну поліцію». Цей закон є ключовим нормативним актом, що визначає правові, організаційні та функціональні засади діяльності Національної поліції, включаючи інститут поліцейських офіцерів громади.

Для поліцейського офіцера громади як представника цього інституту, така ситуація створює певну правову прогалину в конституційному визначенні статусу. Водночас вона підкреслює важливість подальшої розробки та вдосконалення законодавства, яке має не лише деталізувати функціональну модель цього інституту, а й закріпити його основи в конституційному полі. Відсутність згадки про поліцію в Основному Законі унеможлиблює закріплення спеціального статусу ПОГ на рівні конституційної правосуб'єктності, що ускладнює їх інтеграцію в загальну систему публічної служби з чітко визначеним місцем у структурі державної влади.

Центральні положення діяльності Національної поліції визначені спеціальним законом.

Статус поліцейського як працівника регламентується у Розділі III Закону «Про Національну поліцію» [146], де зазначено поняття «поліцейський» та визначено спеціальні засоби його ідентифікації. Ст. 17 вказаного закону роз'яснює ці терміни, а статті 18 та 19 розглядають основні обов'язки і види відповідальності поліцейських, що є ключовими складовими адміністративно-правового статусу поліцейського. Закон не містить окремої статті щодо повноважень поліцейського, а лише встановлює основні повноваження керівника поліції і поліції як цілого органу. Закон лише окреслює обов'язки і відповідальність поліцейських, що недостатньо для повного встановлення їхньої ролі як суб'єктів адміністративних правовідносин. Наприклад, обов'язок надання невідкладної медичної допомоги підходить також для багатьох інших професійних груп. Диференціація поліцейських серед інших правоохоронців можлива лише завдяки специфічним повноваженням, таким як вилучення зброї й вибухових матеріалів при загрозі громадській безпеці тощо.

Іншим важливим регуляторним нормативним документом є Дисциплінарний статут Національної поліції України, затверджений Законом України від 15 березня 2018 року [43], який більш детально врегульовує правовий статус працівників поліції. Згідно з преамбулою Статуту, він визначає повноваження поліцейських та їх керівників у забезпеченні службової дисципліни, типи заохочень і дисциплінарних покарань, а також порядок їх застосування та оскарження.

Законодавча діяльність Кабінету Міністрів України у сфері нормативного регулювання поліцейської діяльності визначається пунктом 9 статті 116 та статтею 117 Конституції України, а також частиною 2 статті 1 Закону України «Про Національну поліцію». Відповідно до цих положень, Кабінет Міністрів України через Міністра внутрішніх справ спрямовує та координує роботу поліції через видання постанов та розпоряджень у межах своєї компетенції, які є обов'язковими для виконання.

Основним нормативним актом Кабінету Міністрів України, що регулює діяльність поліції та встановлює окремі елементи статусу поліцейських, є Положення про Національну поліцію, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 року № 877 [108]. Пункти 3–6 цього регуляторного документа ретельно обґрунтовують основні функції Національної поліції, визначаючи перелік завдань та повноважень, а також обов'язки органу щодо забезпечення правового та соціального захисту поліцейських, працівників Національної поліції та їхніх сімей. До таких документів належить і Правила етичної поведінки поліцейських, затверджені наказом Міністерства внутрішніх справ України від 9 листопада 2016 року № 1179 [116], які слугують додатковим підзаконним нормативним актом, що регулює статус та етичну поведінку офіцерів поліції. Ці правила охоплюють всіх без винятку офіцерів поліції, які виконують свої обов'язки в Національній поліції України, і їх дотримання є обов'язковим для кожного поліцейського, незалежно від займаної посади, спеціального рангу або місця перебування. Перший пункт вказаного документа визначає форми забороненої поведінки, яку офіцер поліції не повинен допускати під час виконання службових обов'язків.

Взагалі на базі зазначених нормативних приписів можна зробити висновок, що правовий статус офіцера поліції є складною юридичною категорією, яка включає в себе певні складові елементи, серед яких ключове місце належить правам, обов'язкам і його повноваженням. Правовий статус поліцейського офіцера громади, який є співробітником поліції, регламентують нормативно-правові акти, прийняті Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України та Міністерством внутрішніх справ України. Ці акти видаються відповідно до положень чинного законодавства в межах визначених повноважень.

Що стосується правового статусу поліцейського як офіцера громади, то на даний час існує лише Інструкція з організації діяльності дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громад, яка затверджена Наказом

МВС від 28.07.2017 № 650, що лише поверхнево зачіпає особливості здійснення поліцейськими офіцерами громади своїх безпосередніх повноважень з урахування принципу партнерства з членами територіальної громади, але при цьому не надаючи територіальній громаді об'єктивної можливості брати участь в обговоренні кандидатури поліцейського офіцера громади, що трохи нівелює плідність співпраці поліцейського офіцера громади з мешканцями певної території, де він повинен реалізовувати свої повноваження.

В сучасній державі співпраця реалізується через різноманітні програми та заходи, націлені на зміцнення довіри громадян до поліції, а також на активне залучення їх у процеси профілактики злочинності та розслідування правопорушень. Такий підхід сприяє взаєморозумінню та взаємодії між правоохоронними органами та громадськістю, що в свою чергу покращує загальну безпеку і забезпечує ефективне дотримання правопорядку в суспільстві. Партнерство як стратегічний підхід до забезпечення правопорядку є необхідним та ефективним у сучасних умовах, оскільки воно дозволяє інтегрувати різноманітні ресурси для вирішення складних завдань у сфері забезпечення правопорядку [75, с.81-87].

Отже, правова основа інституту поліцейського офіцера громади виступає ключовим компонентом стратегічного курсу, адже сприяє формуванню порозуміння та співпраці між поліцією та населенням. Залучення громадян, реалізація спільних проєктів та задумів, а також обмін інформацією – це основні складові партнерства у сфері забезпечення правопорядку. Такий стратегічний підхід підкреслює важливість спільної відповідальності та взаємодії різних учасників суспільства для побудови ефективної системи захисту прав, свобод і законних інтересів громадян. Цей методичний підхід не лише збільшує рівень довіри громадськості до правоохоронних органів, але й підвищує результативність діяльності поліції, гарантуючи високий рівень безпеки та порядку в суспільстві [50, с. 241-246].

Згідно з розділом VI Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції і поліцейських офіцерів громади, затвердженої наказом МВС України від 28 липня 2017 року № 650, управління та координацію роботи дільничного офіцера поліції та поліцейського офіцера громади здійснює заступник начальника територіального (відокремленого) підрозділу Головного управління Національної поліції, який згідно з розподілом функціональних обов'язків, організовує та контролює роботу дільничного офіцера поліції та поліцейського офіцера громади, а також начальник підрозділу превентивної діяльності та/або взаємодії з громадами територіального відокремленого підрозділу поліції [51].

Функцію управління та координації на рівні центрального органу виконують підрозділи Департаменту превентивної діяльності Національної поліції України, що регламентується Положенням, затвердженим наказом Національної поліції України від 27 листопада 2015 року № 123 (в редакції 30 липня 2024 року № 828) [107].

На основі наведеного матеріалу можна виокремити, що внутрішні нормативні акти МВС України визначають трирівневу структуру органів, відповідальних за управління діяльністю дільничного офіцера поліції і відповідно поліцейського офіцера громади на рівні Національної поліції України, на рівні Головного управління Національної поліції в конкретному регіоні та на рівні конкретного територіального підрозділу поліції.

Для того, щоб визначити нормативно-правове регулювання поліцейського офіцера громади при здійсненні ними адміністративно-юрисдикційної діяльності, насамперед згадаємо, що саме включає в себе цей юридичний термін. Так, науковець О. Безпалова у своїх дослідженнях стверджує, що в розширеному контексті адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції охоплює не лише роботу уповноважених органів та підрозділів поліції (зокрема їхніх посадових осіб) щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення та прийняття відповідних рішень на основі результатів таких розглядів, але також і розгляд дисциплінарних справ, справ

за скаргами громадян, а також впровадження адміністративно-процесуальних засобів, пов'язаних із цими аспектами [3]. Погоджуючись з О. Безпаловою, важливо підкреслити, що адміністративно-юрисдикційна діяльність Національної поліції України включає такі основні напрями службових повноважень поліцейських, як: розгляд звернень громадян, провадження у справах про адміністративні правопорушення, а також процесуальні дії щодо застосування дисциплінарних стягнень за вчинені дисциплінарні проступки і вжиття превентивних заходів щодо попередження правопорушень тощо.

Отже, адміністративно-юрисдикційна діяльність поліцейських, як і будь-який вид службової активності, має свої специфічні риси, які можна охарактеризувати наступними чином: зазначена діяльність є невід'ємною складовою частиною адміністративної функції поліції, а її основна мета полягає у наданні поліцейських послуг для захисту та охорони прав і свобод особи та громадянина, забезпечення суспільного порядку та безпеки, а також у протидії злочинності, яка виконується лише уповноваженими службовими особами відповідних органів та підрозділів поліції.

Крім того, вона реалізується у випадках виникнення правових суперечок шляхом розгляду та прийняття рішень щодо правопорушень, а також у відповідь на звернення (заяви, скарги, пропозиції) від громадян шляхом одноособового розгляду конкретної адміністративної справи. Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції вимагає обов'язкового дотримання порядку, встановленого відповідними нормативно-правовими актами, що передбачає належне процесуальне регулювання, а рішення, що прийняте за результатами такої діяльності, є обов'язковим для особи, якій воно адресоване і ним, рішенням, можуть бути застосовані заходи адміністративного примусу [239, с. 164-178].

Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліцейських офіцерів громад наділена характерними особливостями, спільними з видами діяльності Національної поліції України взагалі. При аналізі нормативно-правових актів, якими керуються поліцейські офіцери громад у своїй роботі,

слід відзначити, що вони керуються не лише Законом України «Про Національну поліцію», де статтею 23 окреслені їх основні повноваження. Ключовими правовими актами, які визначають напрями та специфіку їх діяльності, зокрема у сфері адміністративно-юрисдикційної роботи, є наказ Міністерства внутрішніх справ України від 28 липня 2017 року № 650, яким затверджено Інструкцію з організації діяльності дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громад.

Варто зазначити, що наказ Міністерства внутрішніх справ України № 650 від 28 липня 2017 року був прийнятий з метою визначення ключових понять, завдань, функцій і повноважень у сфері діяльності дільничних офіцерів поліції. Як уже згадувалося, процес впровадження поліцейських офіцерів громад у структуру Національної поліції України розпочався у 2019 році і для врегулювання правового статусу цих офіцерів, а також для нормативного закріплення їхніх основних функцій і повноважень, 18 травня 2022 року було видано наказ Міністерства внутрішніх справ України № 301 «Про внесення змін до наказу Міністерства внутрішніх справ України від 28 липня 2017 року № 650». Цим наказом було змінено назву попереднього документу та внесено відповідні зміни до його змісту, щоб чіткіше сформулювати основні поняття, завдання, обов'язки і напрями діяльності поліцейських офіцерів громад та дільничних офіцерів поліції. До тексту також додано термін «поліцейський офіцер громади» або «ПОГ». Отже, досліджуючи адміністративно-юрисдикційну діяльність поліцейських офіцерів громад, важливо звернути увагу на положення наказу № 650 від 28 липня 2017 року.

Як було вже зазначено, основними напрямками адміністративно-юрисдикційної діяльності Національної поліції є розгляд звернень громадян, провадження в справах про адміністративні правопорушення та прийняття рішень щодо застосування адміністративних стягнень тощо.

У частині 2 розділу II «Завдання, обов'язки та основні напрями діяльності ДОП та ПОГ» також зазначається, що серед основних обов'язків

поліцейських офіцерів громад є реагування на заяви та повідомлення про кримінальні або адміністративні правопорушення чи події тощо. В окремих випадках, передбачених законом, вони здійснюють провадження в справах про адміністративні правопорушення, приймають рішення про застосування адміністративних стягнень і забезпечують їх виконання.

Аналізуючи норми щодо реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події, можна стверджувати, що завдяки реалізації цих норм здійснюється адміністративно-юрисдикційна діяльність поліцейських офіцерів громад у сфері розгляду звернень громадян. Ця діяльність детально регламентується окремими нормативно-правовими актами. Зокрема, таке регулювання повноважень поліцейських офіцерів громад у цій сфері відображене в Законі України «Про звернення громадян» [143] та наказі Міністерства внутрішніх справ України від 15 листопада 2017 року № 930 [115], яким затверджено порядок розгляду звернень та організації проведення особистого прийому громадян в органах та підрозділах. В нормативно-правових актах закріплено право громадян звертатися до органів державної влади, зокрема до Національної поліції, а також визначено види звернень, порядок і терміни їх розгляду. Усі звернення, які надходять до поліцейської станції, реєструються згідно з вимогами порядку ведення єдиного обліку в органах поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події, і відповідно поліцейський офіцер громади має право проводити перевірку викладених в зверненні обставин з метою своєчасного виявлення осіб, від яких можна очікувати скоєння проправних діянь, дослідження їх особистості характеристик, а також причин, умов і джерел негативного впливу на девіантну поведінку таких осіб, а також з метою своєчасного застосування виховних, превентивних заходів та заходів державного примусу для створення умов перешкоджання вчиненню протиправних діянь в подальшому.

Поліцейські офіцери громад реалізують повноваження в адміністративно-юрисдикційній сфері, застосовуючи норми Кодексу України про адміністративні правопорушення [66] (далі – КУпАП). Згідно з КУпАП, насамперед з положеннями статті 222, визначається перелік правопорушень, які можуть розглядати органи Національної поліції. Відповідно до статті 255 КУпАП, уповноважені посадові особи мають право складати протоколи щодо ряду адміністративних правопорушень, що охоплює широкий спектр статей, а саме уповноважені на те посадові особи органів Національної поліції, до яких відносяться поліцейські офіцери громади, які мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення зокрема про жорстоке поводження з тваринами, відповідальність за що, передбачена статтею 89 КУпАП; порушення правил утримання собак і котів (стаття 154 КУпАП); порушення правил торгівлі пивом, алкоголем, слабоалкогольними напоями та тютюновими виробами (стаття 156 КУпАП); торгівлю з рук у невтснвлених місцях (стаття 160 КУпАП); дрібне хуліганство (стаття 173 КУпАП); порушення порядку здійснення господарської діяльності (стаття 164 КУпАП); куріння тютюнових виробів у заборонених місцях (стаття 175-1 КУпАП); виготовлення та зберігання самогону і апаратів для його виготовлення (стаття 176 КУпАП); придбання самогону та інших міцних спиртних напоїв домашнього виробництва (стаття 177 КУпАП); розпивання пива, алкогольних та слабоалкогольних напоїв у заборонених законом місцях або поява у громадських місцях у стані сп'яніння (стаття 178 КУпАП); заняття проституцією (стаття 181-1 КУпАП); порушення вимог законодавчих та інших нормативно-правових актів щодо захисту населення від шкідливого впливу шуму або правил додержання тиші в населених пунктах і громадських місцях (стаття 182 КУпАП); порушення правил адміністративного нагляду (стаття 187 КУпАП), а також про вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування (стаття 173-2 КУпАП).

Отже, ми бачимо, що поліцейські офіцери громади мають право брати активну участь не тільки у попередженні правопорушень, а й у їх припиненні та розкритті. Поліцейські офіцери громади також мають право застосовувати заходи для забезпечення провадження, такі як адміністративне затримання осіб, особистий огляд, огляд і вилучення речей та документів, включно з посвідченням водія. Їм дозволено тимчасово затримувати транспортні засоби і відсторонювати осіб від керування транспортними засобами, морськими суднами, водними мотоциклами. Поліцейські мають право перевіряти стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння та виявляти вплив лікарських препаратів, що впливають на увагу і швидкість реакції.

Зазначений обсяг правових можливостей визначений в законах України, зокрема «Про запобігання та протидію домашньому насильству» [125], «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» [118], «Про соціальну адаптацію осіб, які відбувають або відбули покарання у вигляді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк» [151], «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» [153], «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними» [141], «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» [152], «Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей» [149], «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення» [142], «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» [126], «Про запобігання корупції» [124] тощо. Також на нормативно - правовому рівні, а саме в указах Президента України, зокрема «Про додаткові заходи щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина, громадського порядку та посилення боротьби зі злочинністю» [123], «Про Національну стратегію профілактики соціального сирітства на період до 2020 року» [147] та інші закріплені відповідні засади основних напрямків роботи поліцейських офіцерів громади.

Постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, зокрема «Про затвердження Державної соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2025 року» [127], «Про затвердження Порядку проведення оцінки рівня довіри населення до Національної поліції» [137], «Деякі питання соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі таких, що можуть загрожувати їх життю та здоров'ю» [42] тощо, містять напрями практичної реалізації повноважень поліцейських офіцерів громади з метою виконання поставлених завдань.

Накази МВС України «Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції» [129], «Про затвердження Порядку винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника» [136], «Про встановлення індикаторів, за якими здійснюється проведення оцінки рівня довіри населення до Національної поліції України» [119], «Про затвердження Порядку взяття на профілактичний облік, проведення профілактичної роботи та зняття з профілактичного обліку кривдника уповноваженим підрозділом органу Національної поліції України» [135] та багато інших, регламентують діяльність територіальних підрозділів у сфері здійснення превентивної діяльності, які можуть використовувати в своїй безпосередній роботі і поліцейські офіцери громади.

Також, доцільно звернути на нормативну базу, що регламентує здійснення діяльності поліцейських офіцерів громади за межами своїх внутрішньовідомчих повноважень через надання інформаційної та методичної допомоги іншим органам виконавчої влади з метою проведення якісної профілактичної роботи, спрямованої на недопущення вчинення протиправних діянь в українському суспільстві. До таких нормативно-правових актів можна віднести спільні накази МВС України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства юстиції України, Міністерства соціальної політики України тощо, зокрема Інструкцію про порядок

виявлення та постановки на облік осіб, які незаконно вживають наркотичні засоби або психотропні речовини [56], Інструкцію про заходи щодо запобігання небезпечним діям з боку осіб, які страждають на тяжкі психічні розлади [54], Інструкцію про організацію здійснення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі [55], Порядок взаємодії суб'єктів, що надають соціальні послуги бездомним особам [112], Інструкцію щодо порядку взаємодії структурних підрозділів, відповідальних за реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї, служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та відповідних підрозділів ОВС з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї [134], Порядок взаємодії суб'єктів соціального патронажу звільнених осіб [111], Порядок взаємодії Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції України та органів і осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів [110], Порядок взаємодії установ виконання покарань, уповноважених органів з питань пробації та суб'єктів соціального патронажу під час підготовки до звільнення осіб, які відбувають покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк [113], Порядок проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства [114] та інші.

Крім того, важливо підкреслити, що поліцейські офіцери громад можуть використовувати свої адміністративно-юрисдикційні повноваження під час розгляду справ про адміністративні правопорушення у сфері дорожнього руху за певними статтями. Так, вони мають право здійснювати перевірку документації для проектів і забудови територій, будівництва, реконструкції та ремонту автомобільних доріг, вулиць та залізничних переїздів, інших дорожніх об'єктів, генеральних планів забудови в населених пунктах, що включає в себе проекти схем організації руху і будівництво ліній міського електричного транспорту, а також розробку схем організації дорожнього руху [58, с. 171-177].

Крім цього поліцейські офіцери громади мають можливість координувати і доповнювати дії органів місцевої влади, спрямовані на підвищення правосвідомості учасників дорожнього руху з метою формування і розвитку безпечних навичок поведінки на вулиці, а також уважного ставлення до особистої безпеки і безпеки інших учасників дорожнього руху. Такими заходами можуть бути формування відповідального ставлення до неухильного дотримання правил дорожнього руху на базі єдиних нормативних принципів і методів пропагандування безпеки на дорогах тощо. Тобто, у цьому яскраво простежуються напрями превентивної діяльності поліцейських офіцерів громади в поєднанні з плідною співпрацею громадськості, як акт кожного учасника вказаних суспільних відносин у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху.

Отже, поняття «джерело адміністративного права» у вузькому юридичному сенсі означає форму зовнішнього вираження адміністративно-правових норм. Відтак джерела права – це офіційно закріплені нормативні приписи, що регламентують адміністративні відносини у публічно-владній сфері. Для поліцейських офіцерів громади джерелами адміністративного права є Конституція України, закони, підзаконні нормативно-правові акти органів виконавчої влади, міжнародні угоди, ратифіковані Україною, а також галузеві, профільні і локальні інструкції та положення МВС. Завдяки системному застосуванню цих джерел здійснюється правове регулювання правового статусу офіцерів громади – як суб'єктів адміністративних правовідносин викона влади та з делегованими повноваженнями в межах територіальної громади.

Нормативно-правовий акт – це офіційний письмовий документ, прийнятий уповноваженим суб'єктом правотворчості у встановленому Законм України «Про правотворчу діяльність» порядку, який містить загальнообов'язкові норми адміністративного права. Акти такого характеру класифікуються за юридичною силою, територією дії та рівнем суб'єкта правотворення. Адміністративно-правовий статус поліцейського офіцера

громади визначається нормами, що закріплені в актах різних рівнів: від Конституції України до наказів МВС. Ці норми регламентують правове положення офіцера, його обов'язки, повноваження, форми взаємодії з громадою та механізми підзвітності та є основним правовим механізмом закріплення правового статусу поліцейського офіцера громади.

Конституція України визначає організаційні засади функціонування виконавчої влади, включно з її центральними органами, до яких належить і Національна поліція. Стаття 17 Конституції України передбачає, що оборона, захист державного суверенітету і правопорядку – основні функції держави, реалізація яких покладається, зокрема, на органи виконавчої влади. Хоча термін «поліція» у Конституції не використовується прямо, Національна поліція, як структура МВС, діє в рамках конституційних повноважень. Вона виступає ключовим інструментом реалізації функцій реалізації державної політики у сфері правопорядку і безпеки. Тим самим, правовий статус поліцейських офіцерів громади є похідним від конституційного регулювання виконавчої гілки влади.

Основним законодавчим актом, що регламентує діяльність офіцерів громади, є Закон України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року, який визначає загальні засади діяльності поліції, її завдання, структуру, правовий статус поліцейських, включно з поняттям службового посвідчення, обов'язків та відповідальності. Інші закони, що доповнюють правовий статус офіцера громади, включають Закон «Про запобігання та протидію домашньому насильству», «Про звернення громадян», «Про адміністративний нагляд», «Про участь громадян в охороні громадського порядку» тощо. Саме через норми цих законів реалізується правовий статус, адміністративна, адміністративно-юрисдикційна та правохоронна функція офіцера громади.

Підзаконні нормативно-правові акти у сфері діяльності поліцейських офіцерів громади відіграють ключову роль у конкретизації та технічному врегулюванні положень законів, забезпечуючи безпосередні умови для їх

правозастосування. До найбільш значущих підзаконних нормативно-правових актів належить наказ Міністерства внутрішніх справ України від 28 липня 2017 року № 650 (у редакції 2022 року), яким визначено функції, повноваження, принципи взаємодії поліцейського офіцера громади з населенням. Він є фактично єдиним документом, який регламентує діяльність поліцейських офіцерів громади. Вказаний нормативно-правовий акт, попри наявність окремих положень, що торкаються особливостей роботи поліцейського офіцера громади в межах відповідної територіальної одиниці, не забезпечує належного правового оформлення його адміністративно-правового статусу з урахуванням принципу партнерства з громадою.

Зокрема, Інструкція не передбачає механізмів реального впливу представників територіальної громади на процес добору кандидатів на посаду поліцейського офіцера громади, що суперечить ідеї взаємодії поліції та громадян як ключового принципу сучасної моделі публічного управління в безпековій сфері. Така прогалина у правовому регулюванні створює бар'єри для формування ефективного соціального діалогу між поліцією та населенням, знижуючи потенціал довіри та партнерства. Натомість сучасна практика у демократичних державах передбачає широку участь громадськості в процесах формування безпекової політики, у тому числі на етапі обговорення та погодження кандидатур офіцерів громади.

Важливе значення має також наказ Міністерства внутрішніх справ України від 9 листопада 2016 року № 1179, яким затверджено Правила етичної поведінки поліцейських, що фіксують стандарти професійної доброчесності, неупередженості та недискримінації. Серед інструктивних документів слід виділити наказ Міністерства внутрішніх справ України від 15 листопада 2017 року № 930 щодо порядку розгляду звернень громадян та наказ Міністерства внутрішніх справ України від 1 серпня 2018 року № 654, що визначає порядок винесення термінового заборонного припису у випадках домашнього насильства. Системне бачення цілей, завдань та організаційної структури поліції надано у постанові Кабінету Міністрів

України від 28 жовтня 2015 року № 877, якою затверджено Положення про Національну поліцію. Зазначені підзаконні нормативно-правові акти встановлюють зональну модель обслуговування громади, критерії оцінювання ефективності службової діяльності, а також механізми дисциплінарної відповідальності та комунікації з громадськістю. Їхнє значення посилюється в контексті регулювання дій у надзвичайних ситуаціях або при реалізації спеціальних завдань у сфері безпеки. Ці акти створюють правову основу реалізації принципів публічного адміністрування на рівні територіальної громади із дотриманням стандартів належного врядування. Завдяки таким актам забезпечується не лише правова визначеність, а й баланс між ініціативністю поліцейського та дотриманням законності, що сприяє зміцненню довіри до інституту поліцейського офіцера громади.

Таким чином, система нормативного забезпечення адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади має ієрархічну структуру, де акти вищої юридичної сили встановлюють загальні рамки, а підзаконні акти деталізують процедури реалізації повноважень, що забезпечує стабільність правового статусу ПОГ, передбачає механізми публічної підзвітності та водночас сприяє інтеграції офіцера громади в систему публічного адміністрування на місцевому рівні, хоча при цьому існують прогалини, які б доцільно було б усунути шляхом удосконалення чинного законодавства України.

Висновки до розділу 1

1. На основі наукових доктринальних підходів виявлено і узагальнено що поліцейський офіцер громади розглядається в науковій доктрині як інституційна відповідь на потребу зміцнення зв'язку між правоохоронною системою і населенням. Його повноваження формуються на основі принципів відкритості, підзвітності, правової чіткості та соціальної доцільності. Визначення повноважень поліцейських офіцерів громади здійснюється як на нормативному рівні – через законодавчі та підзаконні

акти, так і через рекомендації міжнародних інституцій. Основу їх формування становить концепція публічного сервісу, що має забезпечити не тільки охорону правопорядку, а й партнерську взаємодію з громадою. У більшості досліджень наголошується на необхідності гнучкості повноважень, здатних адаптуватися до потреб конкретної громади. Такий підхід передбачає включення до компетенції офіцера не тільки правозастосовних, а й медіативних, освітніх і консультативних функцій. Порядок визначення повноважень часто узгоджується з органами місцевого самоврядування, що відображає децентралізаційну спрямованість цієї інституції. Відтак, наукові підходи схиляються до моделі делегованої відповідальності, що балансує між державним контролем та громадською автономією.

2. Інститут поліцейського офіцера громади займає проміжну позицію між централізованим апаратом поліції та автономією громад. У наукових підходах відзначається, що цей суб'єкт виконує не лише функції правоохоронця, а й соціального медіатора, консультанта та координатора громадської безпеки. Поліцейський офіцер громади вважається ключовою фігурою у встановленні довіри до поліції, особливо в умовах низького рівня правової культури чи постконфліктного відновлення. Його роль полягає у репрезентації поліції як служби, орієнтованої на потреби людини, а не карального інструменту держави. У структурі Національної поліції поліцейський офіцер громади виконує функцію фронт-офісу правозастосування, забезпечуючи реалізацію завдань безпосередньо в середовищі громади. Відзначається, що така роль передбачає автономність у прийнятті тактичних рішень, але в межах стратегічної координації з керівництвом. Поліцейський офіцер громади стає інструментом інституційної довіри, репутаційного капіталу поліції та живим каналом зворотного зв'язку з населенням. Його діяльність є маркером того, наскільки поліція трансформується від централізованої силової структури до сервісної інституції.

3. Мета діяльності поліцейських офіцерів громади визначається як забезпечення публічного порядку та прав людини через запобігання правопорушенням і зміцнення соціальної згуртованості. Завдання поліцейських офіцерів громади охоплюють декілька рівнів: індивідуальний (взаємодія з мешканцями), інституційний (співпраця з місцевою владою) та стратегічний (формування безпекового середовища). Основний акцент робиться на проактивності, тобто на попередженні загроз, а не лише на реагуванні. До завдань відносяться участь у розробці безпекових стратегій, моніторинг ризиків, просвітницька діяльність і розвиток партнерства з громадськістю. Особливе значення надається формуванню довіри як ключового чинника успішної взаємодії. У багатьох джерелах підкреслюється важливість переходу від каральної до сервісної парадигми діяльності поліції. У контексті громади поліцейський офіцер громади виконує також роль координатора між секторами – правоохоронним, освітнім, медичним, соціальним. Його завдання включають також сприяння реінтеграції осіб із груп ризику, відтак, діяльність поліцейських офіцерів громади є синтетичною та багатовекторною, що вимагає не лише професійної, а й етичної компетентності.

4. Повноваження поліцейських офіцерів громади науковцями розглядаються як похідні від функцій, спрямованих на реалізацію як індивідуальних, так і публічних прав. Наукові позиції підкреслюють, що повноваження поліцейських офіцерів громади не мають бути виключно репресивними, а мають виражати сервісну природу діяльності поліції. Зміст повноважень охоплює: превенцію, реагування, комунікацію, інформування, освітню діяльність, координацію з соціальними службами. Така система є відкритою, орієнтованою на досягнення результату, а не лише на формальне виконання приписів. Поліцейські офіцери громади зобов'язаний дотримуватись стандартів прав людини, забезпечувати рівний доступ до захисту та уникати дискримінації. Повноваження є гнучкими – в межах стратегічної мети вони адаптуються до специфіки громади. Це означає, що

модель дій поліцейських офіцерів громади вибудовується на принципах субсидіарності та делегування, де кожне повноваження супроводжується зобов'язанням до дії, водночас повноваження мають бути достатніми, пропорційними та контрольованими. Правова конструкція повноважень поліцейських офіцерів громади у наукових працях подається як симбіоз адміністративного мандата та суспільної довіри.

5. Юридична відповідальність поліцейських офіцерів громади вченими поділяється на загальну у межах адміністративного, дисциплінарного чи кримінального права – та спеціальну, пов'язану з виконанням службових функцій у взаємодії з громадою. Загальна відповідальність визначається як наслідок порушення правового порядку, тоді як спеціальна – як відповідальність за відступ від етичних, процедурних чи партнерських стандартів взаємодії. У дослідженнях наголошується, що спеціальна відповідальність включає недовіру з боку громади, втрату репутації, підрив безпекового балансу;

6. Гарантії діяльності поліцейських офіцерів громади формуються вченими у галузі адміністративного права на основі необхідності незалежної, ефективної та безперервної реалізації службових функцій в умовах постійної взаємодії з громадою. У фокусі наукової думки – інституційна захищеність офіцера від політичного впливу, адміністративного тиску та неправомірних втручань. Поряд із цим гарантії мають охоплювати належне фінансування, забезпечення соціального захисту, умови для підвищення кваліфікації. Особливо підкреслюється потреба в психологічній підтримці, оскільки діяльність поліцейських офіцерів громади часто пов'язана з високим рівнем стресу, конфліктами та емоційним вигоранням. У численних джерелах наголошується на важливості безперервної етичної підтримки офіцера через систему наставництва, супервізії та спільнот практики. Гарантії також передбачають механізми захисту від помилкових звинувачень, через запровадження стандартів прозорості та електронного звітування. У фокусі

гарантій – забезпечення довіри до офіцера як до легітимного представника держави, а також захист його особистої гідності.

7. Актуалізовано загальну сутність адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади як системи глибинних правових характеристик, що визначають його роль у структурі Національної поліції та механізм взаємодії з громадою. Цей статус поєднує ознаки державної служби та унікального публічного сервісу, зорієнтованого на індивідуальні потреби конкретної територіальної громади. Поліцейський офіцер громади виступає представником держави в соціальному середовищі, де забезпечує публічний порядок, запобігає правопорушенням і формує довіру. Нормативне підґрунтя цього статусу охоплює адміністративне, трудове, соціальне й кримінальне право. Сукупність цих елементів забезпечує стабільність, законність та передбачуваність поведінки посадової особи в умовах підвищеної безпекової загрози.

8. Розкрито функціональне наповнення адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади через систему базових напрямів службової діяльності. Превентивна функція зосереджена на ранньому виявленні загроз та їх локалізації ще до виникнення конфліктів. Соціальна функція забезпечує підтримку вразливих груп населення – осіб похилого віку, дітей, жертв домашнього насильства. Адміністративна функція полягає в документуванні порушень, складанні протоколів і забезпеченні дотримання законів. Комунікативна й представницька функції сприяють формуванню довіри та реалізації державної політики безпеки на рівні сіл, селищ і міст. З'ясовано значення правосуб'єктності як центрального елементу адміністративного статусу поліцейського офіцера громади, яка визначає межі його компетенції, юридичної активності та обсяг владно-публічних дій. До її змісту входить здатність самостійно реалізовувати адміністративно-юрисдикційні, контрольні-наглядні, профілактичні та сервісні повноваження. Основою слугує Закон України «Про Національну поліцію»

та відомчі нормативно-правові акти. У межах громади офіцер діє автономно, представляючи інтереси держави.

9. Узагальнено порядок набуття адміністративно-правового статусу поліцейським офіцером громади як поетапну процедуру легітимізації посадової особи. Вона включає конкурс, спеціальну підготовку, призначення, контракт та інституційне погодження з громадою. Незважаючи на відсутність прямої участі населення в призначенні, практика свідчить про неформальне значення громадської довіри. Щоденна присутність офіцера на території громади робить його публічно підзвітним. Саме тому прозорість добору є запорукою легітимності й ефективності.

10. Розкрито зміст владно-публічних повноважень поліцейського офіцера громади як інструменту забезпечення правопорядку. До них належить застосування адміністративного примусу, участь у досудовому розслідуванні, контроль за зберіганням зброї та охороною громадського порядку. Повноваження охоплюють також розгляд адміністративних справ, реагування на правопорушення та координацію безпекових заходів. Вони реалізуються в межах визначеної території обслуговування. Цей арсенал дій дозволяє офіцерові гарантувати безпеку громадян у кризових ситуаціях. З'ясовано, що службові обов'язки поліцейського офіцера громади визначають його правовий статус і рамки щоденної діяльності. Вони включають постійну присутність у громаді, реагування на звернення, етичну поведінку та запобігання правопорушенням. Зобов'язання ведення службової документації та звітування підвищують рівень прозорості. Дотримання стандартів професійної етики є запорукою довіри населення. Саме відповідальне ставлення до обов'язків робить поліцейського офіцера громади моральним орієнтиром у громаді.

11. Узагальнено підходи до юридичної відповідальності поліцейського офіцера громади як механізму правового контролю. Вона охоплює кримінальну, адміністративну, дисциплінарну, матеріальну та цивільно-правову відповідальність. Особлива увага приділяється порушенням прав

людини та перевищенню повноважень. Наявність відповідальності зрівноважує владні функції з принципами правової обмеженості, це сприяє формуванню правової культури в межах публічного адміністрування. Розкрито зміст гарантій як системи стабілізаційних засобів для захисту службового статусу поліцейського офіцера громади. Гарантії включають недоторканність професійної діяльності, матеріальне забезпечення, правовий та соціальний захист, у тому числі для членів сім'ї. Законодавством передбачено забезпечення офіцера форменим одягом, спецзасобами, приміщенням і технікою. Додатковим елементом є презумпція правомірності дій офіцера за умови дотримання закону. Впровадження таких гарантій створює належні умови для виконання ризикованих обов'язків і запобігає професійному вигоранню.

12. Доведено, що джерела адміністративного права мають нормативний характер, тобто містять загальнообов'язкові правила поведінки, які регулюють правовідносини у сфері публічного адміністрування. У контексті діяльності поліцейського офіцера громади це означає чітке визначення прав, обов'язків, повноважень і процедур взаємодії з громадянами. Такі правила мають бути формалізованими і відображеними у письмових актах, що забезпечує єдність та передбачуваність правозастосування. Нормативність джерел дозволяє уникати правовому свавіллю та створює основу для контролю з боку громадськості. У цьому аспекті вони виступають гарантами правової визначеності у діяльності поліцейського офіцера громади. З'ясовано, що джерела адміністративного права повинні бути видані або схвалені компетентними суб'єктами правотворчості відповідно до вимог законодавства. Це забезпечує їм офіційність походження, надає належної юридичної сили та створює необхідну основу для їхнього обов'язкового застосування в адміністративній практиці. Без офіційного статусу жоден документ не може вважатися джерелом адміністративного права.

13. Визначено, що джерела адміністративного права диференціюються за юридичною силою, яка залежить від суб'єкта їх видання та місця у

правовій системі. Адміністративно-правовий статус поліцейського офіцера громади формується в межах ієрархії, де закони встановлюють загальні принципи, а підзаконні нормативно-правові акти їх уточнюють, деталізують зокрема через процедурні положення. Дотримання субординації між джерелами забезпечує узгодженість правового регулювання, а її порушення призводить до правової колізійності, що є неприпустимим у сфері публічної безпеки. Повинні мати усталену форму, бути офіційно оприлюднені та належним чином зберігатися. Формалізованість гарантує можливість правозастосування, захисту прав і оскарження рішень, прийнятих на їх основі. При цьому стабільність не виключає змін, однак такі зміни повинні бути виваженими й передбачуваними. У сфері діяльності поліцейського офіцера громади це забезпечує сталість професійної правової культури серед працівників поліції.

14. Зроблено висновок, що джерела адміністративного права є обов'язковими до виконання всіма суб'єктами правовідносин, яких вони стосуються. Поліцейський офіцер громади не може діяти на власний розсуд поза межами встановлених нормативів. Невиконання або порушення вимог нормативного акта тягне юридичну відповідальність. Загальнообов'язковість сприяє однаковому застосуванню норм у подібних ситуаціях, що є принципово важливим у межах представлення публічної влади в громаді.

15. З'ясовано, що джерела адміністративного права, як складова публічного права, спрямовані на забезпечення суспільного інтересу. Статус офіцера громади як суб'єкта публічного адміністрування вимагає орієнтації на захист безпеки, правопорядку, прав і свобод людини. Джерела, що регулюють його діяльність, повинні забезпечувати баланс між службовими обов'язками та правами населення, що сприяє підвищенню прозорості, підзвітності та легітимності діяльності офіцера громади. Установлено, що джерела адміністративного права постійно оновлюються відповідно до змін у політичній системі, правозастосовній практиці, а також міжнародних зобов'язаннях України. Такий динамізм забезпечує гнучкість регулювання. У

межах інтегративного підходу українське адміністративне законодавство адаптується до міжнародних стандартів, що дозволяє гармонізувати норми щодо прав людини, процедур реагування, звітності публічних органів тощо. Таким чином, джерела адміністративного права мають здатність до адаптації й розвитку як складова системи публічного адміністрування.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ОФІЦЕРА ГРОМАДИ

2.1. Особливості функцій, завдань діяльності поліцейського офіцера громади

У контексті сучасних реформ правоохоронної системи України, зокрема впровадження інституту поліцейського офіцера громади, з'ясування сутності та особливостей його адміністративно-правовий статус набуває особливої актуальності. Це поняття відображає правові засади діяльності офіцера, його місце в системі правоохоронних органів та специфіку взаємодії з місцевими громадами тає важливою складовою системи адміністративного права України, що визначає правове становище цього суб'єкта у процесі забезпечення громадської безпеки та правопорядку на рівні місцевих громад. Цей статус охоплює сукупність прав, обов'язків, повноважень, функцій, завдань та відповідальності, які формують основу для діяльності поліцейських офіцерів громади.

Особливості його структури зумовлені специфікою роботи з населенням, орієнтовані на профілактику правопорушень та необхідністю адаптації до потреб конкретної громади. У цьому розділі ми розглянемо ключові елементи структури статусу поліцейських офіцерів громади, включаючи функції, завдання, організацію діяльності, компетенцію та юридичну відповідальність, а також їх взаємозв'язок у контексті адміністративного права. Оскільки, чітке розуміння адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади є необхідним для забезпечення законності та ефективності його роботи, а також для зміцнення довіри громадян до правоохоронних органів.

Слід зазначити, що структура адміністративно-правового статусу поліцейських офіцерів громади вирізняється своєю багатокomпонентністю,

однак характерною рисою є те, що основна орієнтація направлена на взаємодію з громадою. Вона включає не лише традиційні елементи, такі як права та обов'язки, а й специфічні функції, спрямовані на запобігання правопорушенням, та завдання, які передбачають активну співпрацю з населенням. Ця структура є гнучкою, що дозволяє поліцейським офіцерам громади адаптуватися до місцевих умов, і водночас чітко регламентованою нормативно-правовими актами, зокрема Законом України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року [146].

Поняття завдань, функцій, повноважень і компетенції взаємопов'язані між собою та утворюють єдину систему. Кожен державний або недержавний орган створюється з конкретною метою, яка знаходить своє відображення у його завданнях. Однак ці завдання залишаються декларативними без функцій, через які здійснюється їх практична реалізація. Для виконання функцій органу надаються певні права та встановлюються обов'язки - тобто визначаються його повноваження. У сукупності завдання, функції та повноваження формують обсяг компетенції відповідного суб'єкта [161, с. 253-256].

Розглядаючи структуру адміністративно-правового статусу ПОГ слід виходити із загальних понять. Так, словник іншомовних слів тлумачить структура (лат. *structura* – побудова, розміщення): взаєморозміщення та взаємозв'язок складових частин цілого; будова. 2. Устрій, організація чого-небудь, форма [158]. Ідентичне розуміння надає і словник української мови структура. 1. Взаєморозміщення та взаємозв'язок складових частин цілого; будова. 2. Устрій, організація чого-небудь [159]. Відповідно до інструкції з організаційно-штатної роботи в установах виконання покарань, слідчих ізоляторах, воєнізованих формуваннях, навчальних закладах, інших підприємствах, установах і організаціях, створених для забезпечення виконання завдань Державної кримінально-виконавчої служби України структура – організаційна будова установ ДКВС, яка забезпечує форму взаємодії та підпорядкування підрозділів і посад, що входять до їх складу,

для оптимального забезпечення виконання покладених на них завдань і функцій [53]. У контексті адміністративного права структура адміністративно-правового статусу – це система взаємопов'язаних елементів, які визначають правове становище суб'єкта та його місце у системі правовідносин. Для поліцейських офіцерів громади структура охоплює права, обов'язки, повноваження, функції, завдання та відповідальність, які разом створюють цілісну модель його діяльності.

Так, визначаючи та говорячи за поняття «система» то словник української мови дає декілька тлумачень так, це 1. Порядок, зумовлений правильним, планомірним розташуванням та взаємним зв'язком частин чого-небудь 2. Форма організації, будова чого-небудь (державних, політичних, господарських одиниць, установ тощо). 3. Сукупність яких-небудь елементів, одиниць, частин, об'єднаних за спільною ознакою, призначенням [159].

Науковці, які спеціалізуються в адміністративному праві, розглядають систему цієї правової галузі як її внутрішню організацію, що виражається у впорядкованому розміщенні складових – таких як підгалузі, правові інститути та норми. Ця структура відображає не лише склад, але й узгодженість і взаємозв'язок між окремими елементами, які в сукупності формують цілісність адміністративного права [156, с. 16]. На думку професорів Р. Мельника та В. Бевзенка, адміністративно-правове регулювання охоплює значну кількість суспільних відносин, які за своєю природою є вкрай різноманітними. Це, в свою чергу, обумовлює різноманітність адміністративно-правових норм. Проте, як зауважують автори, така оцінка не є універсальною для всієї системи адміністративного права. Вони підкреслюють, що більшість адміністративно-правових норм, а також утворені ними структурні об'єднання – інститути та підгалузі – вирізняються специфічним змістом і функціональним навантаженням. Особливості цих елементів зумовлені характером публічних відносин, які вони покликані регулювати, а також тією метою, яку переслідує правове втручання держави. До основних складових елементів системи

адміністративного права науковці відносять: норму адміністративного права, яку вони визначають як формалізоване (писане або неписане) правило поведінки, що встановлює правові межі діяльності суб'єктів адміністративно-правових відносин; інститут адміністративного права, тобто сукупність норм, що регулюють однорідні або близькі за змістом суспільні відносини у межах певної сфери публічного управління; підгалузь адміністративного права, що охоплює об'єднані інститути та норми, зорієнтовані на досягнення спільної мети в окремому сегменті державного управління або публічного адміністрування. Такий підхід дозволяє розглядати адміністративне право як комплексну, структуровану систему, де кожен елемент виконує чітко окреслену функцію в забезпеченні належного правового порядку в публічно-правових відносинах [85, с. 61].

Деякі науковці визначають систему адміністративного права як внутрішню структурну цілісність цієї галузі, що характеризується впорядкованістю її складових елементів та їх взаємозв'язком. Така система охоплює адміністративно-правові інститути й підгалузі, які формуються на основі об'єднання однорідних за змістом норм, спрямованих на регулювання конкретних видів публічних відносин. Відповідно, система адміністративного права постає як ієрархічно організоване утворення, у межах якого правові норми групуються в більш складні структурні блоки – від норм до інститутів і підгалузей - що забезпечує цілісність і ефективність правового регулювання у сфері публічного адміністрування [32].

У свою чергу, професор В. Авер'янов зазначає, що структура адміністративно-правового статусу складається з прав, обов'язків, повноважень та відповідальності, які взаємодіють для реалізації компетенції суб'єкта. Він підкреслює системний характер цієї структури [2, с. 123], а Ю. Битяк акцентує увагу на тому, що структура включає правові гарантії, які забезпечують її функціональну цілісність [7, с. 89].

Професор О. Бандурка вважає, що структура статусу відображає місце суб'єкта в системі адміністративних правовідносин, визначаючи його роль у

державному управлінні [5, с. 78]. Таким чином, виходячи із вищевказаного серед науковців-адміністративістів відсутня стала точка зору щодо структури статусу, однак всі зазначають, що це певна сукупність прав, обов'язків, повноважень. Отже, приходимо до висновку, що адміністративно-правовий статус – це сукупність прав, обов'язків, повноважень та відповідальності, що визначаються нормами адміністративного права для певного суб'єкта адміністративних правовідносин. Він встановлює правові рамки, в яких діє суб'єкт, та визначає його правове становище у відносинах з іншими учасниками адміністративно-правових відносин, зокрема з громадянами, органами влади та іншими правоохоронними структурами.

Визначаючи функції, завдання та організацію діяльності які є основними складовими адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади та визначають його призначення, напрями роботи та способи реалізації повноважень у сфері забезпечення громадської безпеки. Саме ці елементи відображають специфіку діяльності поліцейських офіцерів громади, яка полягає у поєднанні правоохоронних функцій із профілактичною роботою та взаємодією з громадою. У цьому підрозділі ми розглянемо загальні визначення цих понять, думки науковців та їх практичне значення для роботи поліцейських офіцерів громади.

Функції в адміністративному праві – це основні напрями діяльності суб'єкта, що впливають із його правового статусу та спрямовані на досягнення цілей правового регулювання. Для поліцейських офіцерів громади функції включають забезпечення громадської безпеки, профілактику правопорушень, підтримання правопорядку та співпрацю з населенням. Вони реалізуються через конкретні повноваження, такі як патрулювання, реагування на виклики та проведення роз'яснювальної роботи. Так, наприклад, професор В. Колпаков розглядає функції як способи реалізації компетенції суб'єкта, підкреслюючи їх практичну спрямованість. Він зазначає, що функції є інструментом досягнення управлінських цілей [68, с. 56]. Професор І. Голосніченко визначає функції як основні види

діяльності, які реалізуються через повноваження, і пов'язує їх із соціальною роллю суб'єкта [36, с. 102]. Професор О. Остапенко акцентує, що функції відображають суспільне призначення суб'єкта в системі адміністративного управління [96, с. 45]. Науковець Н. Кантор, зазначає, що функції норм адміністративного права це цілеспрямований вплив норм адміністративного права на суспільні відносини, який забезпечується відповідним набором правових засобів, а його ефективність шляхом порівняння отриманого результату із поставленими перед нормою адміністративного права цілями та розподіляє їх на : 1) орієнтаційну функцію; 2) функцію оцінювання; 3) цільову функцію; 4) мотиваційну функцію [59, с. 367-371].

Отже, як бачимо існує декілька наукових підходів до визначення поняття функції. У випадку поліцейського офіцера громади, адміністративно-правовий статус відображає його особливе становище як представника Національної поліції України, який виконує свої функції безпосередньо на території конкретної громади. Цей статус визначає не лише його повноваження у сфері забезпечення громадського порядку та безпеки, а й обов'язки щодо співпраці з місцевими органами влади та мешканцями громади.

Поліцейський офіцер громади виконує широкий спектр функцій, що охоплюють як традиційні правоохоронні завдання, так і нові, спрямовані на профілактику та взаємодію з громадянами. Це дозволяє йому бути не лише представником закону, а й партнером громади у питаннях безпеки. Завдання офіцера конкретизують його функції та спрямовані на досягнення конкретних результатів у забезпеченні правопорядку. Їх успішне виконання вимагає від офіцера не лише професійних знань, а й уміння працювати з людьми, аналізувати місцеві проблеми та знаходити ефективні шляхи їх вирішення.

Так, Наказом МВС України від 28 липня 2017 року № 650 «Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції» зазначається, що поліцейські офіцери громади мають здійснювати службу

діяльність у межах визначених поліцейських ділянок, що належать до відповідної територіальної громади. Їх присутність у громаді забезпечується в офіційному однострої, із табельною вогнепальною зброєю, засобами зв'язку та спеціальними засобами, необхідними для виконання службових обов'язків [51]. Окрім того, слід зазначити офіцери громади, у першу чергу виконують функцію працівника правоохоронного органу, по друге функцію діляничного інспектора поліції, по третє у випадку вчинення правопорушення також і функцію патрульного, окрім того обслуговуючи свою територію виконує функцію і працівника дозвільної системи, функцію оперативного працівника, функцію слідчого та дізнавача, а також ювенальної превенції, можемо зазначити, що у разі необхідності може бути і виконання інших функцій.

Виходячи із цього, слід зазначити, що поліцейський офіцер громади повинен бути висококваліфікованим співробітником, який вільно орієнтується у чинному законодавстві не тільки адміністративної, а кримінально-процесуальної направленості, та приходимо до висновку, що це спеціально підготовлений співробітник Національної поліції України, який діє на території об'єднаної територіальної громади або іншої адміністративно-територіальної одиниці, а його діяльність спрямована на підтримання правопорядку, запобігання правопорушенням та вирішення місцевих проблем безпеки у тісній співпраці з мешканцями.

Однак, особливу увагу сутності правового статусу поліцейського офіцера громади слід приділити саме в умовах воєнного стану, запровадженого в Україні у зв'язку з повномасштабною збройною агресією російської федерації. Цей статус трансформується з урахуванням надзвичайних обставин, що обумовлюють розширення повноважень та функціонального навантаження на офіцера як безпосереднього представника сектору безпеки і оборони в територіальній громаді. Законодавчо і нормативно конкретизовані функції ПОГ розширюються у відповідь на потреби суспільства в умовах надзвичайної безпекової загрози. Поліцейський

офіцер громади, крім виконання класичних правоохоронних функцій, таких як забезпечення публічного порядку, профілактики правопорушень, реагування на повідомлення про злочини, виконує низку завдань, що мають рятувальний, медичний та оборонний характер. Зокрема, ПОГ здійснює надання невідкладної домедичної допомоги до прибуття фахівців, що вимагає відповідних базових навичок з тактичної медицини, фізичний супровід та охорону цивільного населення в умовах обстрілів чи евакуації, виконання функцій рятувальника, особливо в умовах, коли підрозділи ДСНС не мають змоги оперативно прибути на місце події, контрдиверсійну діяльність, спрямовану на виявлення та нейтралізацію диверсійно-розвідувальних груп противника чи незаконних воєнізованих формувань, участь у заходах на блокпостах, перевірку документів, вантажів, ідентифікацію осіб, що можуть становити загрозу громадському порядку чи обороноздатності держави, взаємодію з ТЦК та органами місцевого самоврядування для сприяння у розшуку та доставці осіб, що ухиляються від виконання військового обов'язку.

Усі зазначені функції виконуються в межах адміністративно-правових повноважень, визначених нормативно-правовими актами, такими як Закон України «Про Національну поліцію», Наказ МВС № 650 тощо, які надають додаткові інструменти для дій в умовах надзвичайного стану. Таке розширення статусу ПОГ вимагає відповідної підготовки, чіткої нормативної регламентації та підзвітності, оскільки адміністративно-юрисдикційна діяльність в умовах війни потребує балансу між законністю та оперативністю дій. Таким чином, адміністративно-правовий статус поліцейського офіцера громади в умовах воєнного стану слід розглядати як динамічну правову конструкцію, адаптовану до вимог безпеки, оборони та гуманітарного реагування в екстремальних умовах. Цей статус не лише формалізує повноваження, а й відображає зростання довіри до ПОГ як до стратегічного суб'єкта публічного адміністрування на рівні територіальної громади [146].

Говорячи за завдання в адміністративному праві то це конкретні цілі, які ставляться перед суб'єктом для реалізації його функцій у певних умовах. Для поліцейських офіцерів громади завдання включають патрулювання території громади, реагування на звернення громадян, виявлення та припинення правопорушень, а також проведення профілактичних заходів, таких як бесіди з населенням чи участь у громадських заходах тощо.

Словник української мови трактує поняття завдання, як наперед визначений, запланований для виконання обсяг роботи, справа [159] Серед науковців, на сьогодні існують різні підходи до визначення завдань. Так, О. Бандурка вважає завдання конкретизацією функцій, яка залежить від специфіки діяльності суб'єкта в певному середовищі [5, с. 78]. Ю. Битяк зазначає, що завдання визначають пріоритетні напрями роботи суб'єкта, орієнтуючи його на досягнення конкретних результатів [4, с. 89]. С. Ківалов підкреслює, що завдання є оперативними цілями, які сприяють реалізації функцій у повсякденній діяльності [62, с. 145]. Погоджуємось та підтримуємо точку зору всіх зазначених науковців.

Говорячи за основні завдання поліцейського офіцера громади то вони закріплені у Законі України «Про Національну поліцію» та Наказі МВС України від 28 липня 2017 року № 650 «Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції».

У разі необхідності він здійснює супровід та доставку осіб, затриманих за підозрою у вчиненні правопорушень, а також вживає заходів для надання невідкладної допомоги, зокрема медичної, особам, які постраждали внаслідок протиправних діянь, нещасних випадків або стали жертвами торгівлі людьми.

Окремим, надзвичайно важливим напрямом адміністративно-юрисдикційної діяльності поліцейських офіцерів громади є запобігання та реагування на випадки домашнього насильства, що відображає соціальну та правозахисну складову їх правового статусу. Згідно з Законом України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», офіцери громади є

уповноваженими суб'єктами, які не тільки фіксують випадки домашнього насильства, але й мають право виносити термінові заборонні приписи, здійснювати оцінку ризиків, координувати свою діяльність із суб'єктами соціального захисту та службами у справах дітей. Такий функціонал покладає на ПОГ особливу місію, зокрема захист найбільш вразливих категорій населення, включаючи жінок, дітей, осіб з інвалідністю, літніх людей тощо. Крім того, до повноважень ПОГ входить здійснення адміністративного контролю за дотриманням правил обігу зброї, спеціальних засобів, боєприпасів, вибухових речовин та інших предметів, які підлягають дозвільній системі. У цьому контексті ПОГ взаємодіє з відповідними підрозділами Національної поліції, зокрема з відділами контролю за обігом зброї, для здійснення перевірок умов зберігання зброї, дотримання строків дії дозволів, запобігання несанкціонованому використанню чи передачі зброї третім особам.

Окремим напрямом діяльності поліцейських офіцерів громади є запобігання та реагування на факти домашнього насильства, а також проведення заходів контролю за дотриманням правил зберігання та використання зброї, спеціальних засобів, боєприпасів, вибухових речовин та інших предметів, обіг яких регулюється дозвільною системою.

В межах прикордонних територій офіцери громади можуть взаємодіяти з представниками прикордонної служби для реалізації спільних превентивних заходів щодо запобігання незаконній міграції, контрабанді, а також збору інформації про можливі маршрути її переміщення. Це включає й виявлення осіб, які мешкають поблизу кордону та причетні до протиправної діяльності.

Так, основними завданнями поліцейських офіцерів громади під час несення служби на блокпосту є: перевірка та огляд громадян, транспортних засобів, майна, які мають намір перетнути контрольний пункт; перевірка документів громадян та транспортного засобу; виявлення диверсіно-розвідувальних груп країн-агресорів; виявлення каналів

постачання зброї, боєприпасів, заборонених законом предметів; блокування здійснення пересування людьми певною територією (повного або часткового); забезпечення дотримання людьми встановленої комендантської години на визначеній території; здійснення спостереження [94].

Окрім того, поліцейські офіцери громади можуть залучатися до забезпечення публічного порядку та безпеки під час виконання судових рішень і дій у рамках виконавчого провадження, зокрема у випадках загрози життю чи здоров'ю державних або приватних виконавців. Не менш важливим напрямом є участь у заходах, що спрямовані на соціальну реінтеграцію осіб, звільнених із місць позбавлення волі, з метою запобігання повторному правопорушенню та сприяння їхній адаптації в громаді [44, с. 14–15].

Згідно з Наказом МВС України від 28 липня 2017 року № 650 «Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції», до кола ключових завдань, які виконують поліцейські офіцери громади, належить широкий спектр діяльності, спрямованої на забезпечення публічної безпеки, правопорядку та тісної взаємодії з населенням. Насамперед, їх діяльність зорієнтована на формування партнерських відносин із громадянами, представниками громадських об'єднань, установами, підприємствами та організаціями незалежно від форми власності. Важливим аспектом є також взаємодія з органами державної влади, органами місцевого самоврядування та громадськими формуваннями, що діють на законних засадах у сфері охорони громадського порядку.

Окрема увага у структурі адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади приділяється реалізації та захисту прав і свобод людини, які закріплені як національними законами, так і міжнародними договорами, ратифікованими Україною. У межах цієї функції ПОГ виконує не лише правоохоронні, а й профілактичні завдання, що спрямовані на попередження правопорушень, зменшення рівня криміногенної ситуації та забезпечення громадської безпеки. Зокрема, в

адміністративно-профілактичній площині поліцейські офіцери громади уповноважені здійснювати взяття на превентивний облік осіб, схильних до правопорушень, зокрема рецидивістів, осіб з алкогольною або наркотичною залежністю, учасників сімейних конфліктів тощо. Інформація про таких осіб систематизується та вноситься до Єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ України, що виступає цифровою платформою обліку та аналітики адміністративно-правового контролю. У межах міжвідомчої взаємодії ПОГ співпрацює з підрозділами реагування патрульної поліції при реалізації профілактичних рейдів, патрулювань, перевірок громадських місць, а також здійснює моніторинг поведінки осіб, які перебувають на обліку за раніше вчинені правопорушення. Така взаємодія дозволяє оперативно реагувати на загрози правопорядку, посилюючи ефективність превентивного компоненту діяльності поліції. Крім цього, ПОГ виступає оперативним суб'єктом первинного реагування, оскільки офіцер зобов'язаний інформувати чергові частини підрозділів поліції про осіб, які, за отриманими відомостями, можуть готувати злочин, підозрюються у його вчиненні, перебувають у розшуку або безвісти зникли. Така діяльність є частиною інформаційно-аналітичної системи забезпечення громадської безпеки, і реалізується у тісному зв'язку з підрозділами карного розшуку, кримінальної поліції та оперативними службами. Отже, ми бачимо, що функції ПОГ охоплюють як елементи превентивного нагляду, так і оперативно-інформаційної діяльності, що забезпечує гнучкість, мобільність та ефективність у виконанні завдань державної правоохоронної політики на рівні територіальної громади.

Окрема увага приділяється завданням, пов'язаним із забезпеченням реалізації та захисту прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави в цілому. У межах профілактичної роботи офіцери здійснюють заходи щодо взяття осіб на превентивний облік та вносять відповідну інформацію до Єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ України. Також поліцейський офіцер громади співпрацюють з підрозділами

реагування патрульної поліції при здійсненні заходів профілактичного характеру щодо осіб, схильних до правопорушень або таких, що вже перебувають на обліку в поліції. Серед інших важливих обов'язків – оперативне інформування чергових частин підрозділів поліції у випадку надходження відомостей про осіб, що мають намір вчинити злочини, підозрюються у вчиненні правопорушень, перебувають у розшуку чи зниклих безвісти.

Діяльність охоплює також організацію і контроль роботи поліцейського офіцера громади: планування завдань, видача доручень, навчання методам і тактиці роботи на закріпленій дільниці, а також перевірка якості оформлених матеріалів. Для підтримання належного рівня професійної підготовки поліцейських офіцерів громади беруть участь у програмі службового навчання та самостійно вдосконалюють знання й навички. Крім того, до компетенції поліцейських офіцерів громади може входити проведення досудового розслідування у формі дізнання у межах кримінальних проваджень, що віднесені до їх підслідності [51]. Таким чином, виходячи з інтегративного підходу до забезпечення публічної безпеки і порядку в територіальних громадах ключовим є формування безпечного середовища в їх межах з урахуванням соціальних та безпекових потреб на засадах філософії «community policing». Функції поліцейського офіцера громади не обмежуються класичною адміністративною (правоохоронною) діяльністю, а охоплюють освітню, комунікаційну та соціальну взаємодію, що посилює ефективність правозастосування. Поряд із класичними поліцейськими послугами здійснюється профілактична робота, моніторинг ризиків та участь у безпекових програмах.

Крім того, до завдань ПОГ належить і організація добору персоналу до центрального органу управління, а також на керівні посади в територіальні (зокрема міжрегіональні) підрозділи, підприємства та установи, що належать до її структури. Поряд з цим, здійснюється формування кадрового резерву

для заміщення відповідних посад. Важливою складовою є також контроль за діяльністю підлеглих територіальних органів, установ і підприємств.

Попри те, що діяльність поліції, орієнтована на громаду, передбачає партнерські взаємини між правоохоронними органами та населенням, провідна роль у цій взаємодії все ж належить поліцейському офіцеру громади. Саме офіцер поліції виступає ключовою фігурою у реалізації концепції *community policing*. Його завдання полягає в налагодженні ефективної комунікації з громадянами, ознайомленні населення з роботою місцевих підрозділів поліції, підтриманні та зміцненні рівня довіри до правоохоронної системи, зниженні відчуття загрози чи страху перед злочинністю. Крім того, поліцейський офіцер громади активно бере участь у висвітленні проблем, які турбують мешканців, у впровадженні соціально орієнтованих програм, а також у спільному з громадою пошуку шляхів розв'язання локальних безпекових питань.

Однак, якщо ми говоримо про поліцейських офіцерів громади то є певна специфіка його адміністративно-правового статусу яка полягає у таких аспектах: по перше, це орієнтація на громаду на відміну від інших поліцейських підрозділів, офіцер громади працює безпосередньо у громаді, що передбачає глибоке знання місцевих проблем та потреб мешканців. Це вимагає від нього не лише правоохоронних навичок, а й уміння будувати довірливі відносини з громадянами.

По-друге, профілактична спрямованість, при цьому значна частина діяльності офіцера зосереджена на превентивних заходах, спрямованих на запобігання правопорушенням, а не лише на їх розкриття, що включає проведення інформаційних кампаній, роботу з молоддю та вразливими групами населення. Тобто, поліцейський офіцер громади здійснює систематичне патрулювання території громади з метою виявлення та запобігання правопорушенням, що дозволяє офіцеру бути в курсі місцевих проблем і оперативно реагувати на них.

Особливої уваги при забезпеченні публічного порядку та безпеки потребує і реагування на звернення та заяви громадян, що дозволяє вживати відповідних заходів особливо, що стосується правопорушень, що є важливим гарантом для підтримки довіри до поліції. А, також, організація та проведення профілактичних заходів таких як: розробка та реалізація програм, спрямованих на запобігання правопорушень, особливо серед молоді та вразливих груп населення. Все це спрямовано на досягнення конкретних результатів у сфері безпеки громади.

До завдань слід віднести ряд і інших заходів, таких як, офіцер громади має здійснювати взаємодію з групами реагування патрульної поліції з метою реалізації заходів превентивного характеру щодо осіб, які демонструють схильність до протиправної поведінки або вже перебувають на профілактичному обліку в підрозділах поліції. Особливу увагу у системі превентивної роботи займає протидія домашньому насильству та насильству за ознакою статі, в контексті якої ПОГ виконує адміністративно-юрисдикційні функції, що передбачають ведення обліку осіб-кривдників, контроль за їхньою поведінкою за місцем проживання або тимчасового перебування, здійснення профілактичної роботи з кривдниками, зокрема через попередження про недопустимість повторних фактів насильства, ініціювання зняття з профілактичного обліку у випадках позитивної динаміки в поведінці особи. Згідно з Законом України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», а також відповідними підзаконними нормативно-правовими актами МВС, офіцер громади уповноважений на застосування термінових заборонних приписів, моніторинг виконання рішень судів щодо обмежувальних заходів, та надання рекомендацій щодо спрямування особи до програм психологічної адаптації. З огляду на це, зазначені завдання ПОГ відображають реалізацію норм адміністративного права в площині соціальної безпеки, а також демонструють функціональну багатовекторність статусу поліцейського офіцера громади як ключової ланки державної політики з підтримки правопорядку на локальному рівні [126;136].

Також, у співпраці з органами виконавчої влади та іншими зацікавленими структурами поліцейські офіцери громади проводять інформаційно-роз'яснювальну роботу серед населення. Її метою є інформування громадян про чинні норми законодавства, що регулюють правила придбання, зберігання, обліку, транспортування, використання та реєстрації (перереєстрації) вогнепальної, пневматичної та холодної зброї, боєприпасів до неї, а також вибухових речовин, які підлягають контролю згідно з дозвільною системою поліції. Особливу увагу приділяють правовим наслідкам порушення цих правил, використовуючи для донесення інформації засоби масової інформації – друковані видання, телебачення, радіо та інші комунікаційні ресурси тощо [131]. А, також на них покладається завдання щодо здійснення контролю за прибуттям і реєстрацією піднаглядних та осіб, які підпадають під дію Закону України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі». Беруть на профілактичний облік піднаглядних та ведуть справи адміністративного нагляду. Оформляють за наявності підстав матеріали про встановлення адміністративного нагляду за особами, які підпадають під дію Закону. Здійснюють контроль за дотриманням піднаглядними правил адміністративного нагляду, а також, залучають до здійснення адміністративного нагляду позаштатних інспекторів, громадських помічників і формування з охорони громадського порядку тощо [130]. Що стосується цього нормативного акту то не дивлячись на те, що він не втратив юридичної сили та висвітлюється на офіційному сайті Верховної ради самі трактування у нього є застарілими та такими, що втратили чинність. Так наприклад, у тексті мови йде про міліцію, яку було ліквідовано у 2015 році та створено новий підрозділ Національна поліція. Тобто, на сьогодні цей нормативний документ потребує оновлення та корегування.

Слід віднести до завдань офіцера громади і надання інформації від громад, черговим частинам відповідних підрозділів поліції про вчинення

правопорушень певними особами, а також осіб, що знаходяться в розшуку, зниклих безвісти, тощо.

Поліцейський офіцер громади також відповідає за організацію та нагляд за діяльністю свого помічника. Це включає планування службових завдань, надання відповідних доручень і навчання помічника основам організації роботи на ділянці, з урахуванням тактичних та методичних підходів до виконання повсякденних обов'язків. Важливим аспектом його службової діяльності є постійне вдосконалення професійної підготовки. Офіцер має брати участь у програмі службового навчання, а також займатися самопідготовкою. Регулярне оновлення знань і розвиток практичних навичок сприяють підтриманню високого рівня професійної компетентності, що є необхідною умовою ефективного виконання обов'язків у громаді [44, с. 11–13].

До особливих завдань поліцейського офіцера громади належить – проведення аудиту безпеки, що є особливим саме для ПОГ. Такий аудит передбачає спільну діяльність мешканців певної території або будинку, які разом з представниками поліції здійснюють огляд місцевості з метою оцінки наявного рівня безпеки та визначення шляхів покращення умов проживання і зменшення потенційних ризиків. З метою встановлення тісної комунікації з населенням на закріпленій території, поліцейський офіцер громади має ініціювати проведення аудиту безпеки у співпраці з представниками органів місцевого самоврядування, головами об'єднань співвласників багатоквартирних будинків, а також жителями району чи двору. Участь у такому заході мають брати представники різних соціальних груп - жінки, чоловіки, молодь, особи літнього віку, люди з інвалідністю, аби кожен мав змогу висловити власне бачення щодо існуючих проблем і загроз, які впливають на їхню безпеку чи комфорт. До складу групи, яка безпосередньо здійснює аудит, зазвичай входять від трьох до семи осіб. Такий формат дозволяє зібрати об'єктивну та різносторонню інформацію, яка в

подальшому стане основою для планування спільних заходів щодо поліпшення безпекового середовища у відповідному мікрорайоні [94, с. 17].

Слід зазначити, що участь поліцейських офіцерів громади в превентивних заходах, які проводяться поза межами закріпленої громади на території району чи області, можлива виключно за дорученням керівника Головного управління Національної поліції. У разі ускладнення оперативної ситуації або необхідності проведення додаткових превентивних заходів, поліцейські офіцери громади можуть бути залучені до патрулювання у вечірній та нічний час, а також у вихідні дні. Таке залучення оформлюється відповідним рапортом, який має бути погоджений начальником підрозділу превенції або підрозділу взаємодії з громадами районного відділу поліції. Якщо поліцейський офіцер громади залучається до виконання завдань, що не належать до переліку його службових обов'язків, він зобов'язаний без зволікання повідомити про це керівника відділу (сектору) взаємодії з громадами. Матеріали для опрацювання офіцер може отримувати безпосередньо в підрозділі поліції, за допомогою електронних засобів зв'язку або через екіпажі груп реагування патрульної поліції [94].

Поліцейські офіцери громади зобов'язані щоденно проводити особистий прийом громадян у приміщеннях поліцейських станцій або в інших приміщеннях, що надані їм органами місцевого самоврядування. Усі звернення, отримані в ході прийому, підлягають реєстрації відповідно до вимог, встановлених Порядком ведення єдиного обліку заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події в органах поліції, затвердженим наказом МВС України від 08 лютого 2019 року № 100 [133]. У випадках виявлення на території поліцейської дільниці інших правопорушень, реагування на які не належить до повноважень поліції поліцейських офіцерів громади, вони зобов'язані проінформувати про це відповідні уповноважені органи (служби).

У контексті адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади, забезпечення належних матеріально-технічних умов є невід'ємною

складовою його ефективного функціонування. Відповідно до положень Закону України «Про Національну поліцію» та підзаконних нормативно-правових актів МВС, ПОГ має бути забезпечений засобами зв'язку, транспортом, спецобладнанням та офісним приміщенням для реалізації владно-управлінських та адміністративно-юрисдикційних функцій. Особливе значення набуває взаємодія поліції з органами місцевого самоврядування, які, керуючись принципом децентралізації та субсидіарності, приймають відповідні цільові програми фінансування. Зокрема, як приклад, Райгородоцька сільська рада Бердичівського району Житомирської області на своїй тридцять дев'ятій сесії затвердила Програму «Поліцейський офіцер громади» на 2024–2025 роки, передбачивши бюджетні асигнування на утримання, обладнання і підтримку функціонування ПОГ [140]. Завдяки такому співфінансуванню ПОГ виступає не лише як виконавець правових норм, а й як інтегрований суб'єкт публічного адміністрування, що виконує завдання зі зміцнення правопорядку у взаємодії з місцевою громадою. Це підкреслює соціальну природу адміністративно-правового статусу офіцера громади, який охоплює не тільки владно-розпорядчі повноваження, а й елементи партнерства, довіри, легітимності та публічної відповідальності перед населенням.

Вище у нашому дослідженні ми зазначали, що поліцейський офіцер громади виконує широкий спектр функцій, що охоплюють як традиційні правоохоронні завдання, так і нові, спрямовані на профілактику та взаємодію з громадянами, що дозволяє йому бути не лише представником закону, а й партнером громади у питаннях безпеки. Завдання офіцера конкретизують його функції та спрямовані на досягнення конкретних результатів у забезпеченні правопорядку, а їх успішне виконання вимагає від офіцера не лише професійних знань, а й уміння працювати з людьми, аналізувати місцеві проблеми та знаходити ефективні шляхи їх вирішення. З урахуванням цієї специфіки ПОГ зобов'язаний регулярно проходити навчальні курси, тренінги та інші форми підвищення кваліфікації, які організуються

навчальними закладами системи МВС або іншими акредитованими структурами. Ці заходи орієнтовані на вдосконалення як адміністративних навичок, так і специфічних компетенцій у сфері роботи з громадою, надання домедичної допомоги, запобігання домашньому насильству, кібербезпеки тощо. Таке безперервне навчання є невід'ємною частиною професійної адаптації офіцера до нових викликів, включаючи кризові ситуації, зміну законодавства, впровадження нових стандартів у сфері публічного адміністрування. Водночас воно забезпечує відповідність дій поліцейського офіцера громади етичним, правовим і організаційним критеріям, що підкріплює довіру до інституту поліції та формує його легітимність у очах населення. Отже, на наш погляд, системне підвищення кваліфікації ПОГ є обов'язковою умовою реалізації його адміністративно-правового статусу як суб'єкта публічного управління на рівні територіальної громади, здатного ефективно діяти в умовах мінливого безпекового середовища.

Отже, мета організації та діяльності поліцейського офіцера громади полягає у забезпеченні публічного порядку та безпеки в межах територіальної громади, з урахуванням місцевих потреб і специфіки соціального середовища. Головною ідеєю є реалізація партнерської моделі «поліція – громада», яка передбачає налагодження довірливих зв'язків між правоохоронцем і мешканцями. Поліцейський офіцер громади виступає як уповноважений представник Національної поліції, який працює безпосередньо в громаді, забезпечуючи не лише реагування на правопорушення, а й їх превенцію. Його діяльність інтегрує правоохоронну, профілактичну та соціальну функції. Завдяки такій моделі покладається завдання формування безпечного середовища, зміцнення довіри до поліції та активного залучення громади до процесів безпеки.

Функції поліцейського офіцера громади охоплюють широкий спектр правоохоронних, профілактичних і комунікаційних напрямів. Зокрема, йдеться про охорону громадського порядку, превенцію правопорушень, оперативне реагування на повідомлення громадян, участь у розслідуванні

кримінальних проступків і адміністративних правопорушень. Важливе місце посідає комунікаційна функція – інформування населення, участь у громадських заходах, ведення прийому громадян. Поліцейський офіцер громади також здійснює освітню і роз'яснювальну діяльність, у тому числі серед молоді, а також уразливих соціальних груп. Кожна з цих функцій реалізується через відповідні повноваження і тісно пов'язана із загальними завданнями офіцера.

Завдання організації та діяльності поліцейського офіцера громади полягають у забезпеченні постійної присутності поліції на території громади, моніторингу безпекової ситуації, виявленні проблем і вжитті відповідних заходів. Основні завдання включають: патрулювання, реагування на звернення громадян, участь у профілактичних заходах, документування правопорушень та проведення превентивної роботи з особами, схильними до правопорушень. Особлива увага приділяється запобіганню домашньому насильству, захисту вразливих груп населення, охороні громадського порядку під час масових заходів. Завдання також охоплюють взаємодію з органами влади, громадськими об'єднаннями та організаціями. Крім того, поліцейський офіцер громади має підтримувати професійний рівень через навчання та самопідготовку. Таким чином, адміністративно-правовий статус поліцейського офіцера громади можемо трактувати, як чинник ефективності місцевих механізмів публічного адміністрування в умовах децентралізації, де концепція сервісності, етичної відповідальності, превентивності та партисипації розглядати як нормативну основу нової моделі поліцейської взаємодії з громадою, а його спроможність до оперативного реагування визначається належним ресурсним забезпеченням та нормативною підтримкою, коли інтеграцію цифрових інструментів моніторингу, персоніфікованих профілів і механізмів соціального партнерства.

Діяльність поліцейського офіцера громади базується на нормативно визначених принципах публічного адміністрування, зокрема – законності, прозорості, підзвітності та адаптивності до потреб громади. Вона передбачає

створення необхідних умов для ефективного виконання обов'язків: забезпечення форменним одягом, транспортом, технічними засобами, зброєю, засобами зв'язку. ПОГ підпорядковується керівництву територіального підрозділу Національної поліції та координує свою діяльність з органами місцевого самоврядування.

У межах свого адміністративно-правового статусу поліцейський офіцер громади виконує комплекс завдань, пов'язаних із реалізацією владно-розпорядчих повноважень на території обслуговування. Зокрема, ПОГ самостійно складає плани службової діяльності, які формуються на основі аналізу криміногенної ситуації, специфіки соціального середовища, потреб і запитів територіальної громади, а також стратегічних орієнтирів, сформованих керівництвом Національної поліції. У планах передбачаються чітко визначені напрями превентивної та наглядової діяльності, зокрема патрулювання визначених ділянок; перевірка дотримання правил зберігання зброї; проведення індивідуально-профілактичної роботи; робота зі зверненнями громадян у межах компетенції; ведення обліку виявлених правопорушень; аудит безпеки у мікрорайонах із фіксацією потенційних загроз. Крім того, до функціональних обов'язків ПОГ входить активна участь у правопросвітницькій діяльності, включаючи проведення інформаційних кампаній щодо запобігання правопорушенням, реалізацію державних і муніципальних програм профілактики правопорушень. Прийом громадян, фіксація звернень, комунікація з черговими підрозділами поліції, а також взаємодія з іншими органами державної влади та місцевого самоврядування є важливими адміністративними складовими, які підкреслюють комплексний статус ПОГ як суб'єкта реалізації публічного управління.

У разі фіксації порушень, що не належать до юрисдикції поліції, поліцейський офіцер громади зобов'язаний ініціювати залучення відповідних служб таких, як ДСНС, соціальні служби, медичні заклади тощо, що узгоджується з принципом міжвідомчої координації в адміністративному праві. Гнучкий графік роботи офіцера, який формується з урахуванням

інтересів громади, забезпечує постійну доступність правоохоронних послуг, що є критично важливим для правового регулювання у сфері публічного порядку.

2.2. Особливості компетенції поліцейського офіцера громади

У попередніх розділах нашого дослідження ми зазначали, що адміністративно-правовий статус – це сукупність прав, обов'язків, повноважень та відповідальності, що визначаються нормами адміністративного права для певного суб'єкта адміністративних правовідносин, який встановлює правові рамки, в яких діє суб'єкт, та визначає його правове становище у відносинах з іншими учасниками адміністративно-правових відносин, зокрема з громадянами, органами влади та іншими правоохоронними структурами.

Розглядаючи адміністративно-правовий статус поліцейського офіцера громади то нами було зазначено, що цей статус відображає його особливе становище як представника Національної поліції України, який виконує свої функції безпосередньо на території конкретної громади та визначає не лише його повноваження у сфері забезпечення громадського порядку та безпеки, а й обов'язки щодо співпраці з місцевими органами влади та мешканцями громади. Компетенція є центральним елементом адміністративно-правового статусу поліцейських офіцерів громади, що визначає обсяг його прав і повноважень, необхідних для виконання функцій і завдань, відображає межі діяльності поліцейських офіцерів громади, забезпечуючи законність його дій і чітке розмежування повноважень із іншими суб'єктами правоохоронної системи. А, у контексті реформування правоохоронної системи України, спрямованої на підвищення ефективності роботи поліції та зміцнення її зв'язків із суспільством, чітке визначення компетенції офіцера набуває особливого значення, цей аспект не лише окреслює сферу його діяльності, але й забезпечує баланс між необхідністю підтримання правопорядку та захистом прав і свобод громадян.

У цьому підрозділі ми розглянемо загальне визначення значення повноваження та компетенції, їх філософський аспект та значення для діяльності поліцейських офіцерів громади, оскільки важливість компетенції поліцейського офіцера громади зумовлена кількома факторами: по-перше, це

необхідність забезпечення чіткості та прозорості у його діях, що сприяє уникненню зловживань чи перевищення повноважень; по-друге, правильне визначення компетенції дозволяє оптимізувати його роботу, зосередивши зусилля на пріоритетних напрямках, таких як превенція правопорушень та підтримання довіри громадян і у контексті децентралізації в Україні, компетенція поліцейського офіцера громади має враховувати особливості співпраці з органами місцевого самоврядування, що є новим викликом для правоохоронної системи.

Так, з філософської точки зору, компетенція розглядається як здатність суб'єкта до ефективної діяльності в межах наданих повноважень, що відображає його правову та професійну спроможність. Цей аспект пов'язаний із концепцією правової держави, де влада діє в чітко визначених межах, забезпечуючи баланс між правами громадян і обов'язками суб'єктів управління. Для поліцейських офіцерів громади компетенція є не лише юридичною категорією, а й етичною, оскільки вимагає від офіцера відповідальності, професіоналізму та поваги до прав людини. Філософія компетенції підкреслює її роль як інструменту забезпечення справедливості та законності у відносинах між державою і суспільством.

Етичний кодекс поліцейського ґрунтується на розумінні того, що належна професійна поведінка правоохоронця є запорукою формування довіри громадян до поліції. Цей документ закріплює морально-етичні орієнтири, які визначають правила службової поведінки працівників поліції, спрямовані на служіння суспільству. Основними цілями є захист прав і свобод людини, протидія кримінальним проявам, а також підтримання громадського порядку й безпеки на основі принципів загальнолюдської моралі та етичних стандартів. Кодекс є обов'язковим для всіх співробітників Національної поліції України незалежно від їх посади, спеціального звання або місця проходження служби. Закріплені в ньому норми покликані виховувати в поліцейських високе почуття обов'язку перед суспільством, відповідальність за власні вчинки, а також сприяти зміцненню довіри до

правоохоронних органів і підвищенню їх авторитету серед населення [138]. Тобто виходячи з філософсько-правових засад, компетенції поліцейського офіцера громади не є апіорним явищем, а формуються поступово як результат отримання ним відповідних повноважень, закріплених у нормативно-правових актах. У цьому контексті повноваження виступають первинною ланкою в структурі адміністративно-правового статусу, з якої логічно випливають функціональні можливості суб'єкта влади.

Так, новий тлумачний словник визначає повноваження як право, надане кому-небудь для здійснення чогось, компетенція, доручення, повновасть [92, с. 469]. У «Великому енциклопедичному юридичному словнику» поняття повноваження трактується як встановлений законом обсяг прав і обов'язків, що надаються державним органам, громадським об'єднанням, посадовим особам та іншим суб'єктам для виконання покладених на них функцій. Повноваження визначаються відповідно до чинного законодавства і слугують правовою основою їхньої діяльності [19, с. 639]. На думку професора І. Голосніченка та доцента Д. Голосніченка, категорія «повноваження» є базовим поняттям у теорії держави і права. Вона охоплює систему юридично визначених прав та обов'язків, які законним шляхом закріплюються за державними органами, органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами, а також іншими суб'єктами правовідносин для реалізації цілей, спрямованих на задоволення суспільних потреб, захист прав та інтересів людини, окремих соціальних груп і громадянського суспільства в цілому. Автори акцентують на необхідності дослідження повноважень не лише в межах загальної теорії, а й у контексті конкретних галузей права. Зокрема, важливим є розподіл повноважень за ознакою належності до сфери публічного чи приватного права, оскільки в кожному з цих напрямів існують свої особливості. У публічно-правовій сфері домінують повноваження органів влади та місцевого самоврядування, а також їх посадових осіб, вивчення яких має здійснюватися фахівцями у відповідних галузях публічного права. Щодо приватного права,

то тут також функціонує інститут повноважень, однак він має іншу природу та сферу застосування. Повноваження в цій галузі належать фізичним та юридичним особам і варіюються залежно від правовідносин, наприклад, у сімейному праві такими суб'єктами можуть бути батьки, опікуни або піклувальники, а в господарському – юридичні особи, які діють від імені суб'єкта підприємницької діяльності. Таким чином, у різних галузях права поняття повноважень розрізняється як за змістом, так і за правовою природою та порядком їх закріплення. На галузевому рівні повноваження можуть розглядатися як окремий правовий інститут, що включає систему норм, покликаних регулювати однорідні відносини у сфері компетенційної діяльності суб'єктів [37].

Науковиця О. Леонідова тлумачить категорію «повноваження» як універсальне поняття, характерне для теорії держави і права. За визначенням, повноваження становлять систему прав і обов'язків, які закріплюються за державними структурами, органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами та іншими суб'єктами правовідносин відповідно до вимог законодавства. Основне призначення такої системи – забезпечення реалізації прав, потреб і інтересів як окремої особи, так і соціальних груп та суспільства в цілому. На думку науковиці, вивчення повноважень має здійснюватися не лише на загальнотеоретичному, а й на галузевому рівні, оскільки в межах різних правових галузей ці повноваження мають свої особливості за змістом та юридичною природою. У цьому контексті повноваження можуть бути розглянуті як правовий інститут, що включає комплекс правових норм, які регулюють однорідні компетенційні правовідносини [80, с. 27-31].

На думку науковця В. Майорова, у процесі реалізації повноважень поліцією та її працівниками основна увага, як правило, зосереджується саме на обов'язках, оскільки їх невиконання тягне за собою юридичну відповідальність. Водночас, як зазначає автор, органи поліції та окремі поліцейські мають право вимагати від Міністерства внутрішніх справ

України, інших органів публічної адміністрації, керівництва та посадових осіб утримуватися від втручання в їхню компетенцію та належним чином реалізовувати власні зобов'язання у взаємодії з поліцією. У таких випадках виконання обов'язків забезпечується шляхом реалізації відповідних прав. Таким чином, при закріпленні повноважень поліції законодавець може акцентувати увагу як на правах, так і на обов'язках, залежно від конкретного змісту та цілей правового регулювання [83, с.85-89]. Частково підтримуємо вказану точку зору науковця, оскільки чітко законодавством прописана заборона вмішуватися у сферу повноважень поліцейського, якщо не є прямим його керівником. Що стосується трактувань поняття повноважень то як бачимо не існує єдиної точки зору з цього приводу, але слід наголосити, що всі трактують його та зазначають, що це є система прав та обов'язків певних суб'єктів, у нашому випадку поліцейський офіцер громади для виконання певних завдань та дане визначення є більш широким ніж компетенція.

Компетенція поліцейського офіцера громади базується на положеннях Закону України «Про Національну поліцію», Кодексу України про адміністративні правопорушення, а також внутрішніх інструкцій і наказів Національної поліції України. Ці нормативні акти визначають межі його повноважень і встановлюють порядок їх реалізації, забезпечуючи правову основу для його діяльності.

Відповідно до розділу IV Закону України «Про Національну поліцію», стаття 23 окреслює основні повноваження поліцейських, загальна кількість яких на сьогодні становить 49. Ці повноваження охоплюють як превентивні, так і правоохоронні аспекти діяльності, формуючи адміністративно-юрисдикційну компетенцію поліції в цілому. Зокрема, стаття 24 цього закону містить норми, що набули особливої ваги в умовах запровадження правового режиму воєнного стану. У цьому контексті Національна поліція України отримала додаткові владно-розпорядчі повноваження, спрямовані на участь у забезпеченні територіальної оборони, охороні стратегічних об'єктів,

а також на реалізацію режиму воєнного стану на всій території держави або її окремих регіонах. Особливе значення такі положення мають для поліцейського офіцера громади як окремого суб'єкта адміністративного права, що працює в межах локального простору територіальної громади. За умови введення воєнного стану або надзвичайної ситуації, ПОГ не лише виконує загальнополіцейські функції, а й здійснює мобілізаційні, оборонні, а іноді і бойові завдання, що формально виходять за межі його мирного функціонального навантаження. Таким чином, у межах адміністративно-правового статусу ПОГ поєднуються елементи громадської безпеки, оборонної діяльності та координації з іншими суб'єктами сектору безпеки і оборони. Відповідно до адміністративно-правового підходу, така багатофункціональність під час правового режиму воєнного стану зумовлює необхідність ретельного нормативного забезпечення повноважень, оскільки вони можуть охоплювати заходи з перевірки документів, контроль за переміщенням осіб, участь у затриманні військовозобов'язаних, координацію з ТЦК, СБУ, ДСНС та іншими структурами. Це розширює рамки адміністративної юрисдикції ПОГ та накладає додаткові вимоги до професійної підготовки, мобільності та правової обізнаності цього працівника поліції.

Особливу роль під час відсічі збройної агресії проти України відіграє поліція особливого призначення, які згідно з погодженим рішенням військового командування та керівництва поліції, такі підрозділи можуть бути залучені до виконання бойових завдань у межах оборонних заходів відповідно до положень Закону України «Про оборону України». Окрім цього, органи поліції долучаються до реалізації заходів, пов'язаних з мобілізаційною підготовкою. За запитами територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, органів Служби безпеки України або розвідувальних структур, поліцейські можуть брати участь в інформуванні військовозобов'язаних і резервістів, а також супроводжувати їхнє затримання і доставлення до відповідних центрів. Це стосується тих

осіб, які порушили адміністративне законодавство, зокрема за статтями 210 і 210-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення [66; 146]. Тобто у разі необхідності поліцейський офіцер громади, як співробітник Національної поліції України виконує вищеперераховані повноваження на ряду з іншими поліцейськими незалежно від певної специфіки, що на нього покладається, а саме вирішення місцевих проблем безпеки у тісній співпраці з мешканцями які там проживають.

У межах своїх повноважень Національна поліція виконує низку важливих завдань, що охоплюють різні сфери адміністративної та управлінської діяльності. Зокрема, ПОГ здійснює превентивні заходи щодо виявлення та недопущення корупційних правопорушень, порушень законодавства та службової дисципліни, а також контролює реалізацію цих заходів у центральному апараті, територіальних підрозділах, а також у підприємствах, установах і організаціях, що входять до сфери управління поліції.

У межах реалізації державної політики у сфері захисту інформації, Національна поліція України, як центральний орган виконавчої влади, уповноважений забезпечувати охорону державної таємниці, а також іншої інформації з обмеженим доступом у всіх своїх підрозділах. Це повністю стосується і діяльності поліцейських офіцерів громади, що діють у межах адміністративно-територіальних одиниць. З точки зору адміністративно-правового статусу, така функція є складовою публічного адміністрування, оскільки передбачає дотримання встановлених законодавчих приписів, зокрема Закону України «Про державну таємницю» та відповідних інструкцій Служби безпеки України і Міністерства внутрішніх справ. Поліцейський офіцер громади, як суб'єкт адміністративного права, зобов'язаний забезпечити збереження службової інформації під час виконання повноважень, зокрема при роботі з інформаційними системами, заявами громадян, оперативними матеріалами. Окрім того, у межах реалізації мобілізаційної функції, ПОГ бере участь у виконанні заходів мобілізаційної

підготовки, що включає не лише облік громадян, які підлягають мобілізації, а й інформаційний супровід та координацію з територіальними центрами комплектування, інформування населення про мобілізаційні заходи, а в окремих випадках і супровід доставки мобілізованих осіб до відповідних центрів.

Також важливою є участь ПОГ у веденні діловодства та архівної справи, що є адміністративною функцією у структурі Національної поліції. В межах цього повноваження офіцер забезпечує реєстрацію звернень, ведення облікових документів, збереження справ з урахуванням вимог нормативних актів у сфері документообігу, включаючи накази МВС та Інструкцію з діловодства [133]. Слід зазначити, що в умовах воєнного стану значно розширено повноваження поліції, але певним чином вони направлені на обмеження прав та свобод громадян. За визначенням науковця М. Коваліва, правове обмеження прав і свобод розглядається як один із різновидів правового регулювання, який має характер примусу. Суть такого обмеження полягає в звуженні меж дозволеної поведінки особи задля забезпечення суспільного інтересу, або ж у тимчасовому вилученні окремих прав із правового статусу особи, яка порушила закон, з метою захисту як особистої свободи інших осіб, так і публічного порядку в цілому [63, с. 210].

Відповідно до положень, закріплених у наказі МВС України «Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громади», поліцейські офіцери громади в процесі реалізації своїх повноважень, виконання визначених завдань і обов'язків здійснюють взаємодію з іншими структурними підрозділами поліції, представниками місцевої виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. Діяльність поліцейських офіцерів громади базується на принципі партнерства з населенням, що передбачає активну співпрацю з громадянами, представниками громадських об'єднань, підприємствами та установами незалежно від форми власності. Крім того, поліцейські офіцери громади налагоджують робочі зв'язки з державними інституціями, органами

місцевого самоврядування та громадськими формуваннями, створеними для охорони правопорядку. Серед функціональних обов'язків офіцерів є вжиття заходів для постановки на профілактичний облік осіб, поведінка яких потребує превентивного контролю, з подальшим внесенням відповідної інформації до Єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ України. Вони також зобов'язані забезпечувати реалізацію заходів, спрямованих на захист прав і свобод людини, а також на дотримання інтересів суспільства й держави. Крім того, поліцейські офіцери громади співпрацюють із патрульними поліцейськими підрозділами, що входять до складу груп реагування, з метою застосування заходів профілактичного характеру до осіб, які мають схильність до вчинення правопорушень або перебувають на обліках поліції [51]. По третє, слід зазначити, як ми вже наголошували вище, комплексність повноважень адміністративно-правового статусу офіцера громади, яка поєднує в собі як адміністративні, так і кримінально-процесуальні функції, відповідно до завдання здійснення досудового розслідування кримінальних проступків у формі дізнання. Він має право складати адміністративні протоколи, проводити перевірки, а також брати участь у розслідуванні кримінальних правопорушень у межах своєї компетенції. Наприклад, відповідно до Наказу МВС від 07.07.2017 № 575 «Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні», у випадку прибуття на місце події до слідчо-оперативної групи, дільничні офіцери поліції та поліцейські офіцери громади виконують низку першочергових дій. Зокрема, вони відповідають за забезпечення охорони території де сталася подія з метою збереження слідів, що можуть мати доказове значення у подальшому розслідуванні. У разі потреби організують надання постраждалим особам невідкладної медичної допомоги. Також, до їх обов'язків належить з'ясування первинних обставин правопорушення, встановлення можливих свідків та очевидців, фіксація

прикмет імовірних правопорушників, а також збір іншої інформації, що може бути використана як докази. Отримані дані негайно передаються уповноваженому працівнику чергової частини відповідного підрозділу поліції для забезпечення оперативного реагування та організації затримання осіб, причетних до скоєння злочину. Після прибуття слідчо-оперативної групи офіцери негайно інформують слідчого або дізнавача про всі зібрані на місці події відомості, що можуть бути використані під час проведення слідчих (розшукових) або негласних слідчих дій, спрямованих на фіксацію обставин кримінального правопорушення та осіб, які до нього причетні [128].

Крім зазначених обов'язків, поліцейські офіцери громади та дільничні офіцери поліції наділені повноваженнями щодо затримання осіб, які підозрюються у вчиненні кримінального чи адміністративного правопорушення. Після затримання такі особи підлягають доставленню до поліцейської станції або відповідного підрозділу поліції. Інформація про кожного затриманого в обов'язковому порядку вноситься до спеціального журналу обліку осіб, притягнутих за вчинення адміністративних правопорушень [51].

По-четверте, це взаємодія з місцевими органами влади з якими офіцер громади тісно співпрацює, що є важливою складовою його статусу та дозволяє йому більш ефективно вирішувати питання безпеки на місцевому рівні та залучати ресурси громади до правоохоронної діяльності. А також, спільно вирішувати питання безпеки та правопорядку на місцевому рівні, що включає координацію з місцевою владою для реалізації спільних ініціатив.

Тобто виходячи із цього можемо стверджувати, що поліцейський офіцер громади має широке коло повноважень, які зазначені в ряді нормативних документів. Слід зазначити, що із врахуванням практичної складової повноваження поліцейського постійно змінюються та розширюються залежно від новітніх викликів, особливо під час дії воєнного стану.

Крім того, повноваження поліцейських офіцерів громади визначають і конкретні дії, які він має право здійснювати у межах своєї компетенції до яких відноситься: складання протоколів про адміністративні правопорушення, (наприклад, за порушення громадського порядку чи правил дорожнього руху); проведення поверхневих перевірок та оглядів у випадках, передбачених законом; участь у розслідуванні кримінальних правопорушень, зокрема на початкових етапах, таких як фіксація події та передача матеріалів до відповідних підрозділів; організація та проведення превентивних заходів, спрямованих на запобігання злочинності тощо.

Як зазначалось вище, повноваження поліцейського офіцера громади мають низку особливостей, що відрізняють її від повноважень інших працівників поліції до яких слід віднести: локальну спрямованість, оскільки поліцейський офіцер громади працює на конкретній території, що вимагає від нього глибокого розуміння місцевих проблем і потреб, де значна частина його повноважень зосереджена на профілактиці правопорушень, а не лише на їх розкритті чи припиненні; співпраця з громадою, де обов'язок поліцейського офіцера громади налагоджувати партнерські відносини з мешканцями та органами місцевого самоврядування, що є новим елементом у діяльності поліції та обмеженість у кримінальних розслідуваннях не дивлячись на те, що він може брати участь у початкових етапах розслідування, але повноваження у цій сфері обмежені порівняно зі слідчими чи оперативними працівниками.

Поняття «компетенція» в юридичній науці трактується як багатогранна категорія, що має латинське походження – *competentia*, що означає «здатність», «належність», «сфера відання». У сучасному правознавстві цей термін розглядається як сукупність функцій, предметів відання, прав, обов'язків і повноважень, які визначають межі та зміст діяльності органу виконавчої влади або посадової особи [109, с. 210].

Компетенція поліцейського офіцера громади в адміністративному праві України розглядається як багатоаспектне явище, що поєднує правові

повноваження, професійні вміння, особистісні якості, етичні переконання та здатність до ефективної взаємодії з громадою. Аналіз наукових джерел свідчить про те, що формування компетенцій поліцейського офіцера громади повинне здійснюватися в системному форматі, з урахуванням специфіки децентралізованої моделі публічного управління безпекою.

Так, на думку М. Щербини, правове наповнення компетенції ПОГ повинне мати чітке нормативне визначення, що дозволяє уникати функціонального дублювання з іншими структурами поліції. Він пропонує розглядати повноваження поліцейського офіцера громади через призму персоніфікованої відповідальності за територію, ефективність діяльності якого оцінюється за рівнем безпеки та довіри в громаді. У цьому контексті поліцейський офіцер громади має бути не лише «виконавцем доручень», а повноцінним суб'єктом адміністративного управління у сфері публічного порядку [174, с. 48-52].

У своїх наукових дослідженнях М. Гурковський і М. Сидор, аналізуючи компетенції Національної поліції у сфері забезпечення прав і свобод громадян в умовах дії спеціальних правових режимів, дійшли висновку, що, з урахуванням історичного досвіду та міжнародної практики, доцільним є розгляд поліції як повноцінного суб'єкта реалізації відповідного правового режиму. Науковці зазначають, що до основних напрямів компетенції поліції в такому контексті належать: забезпечення охорони громадського порядку, участь у впровадженні та контролі за дотриманням комендантської години, виконання завдань у межах територіальної оборони, а також охорона об'єктів, які мають особливу державну важливість [40, с. 63].

Як було зазначено вище, що компетенція поліцейського офіцера громади – це сукупність прав, наданих йому законом для виконання функцій із забезпечення громадської безпеки та правопорядку на території громади. Вона охоплює як адміністративні, так і превентивні заходи, а також певні аспекти кримінально-процесуальної діяльності. Основними складовими

компетенції є його права, які є інструментом реалізації його повноважень. До них належать: право вимагати від громадян припинення правопорушень та дотримання встановлених правил поведінки; право перевіряти документи, що посвідчують особу, у випадках, передбачених законом; застосовувати заходи адміністративного примусу, такі як затримання чи складання протоколів про адміністративні правопорушення; право доступу до інформації, необхідної для виконання службових обов'язків, у тому числі через взаємодію з органами влади та громадськими організаціями тощо.

Також, слід звернути увагу на компетенцію поліцейського офіцера громади з реалізації проектів щодо забезпечення засад публічної безпеки в конкретній територіальній громаді зокрема щодо профілактики правопорушень серед неповнолітніх, протидії домашньому насильству, популяризації здорового образу життя і допомоги уразливим категоріям населення, оскільки саме така спрямованість професійної діяльності поліцейського сприятиме не тільки зміцненню засад партнерства, а й підвищенню рівня довіри населення як до окремої інституції, якою є поліцейський офіцер громади, а й до всіх українських та світових правоохоронних органів і відповідно до держави в цілому [103,с. 385-387].

Зазвичай взаємодія між територіальними підрозділами Національної поліції та органами місцевого самоврядування територіальних громад реалізується через низку організаційно-управлінських механізмів. Зокрема, це спільне формування як поточних, так і стратегічних завдань, що спрямовані на забезпечення публічного порядку і безпеки в межах громади; визначення пріоритетних напрямів діяльності поліції в контексті виконання правоохоронних функцій; запровадження ефективної системи державного і громадського контролю за станом правопорядку; заслуховування звітів керівників поліції щодо криміногенної ситуації в межах підконтрольної території; а також участь у фінансуванні та забезпеченні ресурсами реалізації регіональних програм правоохоронного характеру [9, с. 175].

Дійсно, не можна оминати і процедуру звітності поліцейських офіцерів громади про проведену діяльність, що є показником рівня довіри громадськості до поліції в цілому. Оскільки, інститут поліцейських офіцерів громади функціонує на дотриманні принципів партнерства з населенням територіальної громади, то потрібно зазначити про необхідність регулярного, щонайменше двічі на рік, надання інформації виконавчому органу місцевого самоврядування територіальної громади щодо рівня дотримання правопорядку на поліцейській ділянці, а також про заходи, які було здійснено для запобігання правопорушенням. Це необхідно для подальшого планування спільної діяльності органів місцевої влади з поліцейським офіцером громади для розробки і впровадження дієвих заходів щодо вдосконалення конкретної територіальної громади і підвищення рівня правопорядку.

Обов'язок проведення такого звітування передбачено Інструкцією з організації діяльності дільничних офіцерів поліції і поліцейських офіцерів громади і положеннями Закону України «Про місцеве самоврядування» з метою попередження і прогнозування різноманітним загрозам правам, свободам і законним інтересам осіб, зменшення рівня їх негативних наслідків, а також здійснення контролю за запобіганням та усуненням негативних явищ в межах конкретної територіальної громади.

Компетенція це не тільки сукупність прав, але і обов'язків які надаються суб'єкту адміністративного права для реалізації його функцій і завдань. Так, у першу чергу, обов'язки поліцейського офіцера громади спрямовані на забезпечення законності та ефективності його діяльності, а саме: забезпечення громадського порядку та безпеки на території громади, своєчасного реагування на звернення громадян і повідомлення про правопорушення, проведення профілактичної роботи з населенням, зокрема з групами ризику та дотримання прав і свобод громадян під час виконання службових функцій.

В Україні та демократичних суспільствах саме громадяни мають право вирішувати, як би вони хотіли, щоб їх охороняли. Саме тому ПОГ зобов'язаний здійснювати формування довіри в громадах шляхом прямої взаємодії та діалогу. Як зазначають науковці цей стиль поліцейської діяльності, етос, який ґрунтується на партнерстві між поліцією та суспільством, а також на визнанні того, що запобігання та боротьба зі злочинністю не є справою лише поліції, а запобігання злочинності є обов'язком кожного. Відповідним чином на сьогодні, немає певного шаблону такої роботи [180]. Понад усе поліцейська діяльність ПОГ у громаді має базуватися на зміцненні довіри з місцевою громадою, що передбачає прозорість і відкритість його діяльності, оскільки громадяни очікують і заслуговують на інформацію про стиль роботи, інформацію про інциденти, а також на повагу та захист прав людини. Довіра вимагає ставлення до представників громадськості як до клієнтів, яких потрібно задовольнити, а також готовності прислухатися до громадської думки та діяти відповідно до її пріоритетів щодо поліцейських пріоритетів, у зв'язку з чим можуть виникати проблемні питання.

Досліджуючи схожу з нами тематику В. Барко, О. Євдокімова та В. Остапович, зазначили що, поліцейській громаді має демонструвати високий рівень емоційного інтелекту, вміння налагоджувати неформальну комунікацію, працювати з уразливими групами населення. Важливими рисами також вважаються стресостійкість, гнучкість мислення, соціальна чутливість, етика спілкування. Ці характеристики дозволяють офіцерові не лише реагувати на правопорушення, а й виступати як медіатор, профілактор і комунікатор у громаді, що має особливу цінність у сфері попередження конфліктів і формування правового середовища на локальному рівні [11, с. 237-244]. А, у дослідженні проф. В. Галуцько та доцент В. Любчик, наголосили, що у більшості випадків співпраця територіальних органів Національної поліції з органами місцевого самоврядування територіальних громад здійснюється через комплекс організаційних та

управлінських інструментів. До таких форм взаємодії належать: спільне визначення оперативних і довгострокових цілей, спрямованих на підтримання публічної безпеки й порядку; визначення ключових напрямів діяльності поліції в межах реалізації її охоронної функції; організація системи контролю з боку держави та громадськості за станом дотримання правопорядку; заслуховування інформації керівників підрозділів поліції про стан криміногенної ситуації у відповідному регіоні, а також фінансування і матеріально-технічне забезпечення місцевих правоохоронних програм. Застосовуючи у своїй діяльності комплексні підходи поліцейські офіцери громади запобігають різного роду дискримінаціям. Зрозумілим чином, вони повинні постійно підвищувати свої професійні можливості через проходження тренінгів, формування навичок культурної компетентності, медіації конфліктів та запобігання дискримінаційним практикам. Такі ініціативи сприятимуть підвищенню рівня довіри між поліцією та громадами меншин, що є важливим фактором забезпечення стабільності й гармонійного співіснування. Крім того, варто запровадити систему наставництва та залучення представників меншин до поліцейських структур, що допоможе встановити кращий діалог між правоохоронними органами та етнічними спільнотами. Лише через комплексний підхід та активну взаємодію можна досягти реального покращення міжетнічних відносин та ефективного зниження соціальної напруги [33, с. 64-69]. Повністю підтримуємо позицію науковців, оскільки від професійної майстерності, вміння зайти підходи до кожного громадянина, чітке знання та правильність застосування законів залежить довіра громадян до ПОГ. Оскільки програма Community policing є новою в Україні, то активно Національній поліції України допомагають міжнародні організації, такі як наприклад, КМЄС. Разом з Національною поліцією та міжнародними партнерами КМЄС створено робочу групу в громаді у допомозі та взаємодії з ПОГ.

Однак, необхідно зазначити, що проаналізована нормативна база України не дозволяє чітко визначити діяльність ПОГ тому для підвищення

ефективності роботи поліцейського офіцера громади необхідно вдосконалювати нормативно-правову базу, що регулює його компетенцію, уточнюючи межі повноважень і порядок їх реалізації. Крім того, важливим є забезпечення належного рівня підготовки офіцерів, що дозволить їм повною мірою використовувати свої права та виконувати обов'язки. У перспективі, розширення компетенції офіцера у напрямі посилення його ролі у превентивній діяльності та співпраці з громадою може стати важливим кроком до створення безпечного та стабільного середовища на місцевому рівні.

Науковець О. Кононець підкреслює необхідність упровадження в систему підготовки ПОГ елементів соціальної психології, медіації, конфліктології, що дозволяє сформувати офіцера нового типу – компетентного фасилітатора безпеки. Професійна підготовка не повинна обмежуватись вивченням нормативної бази, а має передбачати моделювання практичних ситуацій, симуляцій, діалогу з громадою як навчального методу [71, с. 228–233]. Таким чином, системний аналіз наукових підходів дозволяє зробити висновок, що компетентності ПОГ мають мультидисциплінарний характер, які включають: правову спроможність (знання, повноваження); психологічну готовність (самоконтроль, емпатія, стресостійкість); соціальні вміння (спілкування, фасилітація, довіра); етичну відповідальність (сумління, моральна зрілість). Такий підхід відповідає міжнародним стандартам Community Policing і має бути покладений в основу як освітніх програм, так і формування нормативної бази для регулювання діяльності ПОГ в Україні.

Отже, ознаки компетенції поліцейського офіцера громади можна узагальнити за трьома основними напрямками: метою і завданням, предметом відання та повноваженнями. Кожен із них має внутрішні структурні маркери, що відображають функціональну специфіку цього інституту. Мету і завдання, як окремий елемент компетенції, був розглянутий у попередньому

підрозділі, а відтак у цьому зосередимося саме на двох останніх компонентах. Наводимо їх характеристику з відповідним поділом:

Компетенція поліцейського офіцера громади в аспекті територіального маркера полягає у визначенні чітких адміністративно-географічних меж, в межах яких здійснюється його діяльність. Такий підхід дозволяє закріпити офіцера за конкретною територіальною громадою, забезпечуючи безперервність поліцейської присутності та належний рівень обізнаності із локальними проблемами. Ця локалізація формує особливу модель довіри та взаємодії між правоохоронцем і жителями, надаючи йому статус безпосереднього представника публічної безпеки. Водночас закріплення за територією зобов'язує офіцера до персоніфікованої відповідальності за рівень правопорядку. Таким чином, територіальна приналежність компетенції формує основу для адресної превенції правопорушень та індивідуалізації поліцейської допомоги.

В об'єктовому вимірі компетенція поліцейського офіцера громади охоплює систему як матеріальних, так і нематеріальних цінностей, що підлягають охороні. До таких об'єктів належать життя та здоров'я громадян, громадський порядок, державна, приватна та комунальна власність, соціальна стабільність, а також довіра до органів публічної влади. Під охороною розуміється не лише фізичний захист, а й профілактична діяльність, спрямована на зниження ризиків. Відповідно до цього офіцер громади повинен орієнтуватися на системну захищеність об'єктів з урахуванням локальних потреб та викликів. Таким чином, об'єктовий аспект компетенції виступає важливою складовою її змістовного наповнення, що визначає реальні сфери впливу офіцера.

Компетенція поліцейського офіцера громади у суб'єктному вимірі реалізується через взаємодію з визначеним колом учасників адміністративно-правових відносин. До цього кола належать, передусім, громадяни, органи місцевого самоврядування, комунальні підприємства, навчальні та соціальні заклади, громадські формування з охорони правопорядку. Таке розширене

суб'єктне поле забезпечує багатовекторність впливу ПОГ на середовище безпеки. Його правовий статус передбачає активну та постійну комунікацію, що базується на засадах партнерства, прозорості та правової передбачуваності. У цьому сенсі суб'єктна складова компетенції виконує не лише координаційну, а й інтегративну функцію у системі місцевого публічного адміністрування.

Адміністративні зобов'язання поліцейського офіцера громади становлять змістовну основу його повноважень та передбачають реалізацію функцій, пов'язаних із охороною публічної безпеки та порядку. У цьому контексті він зобов'язаний здійснювати постійний моніторинг ситуації в громаді, виявляти та попереджувати правопорушення, реагувати на звернення громадян, а також здійснювати превентивну роботу. Крім того, обов'язки включають подання звітності про результати діяльності, взаємодію з іншими підрозділами поліції та органами місцевого самоврядування. Усі дії мають здійснюватися в межах повноважень, чітко визначених законодавством, та відповідно до стандартів професійної етики. Таким чином, зобов'язання формують етичну, правову та інституційну відповідальність офіцера за результати правоохоронної діяльності.

Права поліцейського офіцера громади, як складова компетенції, визначають інструментарій, за допомогою якого реалізуються його зобов'язання. До таких прав належить право на затримання, складання адміністративних протоколів, вимогу припинення правопорушення, проведення перевірок документів та вжиття заходів адміністративного примусу. Право на доступ до інформації, взаємодія з державними органами і громадськістю забезпечують належний рівень правозастосовної спроможності офіцера. Усі зазначені повноваження повинні реалізовуватись пропорційно, з дотриманням норм законності, принципу недискримінації та поваги до прав людини. У такий спосіб забезпечується не лише ефективність, а й правомірність діяльності ПОГ у межах його адміністративно-правового статусу.

2.3. Юридична відповідальність поліцейського офіцера громади

У контексті реформування правоохоронної системи України, де особлива увага приділяється підвищенню довіри громадян до Національної поліції, питання їх юридичної відповідальності набуває певного значення та відображає баланс між повноваженнями, наданими для забезпечення громадської безпеки, та необхідністю дотримання законності у процесі реалізації. ПОГ, як представник Національної поліції України, діє на території конкретної громади, виконуючи завдання із підтримання правопорядку, профілактики правопорушень та співпраці з місцевими мешканцями. Його діяльність пов'язана з високим рівнем відповідальності, оскільки будь-яке порушення закону чи перевищення повноважень може не лише завдати шкоди правам громадян, але й підірвати авторитет не тільки його особисто, а і поліції загалом. Саме, специфіка роботи офіцера громади, яка передбачає тісну взаємодію з населенням, підвищує ризик конфліктних ситуацій, що можуть призвести до правопорушень з його боку, тому чітке визначення підстав і меж юридичної відповідальності є необхідним для забезпечення прозорості та передбачуваності дій. Нарешті, у контексті реформування правоохоронної системи України встановлення ефективних механізмів притягнення до відповідальності сприяє підвищенню дисципліни серед поліцейських і зміцненню довіри громадян. Як правило, взаємодія між територіальними підрозділами Національної поліції та органами місцевого самоврядування у межах територіальних громад здійснюється шляхом реалізації різних управлінських та організаційних механізмів. Серед основних форм такої співпраці можна виокремити: розроблення спільних тактичних і стратегічних цілей, що спрямовані на зміцнення громадської безпеки та правопорядку; визначення пріоритетів у діяльності поліції в рамках виконання її правоохоронної місії; створення ефективної системи державного й громадського нагляду за станом безпеки; заслуховування звітів керівників поліцейських структур щодо криміногенної ситуації в населеному

пункті; а також участь у фінансуванні та матеріальному забезпеченні заходів правоохоронного спрямування, які реалізуються на місцевому рівні.

Юридична відповідальність є саме тим механізмом, що гарантує його підзвітність перед законом і суспільством, а також забезпечує захист прав тих, хто взаємодіє з ним у процесі виконання службових обов'язків. Також, вона є невід'ємною частиною правового статусу будь-якого суб'єкта права, зокрема і поліцейського офіцера громади, який виконує свої функції у межах адміністративно-правових і кримінально-процесуальних відносин. Юридична відповідальність є невід'ємною частиною адміністративно-правового статусу ПОГ, що забезпечує його підзвітність перед законом і суспільством та виступає гарантією законності дій офіцера та є механізмом захисту прав громадян від можливих зловживань.

У цьому підрозділі ми розглянемо поняття юридичної відповідальності, погляди науковців, види відповідальності та їх особливості з метою розкриття сутності юридичної відповідальності поліцейського офіцера громади, її видів, підстав і особливостей застосування у практичній діяльності, що дозволить оцінити її роль у забезпеченні законності та визначити напрями вдосконалення правового регулювання відповідальності ПОГ.

У тлумаченні Словника української мови поняття «відповідальність» розглядається як обов'язок особи відповідати за виконання певного завдання, дорученої справи або за дії, вчинки й висловлювання як власні, так і пов'язані з іншими особами [158]. Науковці в галузі теорії держави і права М. Цвік, О. Петришин та Л. Авраменко розглядають юридичну відповідальність як негативні наслідки, що передбачені санкціями правових норм і можуть мати особистий, майновий або організаційний характер. Ці наслідки настають у результаті вчинення особою правопорушення. Така відповідальність має характер ретроспективної, оскільки є реакцією на вже здійснене діяння. Залежно від правової галузі, в якій регламентується

відповідальність, її поділяють на окремі види: конституційну, кримінальну, цивільно-правову, адміністративну, дисциплінарну та матеріальну [169].

Професори А. Колодій та В. Копейчиков у своїх дослідженнях пропонують поділ юридичної відповідальності на два основні типи, перспективну (позитивну) та ретроспективну (негативну). На їхню думку, позитивна юридична відповідальність полягає у свідомому та добросовісному виконанні особою своїх обов'язків перед державою, громадянським суспільством, колективом або окремими громадянами. Водночас ретроспективна відповідальність виникає внаслідок вчиненого правопорушення й передбачає виникнення правовідносин між державою та особою, яка порушила закон. Такі правовідносини супроводжуються засудженням неправомірного діяння, накладенням обов'язку перетерпіти негативні наслідки у формі позбавлень або обмежень особистого, майнового чи організаційного характеру [67, с. 230]. С. Ківалов визначає юридичну відповідальність як застосування санкцій за правопорушення, підкреслюючи її каральний характер [62, с. 145]. Проф. В. Авер'янов зазначає, що відповідальність є гарантією законності у діяльності суб'єктів влади, забезпечуючи їх підзвітність [2, с. 123]. Ю. Битяк підкреслює, що юридична відповідальність має як превентивну, так і каральну функції, сприяючи дотриманню правових норм [5, с. 89].

Отже, виходячи із цих трактувань приходимо до висновку, що юридична відповідальність – це обов'язок суб'єкта нести негативні правові наслідки за порушення норм права у процесі виконання своїх обов'язків. Для ПОГ це означає можливість притягнення до дисциплінарної, адміністративної, кримінальної чи цивільно-правової відповідальності залежно від характеру правопорушення. Наприклад, порушення службової дисципліни може призвести до догани, а скоєння злочину – до кримінального переслідування. Юридична відповідальність поліцейського офіцера громади – це передбачена законом необхідність нести негативні наслідки за порушення норм права у процесі виконання своїх службових обов'язків.

Вона є складовою його адміністративно-правового статусу та виступає гарантією дотримання принципів законності, справедливості та захисту прав громадян, ця відповідальність нормативно закріплена в актах національного законодавства, що гарантує передбачуваність та правову визначеність дій офіцера.

Відповідно до статті 19 Закону України «Про Національну поліцію», поліцейські можуть бути притягнуті до різних видів юридичної відповідальності за вчинення правопорушень. Зокрема, передбачено можливість застосування до них кримінальної, адміністративної, цивільно-правової, матеріальної та дисциплінарної відповідальності залежно від характеру і тяжкості порушення. Згідно з частиною другою статті 28 цього ж Закону, поліцейський може бути особисто відповідальним за дії, які спричинили порушення прав і свобод людини, зокрема в межах обробки персональних даних. У таких випадках відповідальність може набувати дисциплінарного, адміністративного або кримінального характеру.

Кожен вид відповідальності має свої особливості. Дисциплінарна відповідальність застосовується у межах поліцейської служби для підтримання внутрішнього порядку і забезпечення дотримання службової дисципліни. Адміністративна відповідальність настає за правопорушення, передбачені Кодексом України про адміністративні правопорушення, і має здебільшого превентивне спрямування. Кримінальна відповідальність є найсуворішою формою правового реагування й реалізується у судовому порядку у разі вчинення тяжких або особливо тяжких злочинів. Цивільно-правова відповідальність передбачає обов'язок відшкодування завданої шкоди та регулюється нормами цивільного законодавства України. Слід зазначити, що юридична відповідальність має кілька функцій: 1) каральну, якою передбачено покарання за скоєні правопорушення (злочини); 2) превентивну, спрямовану на запобігання майбутнім порушенням шляхом демонстрації невідворотності наслідків; 3) виховну, яка сприяє формуванню правосвідомості та дисципліни серед поліцейських.

Так, розглянемо види юридичної відповідальності поліцейських за вчинення протиправних діянь і почнемо з дисциплінарної відповідальності, яка настає, як правило за порушення службових обов'язків та відповідних правил поведінки.

Процедура притягнення поліцейського офіцера громади до дисциплінарної відповідальності, а також перелік дисциплінарних стягнень, порядок їх застосування та строки дії визначені положеннями Дисциплінарного статуту Національної поліції України. Відповідний нормативно-правовий акт був затверджений Законом України «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» від 15 березня 2018 року [122].

Дисциплінарна відповідальність виступає одним із ключових механізмів підтримання належного рівня службової дисципліни серед працівників поліції, у тому числі й поліцейських офіцерів громад, а також є важливою складовою у формуванні позитивного іміджу поліції серед населення. Водночас важливе значення має дотримання принципів законності та процедурної чіткості при накладенні дисциплінарних стягнень.

Підставою для застосування дисциплінарної відповідальності до поліцейського є наявність у його діях ознак дисциплінарного проступку. Відповідно до статті 12 Дисциплінарного статуту Національної поліції України, до таких проступків належать протиправні, винні дії або бездіяльність працівника поліції, що проявляються у порушенні службової дисципліни, невиконанні чи неналежному виконанні посадових обов'язків, перевищенні службових повноважень, порушенні встановлених законодавством заборон або обмежень для поліцейських. Також до дисциплінарних проступків відносяться дії, що можуть негативно вплинути на авторитет органів поліції.

Визначення дисциплінарного проступку охоплює як активну протиправну поведінку, так і бездіяльність, що суперечить нормам службової етики чи прямим обов'язкам працівника. Окремо варто підкреслити

положення частини п'ятої статті 5 Дисциплінарного статуту, згідно з якою поліцейський несе відповідальність також за виконання злочинного або явно незаконного наказу, а також за відмову виконати законний наказ. Таким чином, сфера застосування дисциплінарної відповідальності охоплює не лише типові порушення дисципліни, а й правопорушення, пов'язані з недотриманням субординації або перевищенням меж законності в межах службової діяльності.

Найпоширенішим видом юридичної відповідальності серед працівників поліції є саме дисциплінарна. Це пояснюється тим, що відповідне стягнення може бути накладене безпосереднім керівником, який наділений повноваженнями самостійно ухвалювати рішення щодо притягнення до дисциплінарної відповідальності. Процедура такого притягнення є порівняно спрощеною, особливо в порівнянні з адміністративним провадженням відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення. Завдяки цьому забезпечується оперативність розгляду порушень і можливість об'єктивного реагування на них з боку уповноважених осіб.

Дисциплінарна відповідальність у системі Національної поліції реалізується шляхом відкриття дисциплінарного провадження. На думку Н. Медведенко, таке провадження слід розглядати як діяльність, що здійснюється уповноваженими посадовими особами поліції з метою встановлення наявності підстав для притягнення до відповідальності та прийняття рішення щодо застосування передбачених законом заходів дисциплінарного впливу до працівників поліції, державних службовців та інших осіб, які працюють у структурі Національної поліції України [84].

Дисциплінарний статут Національної поліції України визначає процедуру притягнення поліцейського офіцера громади до дисциплінарної відповідальності, встановлює строки її застосування, види дисциплінарних проступків і стягнень, а також окреслює повноваження осіб, уповноважених приймати відповідні рішення у межах такого провадження [122]. Науковець О. Падалка звертає увагу на специфіку притягнення поліцейського офіцера

громади до дисциплінарної відповідальності, виокремлюючи низку характерних особливостей. По-перше, зазначений вид юридичної відповідальності врегульовується спеціальними правовими нормами, що містяться в окремих нормативно-правових актах. Такий підхід свідчить про наявність особливої моделі дисциплінарної відповідальності в системі правоохоронних органів, відмінної від загальноправових підходів. По-друге, поліцейські можуть бути притягнуті до дисциплінарної відповідальності не лише за порушення правових приписів, а й за недотримання етичних та моральних стандартів поведінки. Це підкреслює важливість дотримання високих норм службової культури, що є ключовим елементом довіри суспільства до поліції. По-третє, специфіка службових обов'язків працівників поліції потребує індивідуалізованого підходу до визначення та застосування заходів дисциплінарного впливу. Така адаптивність забезпечує відповідність стягнень характеру правопорушення та умов його вчинення, що, у свою чергу, сприяє ефективному управлінню дисципліною в органах поліції. По-четверте, правові приписи, які регламентують дисциплінарні проступки, закріплені не лише в основному законодавстві, а й у додаткових актах, що деталізують професійні обов'язки поліцейських. Такий підхід забезпечує чіткість і конкретність у регулюванні дисциплінарної відповідальності, зменшуючи ймовірність правових колізій. Таким чином, наведені аспекти підкреслюють вагоме значення дисциплінарної відповідальності у забезпеченні належного функціонування поліції, а також необхідність дотримання високих стандартів поведінки, які регулюють службову діяльність поліцейських офіцерів громади [100, с. 83].

Як уже зазначалося, підставою для притягнення поліцейського, у тому числі поліцейського офіцера громади, до дисциплінарної відповідальності є вчинення ним дисциплінарного проступку, що передбачено положеннями статті 12 Дисциплінарного статуту Національної поліції України. Для належного з'ясування обставин вчинення такого правопорушення, визначення рівня вини, оцінки тяжкості порушення та встановлення

заподіяної шкоди, обов'язковим є проведення службового розслідування. Метою цього процесу є не лише юридична оцінка діяння поліцейського, але й виявлення причин і умов, які сприяли його вчиненню, а також формування пропозицій щодо запобігання подібним порушенням у майбутньому.

Призначення службового розслідування відбувається, як правило, за письмовим наказом керівника відповідного органу поліції, уповноваженого на застосування заходів дисциплінарного впливу. Розслідування проводиться відповідно до принципів об'єктивності, рівності всіх поліцейських перед законом, незалежно від посади, спеціального звання, відомчих нагород чи попередніх заслуг перед державою. Такий підхід забезпечує недопущення упередженості в оцінці дій службовця та створює умови для прозорого дисциплінарного процесу.

У випадках, коли працівник поліції вчиняє кілька дисциплінарних проступків, зазвичай відкривається одне комплексне службове розслідування. Однак, якщо поліцейський скоює нове порушення в період, коли перше розслідування ще триває, відкривається нове окреме провадження. Варто також зазначити, що скарги на дії, бездіяльність чи рішення поліцейського, стосовно якого вже триває розслідування, приєднуються до матеріалів цього провадження. У разі, якщо у розгляді скарги відмовлено, заявнику в обов'язковому порядку надсилається обґрунтована відповідь у строк, що не перевищує десяти календарних днів.

Завершальним етапом дисциплінарного провадження є ухвалення рішення щодо застосування стягнення, яке має відповідати характеру і тяжкості скоєного проступку. До основних видів дисциплінарних санкцій, які можуть бути накладені на поліцейського, належать: зауваження, догана, сувора догана, попередження про неповну службову відповідність, пониження у спеціальному званні на один ступінь, звільнення з займаної посади або повне звільнення зі служби в поліції. Така класифікація дозволяє забезпечити диференційований підхід до кожного конкретного випадку

дисциплінарного порушення та формує основу для підтримання належного рівня службової дисципліни в органах Національної поліції України.

У разі вчинення ПОГ адміністративного проступку то адміністративна відповідальність, що покладається на поліцейського офіцера громади, включає можливість застосування адміністративних санкцій за порушення його службових обов'язків, які згідно з чинним законодавством класифікуються як адміністративні проступки. Поліцейський офіцер громади наділений особливим правовим статусом щодо адміністративної відповідальності, причому специфіка притягнення його до відповідальності визначається Кодексом України про адміністративні правопорушення [66].

У науковій літературі відсутня уніфікована позиція щодо визначення сутності адміністративної відповідальності. Зокрема, професор В. Авер'янов трактує її як одну з форм юридичної відповідальності, що полягає у виникненні специфічних адміністративно-правових відносин. Ці правовідносини виникають у результаті притягнення уповноваженими органами або посадовими особами до відповідальності осіб, які вчинили адміністративне правопорушення. При цьому до таких осіб застосовуються передбачені адміністративним законодавством санкції у формі адміністративних стягнень [2, с.430], а на думку В. Колпакова, адміністративну відповідальність слід розглядати як форму державного примусу, яка реалізується уповноваженим суб'єктом у встановленому законом порядку. Вона передбачає застосування до особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, передбачених нормативними актами заходів впливу, які підлягають обов'язковому виконанню правопорушником [68, с. 75]. На нашу думку, досить ґрунтовне визначення адміністративної відповідальності подано у працях професора В. Копейчикова, який підкреслює, що така відповідальність формується на основі приписів законів та підзаконних нормативних актів, які містять положення про адміністративні правопорушення. Водночас, науковець проводить порівняльний аналіз інших видів юридичної відповідальності. Зокрема,

зазначається, що дисциплінарна відповідальність ґрунтується на нормах трудового законодавства, а також на спеціальних нормативно-правових актах, які регламентують правове становище окремих категорій працівників. Матеріальна відповідальність, у свою чергу, регулюється нормами як трудового, так і цивільного права, а в окремих випадках - положеннями адміністративного законодавства. Основною підставою для настання адміністративної відповідальності є вчинення адміністративного правопорушення; у випадку кримінальної – злочину; дисциплінарної – дисциплінарного проступку; матеріальної – завдання матеріальної шкоди. Також, В. Копейчиков акцентує увагу на колі суб'єктів відповідальності. Так, адміністративна відповідальність може бути застосована як до фізичних осіб, так і до юридичних осіб та інших колективних суб'єктів. На відміну від цього, кримінальна відповідальність може наставати лише щодо фізичних осіб. Ще однією суттєвою особливістю адміністративної відповідальності є те, що відповідні санкції можуть накладатися не тільки судами, а й спеціально уповноваженими органами виконавчої влади або їх посадовими особами. У той час як кримінальні покарання призначаються виключно в судовому порядку [72]. Професор Л. Коваль у своїх дослідженнях наголошує на публічно-правовому характері адміністративної відповідальності, що виражається у її державно-обов'язковій природі. Згідно з його підходом, у межах адміністративних правовідносин державний орган або уповноважена посадова особа не лише наділяється правом, але й зобов'язується вжити заходів для притягнення порушника до відповідальності. Натомість інший суб'єкт у цих правовідносинах особа, яка вчинила адміністративне правопорушення, повинна нести обов'язок відповідати за свої дії та зазнати відповідного стягнення, визначеного законом. На думку вченого, сутність адміністративної відповідальності полягає в тому, що вона адресована безпосередньо правопорушнику як обов'язок відповідати за порушення нормативно-правових приписів. Водночас протилежна сторона держава в особі уповноважених органів має не лише право, а й законодавчо визначений

обов'язок вжити усіх необхідних процесуальних заходів для своєчасного, об'єктивного та повного з'ясування обставин справи і винесення справедливого рішення у вигляді постанови у справі про адміністративне правопорушення. Професор Л. Коваль також акцентує увагу на дуалістичному характері адміністративної відповідальності, який охоплює два її ключових аспекти: позитивний і негативний. Позитивний аспект проявляється у загальному обов'язку суб'єкта дотримуватись норм адміністративного права, що регламентують поведінку в межах правового поля. У негативному значенні адміністративна відповідальність реалізується як механізм реагування держави на вчинене правопорушення, спрямований на відновлення порушеного правопорядку через застосування каральних або інших заходів впливу. Водночас дослідник підкреслює, що адміністративно-правові норми виконують допоміжну функцію щодо інших галузей права, оскільки забезпечують юридичну силу загальнообов'язкових норм шляхом накладення санкцій у разі їх порушення. Звідси випливає і характерна риса адміністративної відповідальності її відсильний характер до правових норм суміжних галузей, зокрема трудового, екологічного, фінансового права тощо. Особливістю адміністративної відповідальності, на думку Л. Коваль, є також наявність елементів дискреції в процесі її реалізації. Це стосується, зокрема, права уповноважених осіб обирати з декількох передбачених законом заходів впливу найбільш доцільний, враховуючи обставини справи. До таких елементів належать можливість врахування обтяжуючих або пом'якшуючих обставин, визначення доцільності застосування альтернативного стягнення тощо. Саме такі механізми, як зазначає вчений, слугують гарантією стабільності адміністративно-правового регулювання та забезпечення законності при реалізації заходів адміністративної відповідальності [64]. Таким чином, щодо визначеності поняття відповідальності існує широкий спектр підходів науковців до нього, однак характерною рисою є відсильний характер до правових норм права .

Відповідно до частини 1 статті 15 Кодексу України про адміністративні правопорушення, поліцейські, у тому числі і ПОГ, несуть відповідальність за адміністративні правопорушення у рамках дисциплінарних статутів. Порухення, пов'язані з правилами дорожнього руху, дотриманням санітарних норм, мисливства, рибальства та збереження рибних ресурсів, митними регулюваннями, корупційною діяльністю, порушенням громадського порядку і тиші, незаконним використанням державного майна, зберіганням спеціальних технічних засобів для негласного збирання інформації, невиконанням судових рішень, відмовою виконати законні вимоги прокурора та порушенням законодавства про державну таємницю, регулюються на загальних підставах.

Як видно, ця норма визначає ряд адміністративних проступків, за які поліцейського офіцера громади можуть притягнути до відповідальності згідно з Кодексом України про адміністративні правопорушення. Особливістю адміністративної відповідальності офіцера громади в поліції є те, що чинне законодавство виключає можливість накладення на таких осіб адміністративних стягнень у формі громадських робіт, виправних робіт і арешту. Це положення є логічним і обґрунтованим, адже такі стягнення можуть завадити виконанню службових обов'язків поліцейських у віддалених районах та може негативно позначитися на ефективності надання поліцейських послуг.

Варто підкреслити, що нормативне визначення поняття адміністративного правопорушення закріплене у статті 9 Кодексу України про адміністративні правопорушення. У ній зазначено, що адміністративним правопорушенням (проступком) вважається протиправна, винна (як умисна, так і необережна) дія або бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, встановлений порядок управління, а також інші об'єкти охорони, і за яку передбачено адміністративну відповідальність. При цьому наголошується, що така відповідальність настає у випадках, коли вчинене порушення за своїм змістом та ступенем суспільної

небезпеки не підпадає під кваліфікацію злочину і не передбачає застосування кримінальної відповідальності.

Одним із ключових завдань КУпАП, як нормативного акту, є захист прав та свобод громадян, державного та суспільного ладу, прав і законних інтересів юридичних осіб, а також забезпечення дотримання публічного порядку. Кодекс спрямований на утвердження законності, профілактику правопорушень, а також на формування правової свідомості громадян, виховання в дусі поваги до закону, прав інших осіб та сумлінного виконання покладених обов'язків. Згідно зі статтею 14 КУпАП, посадові особи можуть бути суб'єктами адміністративної відповідальності у випадках недотримання визначених правил, які регламентують порядок здійснення управлінської діяльності, забезпечення громадського порядку, охорони здоров'я, природного середовища та інших сфер, що входять до їхньої компетенції. Це повною мірою стосується і поліцейських, які внаслідок службових дій чи бездіяльності можуть порушити відповідні нормативи та бути притягнутими до відповідальності у передбаченому законом порядку.

Для того щоб ПОГ міг бути притягнутий до адміністративної відповідальності, необхідна наявність трьох взаємопов'язаних підстав правової, фактичної та процедурної. Правова підстава передбачає існування чітко визначених у законі норм, які кваліфікують певне діяння як адміністративне правопорушення та містять відповідні санкції. Тобто, має бути наявним нормативно встановлений припис, який поліцейський порушив. Фактична підстава означає, що повинні бути зафіксовані об'єктивні дані про вчинення поліцейським конкретних дій або бездіяльності, які порушують зазначені правові норми, іншими словами, повинні бути докази того, що проступок дійсно мав місце.

Процедурна підстава стосується дотримання встановленої законом процедури притягнення до відповідальності, яка передбачає певний алгоритм дій уповноважених осіб щодо складання протоколу, розгляду справи, винесення постанови та накладення санкції відповідно до вимог

адміністративного процесуального законодавства. Застосування адміністративної відповідальності до поліцейських є важливим інструментом підтримання внутрішньої дисципліни в системі правоохоронних органів і виконує значну соціальну функцію, що сприяє підвищенню довіри громадян до поліції, утвердженню принципів законності, прозорості та відкритості в її діяльності. Отже, для реалізації адміністративної відповідальності щодо поліцейського необхідно, щоб кожна з вищезазначених підстав нормативна, фактична та процедурна була належно встановлена і підтверджена. Водночас дотримання вимог чинного законодавства при здійсненні всіх етапів притягнення до відповідальності виступає гарантією законності прийнятих рішень і захисту прав як самого правопорушника, так і суспільства загалом.

Нормативно-правова база України детально врегульовує питання адміністративної відповідальності працівників поліції з урахуванням особливостей їх професійної діяльності та службового становища, що сприяє утвердженню принципу законності й підвищенню рівня довіри населення до правоохоронної системи держави [66]. Отже, наведені вище норми законодавства окреслюють коло адміністративних правопорушень, за які поліцейський офіцер громади може бути притягнутий до відповідальності відповідно до положень Кодексу України про адміністративні правопорушення. Зокрема, на загальних підставах працівник поліції може нести адміністративне стягнення за особисто вчинене правопорушення, передбачене, зокрема, статтями 42, 85, 140, 172-4 – 172-9, 182, 184-1, 185-6, 185-8, 195-5, 212-2 та 212-5 КУпАП.

У разі, якщо поліцейський офіцер громади порушує митне законодавство та вчиняє правопорушення, передбачені положеннями глави 68 Митного кодексу України, питання щодо притягнення його до адміністративної відповідальності вирішується відповідно до норм цього Кодексу [87].

Таким чином, адміністративна відповідальність поліцейських офіцерів громади, як і загалом працівників Національної поліції, має певну правову

специфіку. Законодавець встановив низку обмежень щодо можливості застосування окремих видів адміністративних стягнень до цієї категорії осіб. Зокрема, до поліцейських офіцерів громади не можуть застосовуватися такі заходи адміністративного впливу, як громадські роботи, виправні роботи або адміністративний арешт. Така законодавча позиція є обґрунтованою та виправданою з огляду на характер службових обов'язків поліцейських офіцерів громади, які нерідко несуть службу у віддалених населених пунктах, селах, селищах, територіальних громадах. У разі застосування до них вищезазначених санкцій виникла б об'єктивна перешкода для виконання службових завдань, що своєю чергою могло б призвести до погіршення рівня забезпечення публічної безпеки та правопорядку в громаді.

Що стосується кримінальної відповідальності, то вона настає виключно у разі вчинення особою діяння, яке Кримінальним кодексом України кваліфікується як злочин. У цьому контексті доцільно звернутися до позиції члена-кореспондента Академії правових наук України Ю. Бауліна, який наголошує, що кримінальна відповідальність є однією з базових категорій кримінального права поряд із такими поняттями, як «злочин» та «покарання». Він звертає увагу на те, що термін «кримінальна відповідальність» часто трактується по-різному як у науковій літературі, так і в законодавчих актах, що створює дискусійність у його тлумаченні. Одні автори ототожнюють її із фактом притягнення особи до кримінальної відповідальності, інші з її реалізацією у формі покарання або кримінального провадження. Водночас ключовим аспектом кримінальної відповідальності, за Ю. Бауліним, є обмеження прав і свобод особи, яка вчинила злочин. Це обмеження здійснюється на підставі вироку суду та реалізується відповідними державними органами у межах чинного кримінального законодавства. Таким чином, кримінальна відповідальність виступає формою державного примусу, що має публічний характер і є реакцією суспільства на найбільш небезпечні правопорушення, злочини. Сутність кримінальної відповідальності, на думку вченого, полягає у встановленні передбачених

законом заходів впливу, які застосовуються з урахуванням обставин конкретної справи, ступеня вини особи, наявності пом'якшуючих чи обтяжуючих факторів, і визначаються виключно судовим рішенням. Таким чином, кримінальна відповідальність відрізняється високим ступенем формалізації, процесуального регламентування і строгої індивідуалізації заходів покарання [12, с. 626- 633]. Професор О. Осадчий у своїх наукових працях пропонує концептуальний поділ кримінальної відповідальності на два різновиди, позитивну та негативну. Згідно з його підходом, моментом виникнення кримінально-правових відносин варто вважати дату набрання чинності Кримінальним кодексом України, схваленим Верховною Радою. Саме з цього моменту всі суб'єкти права, які перебувають у межах юрисдикції держави, зобов'язані утримуватись від вчинення злочинів це і є прояв позитивної кримінальної відповідальності. Такий підхід відображає запобіжну функцію кримінального права, у межах якої фізичні особи повинні дотримуватися кримінально-правових приписів, а відповідні державні органи забезпечувати реалізацію принципу недопущення безпідставного переслідування особи. Згідно з логікою О. Осадчого, позитивна кримінальна відповідальність полягає у добровільному дотриманні законодавчих приписів усіма суб'єктами, коли особа не порушує норм Кримінального кодексу, а органи державної влади забезпечують реалізацію норм права без застосування каральних санкцій. У цьому контексті важливим є принцип правової визначеності особа знає, за які дії наступає кримінальна відповідальність, а отже, має змогу їх уникати. Об'єктивними характеристиками позитивної кримінальної відповідальності є наявність нормативних приписів (як заборон, так і дозволів), а також фактичне їх дотримання. У свою чергу, суб'єктивні ознаки полягають в обов'язку кожної сторони правовідносин як громадянина, так і державного органу діяти відповідно до встановлених правових норм. Таким чином, відсутність правопорушення вважається реалізацією позитивної сторони кримінально-правових відносин.

Натомість негативна кримінальна відповідальність виникає у разі, коли особа вчиняє діяння, що містить склад злочину, передбаченого КК України. У такому випадку вона зобов'язана нести передбачені законом наслідки це можуть бути санкції у формі покарання, обмеження чи інші заходи державного реагування. Водночас обов'язок державних інституцій полягає в тому, щоб здійснити правову оцінку вчиненого у суворій відповідності до процесуального законодавства та з дотриманням прав особи, яка притягається до відповідальності.

Об'єктивними ознаками негативної відповідальності виступають наявність відповідних кримінально-правових норм, вчинення особою протиправного діяння, яке охоплюється ознаками складу злочину, а також обов'язковість належного реагування держави. Це реагування має здійснюватися через призначення й реалізацію передбачених заходів впливу. Суб'єктивний вимір включає в себе обов'язок особи понести відповідальність, а органів державної влади діяти виключно в межах своїх повноважень і з дотриманням правового регламенту.

Професор О. Осадчий підкреслює, що реалізація негативної кримінальної відповідальності відбувається в межах не лише кримінального, а й кримінально-процесуального права. Тобто притягнення особи до відповідальності, здійснення слідчих дій, винесення вироку та виконання покарання є ланками одного процесу. Водночас це не скасовує наявності кримінально-правових відносин, у межах яких особа зобов'язана відповідати за скоєне, а держава має гарантувати дотримання закону [95, с.109-117]. Таким чином, концепція О. Осадчого дозволяє цілісно осмислити інститут кримінальної відповідальності крізь призму її дуалістичної природи як інструмента профілактики та як механізму покарання та сприяє формуванню стабільної системи кримінально-правового регулювання, що базується на дотриманні балансу між правами особи та інтересами держави.

Вчинення поліцейськими офіцерами громади суспільно небезпечного винного діяння, яке може бути кваліфіковане як злочин, являє собою

критичний фактор, що знижує рівень довіри і поваги суспільства до поліції. Жодна інша протиправна дія чи бездіяльність службовця Національної поліції України не може зрівнятися за своєю руйнівною силою та негативними наслідками з кримінальним правопорушенням, яке здійснюється офіцером поліції під час виконання службових обов'язків, у контексті авторитету правоохоронних органів і держави в цілому. Єдиний нормативний документ, який визначає види злочинів, що специфічно стосуються працівників поліції, включно з поліцейськими офіцерами громади, є Кримінальний кодекс України [74]. Цей закон виокремлює кримінальні правопорушення, які можуть бути вчинені працівниками правоохоронних органів: перевищення влади або службових повноважень та провокація підкупу тощо.

Вчинення працівниками поліції суспільно небезпечних і винних діянь, що можуть бути класифіковані як злочини, становить серйозну загрозу як для авторитету правоохоронної системи, так і для загального рівня довіри до органів державної влади. Злочини, вчинені поліцейськими під час виконання ними службових обов'язків, набувають особливої ваги, оскільки супроводжуються зловживанням владою, якою їх наділено державою, і порушують очікування суспільства щодо законності, об'єктивності та добросовісності дій правоохоронців.

Законодавство України приділяє особливу увагу цим видам правопорушень. Зокрема, Кримінальний кодекс України передбачає відповідальність за такі злочини як перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу (стаття 365 КК України), що полягає у свідомому виходженні за межі наданих законом повноважень із застосуванням насильства, погроз, або використанням службового становища всупереч інтересам служби. Іншим серйозним порушенням, за яке передбачено кримінальну відповідальність, є провокація підкупу, відповідальність за яку передбачена частиною другою статті 370 КК України. Йдеться про навмисне створення умов, що спонукають особу до надання

неправомірної вигоди, з метою її подальшого викриття саме такі злочини мають особливо небезпечний характер, адже спрямовані не лише проти конкретної особи, а й підривають фундаментальні засади публічного управління, довіру громадян до правопорядку та державної справедливості. У зв'язку з цим, розслідування подібних діянь потребує особливої уваги, а покарання має виконувати не лише каральну, а й превентивну функцію [74]. Ці статті передбачають відповідальність за порушення закону під час виконання службових обов'язків і можуть мати серйозні наслідки для працівника поліції.

Крім того, поліцейський офіцер громади, як суб'єкт, що виконує функції представника влади, може бути притягнутий до відповідальності за інші порушення, пов'язані з його службовою діяльністю. Відповідно до положень Закону України «Про запобігання корупції», на нього поширюються вимоги щодо дотримання антикорупційного законодавства та встановлені обмеження, порушення яких тягне за собою юридичну відповідальність [124], поліцейський офіцер громади може бути притягнутий до відповідальності за корупційні правопорушення, серед яких, внесення недостовірної інформації до декларації, отримання неправомірної вигоди, набуття активів без законних підстав (незаконне збагачення), а також використання службового становища з метою впливу на прийняття рішень іншими особами. Ці порушення мають особливу суспільну небезпеку, оскільки підривають авторитет поліції та загрожують ефективності правозастосовної діяльності. Протидія корупції залишається пріоритетом у діяльності правоохоронної системи, оскільки забезпечує дотримання принципу законності та формує довіру населення до державних інституцій.

Щодо цивільно-правової відповідальності, то вона може наставати у випадках, коли поліцейський офіцер громади своїми діями або бездіяльністю спричиняє матеріальні збитки фізичним чи юридичним особам. У такому разі особа зобов'язана відшкодувати завдану шкоду у порядку, передбаченому цивільним законодавством України. Крім того, Закон України «Про

матеріальну відповідальність військовослужбовців та прирівняних до них осіб за шкоду, завдану державі» [144], ухвалений у жовтні 2019 року, встановлює правові засади, підстави та процедуру притягнення до матеріальної відповідальності як військовослужбовців, так і поліцейських за шкоду, заподіяну державному майну чи бюджетним коштам під час виконання службових обов'язків. Відповідно до положень статті 2 цього Закону, матеріальна відповідальність настає у разі спричинення прямої дійсної шкоди з вини працівника.

Згідно з пунктом 4 частини першої статті 1 цього нормативного акта, поліцейські зобов'язані відшкодувати державі заподіяну шкоду повністю або частково, якщо вона є прямим наслідком їхніх дій чи бездіяльності, допущених під час несення служби. Крім того, у випадках, коли правопорушення має ознаки, що тягнуть за собою підвищену матеріальну відповідальність, може бути накладене додаткове стягнення у вигляді утримання коштів до державного бюджету. Водночас не враховується можливий прибуток, який міг бути отриманий за умов законної поведінки працівника.

Специфіка матеріальної відповідальності поліцейського офіцера громади залежить від характеру порушення та обсягу завданих збитків. При цьому варто підкреслити, що така форма відповідальності аналогічна відповідальності інших працівників поліції. Однак у контексті роботи офіцера громади особливого значення набуває репутаційна складова як втрата довіри з боку місцевих жителів, з якими офіцер перебуває у постійній взаємодії.

Цивільно-правова відповідальність виконує важливу функцію у сфері забезпечення відшкодування шкоди потерпілим, сприяючи підтриманню принципів справедливості, законності та підвищення професійних стандартів у діяльності поліції.

Слід, також ураховувати, що коли збитки були заподіяні під час виконання службових повноважень, їх компенсацію здійснює держава. Проте

в ситуаціях, коли працівник поліції завдає шкоди поза межами службової діяльності або внаслідок адміністративного чи кримінального проступку, обов'язок щодо відшкодування збитків покладається безпосередньо на нього. Після того як держава компенсує шкоду потерпілій стороні, вона має право пред'явити зворотну вимогу до винного працівника з метою стягнення виплаченої суми у порядку регресу.

Відповідно до частини четвертої статті 1191 Цивільного кодексу України, у разі якщо держава здійснила відшкодування шкоди, завданої посадовою чи службовою особою внаслідок її протиправних рішень, дій або бездіяльності, вона має право звернутися з регресною вимогою до винного працівника. Обсяг такої вимоги визначається сумою здійсненого відшкодування, за винятком компенсацій, що пов'язані з трудовими правовідносинами та моральною шкодою [170].

Якщо шкода виникла у процесі реалізації поліцейським офіцером громади своїх посадових повноважень і була спричинена прийняттям незаконного рішення, вчиненням протиправної дії чи бездіяльністю, її компенсація здійснюється за рахунок державного бюджету. При цьому держава не зважає на наявність чи відсутність вини поліцейського офіцера, що є характерною ознакою відповідальності держави за дії своїх представників у публічній службі.

На підставі положень статті 1174 Цивільного кодексу України [170] можна дійти висновку, що шкода, заподіяна фізичним або юридичним особам у результаті протиправних рішень, дій чи бездіяльності посадових або службових осіб органів державної влади, підлягає відшкодуванню з боку держави незалежно від наявності вини відповідної особи. Це положення підтверджує, що у випадку, коли поліцейський офіцер громади порушує свої службові обов'язки, саме держава несе первинну відповідальність за завдану шкоду.

Закріплення юридичної відповідальності поліцейського офіцера громади за неналежне виконання своїх повноважень відіграє ключову роль у

забезпеченні реалізації прав та законних інтересів громадян, має багатофункціональний зміст, який охоплює каральну, превентивну, виховну й гарантійну функції, що в сукупності формують цілісну систему правового реагування. Саме, дисциплінарна, адміністративна, кримінальна та цивільно-правова форми відповідальності забезпечують адекватність правового впливу до характеру та тяжкості правопорушення.

Такий підхід є важливою складовою ефективного функціонування системи публічної служби та формування правової держави. Таким чином, слід зазначити, що виходячи із статті 19 Закону « Про Національну поліцію», юридична відповідальність поліцейського офіцера громади поділяється на кілька видів залежно від характеру правопорушення та норм права, що були порушені: дисциплінарна відповідальність, яка виникає за порушення службових обов'язків, внутрішніх правил чи наказів, що не мають ознак адміністративного чи кримінального правопорушення. Наприклад, недбале ставлення до роботи, порушення етичних норм поведінки за що на особу покладається покарання у вигляді догани, пониження у званні чи звільнення зі служби. Підстави та порядок притягнення регулюються Дисциплінарним статутом Національної поліції України. Адміністративна відповідальність настає за вчинення адміністративних правопорушень, наприклад, незаконне застосування заходів примусу чи порушення правил дорожнього руху під час виконання службових обов'язків, вона регулюється Кодексом України про адміністративні правопорушення (КУпАП). Кримінальна відповідальність, за скоєння злочинів, таких як перевищення службових повноважень (ст. 365 КК України), зловживання владою чи службовим становищем (ст. 364 КК України). Покарання може включати штраф, позбавлення волі чи заборону обіймати певні посади та цивільно-правова відповідальність за заподіяння матеріальної чи моральної шкоди громадянам чи юридичним особам. Наприклад, якщо дії офіцера призвели до пошкодження майна, держава може відшкодувати збитки, а потім стягнути їх з офіцера у регресному порядку. Разом із загальними положеннями, адміністративна відповідальність

поліцейського офіцера громади має певні специфічні риси. Зокрема, до таких посадових осіб не можуть застосовуватися окремі види адміністративних стягнень, зокрема громадські роботи, виправні роботи та адміністративний арешт, що прямо заборонено чинним законодавством.

Водночас відносно поліцейського офіцера громади обговорюється потреба у внутрішніх механізмах оцінювання, які б засновувались на громадському контролі. Інституційно важливим є механізм оцінювання ефективності не лише за показниками розкриття злочинів, а й за рівнем довіри, участі мешканців та зниженням криміногенного ризику. Поліцейський офіцер громади має бути прикладом дотримання не лише букви закону, але й духу справедливості. Формалізація спеціальної відповідальності потребує впровадження мультиіндикаторного оцінювання. Такий підхід посилює роль громадянського суспільства як учасника правової відповідальності офіцера громади

Поліцейський офіцер громади наділений рядом процесуальних гарантій, які забезпечують захист його прав під час дисциплінарного провадження. Насамперед йдеться про право на захист, подання апеляцій на прийняті рішення, а також на неупереджений і об'єктивний розгляд справи. У ході службового розслідування офіцер має можливість надавати письмові пояснення щодо обставин можливого дисциплінарного порушення, подавати докази, що підтверджують законність його дій, або ж відмовитися від дачі таких пояснень. Він також має право ініціювати залучення додаткових документів чи свідчень, які можуть мати значення для встановлення об'єктивної істини у справі. Крім того, поліцейський може ознайомлюватися з матеріалами розслідування та виготовляти їх копії із застосуванням технічних засобів, з урахуванням обмежень, установлених Кримінальним процесуальним кодексом України, а також законами України «Про захист персональних даних» і «Про державну таємницю». Також, має право подавати скарги на дії службових осіб, які здійснюють розслідування, та користуватися правовою допомогою. У разі тимчасового усунення з посади

офіцер громади має право бути ознайомленим із відповідним наказом і отримати його копію. Ці гарантії є важливою складовою правового захисту службовців у системі Національної поліції.

Рішення про тимчасове усунення поліцейського від виконання службових обов'язків оформлюється відповідним наказом керівника. Виняток із цієї процедури можливий лише у випадках, коли працівник поліції з'явився на робочому місці в стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння, під дією психотропних або медичних препаратів, що впливають на концентрацію уваги й швидкість реакції. Також усунення може здійснюватися без письмового розпорядження у разі відмови особи пройти медичний огляд на предмет виявлення стану сп'яніння або впливу зазначених речовин.

Законодавством прямо забороняється брати пояснення у поліцейського, який перебуває в стані алкогольного, наркотичного чи іншого виду сп'яніння до моменту його повного протверезіння.

Так само, як і будь-який громадянин України, поліцейський має гарантоване право на захист. Його інтереси під час дисциплінарного провадження може представляти адвокат, за умови належного документального підтвердження повноважень (свідцтво про право на зайняття адвокатською діяльністю, ордер та копія договору про надання правової допомоги). Представник користується тими ж правами, що й сам поліцейський, за винятком тих прав, які за законом реалізуються особисто й не можуть бути передані іншій особі.

У контексті дії воєнного стану службове розслідування щодо порушення поліцейським вимог службової дисципліни здійснюється у формі письмового провадження. Такий процес може проводитися як дисциплінарною комісією, так і одноособово уповноваженим керівником, який наділений повноваженнями діяти від імені комісії. Розслідування має бути завершено у 15-денний строк з моменту його призначення. За наявності об'єктивних обставин цей строк може бути продовжено ще на 15 днів за

рішенням керівника, який ініціював розслідування. Після завершення усіх необхідних процедур складається висновок, який підлягає затвердженню.

У воєнний період застосування дисциплінарних стягнень здійснюється з урахуванням принципу послідовності - від менш суворих (наприклад, зауваження) до найсуровіших заходів, включно зі звільненням із поліції. Якщо до особи вже було застосовано дисциплінарне стягнення у вигляді пониження у спеціальному званні, а в подальшому зафіксовано повторне порушення, то до неї може бути застосовано повторно той самий вид стягнення.

Особливістю визначення ступеня тяжкості порушення в умовах воєнного стану є те, що дії, такі як перебування на службі у стані алкогольного, наркотичного або іншого сп'яніння, а також самовільне залишення місця несення служби без поважної причини, не можуть кваліфікуватися як малозначні дисциплінарні проступки [43].

Огляд різних форм юридичної відповідальності свідчить про те, що кожна з них виконує специфічну функцію від превентивної до санкційної, що у сукупності дозволяє ефективно впливати на правову поведінку поліцейського офіцера громади. Така система відповідальності спрямована на формування високих стандартів професійної етики та дисципліни серед поліцейських, а також на забезпечення належного рівня захисту прав і свобод громадян. Запровадження та дотримання цих механізмів має ключове значення для підтримання законності та зміцнення суспільної довіри до органів правопорядку.

Отже, юридична відповідальність поліцейського офіцера громади нормативно-правово закріплена в законах України «Про Національну поліцію», «Про запобігання корупції», кримінальному та адміністративному кодексах. У цих нормативно-правових актах визначено підстави, форми, межі та порядок притягнення поліцейського до відповідальності. Таке закріплення дозволяє забезпечити чіткість і передбачуваність правоохоронної діяльності, уникаючи правового свавілля. Відповідальність виступає не лише

інструментом притягнення до покарання, а й елементом гарантії дотримання принципів законності, верховенства права та прав людини в діяльності офіцера громади.

Багатофункціональність юридичної відповідальності проявляється в тому, що вона поєднує каральну, превентивну, виховну та гарантійну функції. Кожна з них відіграє важливу роль у формуванні правової культури в системі Національної поліції. Превентивна функція слугує запобіжником для майбутніх правопорушень, демонструючи невідворотність наслідків. Виховна функція сприяє формуванню правосвідомості ПОГ, зміцнює етичну мотивацію їх поведінки та забезпечує повагу до норм права в очах громадськості. Багатовидовість відповідальності поліцейського офіцера громади полягає в наявності дисциплінарної, адміністративної, кримінальної та цивільно-правової форм. Кожен із цих видів має свою сферу застосування, підстави, суб'єктів провадження та санкції, що дозволяє забезпечити різні рівні правової реакції залежно від тяжкості правопорушення. Такий підхід сприяє комплексному контролю за дотриманням норм права в діяльності поліцейських, посилюючи ефективність публічного адміністрування.

Специфіка дисциплінарної відповідальності полягає у її внутрішньоорганізаційному характері, що визначається нормами Дисциплінарного статуту Національної поліції України. Вона застосовується за порушення службової дисципліни, морально-етичних норм та невиконання наказів керівництва. Особливістю є спрощена процедура розгляду, що дозволяє швидко та ефективно реагувати на порушення. Санкції варіюються від зауваження до звільнення зі служби, що забезпечує гнучкість реагування відповідно до ступеня вини. Обмеження у застосуванні адміністративних санкцій щодо поліцейських передбачають виключення таких заходів, як громадські та виправні роботи, а також адміністративний арешт. Такі обмеження зумовлені специфікою виконання службових обов'язків у громадах, зокрема у віддалених населених пунктах. Водночас адміністративна відповідальність за загальні порушення, передбачені

КУПАП, зберігається. Це дозволяє зберегти баланс між повагою до службового статусу офіцера і принципом рівності перед законом.

Кримінальна відповідальність за службові злочини є найбільш суворою формою юридичної відповідальності поліцейського офіцера громади. Настає за такі дії, як перевищення службових повноважень, провокація підкупу, зловживання владою тощо. Такі правопорушення мають високий рівень суспільної небезпеки, порушують довіру до поліції і підривають її авторитет. Усі дії в межах кримінального провадження повинні відповідати принципам законності та дотримання процесуальних гарантій прав особи.

Адміністративна та кримінальна відповідальність слугують інструментами загального й спеціального попередження суспільно небезпечних діянь, коли наявність процесуальних гарантій запобігає порушенням прав офіцера при реалізації дисциплінарних чи інших процедур, а іміджева складова юридичної відповідальності безпосередньо впливає на рівень довіри до поліції та легітимність публічної влади загалом

Цивільно-правова відповідальність за шкоду, завдану поліцейським офіцером громади, реалізується у вигляді обов'язку компенсувати збитки, спричинені його протиправними діями. Відшкодування може здійснюватися як безпосередньо поліцейським, так і державою з подальшим правом регресу. Такий підхід дозволяє забезпечити справедливу компенсацію потерпілим та водночас не перешкоджає виконанню службових обов'язків. Ця форма відповідальності сприяє підтриманню стандартів належного службового поведіння.

Процедурні гарантії притягнення до відповідальності включають право поліцейського на захист, оскарження рішень, участь у службовому розслідуванні та подання пояснень. Закон забороняє отримання свідчень у стані сп'яніння і забезпечує рівність перед дисциплінарною процедурою. Такі гарантії спрямовані на захист прав офіцера і забезпечення об'єктивності розслідування. Вони слугують запорукою дотримання принципів

справедливого провадження, прозорості та законності. Іміджева відповідальність і громадська довіра є важливою складовою юридичної відповідальності поліцейського офіцера громади. Будь-яке порушення з боку офіцера, з огляду на публічний характер його діяльності, викликає суспільний резонанс. Прозорі та обґрунтовані процедури притягнення до відповідальності слугують важливим засобом зміцнення авторитету поліції. Дотримання законності, етичних стандартів і відповідальність за порушення сприяють зростанню довіри громадян до публічного безпекового сервісу.

Отже, юридична відповідальність поліцейського офіцера громади є важливим елементом правового статусу, що забезпечує підзвітність і дисципліну у процесі виконання службових обов'язків, дисциплінарну, адміністративну, кримінальну та цивільно-правову форми, кожна з яких має свої підстави, порядок застосування та наслідки. Цей механізм не лише карає за порушення, але й виконує превентивну та виховну функції, сприяючи формуванню високих стандартів професійної поведінки та гарантує, що офіцер несе наслідки за порушення, що сприяє підвищенню довіри громадян до поліції.

Висновки до розділу 2

1. З'ясовано, що мета організації та діяльності поліцейського офіцера громади полягає у формуванні безпечного середовища на рівні територіальної громади з урахуванням її соціальних та безпекових потреб. Центральним елементом є втілення моделі «поліція – громада», що базується на довірі, співпраці та превенції. Такий формат дозволяє наблизити поліцію до населення та забезпечити постійну присутність представника Національної поліції в громаді. ПОГ поєднує правоохоронну, профілактичну та соціальну функції, спрямовані не лише на реагування, а й на запобігання правопорушенням. Завдяки цьому забезпечується комплексний підхід до безпеки як спільної цінності держави і громади.

2. Узагальнено, що функції поліцейського офіцера громади мають комплексний характер і охоплюють забезпечення правопорядку, комунікацію з населенням, превенцію злочинності та участь у процесуальних діях. Ключову роль відіграють інформування громадськості, освітня робота, профілактика правопорушень серед молоді та соціально вразливих груп. Всі функції тісно пов'язані з повноваженнями офіцера і реалізуються у щоденній взаємодії з мешканцями. Офіцер громади виконує не лише класичні поліцейські функції, але й функції консультанта, комунікатора, наставника. Такий багатовекторний характер функціональної діяльності забезпечує гнучкість та ефективність взаємодії з громадою.

3. Розкрито, що завдання поліцейського офіцера громади фокусуються на постійній присутності поліції в громаді, аналізі ризиків та вчасному реагуванні на правопорушення. ПОГ здійснює патрулювання, профілактику, взаємодію з органами влади та документування адміністративних і кримінальних правопорушень. Особливу увагу приділено запобіганню домашньому насильству та підтримці вразливих категорій громадян. До обов'язків входить також участь у спільних заходах з громадськими об'єднаннями. Систематичне підвищення кваліфікації та самопідготовка є необхідною умовою ефективності виконання функцій офіцера.

4. Уточнено, що організація діяльності ПОГ відбувається відповідно до принципів публічного адміністрування – прозорості, законності, підзвітності та адаптивності. Вона базується на чіткому розподілі обов'язків, ресурсному забезпеченні, ієрархічній підпорядкованості та координації з органами місцевого самоврядування. Важливим є матеріально-технічне забезпечення офіцера, що включає однострій, зв'язок, зброю та транспорт. Таким чином, забезпечується спроможність ПОГ діяти оперативно та ефективно. Ці чинники гарантують сталість та якість поліцейського сервісу в громаді.

5. Доведено, що організаційна діяльність ПОГ є інструментом реалізації його функціонального навантаження, яка втілюється через планування роботи, патрулювання, роботу з громадянами та участь у

кампаніях. Аудит безпеки, реєстрація звернень, взаємодія з черговими частинами та відповідними службами – це щоденна практика офіцера. Гнучкий графік роботи дає змогу оперативно реагувати на запити громади. Особливістю є обов'язок інформування суміжних органів у разі виявлення непрофільних порушень, що дозволяє ПОГ не лише виконувати вузькопрофільні завдання, а й координувати діяльність у ширшому контексті публічного адміністрування.

6. Узагальнено, що завдання організації та діяльності поліцейського офіцера громади набули особливої актуальності в умовах децентралізації та зростання ролі громад у забезпеченні правопорядку. Завдяки розширенню повноважень ПОГ та гнучкій організації роботи забезпечується сталий контроль над безпековою ситуацією, активна взаємодія з населенням та підвищення довіри до поліції. Це сприяє ефективному функціонуванню моделі «community policing» на локальному рівні. Поліцейський офіцер громади постає як мультифункціональний інститут, який одночасно виконує ролі правозахисника, комунікатора та безпекового менеджера, а у підсумку, його завдання інтегрують правоохоронні й адміністративні інструменти задля формування безпечного соціального простору.

7. Удосконалено розуміння територіального аспекту компетенції поліцейського офіцера громади, що передбачає закріплення його повноважень за конкретною адміністративно-територіальною одиницею. Такий підхід забезпечує не лише постійну присутність поліції на відповідній території, а й формування персоніфікованої відповідальності офіцера за стан публічної безпеки. Це сприяє глибшому розумінню локальних викликів, активній превенції правопорушень та підвищенню рівня довіри населення до органів правопорядку. З'ясовано, що територіальна приналежність створює передумови для адресної правоохоронної взаємодії. Встановлено, що така модель є фундаментом сучасної поліційної присутності у громаді.

8. З'ясовано зміст об'єктового аспекту компетенції поліцейського офіцера громади, який охоплює як матеріальні, так і нематеріальні цінності,

що підлягають охороні та профілактичному впливу. Серед них визначено життя і здоров'я осіб, власність, громадський порядок, соціальний спокій і довіра до публічної влади. Актуалізовано, що діяльність офіцера полягає не лише у реагуванні на загрози, а насамперед у їх попередженні з урахуванням місцевої специфіки. Обґрунтовано, що системний підхід до захисту таких об'єктів дозволяє цілісно реалізувати публічну функцію поліції в умовах децентралізації. Наголошено на важливості оцінки безпекового середовища з позицій ризик-орієнтованого підходу.

9. Актуалізовано значення суб'єктного виміру компетенції поліцейського офіцера громади, який реалізується через налагоджену взаємодію з громадянами, органами місцевого самоврядування, освітніми, соціальними та комунальними інституціями. Доведено, що ця взаємодія здійснюється в адміністративно-правовому полі та базується на принципах прозорості, партнерства й довіри. Підкреслено, що саме через таку взаємодію офіцер громади забезпечує комплексну присутність поліції в соціальному середовищі. Зроблено висновок, що суб'єктна складова компетенції виконує не лише координаційну, а й соціально-інтеграційну функцію в системі публічного адміністрування. Це відповідає вимогам сучасної концепції «community policing».

10. З'ясовано сутність адміністративних зобов'язань поліцейського офіцера громади, які визначають правову рамку його функціонування в системі охорони публічної безпеки. Ці зобов'язання охоплюють моніторинг правопорушень, реагування на звернення громадян, проведення превентивних заходів, а також звітування перед громадою. Уточнено, що адміністративна діяльність ПОГ повинна здійснюватися в межах чинного законодавства та на засадах етичної відповідальності. Окремо наголошено на важливості інституційної підзвітності перед громадою як елемента підвищення довіри. Удосконалено уявлення про етичний і правовий статус офіцера як суб'єкта превентивного реагування.

11. Зроблено висновок про роль прав як інструментарію реалізації компетенції поліцейського офіцера громади, що включає широкий спектр повноважень: від складання адміністративних матеріалів до реалізації заходів примусу. Доведено, що повноваження офіцера повинні застосовуватися пропорційно до правової мети і в умовах дотримання принципів верховенства права, недискримінації та прав людини. Наголошено, що права офіцера громади - це не лише формальний набір дій, а інструмент ефективної реалізації адміністративної функції на місцевому рівні. З'ясовано, що баланс між правами й обов'язками є умовою легітимності поліцейської діяльності ПОГ.

12. Розкрито нормативно-правову основу юридичної відповідальності поліцейського офіцера громади, що ґрунтується на положеннях законів України «Про Національну поліцію», «Про запобігання корупції», а також на нормах Кримінального кодексу та КУпАП. У цих актах чітко визначено види відповідальності, умови її настання та процедури реалізації. Це забезпечує стабільність правового регулювання, посилює передбачуваність і виключає ймовірність свавільного втручання в службову діяльність офіцера. Водночас, таке законодавче підґрунтя створює основу для підвищення правової культури в межах правоохоронної діяльності ПОГ.

13. Узагальнено багатофункціональний характер юридичної відповідальності, яка охоплює каральну, превентивну, виховну й гарантійну функції, що разом формують механізм правового впливу на поведінку службовця. Це дозволяє не лише реагувати на факти правопорушень, а й передбачити їх за допомогою профілактичних заходів. Така комплексність функцій створює додаткові умови для формування етичних стандартів поведінки поліцейських, а також сприяє формуванню довіри до публічної влади серед громадян, що у свою чергу, закладає підґрунтя для зміцнення партнерських стосунків між поліцією та суспільством.

14. З'ясовано багатовидовість юридичної відповідальності поліцейського офіцера громади, до якої належать дисциплінарна,

адміністративна, кримінальна та цивільно-правова форми. Кожен з видів має власну мету, підстави застосування, механізми реалізації та наслідки. Це дозволяє забезпечити багаторівневий контроль за дотриманням правових норм у службовій діяльності. Водночас, таке розмежування дає змогу уникати дублювання санкцій і гарантує відповідність форми відповідальності характеру вчиненого правопорушення. Така структура сприяє адаптації правового реагування до конкретних обставин правопорушення.

16. Доведено специфіку дисциплінарної відповідальності, яка реалізується в межах внутрішньої ієрархії поліції на основі норм Дисциплінарного статуту Національної поліції України, що дозволяє ефективно реагувати на порушення службової дисципліни, не вдаючись до складних процесуальних процедур. Однак, дисциплінарна відповідальність виконує не лише каральну, а й виховну функцію, забезпечуючи підвищення якості виконання службових обов'язків. Її гнучкість у виборі санкцій дозволяє зберігати баланс між суворістю реагування та збереженням службового потенціалу працівника.

17. Охарактеризовано обмеження в застосуванні адміністративних санкцій щодо поліцейських, які зумовлені специфікою їх професійної діяльності. Це передусім стосується заборони накладення таких видів стягнень, як громадські роботи, виправні роботи та адміністративний арешт. Такі винятки логічно обґрунтовані, оскільки застосування зазначених санкцій могло б зашкодити безперервності правоохоронної служби. Водночас чинне законодавство зберігає можливість притягнення до адміністративної відповідальності за порушення, передбачені КУпАП. Такий підхід забезпечує дотримання принципу рівності та збереження службової ефективності.

18. Зроблено висновок щодо кримінальної відповідальності поліцейського офіцера громади, яка є найсуворішою формою реагування держави на порушення, що завдають значної шкоди суспільству. Кримінальні діяння, такі як перевищення влади, зловживання службовим становищем або провокація підкупу, прямо порушують основи правопорядку. Це особливо

небезпечно у сфері публічної безпеки, адже вчинення таких дій підриває довіру до поліції як інституції. Кримінальний кодекс забезпечує формалізований механізм притягнення до відповідальності, що гарантує дотримання прав особи навіть у межах карального провадження.

19. Актуалізовано значення цивільно-правової відповідальності офіцера громади як інструмента відшкодування шкоди, заподіяної у процесі службової діяльності. Її особливість полягає в можливості покладання фінансової відповідальності як на державу, так і на самого поліцейського у випадку доведеної вини, що дозволяє досягати балансу між захистом постраждалих осіб і гарантіями належного виконання службових функцій. Така відповідальність стимулює офіцера до обережності у здійсненні своїх повноважень, водночас зберігаючи принцип пропорційності втручання.

20. Висвітлено процедурні гарантії, які супроводжують притягнення поліцейського офіцера громади до юридичної відповідальності. Йдеться про право на захист, доступ до матеріалів справи, оскарження дисциплінарних рішень і відмову від дачі пояснень у стані сп'яніння. Це створює належні умови для неупередженого провадження, відповідає міжнародним стандартам справедливого розгляду та забезпечує повагу до прав службовця. Гарантії запобігають зловживанню владними повноваженнями з боку адміністрації та сприяють легітимності дисциплінарної практики.

РОЗДІЛ 3

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ОФЦЕРА ГРОМАДИ

3.1. Міжнародний досвід адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади та запровадження його в Україні

Імплементация міжнародного досвіду в національну систему забезпечення національної безпеки є надзвичайно актуальним кроком, оскільки через взаємодію різних культур, традицій, політичних систем, законодавства, економіки, мовних засад тощо формується якісна державна політика, що є мірилом рівня забезпечення демократії в сучасній державі. Активне співробітництво з зарубіжними країнами з питань формування основних засад діяльності поліцейських офіцерів громади є важливою передумовою розробки якісних національних програм з профілактики та припинення правопорушень, охорони громадського порядку, виявлення та розкриття злочинів та проступків, захисту власності від протиправних посягань та встановлення відповідного контролю за дотриманням прав, свобод і інтересів кожної особи.

Можемо звернути увагу, що дотримання правопорядку в кожній окремій державі здійснюється відповідно до норм національного законодавства з урахуванням положень правових норм, що використовуються іншими державами, норм міжнародного права, національних та історичних особливостей країни. Хоча при цьому сучасні умови та темпи міжнародного життя не дають можливості у повній мірі забезпечити дотримання всіх загально прийнятих світових умов забезпечення безпеки в державі, що є досить актуальною проблемою для всіх без винятку урядів світу.

Впровадження інституту поліцейського офіцера громади (далі- ПОГ) є втіленням інноваційних способів виявлення та вирішення проблем, що виникають в певній територіальній громаді. Такий підхід корелюється з міжнародним досвідом функціонування Community Policing (далі- CoP), в основі якого є «філософія та організаційна стратегія, що ґрунтується на прозорому партнерстві, активному співробітництві між поліцією та громадою для більш ефективного визначення, запобігання та розв'язання проблем злочинності, подолання страху перед злочинністю, фізичними та соціальними розладами і погіршенням умов свого району, з метою покращення якості життя всіх громадян» [21, с.5].

Community policing – це демократія в дії, яка вимагає активної участі місцевого самоврядування, громадських і бізнес-лідерів, державних і приватних установ, жителів тощо. Усі, хто поділяє турботу про добробут сусідства має нести відповідальність за його збереження добробуту. Саме тому створення громадської поліції може відігравати першорядну роль у змінах роботи державних органів [175]. Основа цього підходу закладена у Європейському кодексі поліцейської етики (Rec(2001)10), що фіксує стандарти правомірності, пропорційності, відкритості поліції та поваги до прав людини, однак, як недолік слід зазначити, що він не імплементований у правову систему України й перебуває у статусі неофіційного еталона поведінки.

Таке нове для українського суспільства явище впроваджене та досить ефективно реалізується у Бельгії, Болгарії, на Кіпрі, Чехії, Данії, Німеччині, Естонії, Іспанії, Ірландії, Італії, Латвії, Литві, Нідерландах, Польщі, Великій Британії та США.

У європейських країнах Community Policing діє в тій чи іншій формі. Наприклад, у Люксембурзі та Румунії на принципах CoP працює так звана доступна поліція. В Австрії здебільшого практикується служба добровільних громадських охоронців, які охороняють житло приватного сектору, а іноді й державне житло. У таких країнах, як Данія, Нідерланди та Польща, CoP є

невід'ємною частиною повсякденної роботи поліції. У деяких країнах, таких як Ірландія, Естонія та Велика Британія, існують спеціальні відділи або підрозділи CoP, а у Словацькій Республіці громадяни та члени неурядових організацій беруть участь у реалізації заходів із запобігання злочинності. Модель взаємодії поліції з громадою, що впроваджена в Україні, є найбільш близькою до моделей взаємодії поліції з громадою в Болгарії та на Кіпрі. Організаційна структура складається з постійної робочої групи при Міністерстві внутрішніх справ, як в Болгарії, або підпорядкованої районному управлінню, але оперативний нагляд здійснює безпосередньо управління поліції; за теоретичні ж аспекти відповідає заступник директора поліції, а роботою поліцейських CoP керує Управління з попередження злочинності згідно з Кіпрською моделлю організації поліцейської діяльності [106].

Так, проєкт Community policing в Болгарії був розроблений для створення середовища безпеки і довіри з метою запобігання злочинам. За своєю сутністю був спрямований на охорону громадського порядку, запобігання дорожньо-транспортним пригодам, а також для попередження правопорушень на засадах активного залучення в якості партнерів громадян через формування культури правомірної поведінки. У 2019 році Болгарія стала учасницею масштабного проєкту, ініційованого спільно з урядом Швейцарської Конфедерації, спрямованого на інтеграцію правозахисного підходу в роботу національної поліції. Ця ініціатива стала логічним продовженням попередніх реформ, орієнтованих на адаптацію системи охорони правопорядку до стандартів Ради Європи та Європейського Союзу, а також відображала ключові принципи Community Policing такі як, відкритість, партнерство та превентивність [232]. Основна мета проєкту полягала у формуванні нової філософії взаємодії між поліцією та громадянами, що ґрунтується на недискримінаційному ставленні, повазі до прав людини та культурній чутливості. Особлива увага приділялася підвищенню якості професійної підготовки поліцейських, з урахуванням викликів роботи в багатонаціональному середовищі. У межах проєкту було

розроблено та впроваджено низку освітніх модулів, які охоплювали теми повсякденного дотримання прав людини в поліцейській практиці, комунікації з представниками вразливих груп, запобігання етнічному профілюванню та формування довіри в громадах з історією соціального напруження. Особливістю підготовки стало застосування симуляційних тренінгів, що дозволяли працівникам поліції моделювати типові ситуації високого ризику і вчитися ухвалювати рішення, дотримуючись правових і морально-етичних стандартів. Значна частина навчальних заходів була реалізована у регіонах з високою етнічною концентрацією, зокрема в громадах, де мешкає ромське населення. Це дало змогу апробувати методики міжкультурної комунікації та оцінити ефективність партнерського підходу в локальному контексті [177]. На нормативному рівні основні засади знайшли своє закріплення в Законі Республіки Болгарія «Про Міністерство внутрішніх справ» [221], який передбачає дотримання поліцією принципів законності, пропорційності та поваги до людської гідності і Кодексі етики працівників поліції [220], який закріпив стандарти професійної поведінки, орієнтовані на захист прав людини та чесне ставлення до громадян незалежно від їхнього походження;

Зазначені напрацювання показали позитивну динаміку у ставленні громадян до поліції в пілотних регіонах, зниження кількості скарг на упереджене поводження, а також зростання загального рівня обізнаності працівників поліції щодо стандартів прав людини. Саме у цьому контексті болгарський досвід став для нашої країни прикладом успішної інтеграції Community Policing, правозахисного компонента, що забезпечує сталість реформ у сфері публічної безпеки.

Міжнародна практика демонструє різноманітні підходи до регулювання діяльності поліцейських офіцерів громад, основні аспекти адміністративно-правового статусу включають, як і в Україні, правову основу, повноваження та обов'язки, взаємодію з громадами та відповідальності поліцейського офіцера громад. Сучасні підходи до

організації та здійснення діяльності поліцейських офіцерів громади у кожній країні відрізняються, оскільки така інституція формується з урахуванням нормативного забезпечення цієї галузі на тій чи іншій території з обов'язковою відповідністю міжнародним стандартам.

Відправним моментом для впровадження інституту Community Policing в країнах Європейського Союзу стало ініціювання урядом Австрії, як головою Європейського комітету зі злочинності, на засіданні Ради Безпеки ЄС питання оперативного співробітництва суспільства з органами юстиції та внутрішніх справ для зміцнення відносин громади з державними правоохоронними органами для подолання злочинності з метою покращення відчуття безпеки громадян кожної країни. Саме з метою зміцнення європейської поліцейської співпраці було обговорено питання впровадження Community Policing як важливого аспекту оперативного впровадження превентивної поліцейської діяльності, у тому числі шляхом посилення спільних заходів належним чином підготовлених поліцейських.

Таким чином, за результатами цього засідання представники європейських країн прийшли до логічного висновку запуску проєкту Community Policing за умови дотримання ключових принципів. До таких принципів було віднесено, що СоР є вбудованим компонентом державної системи, що тягне за собою зміну стилю здійснення поліцейської діяльності, оскільки СоР повинен бути вбудований і адаптований до конкретної місцевої ситуації, що може бути досягнуто лише через постійну присутність поліції в межах визначеної громади і її обізнаність про місцеві потреби, при цьому потрібно забезпечити двобічне належне та своєчасне спілкування поліції і громадою [240].

Отже, будемо проводити дослідження специфіки інституту Community Policing в різних правових системах світу. Так, наприклад, у країнах з розвинутою системою community policing статус офіцерів закріплено на законодавчому рівні. У США повноваження поліцейських регулюються законами окремих штатів, тоді як у Великій Британії діє єдиний закон про

поліцію, що визначає права та обов'язки офіцерів. Таке правове регулювання забезпечує чіткість і прозорість їхньої діяльності.

У США офіцери громад (community officers) діють на рівні штатів і муніципалітетів, мають повноваження щодо профілактики злочинності, патрулювання та взаємодії з населенням, їх статус регулюється місцевими законами та поліцейськими статутами. Слід зазначити, що офіцери громадської служби в США діють з 1970-х років кількома поліцейськими департаментами. Офіцер громадських служб, також відомий CSO, надає підтримку відділам правоохоронних органів. До його обов'язків входить запобігання злочинам, залучення громади та роз'яснювальна робота, розслідування місця злочину, забезпечення безпеки на спеціальних заходах і в школах. Він готує до відповідного поліцейського департаменту та надає звіти про такі злочини, як крадіжка зі зломом, зникнення безвісти та майновий вандалізм. Офіцер громадських служб зазвичай не є присяжним офіцером, і він має менше обов'язків і кваліфікацій, яким потрібно відповідати. На цій посаді, не дозволяється носити вогнепальну зброю, але можна носити електрошокер, наручники, кийки, перцевий балончик. Інші істотні відмінності між офіцерами поліції та офіцерами громадських служб полягають у типі уніформи, яку вони носять, і автомобілях, якими вони керують. Ці відмінності допомагають громадськості відрізнити ОГС від поліцейського. У деяких штатах передбачено, що поліцейським має виповнитися 21 рік. Є загальна вимога, що у особи має бути ступінь бакалавра соціальної роботи, розвитку громад, соціології або суміжної галузі, якщо ступінь магістра то є додаткові пільги. На посаду беруть осіб, переважно якщо у них є попередній досвід соціальної роботи чи суміжної сфери, є міжособистісні та комунікативні навички, має здатність ефективно спілкуватися з людьми з різного походження; добре розуміє техніки вирішення конфліктів і має навички медіації; здатний організовувати події, керувати кількома завданнями одночасно, працювати в команді. Крім того, особа повинна володіти Microsoft Office та іншим відповідним програмним

забезпеченням для аналізу даних і створення звітів бути відданою у дотриманні етичних стандартів та обов'язково зберігати конфіденційність при вирішенні делікатних питань спільноти. Також, особа має добре знати осіб, що проживають на території, постійно взаємодіяти із соціальними службами та відслідковувати державні програми.

До обов'язків офіцера громадських служб відноситься: встановлення і підтримання позитивних стосунків з членами громади, місцевими підприємствами, державними установами та некомерційними організаціями; проводити опитування та вступати в діалог з членами спільноти, щоб визначити їхні потреби, проблеми та пріоритети; аналізувати дані та відгуки, щоб розробити цільові громадські програми та ініціативи, які відповідають визначеним потребам; співпрацювати з внутрішніми командами, щоб розробити програми та проекти громадських робіт, які відповідають цілям і цінностям організації; координувати логістику, ресурси та волонтерів для громадських заходів, семінарів і програм; захищати права та потреби членів громади, забезпечуючи їм доступ до необхідних послуг та ресурсів; діяти як представник організації, беручи участь у громадських заходах і заходах для просування її місії та цінностей; надавати керівництво та підтримувати членів громади в навігації соціальних послуг, охорони здоров'я, освіти та інших відповідних систем; організовувати та сприяти навчальним семінарам, семінарам та програмам для підвищення обізнаності щодо різноманітних проблем громади та наявних ресурсів; розробляти інформаційні матеріали для поширення відповідної інформації серед громади; вирішувати конфлікти в суспільстві та працювати над розв'язанням шляхом діалогу, компромісу та знайти розуміння між людьми, а також зобов'язаний співпрацювати з відповідними зацікавленими сторонами для вирішення суперечок громади та забезпечення мирного співіснування тощо.

Заробітна плата співробітників громадських служб (CSOs) у Сполучених Штатах різниться залежно від таких факторів, як місцезнаходження, рівень досвіду, освіти та у якому департаменті працює.

Середня річна зарплата офіцера громадських послуг коливається приблизно від 30 000 до 50 000 доларів на рік. Так, наприклад, станом на 2 квітня 2025 року середня місячна оплата офіцера громадських служб у Каліфорнії становила 4903 долари на місяць. Середня погодинна оплата працівника громадської служби, яка займається самокерацією, у Сполучених Штатах становить приблизно 18,00 доларів США, що на 14% нижче середнього показника по країні. У той час як ZipRecruiter бачить зарплати від 6538 доларів до 2385 доларів США, більшість зарплат офіцерів суспільних послуг коливається від 4191 доларів США до 5550 доларів у Каліфорнії. Тобто, діапазон середньої заробітної плати для офіцера громадських служб дуже різниться (аж 1358), що свідчить про те, що може бути багато можливостей для просування по службі та підвищення зарплати залежно від рівня кваліфікації, місця розташування та певного досвіду [183; 184].

Таким чином, офіцери громадських служб США це цивільні особи в уніформі які не приймають присяги, та надають підтримку в запобіганні злочинам, розслідуванні та реагуванні там, де повні повноваження поліції непотрібні, і допомагають офіцерам поліції які прийняли присягу підтримувати закон і порядок. Їм не надано жодних законних повноважень, що виходять за межі звичайного громадянина. Залежно від поліцейського департаменту, в якому вони працюють, можуть мати наручники, кийки, перцевий балончик і електрошокер, оскільки володіння цими предметами в США зазвичай не вважається озброєним.

У Великій Британії модель Police Community Support Officers (PCSOs) передбачає широку співпрацю з місцевими громадами, а їх повноваження детально прописані у Police Reform Act 2002. Поліцейські офіцери підтримки громади (PCSO) є основою плану Met щодо побудови міцніших відносин із громадами. Офіцери поліції підтримки громади (PCSO) працюють у районних групах поліції, щоб запобігати злочинам і боротися з антисоціальною поведінкою. Офіцери поліцейської громадської підтримки (PCSO) працюють з поліцейськими та мають деякі, але не всі

повноваження, наприклад, так звані спеціальні констеблі які є добровольцями, мають такі ж повноваження, як і поліція. PCSO може, накладати на когось фіксований штраф, наприклад, за сміття; вимагати назвати адресу людини, яка є антисоціальною; позбавляти алкоголю осіб, які не досягли 18 років.

Однак, якщо необхідно затримати або заарештувати особу то PCSO звертається до офіцера поліції. Повноваження PCSO відрізняються від офіцерів поліції. PCSO повинні носити уніформу з чітким позначенням «PCSO» [214]. Офіцери поліцейської громадської підтримки (PCSO) поділяються на дві команди: «Безпечніше сусідство» та транспортна Safer Transport. Обидві взаємодіють з громадськістю, здійснюють збір розвідувальних даних і відіграють ключову роль в забезпеченні безпеки Лондона.

Так, команда Safer Transport, працює та зосереджена на злочинності та антисоціальній поведінці в автобусах і транспортних вузлах, де зупиняються автобуси, проводити роботу з громадськістю, щоб переконати її в тому, що транспортні мережі безпечні. У свою чергу вона поділяється на групи дорожньої поліції: які працюють разом із дорожніми інспекторами, які розслідують зіткнення автомобілів, узгоджують інциденти, допомагають у разі поламки транспортних засобів, накладають штрафи за порушення паркування, спостерігають за швидкісним режимом та здійснюють аналіз і звітність з безпеки робіт. Крім того, є команди Red Route: яка контролює порушення паркування на так званому, червоному маршруті та комунальні роботи, а також усувають збої в мережі. І, так звані тунельні групи які зосереджені на підтримці тунельної мережі Лондона на повну потужність і вирішують пов'язані з цим проблеми.

Що стосується команди «Безпечніше сусідство» то вони займаються профілактикою злочинності та антисоціальної поведінки на місцевому рівні. До обов'язків PCSO команди «Безпечніше сусідство» відноситься: зосередження на стосунках у громаді, щоб забезпечити безпеку сусідства та

допомогти громаді висловитися, активна співпраця з місцевими школами та шкільними офіцерами з метою зміцнення довіри серед молоді та розширення можливостей залучення молоді; бути зв'язком поліції з громадськими групами, асоціаціями орендарів, молодіжними клубами та релігійними групами зокрема підтримка ініціатив щодо боротьби зі злочинністю та запобігання злочинності шляхом інноваційності та обміну розвідданими. А, також вони, здійснюють патрулювання. Робочий день за контрактом становить 36 годин на тиждень без урахування перерв. Met працює цілодобово. Відповідно, поліцейські офіцери громадської підтримки (PCSO), як правило, працюють за схемами змін, але нічної зміни немає. Схеми змін відрізняються залежно від потреб регіону.

На посади приймають осіб з 18 років які проходять певний конкурс. Якщо в особи є кримінальні судимості або попередження, то прийняття на посаду залежатиме від віку та характеру правопорушення. Обов'язково при прийомі кандидат має вказати чи є у нього борги, як і коли він сплачував регулярні платежі, якщо є борги особі буде відмовлено. Met не приймає заявки від осіб які є або були членами груп і організацій. Якщо особа не з Великої Британії, то вона повинна мати необмежений дозвіл на в'їзд або дозвіл на перебування у Великій Британії має бути статус осілого в ILR або ЄС. У кандидатів повинен бути достатній рівень англійської мови, повинні мати GCSE Grade C (або еквівалент) з англійської мови. Особи проходять фізичні тести та обов'язкову спеціальну перевірку яка є важливим способом підтримувати високі стандарти щодо людей, які займають посади офіцерів і персоналу. Високі вимоги ставлять і щодо різного роду татувань.

Після призначення на посаду PCSO особи проходять десятитижнє навчання у Гендоні або в Hendon, навчальному центрі Marlowe House. Після успішного проходження початкової підготовки осіб зараховують до основного командного підрозділу (BCU). У Метрополитені кількість районів від двох до чотирьох називається BCU. Стартова зарплата становить 34 808 фунтів стерлінгів, включаючи надбавки на загальну суму 2 928 фунтів

стерлінгів. Зарплата розбивається на базову зарплату в розмірі 31 880 фунтів стерлінгів, яка буде збільшуватися щороку, доки не буде 34 108 фунтів стерлінгів. Плюс надбавка на місце проживання у розмірі 1928 фунтів стерлінгів і надбавка, яка не обчислюється пенсією, у розмірі 1000 фунтів стерлінгів. Є надбавки за перешкоди за зміну від 12,5% до 20%. Право на щорічну оплачувану відпустку для штатного персоналу становить 28 днів і збільшується до 33 днів після п'яти років служби. Крім того, працівникам Metfriendly надає низку фінансових послуг, зокрема так звані ощадні продукти, інвестиційні продукти, засоби захисту. Дозволено працювати людям з обмеженими можливостями та довгостроковими захворюваннями [222; 233]. Таким чином, у Великій Британії модель Police Community Support Officers (PCSOs) має чітке законодавче визначення. Офіцери поліцейської громадської підтримки (PCSO) поділяються на дві команди: «Безпечніше сусідство» та транспортна Safer Transport, які взаємодіють з громадськістю, здійснюють збір розвідувальних даних і відіграють ключову роль в забезпеченні безпеки Лондона. До кандидатів на посади офіцерів і персоналу висунуто високі стандарти.

Цікавим для нашого дослідження є досвід Канади, де подібні функції виконують офіцери муніципальних поліцейських служб, які працюють за принципами громадської безпеки та профілактики. Також, варто приділити увагу Королівській канадській кінній поліції, яка запустила програму «Офіцер громадської безпеки» (ОГБ) на основі моделі в Англії та Уельсі. ОГБ присвоюють звання «Спеціальний констебль». Перші сімнадцять ОГБ були приведені до присяги 16 червня 2008 року в рамках пілотної програми, яка тривала вісімнадцять місяців [104]. Вони не мали при собі пістолетів, як повнофункціональні офіцери, але носили наручники, перцеві балончики та кийки, щоб захистити себе. Програма розпустилася в 2014 році у зв'язку з новою програмою, відомою як «Community Constables». Крім того, багато муніципалітетів по всій Канаді також наймають муніципального офіцера з виконання законодавчих актів або кількох із них для забезпечення виконання

муніципальних статутів і деяких провінційних законів, які регулюють небезпекову складову пов'язану із собаками, вживання тютюну та рух транспортних засобів. Багато офіцерів муніципальних правоохоронних органів носять уніформу, а деякі отримують кийки та наручники. Муніципальні офіцери з виконання законодавчих актів наймаються муніципалітетом, проте деякі працюють безпосередньо в поліцейських департаментах, наприклад у Медісін-Хет, Альберта та Торонто, Онтаріо. Отже, досвід Канади, є цікавим для України, особливо в рамках Королівської канадської кінної поліції, який можемо застосовувати для охорони громадських місць парків, лісів тощо.

Заслуговує на увагу, на нашу, думку досвід Австралії, де громадський констебель в поліції (SA) працює з місцевими громадами. Вони проходять вісімнадцятитижневий платний курс навчання в академії. Після закінчення навчання через три роки можна подати заяву на посаду старшого громадського констебля [238]. Свою діяльність констеблі розпочали ще у 1981 році, щоб забезпечити збалансоване поєднання характеристик громади та рівня злочинності. Основними обов'язками громадського констебля було робота в громаді, боротьба зі злочинами та охорона громадського порядку. Однак на теперішній час залишається багато проблемних питань пов'язаних із взаємодією між штатами, низьким професіоналізмом самих констеблів тощо [192]. Наприклад, у Квінсленді (англ. *Queensland*), другому серед штатів в Австралії поліція має офіцерів зв'язку з поліцією, співробітників, яких наймає поліція, щоб підтримувати зв'язки між поліцією та місцевими групами етнічних меншин, які зазвичай віддалені від поліції, такими як аборигени Австралії, азіатські групи та африканські громади. Вони носять ту саму блакитну форму, що й офіцери поліції Квінсленда, але мають на собі такі деталі, як жовті або синьо-зелені еполети. Вони не мають поліцейських повноважень і не мають зброї чи спорядження [60].

QPS дотримується суворого процесу найму, щоб відібрати кандидатів з потрібними навичками, здібностями та ставленням, необхідним для надання

послуг, очікуваних жителями та відвідувачами Квінсленда. У QPS також працюють співробітники на адміністративних, допоміжних і спеціалізованих посадах, які допомагають у наданні поліцейських послуг. *Volunteers in Policing (ViPs)* це ініціатива QPS, створена для заохочення участі громади в місцевих поліцейських службах. Програма, започаткована в 1997 році, спрямована на покращення надання громадських послуг шляхом налагодження міцного робочого партнерства між поліцією та громадою Квінсленда. Наприклад, у багатьох відділах поліції ViPs надають таку необхідну подальшу підтримку жертвам злочинів, особливо майнових.

Група реагування з питань громадської безпеки (PSRT) має спеціалізовані можливості, необхідні для реагування та вирішення публічних і критичних інцидентів, а також підтримки інших територій. Офіцери захисних служб (PSO) є співробітниками QPS у складі *Protective Services Group (PSG)*. PSO надають послуги безпеки для інфраструктури та об'єктів уряду Квінсленда, покращуючи безпеку його жителів. Після навчання в поліцейській академії поліцейські службовці виконують обов'язки в урядових будівлях штату, судах і школах, а також залучаються до контролю у громадському транспорті і здійснюють мобільне патрулювання Великого Брісбена, відстежують реагування на сигнали тривоги та надають консультації з безпеки та оцінюють ризики для різних державних установ [224]. Таким чином, не дивлячись на те, що свою діяльність констеблі в Австралії розпочали ще у 1981 році і їх досвід є цікавим для України, однак на теперішній час у них ще залишається багато проблемних питань пов'язаних із взаємодією між штатами, низьким професіоналізмом самих констеблів тощо.

Що стосується, Франції то муніципалітети використовують офіцерів, які називаються ASVP або Офіцер контролю громадських доріг (французька *Agents De Surveillance De La Voie Publique*), які не мають зброї, але носять наручники та користуються повноваженнями арешту. Приблизно 7000 офіцерів громадського нагляду за автомобільними дорогами (ASVP) є

муніципальними агентами, про існування яких було відомо користувачам громадських автомобільних доріг протягом кількох десятиліть. ASVP можуть працювати в муніципалітетах, не обов'язково маючи службу в муніципальній поліції (3900 служб муніципальної поліції у Франції у 2015 році). У цьому циркулярі нагадується про роль, яку різні кодекси визнають ASVP, і про можливість мера надавати їм службові ресурси (уніформу, транспортні засоби, зброю тощо). Префекти департаментів мають нагадати мерам своїх департаментів про стан чинного закону, який точно визначає місії цих агентів [223].

Офіцер державного дорожнього нагляду є територіальним державним службовцем адміністративно-технічного сектору, який перебуває за контрактом або за категорією С. Зазвичай він прикріплений до начальника відділу муніципальної поліції і працює в команді. ASVP виконує різні завдання, такі: як здійснює заходи щодо запобігання та захисту на дорогах загального користування, особливо навколо навчальних закладів (початкових шкіл, середніх шкіл, середніх шкіл тощо) та громадських місць (мерія, префектура, громадські сади тощо); допомагає пішоходам безпечно переходити вулицю; повідомляє про ДТП відповідні служби (викликаючи САМУ, пожежну або поліцію) та надає допомогу людям. Окрім того, здійснює охорону та моніторить муніципальну власність (будівлі, школи, громадський транспорт, парки, кладовища тощо), події в громадських місцях. Контролює виконання розпоряджень міського голови та містобудівних, екологічних правил, контролює дотримання правил паркування, виявляє порушення.

У разі порушень правил паркування АСВП оформляє, так званий паркувальний талон (ПТ) у паперовому або електронному вигляді на портативному цифровому пристрої. Також перевіряє відображення страхового свідоцтва на автомобілях («зелена наклейка», яка розміщується на лобовому склі автомобіля). АСВП інформує користувачів про чинні правила та контролюють їх застосування. Учасникам дорожнього руху, які забули

наклеїти нову страховку, надається місячний термін. Також, вони зобов'язані: контролювати вивезення транспортного засобу або уламків, якщо неправильно припарковані (у таких випадках повинен написати звіт); визначають та повідомляють про аномалії, що стосуються доріг, громадського освітлення та несправних покажчиків; контролюють відлов та утримання бродячих або небезпечних тварин; здійснюють контроль за виконанням розпоряджень міського голови та розпоряджень щодо кладовищ, ринків, парків і скверів, автостоянок, місць прийому подорожуючих; контролюють виконання розпоряджень міського голови та містобудівних та природоохоронних норм та виявляють порушення; надавають допомогу та технічну підтримку в місцях, де порушується громадський спокій та безпека, здійснюють профілактику та запобігають порушенням громадського порядку інформують громадськість про забезпечення громадської безпеки [218]. Таким чином, на нашу думку, обов'язки та повноваження ASVP або Офіцера контролю громадських доріг Франції чітко не окреслено та стосуються не тільки сфери дорожнього руху, а і охорони будівель, виконання вказівок і розпоряджень міського голови та містобудівних та природоохоронних норм тощо.

У Німеччині працюють агентства які надають подібні послуги, як поліцейський офіцер з підтримки громади, такі як Добровільні поліцейські загони (Freiwilliger Polizeidienst), Охоронні сторожі (Sicherheitswacht) або Партнери з безпеки (Sicherheitspartner). Ці служби мають на меті підтримувати або встановлювати громадську безпеку та порядок на закріплених за ними територіях. Міська поліція:(Stadtpolizei, Kommunalpolizei або Polizeibehörde) існують на деяких територіях, таких як Бремен, Саар, Баден-Вюртемберг і Гессен. Ці офіцери муніципальної поліції дійсно мають ті самі права, повноваження та обов'язки, що й їхні колеги в державній поліції, але їх наймають у муніципалітети Німеччини [202]. Міська комунальна служба охорони порядку (КОД) працює на зміцнення безпеки та порядку в місті та співпрацює з іншими міськими

департаментами, правоохоронними органами, поліцією та радами профілактики. Муніципальна служба охорони громадського порядку заснована у 2007 році. Офіцери мають відповідну форму, мають службові посвідченнями. Службові автомобілі спеціально обладнані та мають певну кольорову гамму. На сьогодні працює п'ять сервісних груп із загальною чисельністю 25 працівників. Також є спеціальна команда, яка займається завданнями, пов'язаними з імміграцією. Вони здійснюють контроль, патрулюють, оцінюють загрози та здійснюють міжвідомчі перевірки житлових будинків [198].

Залежно від законів кожного штату ці місцеві службовці можуть бути озброєними чи неозброєними. Здебільшого вони контролюють та здійснюють моніторинг поведінки власників магазинів, санітарних інспекцій, ветеринарних інспекцій, а також контроль за дрібними порушення та проступками, такими як незаконне паркування, сміття, дотримання правил поведіння з собаками тощо. Зазвичай вони лише виносять попередження та штрафують. У разі вчинення злочинів повинні викликати державну поліцію. Як і британські спецслужби, вони мають спеціальні повноваження щодо затримання та можуть виконувати арешти. Співробітники КОДу беруть на себе суверенні правозастосовні завдання. Вони патрулюють територію міста та притягують до відповідальності та карають адміністративні правопорушення. Носять уніформу. Застосовують превентивні заходи такі як опитування, затримання громадян, а також можуть оформляти та примусово видворяти громадян. Співробітники КОДу не мають вогнепальної зброї, але оснащені висувною палицею для самозахисту в екстрених випадках. Для виконання поставлених завдань команда КОД має в своєму розпорядженні автомобілі швидкої допомоги та службові велосипеди. Відділ моніторингу дорожнього руху служби громадського порядку відповідає за моніторинг нерухомого руху та, наприклад, контролює зони паркування та зони заборони зупинки[199]. Так, наприклад, муніципальна служба громадського порядку міста Дорстен (КОД) працює з понеділка по п'ятницю з 7:30 до

18:00. У неробочий для них час, відповідальність за громадську безпеку та порядок несе державна поліція. Ці повноваження зафіксовані на законодавчому рівні у PolG NRW [234].

Що стосується Словаччини, то як і в Україні вони ведуть пошук нових методів та підходів до повернення довіри населення до поліції. На сьогодні у них є державна поліція та муніципальна. Муніципалітет засновує муніципальну поліцію загальнообов'язковим положенням. Особливою частиною поліцейських сил є поліцейські-добровольці, які не мають звання, але їх можна впізнати за жетоном офіцера поліції, прикріпленим ліворуч до верхнього одягу та нарукавної пов'язки. У 2001 році поліцейські-добровольці замінили так званих помічників поліції [214]. Окрім того, на тепер розглядається питання введення посади так званого «офіцер зв'язку» або «контактного офіцера», який безпосередньо має працювати з громадами. У своїй більшості «офіцер зв'язку» має працювати зі скаргами громадян. Контактний офіцер має бути особа з досвідом роботи, знати кримінальне законодавство, знати компетенції та процедури державних органів. Громадянин, який опинився в ситуації, коли він розглядає можливість подати заяву про кримінальне правопорушення, але не впевнений, чи це питання належить до юрисдикції поліції, може зв'язатися з контактним офіцером і «записатися на консультацію» щодо своєї проблеми [210].

Концепція суспільно орієнтованої поліцейської діяльності (Community Policing) у Словацькій Республіці не має окремого нормативного закріплення у вигляді спеціалізованого закону, проте основні положення, що дозволяють імплементацію елементів Community Policing у практику роботи правоохоронних органів, містяться у чинному законодавстві та стратегічних документах, які стосуються публічної безпеки. Зокрема, базовим актом, що регламентує діяльність поліції у Словаччині, є Закон «Про Поліцейський корпус» [227]. Цей нормативно-правовий акт визначає основні функції поліції, включаючи охорону громадського порядку, захист життя, здоров'я, прав і свобод людини, попередження злочинів та сприяння безпечному

середовищу. Незважаючи на те, що у тексті закону термін «Community Policing» прямо не фігурує, загальні положення дають змогу формувати моделі співпраці поліції з громадськістю на локальному рівні. Певне наближення до концепції суспільно орієнтованої поліції відображене також у Стратегії запобігання злочинності та іншій протисуспільній діяльності в Словацькій Республіці на 2016–2020 роки, яка була ухвалена Міністерством внутрішніх справ. Ministry of the Interior of the Slovak Republic. Strategy for Crime Prevention and Other Antisocial Activities in the Slovak Republic for the Years 2016-2020 [165]. Цей документ передбачає застосування превентивних механізмів, орієнтованих на роботу з громадами, залучення населення до оцінки безпекових загроз та тісну взаємодію з муніципальними органами у сфері профілактики правопорушень. Практичні працівники словацької поліції спільно з науковою спільнотою Словаччини активно і регулярно досліджують аспекти реалізації Community Policing, за допомогою чого простежується позитивне ставлення до моделі Community Policing як інструмента забезпечення довіри та безпеки в громаді. Таким чином, словацький досвід демонструє поступове інституціональне освоєння принципів Community Policing у поєднанні з практичним застосуванням превентивних і партнерських підходів до забезпечення громадської безпеки [193, с. 77–91].

У контексті реалізації концепції впровадження суспільної поліцейської діяльності в Хорватії, що є за своєю сутністю документальним закріпленням комплексного процесу перетворення поліцейської діяльності від традиційної моделі до суспільної, що врахувала міжнародний досвід у вказаній сфері. Міністерство внутрішніх справ Республіки Хорватія та Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй у реалізації проекту Community policing щодо забезпечення безпеки громадян здійснюють з 2006 року. В результаті цієї співпраці було зібрано велику кількість незаконної зброї, боєприпасів та вибухових пристроїв, внесено вагомий внесок для підвищення рівня сприйняття громадянами безпеки, а також для поліпшення комунікації між

місцевими громадами та поліцією. У відповідності з проблемою забезпечення безпеки в державі і окремих її регіонах, була запроваджена Стратегія громадської поліції в Хорватії, що визначає суспільну поліцію як філософію поліцейської діяльності, яка спрямована на громадян, як користувачів послуг, функція яких полягає в підвищенні її ефективності надійності шляхом зосередження уваги на вирішенні проблем на рівні місцевого співтовариства [212]. Можна зробити висновок, що громадська поліцейська діяльність в Хорватії охоплює як правоохоронну діяльність, так і профілактику злочинності, за допомогою чого певні члени спільноти співпрацюють з місцевими правоохоронними органами, у першу чергу з поліцією, контролюючи злочинність через допомогу у виявленні та розслідуванні злочинів, виявлення можливих злочинців та розширення зв'язку й діалогу між представниками місцевої поліції і членами спільноти.

Громадська поліція сприяє якісній співпраці між спільнотою, урядом, державною адміністрацією і поліцією, оскільки саме в Хорватії інститут Community policing сприймається як філософія робочого партнерства між поліцією і законослухняною громадськістю для запобігання злочинності, арешту правопорушників, пошуку рішень проблем і підвищення якості життя за допомогою залучення спільноти для усунення причин злочинності, страху перед злочинністю і інших безпекових проблем спільноти [206].

За державною політикою Хорватії у сфері забезпечення правопорядку залучення спільноти повинно досягатися шляхом стимулювання і заохочення громадян до запобігання злочинності і підвищення рівня своєї правосвідомості. Рішення проблем має ґрунтуватися на реальних організаційних змінах, що включають в себе децентралізацію поліції, тобто встановлення більш тісних відносин між поліцейськими і спільнотою, якій вони служать, а також різні форми спільної роботи (спільні зібрання, навчання, консультування тощо). Іншими словами, співробітники поліції заохочують громадян вирішувати свої проблеми і добровільно допомагати суспільству, закликаючи громадян мобілізувати всі ресурси співтовариства,

замість того, щоб залишати всі питання безпеки виключно на розсуд поліції. Отже, за змістом Стратегії суспільної поліцейської служби в Хорватії *Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske. Crime Prevention – Police and Citizens Together* [164] держава спрямовує свої зусилля на підвищення задоволеності громадян роботою поліції, що сприятиме розвитку партнерських відносин з поліцією. Такий підхід поліцейську діяльність ще більш ефективною, що для Хорватії є основною метою в забезпеченні національних інтересів.

Якщо говорити за Польщу, зокрема, *Community Policing* розглядається як елемент філософії поліції, відкритості та співпраці, засіб активізації місцевих ініціатив у сфері запобігання злочинності та є важливим чинником підвищення якості життя територіальних громад [186, с. 1-16] і ґрунтується насамперед на широкому розумінні поняття «запобігання злочинності», що передбачає тісну співпрацю між державними, громадськими інституціями та населенням з метою запобігання вчиненню злочинів, викорінення злочинності в країні. Водночас, це заохочує місцеві громади бути більш активними та залученими до співпраці з поліцією у підтриманні громадського порядку та боротьбі зі злочинністю. Побудова партнерських відносин між мешканцями та поліцією, державними та громадськими інституціями сприяє конкретному визначенню проблем громади, їх аналізу та пошуку ефективних шляхів вирішення [229, с. 62]. Офіцери муніципальної поліції, які мають обмежені повноваження та не так добре озброєні, як поліцейські, але, як відомо, оснащені кийками, наручниками, сльозогінним газом, а віднедавна й електрошокерами. Також їм можна носити пістолети меншого калібру, які має національна поліція Польщі. У разі великого інциденту вони повинні звернутися за допомогою до офіцера Національної поліції [231].

У Бельгії агенти поліції (нідерландська *AspirantAgents*) працюють як на федеральному, так і на місцевому рівнях. Ці агенти поліції в уніформі, які мають обмежені поліцейські повноваження щодо забезпечення дотримання

законів про дорожній рух, паркування та порушення громадського порядку. На відміну від бельгійських поліцейських, агенти поліції неозброєні, але мають наручники. Спочатку вони були відомі як «допоміжні офіцери» [194].

У деяких регіонах Іспанії, де немає місцевої муніципальної поліції, її функції виконує Громадянська гвардія або сили автономного співтовариства, яким допомагають офіцери, відомі як «Vigilantes Municipales», які є муніципальними службовцями у формі з обмеженими повноваженнями. Так, наприклад у Каталонії їх називають «охоронці». Основні функції закріплені у статті 13 Закону 16 від 10 липня 1991 року про місцеву поліцію, який передбачає, що муніципальна охорона може виконувати лише такі функції: охороняти та контролювати муніципальне майно, послуги, приміщення та офіси. Повноваження щодо здійснення громадської безпеки та порядку, надані охоронцям, обмежуються лише охороною та наглядом за муніципальною власністю, спорудами, а також за штаб-квартирою та іншими муніципальними установами. Вони можуть організовувати та регулювати рух транспорту в межах міської території відповідно до ПДР; брати участь у виконанні завдань з питань допомоги громадянам та цивільного захисту відповідно до положень законодавства. А також, забезпечувати дотримання положень, розпоряджень, указів, постанов та інших муніципальних положень і актів. співпрацювати з силами безпеки та органами [236]. На сьогодні в Іспанії неодноразово піднімалося питання про внесення змін до чинного законодавства та чітко прописати повноваження муніципального сторожа [235].

Впровадження моделі Community Policing у Румунії стало одним із ключових напрямів реформування правоохоронної системи на початку 2000-х років, оскільки він був тісно пов'язаний із загальноєвропейськими інтеграційними прагненнями Румунії, що вимагали адаптації правоохоронної діяльності до стандартів Ради Європи та Європейського Союзу. На законодавчому рівні підґрунтям для реалізації принципів Community Policing стали закони, які визначають поліцію як державну установу, що діє в

інтересах громадян, забезпечуючи охорону їхніх прав, свобод та безпеки [225] і окреслюють професійні стандарти поведінки, вимоги до добросовісності, неупередженості та поваги до прав людини [226]. У межах цих нормативних положень з 2002 року в Румунії реалізовувалась низка проєктів, спрямованих на розвиток співпраці поліції з місцевими громадами, ефективність яких проявилась у підвищенні довіри до поліції, зниженні рівня правопорушень у сільських громадах, зростанні безпеки в міжетнічному середовищі, зокрема в ромських поселеннях [217, с 142–149]. Таким чином, румунський досвід доводить, що модель Community Policing в умовах постсоціалістичної трансформації є ефективним інструментом забезпечення правопорядку, формування довіри до поліції та розвитку безпекової культури громад.

Отже, на основі міжнародного досвіду можна узагальнити що «Community Policing» у перекладі українською означає «суспільно орієнтована поліцейська діяльність» або «поліція, орієнтована на громаду», поняття охоплює не лише функціональні особливості діяльності поліцейських органів, а передусім передає філософію партнерства між поліцією та громадянами, що передбачає спільне вирішення безпекових проблем у локальному середовищі. Основою такого підходу є не тільки профілактика правопорушень, а й активне залучення мешканців до процесів прийняття рішень щодо забезпечення громадського порядку. У межах цієї моделі поліція сприймається як сервісна служба, що надає публічні послуги із забезпечення безпеки на основі довіри та взаємної відповідальності з громадянами. Суспільно орієнтована поліцейська діяльність виникла як альтернатива традиційній реактивній моделі поліцейської служби, яка зосереджувалася на реагуванні на вже скоєні злочини. Натомість, модель, орієнтована на громаду, передбачає проактивну присутність поліції в мікросоціальному просторі – у житлових районах, на вулицях, у школах, серед бізнесу та місцевих організацій. Завдяки цьому формується середовище довіри, в якому громадяни охочіше взаємодіють з правоохоронцями,

інформують про ризики та беруть участь у превентивних заходах. Така модель уже багато років розвивається в США, Великій Британії, Канаді, Австралії, Нідерландах, Польщі, Румунії та низці інших країн.

Філософія Community Policing передбачає зміну ролі поліцейського – від карального елемента до консультанта, координатора і партнера. В окремих юрисдикціях, як-от у Великій Британії, функціонують офіцери громадської підтримки (PCSO), які не мають повноважень на арешт, але працюють у тісному контакті з місцевими громадами, зосереджуючи увагу на комунікації, запобіганні антисоціальної поведінці, допомозі в навчальних закладах, патрулюванні та збиранні розвідданих. Їх завдання полягає не у жорсткому втручанні, а в підтриманні безпеки шляхом співпраці, що значно знижує рівень конфліктності у громадах.

Напрацювання Болгарії щодо запровадження Community Policing, як правозахисного компонента, показали позитивну динаміку у ставленні громадян до поліції, а саме зниження кількості скарг на упереджене поводження, а також зростання загального рівня обізнаності працівників поліції щодо стандартів прав людини є і для нашої країни прикладом успішної інтеграції Community Policing, правозахисного компонента, що забезпечує сталість реформ у сфері публічної безпеки.

Позитивним для України є досвід США та Великої Британії, де забезпечено окремі бюджети на оплату праці, уніформу, службовий транспорт і засоби комунікації офіцерів громади, що також є доречним запровадити і в державі.

Крім того, міжнародний досвід доводить, що правове закріплення статусу офіцерів громади у міжнародному законодавстві відбувається переважно через ухвалення спеціальних законів та підзаконних актів, що надають їм чітко окреслені функції та повноваження. У Великій Британії, зокрема, офіцери громадської підтримки функціонують відповідно до положень Police Reform Act 2002, який детально регламентує їх обов'язки, права та обмеження. У США цей статус закріплений на рівні законів окремих

штатів, а також муніципальних кодексів, що дозволяє враховувати специфіку кожної території. Такий підхід забезпечує правову визначеність, сприяє передбачуваності в роботі офіцера та підвищує рівень довіри громадян до правоохоронної системи. Україна у межах реформи поліції орієнтується на подібну модель, інтегруючи елементи правового регулювання в національне законодавство. Формування моделей взаємодії поліції з громадою в країнах Європи відбувається з урахуванням культурних, історичних та нормативних особливостей кожної країни. У Польщі, Болгарії, Словаччині та Румунії суспільно орієнтована поліцейська діяльність розвивається як частина загальнодержавної стратегії профілактики правопорушень. У Хорватії реалізується модель, що передбачає тісну співпрацю поліції з громадами, з акцентом на децентралізацію та створення умов для постійної взаємодії офіцера з місцевими мешканцями. Ці системи передбачають як нормативну основу, так і структурну реалізацію через створення спеціалізованих підрозділів або призначення офіцерів громади, що відповідають за безпеку на окремих територіях. Ефективність таких моделей підтверджується зростанням довіри до поліції та зменшенням рівня правопорушень.

Інституційна організація поліцейських підрозділів, орієнтованих на громаду, характеризується розбудовою окремих функціональних структур у межах поліцейських систем. В Естонії та Ірландії функціонують спеціалізовані департаменти, відповідальні за реалізацію суспільно орієнтованої політики безпеки. У Нідерландах, Данії та Великій Британії офіцери громади є невід'ємною складовою щоденної діяльності поліції та відповідають за безперервну присутність у соціальному середовищі. В окремих державах, таких як Бельгія чи Німеччина, на локальному рівні діють допоміжні структури без вогнепальної зброї, але з повноваженнями, достатніми для моніторингу громадського порядку. Це забезпечує гнучке реагування на локальні загрози та сталу взаємодію між поліцією й суспільством. Професійні вимоги та підготовка офіцерів громади в західних країнах формуються відповідно до високих стандартів етики, прав людини та

міжкультурної компетентності. У Канаді, США та Болгарії офіцери проходять симуляційні тренінги, які дозволяють змоделювати ситуації підвищеного ризику та сформувані відповідні реакції. У багатьох випадках навчання включає теми профілактики дискримінації, взаємодії з представниками вразливих груп, запобігання етнічному профілюванню. В Австралії навчання триває понад три місяці з обов'язковою адаптацією до місцевих потреб. В Україні, завдяки підтримці міжнародних партнерів, також реалізуються програми, орієнтовані на поглиблення фахових навичок поліцейських офіцерів громади.

Вважаємо доцільним запровадити в Україні досвід Канади, США та Болгарії де офіцери проходять симуляційні тренінги, які дозволяють змоделювати ситуації підвищеного ризику та сформувані відповідні реакції.

Повноваження офіцера громади: різновиди та межі реалізації визначаються з огляду на місцеві правові традиції, однак їх спільною рисою є спрямованість на превентивну діяльність і взаємодію з населенням. У Франції ASVP здійснюють контроль за дотриманням муніципальних правил, забезпечують порядок на вулицях, біля шкіл, ринків і кладовищ. У США офіцери громадської служби виконують функції патрулювання, профілактики, але не мають повноважень на арешт або носіння зброї. У Великій Британії PCSOs можуть застосовувати адміністративні заходи, однак у разі необхідності затримання залучають повноважних офіцерів поліції. Такий підхід дозволяє уникати перевищення повноважень і зберігати довіру до поліції. Фінансування та матеріально-технічне забезпечення СоР здійснюється через комбінацію державних, місцевих і партнерських ресурсів. У США та Великій Британії забезпечено окремі бюджети на оплату праці, уніформу, службовий транспорт і засоби комунікації офіцерів громади. У Канаді та Австралії діють урядові програми, що підтримують реалізацію безпекових ініціатив на рівні громад. В Україні подібна підтримка реалізується через пілотні проекти за участю Консультативної місії ЄС, які надають транспортні засоби, екіпірування та навчання для офіцерів. Для

досягнення сталої системи необхідне розширення фінансування на рівні державного та місцевого бюджетів. Роль офіцера громади у профілактиці правопорушень та комунікації є визначальною в забезпеченні довіри до поліції. Вони не лише фіксують проблеми, а й беруть участь у їх вирішенні через організацію зустрічей з населенням, консультації та посередництво у конфліктних ситуаціях. У Хорватії поліцейські офіцери, діючи в межах моделі Community Policing, створили ефективну мережу взаємодії з громадянами, що дозволило знизити кількість злочинів у прикордонних і сільських регіонах. У Румунії подібна модель реалізується в районах із високою концентрацією етнічних меншин, з акцентом на превентивну роботу з молоддю. Ці підходи показують, що офіцери громади є ключовими суб'єктами у формуванні безпечного середовища.

3.2. Удосконалення правового забезпечення адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади

В умовах сьогодення запровадження інституту поліцейського офіцера громади в Україні супроводжується певними труднощами які викликані по першу, недостатньою правовою визначеністю та відсутністю окремого закону, що значно ускладнює чітке визначення повноважень і обов'язків поліцейських офіцерів громади. На жаль, в умовах воєнного стану та величезними інфляційними ризиками держава має певні ресурсні обмеження та немає можливості належно забезпечити матеріально-технічне облаштування. Окрім того, не всі і громади мають достатньо коштів для забезпечення належних умов роботи ПОГ. Також, історично сформована недовіра до поліції вимагає часу та зусиль для побудови партнерських відносин із громадянами.

На нашу думку, для подолання цих викликів необхідно посилити співпрацю з міжнародними партнерами для обміну досвідом і технічної підтримки як зараз наприклад існує співпраця із КМЕС про що ми зазначали у одному із підрозділів нашого дослідження. Особливої уваги є робота із

громадою та активне їх залучення до оцінки та моніторингу роботи поліцейського офіцера громади. Окрім того має бути відповідна звітність, протоколи взаємодії з іншими службами, алгоритми реагування на виклики. Стандарти мають бути унормовані відповідними підзаконними актами. Така уніфікація сприятиме якості та передбачуваності публічного сервісу. Особливо важливо забезпечити цифровізацію процедур для прозорості.

Слід зазначити, що до сьогодні жоден ЗВО не має конкретної спеціалізації та не навчає поліцейських офіцерів громади, як правило поліцейські навчаються, проходять перепідготовку та підвищують кваліфікацію широко кваліфіковано, що на нашу думку, створює неналежний підбір та підготовку відповідних кадрів. Міжнародний досвід зазначає, що профорієнтаційна робота повинна здійснюватися відразу ж з урахуванням специфіки відповідної посади, щоб створити здорову конкуренцію між кандидатами на посаду, а у подальшому і на навчання. Як наприклад, досвід Великобританії де високі вимоги до кандидатів, але і відповідні заробітні плати та різного роду соціальні послуги, що викликає великий попит у громадян та посада є дуже престижною. Тому, рекрутингові центри МВС, повинні формувати обсяги добору, забезпечити відповідну рекламну інформацію щодо посади поліцейських офіцерів громади, висвітлюючи в обов'язковому порядку їх соціальні гарантії, а у подальшому організувати навчання поліцейських з їх подальшою перепідготовкою.

Окрім того, доцільно було б створити спеціалізовані освітні курси з елементами медіації, комунікації та профілактики, що дозволить сформувати кадри з належним рівнем компетентності. Система освіти має враховувати міжнародний досвід, зокрема британську модель добору й підготовки.

Інший напрям – розбудова партнерських зв'язків з громадою. Успішність моделі Community Policing напряму залежить від глибини цієї взаємодії. Саме тому, потрібне нормативне закріплення механізмів участі громадськості в оцінці, плануванні та моніторингу діяльності ПОГ. Закон має передбачати громадські ради при громадах для консультацій з питань

безпеки. Така участь сприяє зменшенню відчуження та підвищенню прозорості.

Важливим напрямом є удосконалення матеріально-технічного забезпечення діяльності ПОГ, особливо це стосується як транспортних засобів, так і засобів зв'язку, документування, приміщень, оскільки відсутність належного оснащення унеможливило виконання навіть базових обов'язків. Саме тому, необхідно передбачити державну субвенцію громадам на забезпечення ПОГ.

На сьогодні є потреба і в удосконаленні формування системи оцінювання ефективності діяльності ПОГ, оскільки класичні показники на кшталт кількості складених протоколів не відображають суті роботи ПОГ. Необхідно впровадити мультиіндикаторні інструменти оцінки, що враховують рівень довіри, участі громадян, профілактику. Така система має поєднувати внутрішній і зовнішній моніторинг. Результати оцінки мають враховуватися у прийнятті кадрових рішень.

На нашу, думку, удосконалення інструментів формування адміністративно-правового статусу ПОГ має розвиватися шляхом розширення кола адміністративно-правових інструментів, які застосовуються для формування статусу ПОГ, з урахуванням особливостей взаємодії з громадою. Серед них – акти персоніфікованої підзвітності, механізми ризик-аналізу, превентивні плани безпеки та локальні протоколи реагування, саме ці інструменти мають бути не лише декларативними, а й реально застосовуваними в межах повноважень ПОГ та мають адаптуватися до специфіки громади. У цьому контексті важливо розробити відповідне методичне забезпечення. Важливим є впровадження інструментів оцінки суспільного запиту на безпекові послуги, що дозволить орієнтувати діяльність ПОГ не на формальні показники, а на реальні потреби населення. Такі інструменти можуть включати анкетування, соціологічні опитування, регулярні консультації з громадськістю, а результати повинні інтегруватися в

планування роботи офіцера. Саме така гнучкість забезпечить релевантність діяльності ПОГ у сучасному середовищі.

Крім того, інструментами формування статусу мають бути також персоніфіковані профілі компетентності, які враховують освітню, психологічну та соціальну підготовку офіцера. Такі профілі дозволяють ідентифікувати рівень професійної готовності та потреби в додатковому навчанні. Вони також можуть стати основою для диференційованого підходу до рекрутингу та просування. Визначення індивідуальних сильних і слабких сторін посилює ефективність функціонування офіцера. Це забезпечує якісний кадровий відбір. До інструментарію має увійти система електронного документообігу та моніторингу дій ПОГ. Її впровадження дозволить посилити прозорість та зменшити ризики зловживань. Крім того, це створює цифровий слід, що є важливим елементом звітності та інституційної пам'яті. Така система може бути інтегрована у загальну платформу Національної поліції. Вона дозволить оперативно аналізувати ефективність рішень.

На нашу думку, особливу увагу слід приділити інструментам соціального партнерства – від локальних угод до спільних програм із громадами. Законодавство має передбачати правову можливість укладення таких угод між поліцією та місцевими органами влади, що буде сприятиме формалізації співпраці та узгодженості дій, а залучення громадських організацій до реалізації програм з безпеки дозволить активізувати соціальний ресурс. У результаті буде створено стійке середовище взаємної відповідальності.

Доцільним є розроблення окремого розділу в Законі України «Про Національну поліцію», присвяченого інституту поліцейського офіцера громади. У ньому слід визначити правовий статус, функції, повноваження, права та обов'язки ПОГ, а також порядок взаємодії з громадою. Оскільки безпосередня діяльність, орієнтована на потреби громади та має певні особливості.

Відсутність такої деталізації сьогодні зумовлює прогалини в правозастосуванні. Також, необхідно внести зміни до підзаконних нормативно-правових актів МВС України щодо рекрутингу, підготовки та підвищення кваліфікації ПОГ. Варто розробити типову програму навчання з обов'язковими модулями на тему community policing, конфліктології, медіації та соціальної роботи. Рекрутингові центри МВС мають отримати методичні рекомендації з добору кандидатів, де повинно зазначатися вимоги до профілю компетентностей. Також слід закріпити вимогу обов'язкового стажування в територіальній громаді до призначення.

Потребує розробки підзаконний акт, який би регламентував механізми етичної оцінки роботи ПОГ. Доцільно створити Кодекс етики офіцера громади, який би мав нормативний характер. У ньому мають бути закріплені етичні стандарти поведінки, відповідальність за їх порушення, механізми підтримки моральної стійкості. Це сприятиме підвищенню довіри до поліції в громадах. Етична складова має бути невід'ємною частиною правового статусу офіцера.

Варто передбачити в законодавстві інструмент державної субвенції для територіальних громад на матеріально-технічне забезпечення ПОГ. Це дозволить зменшити нерівність у доступі до безпекових послуг в різних громадах. Субвенція має бути закріплена в бюджетному кодексі як цільова. Закон має встановити мінімальні стандарти забезпечення (транспорт, зв'язок, офісне приміщення). Такий підхід відповідає принципам справедливого доступу до безпеки.

У нашому дослідженні, ми вже зазначали, що на сьогодні було б доцільно ухвалити і Положення про діяльність поліцейського офіцера громади на рівні наказу МВС України, яке має регулювати щоденну діяльність ПОГ, включаючи порядок ведення документації, взаємодію з органами місцевого самоврядування, участь у громадських заходах. Важливо закріпити обов'язок щоквартальної звітності перед громадою. Положення повинно також передбачати механізм оцінки ефективності за участі

громадських рад. Така деталізація створить єдину рамку функціонування ПОГ (додаток Б).

Висновки до розділу 3

1. Доведено, що суспільно орієнтована поліцейська діяльність є ефективним інструментом забезпечення громадського порядку в демократичних державах. Такий підхід базується на партнерстві між поліцією та населенням, що формує довіру та забезпечує відкритість у взаємодії. Досвід країн Європи, Північної Америки та Австралії підтверджує, що СоР знижує рівень злочинності, зокрема у сільських і проблемних регіонах. Це відбувається завдяки залученню мешканців до процесів ухвалення рішень щодо безпеки. В результаті формується позитивне ставлення громадян до поліції як до союзника, а не карального органу.

2. Розкрито, що нормативне закріплення статусу офіцера громади є критично важливою умовою для ефективної реалізації Community Policing. У країнах, де діяльність офіцерів врегульована законами, як-от Великій Британії чи США, рівень прозорості їх діяльності значно вищий. Правове регулювання визначає межі повноважень, завдання та засоби захисту прав як офіцера, так і громадянина. Такий підхід мінімізує зловживання владою та знижує кількість скарг, що забезпечує стабільність і передбачуваність правоохоронної політики на місцевому рівні.

3. Цілісно узагальнено, що формування інституційної спроможності Community Policing передбачає створення окремих підрозділів та посад. Успішні моделі, як у Нідерландах або Ірландії, включають щоденну присутність офіцерів громади у мікросоціальних просторах. Такі структури є важливими для стабільного функціонування превентивних механізмів безпеки. Їх діяльність тісно пов'язана з органами місцевого самоврядування та освітніми установами. Інституційна стабільність СоР дозволяє адаптувати правоохоронну діяльність до локальних умов.

4. Зроблено висновок, що якість підготовки офіцерів громади прямо впливає на рівень ефективності моделі Community Policing. У країнах, що демонструють сталі результати, як-от Канада, Болгарія, Австралія, існують спеціальні навчальні програми. Вони охоплюють етику, права людини, міжкультурну комунікацію та вирішення конфліктів. Підготовка базується на симуляційних тренінгах і практичних кейсах, що дозволяє офіцерам діяти впевнено в критичних ситуаціях. В Україні ці процеси лише формуються, але вже мають позитивні результати завдяки міжнародній підтримці.

5. Актуалізовано, що в умовах зростання соціальних загроз офіцер громади виконує ключову роль у забезпеченні публічної безпеки. Його повноваження мають адаптивний характер і варіюються залежно від національного контексту. У Франції, США, Великій Британії вони обмежені рамками адміністративної юрисдикції, але включають широкий спектр профілактичної діяльності. Такий підхід дозволяє уникати надмірного силового втручання та підтримувати баланс між наглядом і співпрацею. Це, своєю чергою, підсилює довіру до правоохоронців у громадах.

6. Підтверджено, що належне фінансування та матеріально-технічне забезпечення є невіддільним елементом функціонування CoP. У США, Великій Британії та Канаді діють окремі бюджети для оплати праці, уніформи, транспорту та комунікацій офіцерів. В Україні пілотні проекти реалізуються за підтримки міжнародних партнерів, однак потребують розширення, бо без фінансової сталості неможливо забезпечити сталість присутності поліції в громаді. Тому розвиток CoP має супроводжуватись зростанням державної і місцевої підтримки.

7. Встановлено, що впровадження моделі Community Policing в Україні відповідає як національним викликам, так і міжнародним стандартам правоохоронної діяльності. З моменту започаткування інституту офіцера громади у 2018 році держава зробила значний крок уперед. Наявний досвід свідчить про потенціал цієї моделі для зміцнення правопорядку та громадянської участі. Проте для її повного функціонування потрібна

комплексна інституціоналізація, включаючи оновлення законодавства. Такий підхід дозволить забезпечити стійкість безпеки навіть в умовах воєнного часу.

8. Запропоновано, що адміністративно-правовий статус ПОГ повинен ґрунтуватися на принципах законності, прозорості, підзвітності, адаптивності та орієнтованості на потреби громади. Ці принципи мають бути закріплені як на законодавчому, так і на підзаконному рівні. Потребує формалізації принцип субсидіарності, який дозволяє делегувати повноваження ПОГ для самостійного розв'язання локальних проблем. Важливим також є принцип сервісності поліції, що передбачає її діяльність як публічного сервісу, а не карального органу. Необхідно розширити поняття довіри як доктринального принципу правового статусу ПОГ. Довіра громади повинна стати основою ефективної взаємодії, а її рівень – ключовим індикатором якості виконання службових обов'язків. Законодавче закріплення обов'язку регулярної звітності перед громадою є засобом підвищення підзвітності офіцера. Принцип партисипації передбачає активну участь громади в оцінці діяльності ПОГ. Удосконалення статусу ПОГ вимагає включення цього принципу до формування політик.

9. Слід визначити окремий принцип превентивності у статусі ПОГ, який спрямований на запобігання загрозам, а не лише реагування на них. У більшості правових систем розвинених країн такий принцип є основою community policing. Його інтеграція в українське законодавство дозволить підвищити ефективність безпекової політики на рівні громад. Законодавча кодифікація цього принципу також забезпечить стале нормативне підґрунтя для планування діяльності ПОГ. Особливу роль при цьому відіграє ризик-орієнтований підхід. Принцип етичної відповідальності має бути включений до основ правового статусу ПОГ. Йдеться не лише про юридичну відповідальність, а й про стандарти поведінки, очікувані від офіцера. Відсутність належного механізму етичного оцінювання знижує рівень громадської довіри. Необхідно розробити підзаконний акт, який би

врегулював вимоги до поведінки офіцера та наслідки їх порушення. Такий механізм повинен бути пов'язаний з інститутом наставництва.

10. Важливо закріпити принцип інтегрованої публічної функції, що поєднує адміністративний, соціальний, комунікаційний та превентивний компоненти. Це дозволить вийти за межі традиційного бачення поліції як інструменту правопорядку. ПОГ має бути правозастосовцем, партнером громади, фасилітатором соціального діалогу. Така роль потребує доктринального визнання у правовій системі України. Принцип інтегрованої функції дозволяє краще адаптувати діяльність ПОГ до умов децентралізації.

11. Доведено, що один із ключових напрямів це удосконалення професійної підготовки ПОГ відповідно до специфіки їх функціоналу. Шляхом удосконалення спеціалізованих програм у ЗВО для підготовки саме офіцерів громади. Необхідно створити спеціалізовані освітні курси з елементами медіації, комунікації та профілактики. Це дозволить сформувати кадри з належним рівнем компетентності. Система освіти має враховувати міжнародний досвід, зокрема британську модель добору й підготовки. Інший напрям – розбудова партнерських зв'язків з громадою. Успішність моделі community policing напряму залежить від глибини цієї взаємодії. Потрібне нормативне закріплення механізмів участі громадськості в оцінці, плануванні та моніторингу діяльності ПОГ. Закон має передбачати громадські ради при громадах для консультацій з питань безпеки. Така участь сприяє зменшенню відчуження та підвищенню прозорості.

12. Важливим напрямом є удосконалення матеріально-технічного забезпечення діяльності ПОГ. Це стосується як транспортних засобів, так і засобів зв'язку, документування, приміщень. Відсутність оснащення унеможлиблює виконання навіть базових обов'язків. Необхідно передбачити державну субвенцію громадам на забезпечення ПОГ. Напрямом розвитку є стандартизація процедур діяльності ПОГ. Це включає шаблони звітності, протоколи взаємодії з іншими службами, алгоритми реагування на виклики. Стандарти мають бути унормовані відповідними підзаконними актами. Така

уніфікація сприятиме якості та передбачуваності публічного сервісу. Особливо важливо забезпечити цифровізацію процедур для прозорості.

13. Окремим напрямом удосконалення слід відзначити необхідність формування системи оцінювання ефективності діяльності ПОГ. Класичні показники на кшталт кількості складених протоколів не відображають суті їхньої роботи. Необхідно впровадити мультиіндикаторні інструменти оцінки, що враховують рівень довіри, участі громадян, профілактику. Така система має поєднувати внутрішній і зовнішній моніторинг. Результати оцінки мають враховуватися у прийнятті кадрових рішень.

14. Удосконалення інструментів формування адміністративно-правового статусу ПОГ має розвиватися шляхом розширення кола адміністративно-правових інструментів, які застосовуються для формування статусу ПОГ, з урахуванням особливостей взаємодії з громадою. Серед них - акти персоніфікованої підзвітності, механізми ризик-аналізу, превентивні плани безпеки та локальні протоколи реагування. Ці інструменти мають бути не лише декларативними, а й реально застосовуваними в межах повноважень ПОГ. Вони мають адаптуватися до специфіки громади. У цьому контексті важливо розробити відповідне методичне забезпечення. Важливим є впровадження інструментів оцінки суспільного запиту на безпекові послуги. Це дозволить орієнтувати діяльність ПОГ не на формальні показники, а на реальні потреби населення. Такі інструменти можуть включати анкетування, соціологічні опитування, регулярні консультації з громадськістю. Результати повинні інтегруватися в планування роботи офіцера. Саме така гнучкість забезпечить релевантність діяльності ПОГ у сучасному середовищі.

15. Інструментами формування статусу мають бути також персоніфіковані профілі компетентності, які враховують освітню, психологічну та соціальну підготовку офіцера. Такі профілі дозволяють ідентифікувати рівень професійної готовності та потреби в додатковому навчанні. Вони також можуть стати основою для диференційованого підходу до рекрутингу та просування. Визначення індивідуальних сильних і слабких

сторін посилює ефективність функціонування офіцера. Це забезпечує якісний кадровий відбір. До інструментарію має увійти система електронного документообігу та моніторингу дій ПОГ. Її впровадження дозволить посилити прозорість та зменшити ризики зловживань. Крім того, це створює цифровий слід, що є важливим елементом звітності та інституційної пам'яті. Така система може бути інтегрована у загальну платформу Національної поліції. Вона дозволить оперативно аналізувати ефективність рішень.

16. Особливу увагу слід приділити інструментам соціального партнерства – від локальних угод до спільних програм із громадами. Законодавство має передбачати правову можливість укладення таких угод між поліцією та місцевими органами влади, що сприятиме формалізації співпраці та узгодженості дій. Залучення громадських організацій до реалізації програм з безпеки дозволить активізувати соціальний ресурс у результаті чого буде створено стійке середовище взаємної відповідальності.

17. Доцільним є розроблення окремого розділу в Законі України «Про Національну поліцію», присвяченого інституту поліцейського офіцера громади. У ньому слід визначити правовий статус, функції, повноваження, права та обов'язки ПОГ, а також порядок взаємодії з громадою. Відсутність такої деталізації сьогодні зумовлює прогалини в правозастосуванні.

18. Необхідно внести зміни до підзаконних нормативно-правових актів МВС України щодо рекрутингу, підготовки та підвищення кваліфікації ПОГ. Варто розробити типову програму навчання з обов'язковими модулями на тему Community Policing, конфліктології, медіації та соціальної роботи. Рекрутингові центри МВС мають отримати методичні рекомендації з добору кандидатів. Законодавство повинно передбачати вимоги до профілю компетентностей. Також слід закріпити вимогу обов'язкового стажування в територіальній громаді до призначення.

19. Доцільно ухвалити Положення про діяльність поліцейського офіцера громади на рівні наказу МВС України. Воно має регулювати щоденну діяльність ПОГ, включаючи порядок ведення документації,

взаємодію з органами місцевого самоврядування, участь у громадських заходах. Важливо закріпити обов'язок щоквартальної звітності перед громадою. Положення повинно також передбачати механізм оцінки ефективності за участі громадських рад. Така деталізація створить єдину рамку функціонування ПОГ.

20. Варто передбачити в законодавстві інструмент державної субвенції для територіальних громад на матеріально-технічне забезпечення ПОГ. Це дозволить зменшити нерівність у доступі до безпекових послуг в різних громадах. Субвенція має бути закріплена в бюджетному кодексі як цільова. Закон має встановити мінімальні стандарти забезпечення (транспорт, зв'язок, офісне приміщення). Такий підхід відповідає принципам справедливого доступу до безпеки.

21. Потребує розробки підзаконний акт, який би регламентував механізми етичної оцінки роботи ПОГ. Доцільно створити Кодекс етики офіцера громади, який би мав нормативний характер. У ньому мають бути закріплені етичні стандарти поведінки, відповідальність за їх порушення, механізми підтримки моральної стійкості. Це сприятиме підвищенню довіри до поліції в громадах. Етична складова має бути невід'ємною частиною правового статусу офіцера.

ВИСНОВКИ

У дисертації досліджено національні та міжнародні концепції щодо адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади в Україні, отримані результати та узагальнення значно удосконалюють цю сферу.

1. Виявлено й узагальнено, що наукова доктрина визначає поліцейського офіцера громади як прогресивний сучасний інститут правової держави, який кардинально змінює формат взаємодії між правоохоронною системою та суспільством, трансформуючи засадничі підходи до забезпечення правопорядку. Його правовий статус, заснований на принципах прозорості, підзвітності та соціальної обґрунтованості, свідомо контрастує із закритою та бюрократизованою системою традиційних поліцейських структур. Повноваження офіцера громади відзначаються динамічністю й адаптивністю, оскільки поєднують не лише правоохоронні функції, а й медіацію, правопросвітництво та консультування, що дозволяє ефективно враховувати унікальні потреби кожної громади. Його найважливіша місія полягає не лише в реагуванні на правопорушення, а й у системній проактивній роботі з відновлення та зміцнення довіри громадян до поліції як фундаментального елемента суспільної безпеки. Виступаючи посередником між централізованими правоохоронними органами та органами місцевого самоврядування, поліцейський офіцер громади втілює сучасну децентралізовану модель безпеки, орієнтовану на людину.

2. З'ясовано сутність, сформовано структуру та розкрито поняття адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади. Доведено, що структура адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади охоплює низку взаємопов'язаних елементів, які забезпечують ефективність і легітимність його діяльності. До таких елементів належать: правосуб'єктність, повноваження, обов'язки,

відповідальність та гарантії. Повноваження включають обов'язок проводити профілактику, реагувати на звернення, брати участь у досудовому розслідуванні, право застосовувати адміністративний примус. Відповідальність охоплює дисциплінарну, адміністративну, кримінальну й матеріальну сфери за перевищення повноважень або бездіяльність. Гарантії статусу - це правовий і соціальний захист, належне матеріальне забезпечення, недоторканність у межах закону, що у сукупності створює належні умови для виконання професійних обов'язків. Розкрито, що адміністративно-правовий статус поліцейського офіцера громади є нормативно визначений комплекс юридичних ознак, що характеризують його як посадову особу в системі Національної поліції України. Особливістю цього статусу є його прив'язка до конкретної територіальної громади та виконання завдань у тісній співпраці з населенням.

3. Розкрито, що джерела адміністративного права, які регламентують адміністративно-правовий статус поліцейського офіцера громади, становлять формалізовану систему нормативних установлень, спрямовану на забезпечення правової визначеності, легітимності та ефективності діяльності. Їх юридична природа визначається загальнообов'язковістю, офіційністю походження та ієрархічною впорядкованістю, що відповідає принципам правової держави. Основу цієї системи становлять Конституція України, закони, підзаконні нормативно-правові акти та міжнародні зобов'язання держави. Такі джерела мають стабільну форму, проте здатні до адаптації в умовах змін правового середовища. Вони забезпечують реалізацію функцій правопорядку, безпеки, комунікації з громадою, а також відповідальності перед суспільством. Правова природа джерел полягає в їх здатності встановлювати правові рамки службової поведінки. Значна частина джерел імплементує міжнародні стандарти, сприяючи гармонізації національного законодавства з європейськими нормами.

4. Актуалізовано мету, завдання організації та діяльності поліцейського офіцера громади як ключового елемента сучасної моделі публічного

адміністрування. Визначено, що метою є формування безпечного середовища в межах територіальної громади шляхом поєднання правоохоронних, профілактичних та комунікаційних функцій. Основними завданнями виступають патрулювання, реагування на звернення громадян, участь у розслідуваннях, профілактика правопорушень, взаємодія з органами влади та освітньо-роз'яснювальна робота. Наголошено на важливості постійної присутності офіцера у громаді як чинника довіри населення до поліції. Окреслено завдання щодо захисту вразливих груп, протидії домашньому насильству, забезпечення громадського порядку під час масових заходів.

5. Доведено, що компетенція поліцейського офіцера громади є комплексним правовим утворенням, що охоплює низку взаємопов'язаних елементів, кожен з яких має свою функціональну вагу у забезпеченні ефективної адміністративної та правоохоронної діяльності на рівні територіальної громади. До її структури входять: мета, завдання, предмет відання та повноваження, які в сукупності визначають межі, зміст і спрямованість діяльності офіцера. Метою компетенції є гарантування публічної безпеки, правопорядку та прав людини у межах конкретної громади на основі принципів законності, партнерства та соціальної справедливості. Завданням виступає реалізація комплексу адміністративно-превентивних, комунікаційних і координаційних функцій, спрямованих на захист громадян та попередження правопорушень. Предметом відання є територіально визначена громада як соціальний простір взаємодії, у межах якої офіцер несе персоніфіковану відповідальність за безпеку та довіру населення. Повноваження охоплюють адміністративні зобов'язання, права, а також інструменти доступу до інформації, звітності та взаємодії з іншими суб'єктами публічного адміністрування. Зміст компетенції має багатоаспектний характер, включаючи не лише юридичні елементи, а й етичні, соціальні та комунікативні компоненти.

6. Сформовано синтезувальний висновок щодо юридичної відповідальності поліцейського офіцера громади як комплексного правового

інституту, що забезпечує баланс між обсягом повноважень та механізмами контролю за їх реалізацією. З'ясовано, що ця відповідальність нормативно закріплена в актах національного законодавства, що гарантує передбачуваність та правову визначеність дій поліцейського офіцера громади. Розкрито її багатофункціональний зміст, який охоплює каральну, превентивну, виховну й гарантійну функції, що в сукупності формують цілісну систему правового реагування. Узагальнено, що дисциплінарна, адміністративна, кримінальна та цивільно-правова форми відповідальності забезпечують адекватність правового впливу до характеру та тяжкості правопорушення. Доведено, що внутрішньоорганізаційні дисциплінарні процедури сприяють збереженню службової спроможності та оперативному реагуванню на порушення. Водночас адміністративна та кримінальна відповідальність слугують інструментами загального й спеціального попередження суспільно небезпечних діянь, коли наявність процесуальних гарантій запобігає порушенням прав поліцейського офіцера громади при реалізації дисциплінарних чи інших процедур, а іміджева складова юридичної відповідальності безпосередньо впливає на рівень довіри до поліції та легітимність публічної влади загалом.

7. Виявлено й узагальнено на основі міжнародного досвіду, що реалізація Community Policing засвідчує: ефективна суспільно орієнтована поліцейська діяльність вимагає не лише політичної волі, а й чіткого законодавчого регулювання. Становлення інституту офіцера громади в різних країнах супроводжувалося ухваленням спеціальних актів, які визначають його функції, відповідальність і права. Важливим чинником було створення інституційної бази – підрозділів або посад, що забезпечують безперервну присутність поліції в житті громади. Одночасно, здійснювалася необхідна фахова підготовка поліцейських офіцерів громад, орієнтована на міжособистісну комунікацію, права людини та недискримінаційні підходи. Повноваження таких офіцерів визначаються в межах адміністративної юрисдикції з урахуванням місцевих потреб, що дозволяє уникати надмірного

втручання та зберігати довіру населення. Державна політика безпеки має підтримуватися фінансово та ресурсно як на центральному, так і на муніципальному рівнях, коли особливої ваги набуває функція превенції, яка реалізується через діалог із громадянами та спільне вирішення проблем.

8. Удосконалення адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади є ключовим чинником формування безпечного соціального середовища в умовах децентралізації та війни. Правовий статус поліцейського офіцера громади має ґрунтуватися на принципах законності, підзвітності, сервісності та превентивності, що забезпечує орієнтацію на потреби громади. Інтеграція принципів довіри та етичної відповідальності дозволяє поглибити соціальну легітимність офіцера громади. Розширення напрямів забезпечення його статусу потребує вдосконалення системи професійної підготовки, матеріально-технічного забезпечення та цифровізації адміністративних процедур. Особливої уваги заслуговує стандартизація взаємодії з органами місцевого самоврядування та розробка індикаторів оцінки ефективності. Інструментальна складова має передбачати використання персоніфікованих профілів, аналітичних платформ і угод соціального партнерства. Законодавчі зміни мають бути спрямовані на деталізацію як зобов'язань, так і прав, відповідальності та процедурної діяльності шляхом посилення профільного Закону України від 2 липня 2015 року № 580-VIII відповідними нормами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авер'янов В. Адміністративне право України. Академічний курс: підруч. Київ: Видавництво «Юридична думка». 2004. Т. 1. 584 с.
2. Авер'янов В. Б. Адміністративне право України: навч. посіб. Київ.: *Юридична думка*, 2004. 196 с.
3. Адміністративна діяльність органів поліції України : підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка]; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2017. 432 с.
4. Адміністративне право України : підручник для студ. юрид. спец. вищих навч. закл. / Ю. П. Битяк та ін. ; ред. Ю. П. Битяк ; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2001. 528 с.
5. Адміністративне право України. Загальна частина : Академічний курс : підручник / О.М. Бандурка, Ю.П. Битяк, В.М. Гаращук та ін.; за заг. ред. О.М. Бандурки. Харків.: Золота миля, 2011. 584 с.
6. Адміністративне право України. І.В.Остапенко, М. В. Ковалів, С. С. Єсімов та ін навч.пос. 2-ге вид., допов. Львів : СПОЛОМ, 2021. 616 с.
7. Адміністративне право України: підручник. Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук, О. В. Дьяченко та ін.; За ред. Ю. П. Битяка. Київ.: Юрінком Інтер, 2007. 544 с.
8. Актуальні проблеми адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України : С. М. Гусаров, О. Ю. Салманова, А. Т. Комзюк та ін. монографія. Харків: Факт, 2022. 452 с.
9. Анісімов К.І. Взаємодія поліції та територіальних громад на засадах партнерства: адміністративно-правовий вимір. Дис. на здобуття доктора філософії за спеціальністю 081 Право. *Донецький державний університет внутрішніх справ*, Кропивницький, 2023. 215 с.

10. Балинська О. М. Нормативна основа співпраці поліцейського та громадян в Україні. Сучасні стратегії та перспективи оптимізації взаємодії поліції і населення в соціумі: матеріали круглого столу (Львів, 23 листопада 2017 р.). Львів, 2017. С. 7–12.

11. Барко В., Євдокімова О., Остапович В. Психологічна готовність поліцейського до комунікації з громадою. *Право і суспільство*. 2021. № 2. С.237-244.

12. Баулін Ю. Кримінальна відповідальність: сутність, зміст та правова форма. *Вісник до 10-річчя Академії правових наук України*. 2003. С. 626-633. URL. https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/5799/1/Baylin_626.pdf.

13. Безпалова О. І. Поліцейська (адміністративна) діяльність. Харків: *Право*, 2020. 256 с. URL. https://library.megu.edu.ua:9443/jspui/bitstream/123456789/2879/1/2020Politseiska_administratyvna_dialnist_2020.pdf.

14. Безпалова О.І. Запровадження проєкту «Поліцейський офіцер громади» як крок у напрямі зміцнення місцевої інфраструктури безпеки. *Право і безпека*. 2020. № 1(76) с.13-18 URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/66ba0f48-7dd5-4fd1-a904-242452e441dd/content>.

15. Братковський А. В. Окремі питання визначення кола правоохоронних органів України та правового статусу їх працівників. *Часопис Академії адвокатури України*. 2011. № 10. С. 1–4.

16. Бреславська М. Є. У Бучанській МТГ стартував проєкт «Поліцейський офіцер громади» Бучанська міська рада. 2021. URL: <https://bucha-rada.gov.ua/content/u-buchanskiy-mtg-startuvav-proyekt-policeyskyu-oficer-gromady>.

17. Бреславська М. Є. У ХНУВС відбувся черговий випуск поліцейських офіцерів громад. Харківський національний університет внутрішніх справ. 2023. URL: <https://univd.edu.ua/uk/news/17658>.

18. Бугайчук К. Функції публічного адміністрування в органах Національної поліції України: поняття та класифікація. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 5. С. 112–117.

19. Великий енциклопедичний юридичний словник / за редакцією акад. НАН України Ю.С. Шемшученка. Київ. : ТОВ «Вид-во «Юридична думка», 2007. 992 с.

20. Вилегжаніна М. В. Класифікаційний аналіз нормативно-правових актів. URL.: www.nbuuv.gov.ua/portal/soc_gum/.../6.pdf.

21. Вілсон П. Практичний посібник для поліцейських, що взаємодіють з громадою. Консультативна місія Європейського Союзу. 26 с. С.5 URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/4e9f6036-af9b-4d1c-afad-c1a9d44b9be7/content>.

22. Вітвіцька Н.В. Взаємозв'язок поліцейського офіцера громади з громадою. *Science of post-industrial society: globalization and transformation processes*: матеріали III Міжн. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, м. Відень, 22 лип. 2022 р.). Вінниця, Відень : ГО «Європейська наукова платформа», ТОВ «International Centre Corporative Management» 2022. С. 138–139.

23. Вітвіцька Н.В. Дії поліцейських офіцерів громади в разі невиконання обмежувальних заходів, обмежувальних приписів або непроходження програми для кривдника: кримінально-правовий аспект. Актуальні проблеми кримінального права: матеріали XIII Всеукр. наук.-теор. конф. (м. Київ, 30 лист. 2022 р.). Київ: *Нац. акад. внутр. справ*, 2022. С. 205–207.

24. Вітвіцька Н.В. Заснування проєкту «поліцейський офіцер громади». Features of the development of modern science in the pandemic's era: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the II International Scientific and Theoretical Conference (Berlin, 15 July 2022). Berlin : *European Scientific Platform*, 2022. С. 71–72.

25. Вітвіцька Н.В. Нормативно-правове регулювання поліцейського офіцера громади. XII наукові читання, присвячені пам'яті академіка

В.В. Копейчикова: матеріали наук.-практ. конф. (м. Київ, 17 лист. 2022 р.). Київ: *Нац. акад. внутр. справ*, 2022. С. 84–87.

26. Вітвіцька Н.В. Особливості відбору поліцейського офіцера громади. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 11. С. 401–403. URL: http://lsej.org.ua/11_2022/95.pdf.

27. Вітвіцька Н.В. Поліцейський офіцер громади в Україні та подібні програми в інших країнах світу. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 7. С. 230–232. URL: http://www.lsej.org.ua/7_2022/52.pdf.

28. Вітвіцька Н.В. Юридична відповідальність поліцейського офіцера громади. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2023. № 4. С. 54–59. URL: <http://journals.lvduvs.lviv.ua/index.php/law/article/view/802/789>.

29. Вітвіцька Н.В., Білик В.М. Функції, завдання та організація діяльності поліцейського офіцера громади. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 11. С. 529–531. URL: http://lsej.org.ua/11_2023/129.pdf.

30. Волокітенко І. О. Шляхи вдосконалення діяльності превентивних підрозділів Національної поліції України у сфері дотримання прав та свобод людини. *Правова позиція*. 2020. № 4 (29). С. 73-77.

31. Галуцько А.В. Адміністративно-правове регулювання служби дільничних інспекторів в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2018. 209 с.

32. Галуцько В.В., Курило В.І., Короед С.О. та ін. Адміністративне право України. Т.1. Загальне адміністративне право: навчальний посібник / [В.В. Галуцько, В.І. Курило, С.О. Короед, О.Ю. Дрозд, І.В. Гиренко, О.М. Єщук,

І.М. Риженко, А.А. Іванищук, Р.Д. Саунін, І.М. Ямкова]; за ред. проф. В.В. Галуцька. Херсон: Грінь Д.С., 2015. 272 с.

33. Галуцько В.М., Любчик В.Б. Взаємодія національної поліції з національними меншинами. *Юридичний бюлетень*. 2025. Вип. 35. С. 64-69.

34. Глуховець В.А. Поліцейський офіцер громади: нормативно-правові засади функціонування в умовах адміністративної реформи. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2017. № 4 (79). С. 13–18.

35. Голосніченко І. П. Адміністративне право України. Академічний курс: підручник. Київ, 2004. 584 с.

36. Голосніченко І. П. Адміністративне право України: навч. посіб. Київ.: *НАВС*, 2005. 288 с .

37. Голосніченко І.П., Голосніченко Д.І. Теорія повноважень, їх легітимність та врахування потреб і інтересів при встановленні на законодавчому рівні. URL.<http://socio-journal.kpi.kiev.ua/archive/2011/1/25.pdf>.

38. Гончар Л. Я. Аналіз основних критеріїв класифікації нормативно-правових актів, що визначають правові засади організації діяльності адміністративних судів. *Право і Безпека*. 2016. № 4. С. 41-46.

39. Горбач М.І. Адміністративно-правовий статус суб'єктів адміністративного права: теорія і практика: дис... канд.юрид.наук.12.00.07. Київ. 2017. 215 с.

40. Гурковський М., Сидор М. Компетенції Національної поліції щодо забезпечення прав і свобод громадян в умовах особливих правових режимів. *Соціально-правові студії*. Випуск 2 (8). 2020.С. 58-64.

41. Декларація про поліцію: міжнародний документ від 1979 р. URL: https://constituanta.blogspot.com/2011/12/1979_24.html.

42. Деякі питання соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі таких, що можуть загрожувати їх життю та здоров'ю: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.10.2018 № 800 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2018-%D0%BF#Text>.

43. Довідник поліцейського офіцера громади / В. М. Братковський, В. М. Висоцький, Р. Г. Гранківський, Н. І. Дідик, Д. І. Йосифович, К. М. Костовська, Л. М. Сукмановська, Ю. А. Хатнюк, О. Л. Хитра. Львів: ЛьВДУВС, 2020. 240 с.

44. Долженков О.Ф. Актуальні питання взаємодії національної поліції з громадськістю. Матеріали науково-практичного круглого столу «Взаємодія поліції з населенням на засадах партнерства: сучасний стан та перспективи розвитку». Одеса. ОДУВС. 25 листопада 2021 року. С.6-8.

45. Європейський кодекс поліцейської етики. Рекомендація 310/2001 10, ухвалена Комітетом міністрів Ради Європи 19 вересня 2001 р. та Пояснювальний меморандум: міжнародний документ. URL: https://hrea.org/wp-content/uploads/2021/02/Recommendation-Rec200110_European-Code-of-Police-Ethics_Ukrainian.pdf.

46. Загальна декларація прав людини: міжнародний документ від 10.12.1948. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015.

47. Захаров Є. МВС та права людини Українська Гельсінська спілка з прав людини. 2017. URL. <https://www.helsinki.org.ua/articles/mvs-ta-prava-lyudyny-e-zaharov>.

48. Звіт Національної поліції України про результати роботи у 2023 році. URL. file:///C:/Users/%D0%92%D0%B5%D1%80%D0%B0/Desktop/zvit_NPU_2023.pdf.

49. Звіт Національної поліції України про результати роботи у 2024 році. URL. https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-civik-2018/zvit_2024/zvit-npu-2024.pdf.

50. Ізбаш К. С., Домброван Н.В., Нормативно-правове забезпечення взаємодії Національної поліції України з громадськістю та населенням на засадах партнерства. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 1-2. С. 241-246.

51. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громад: Наказ МВС України від 28.07.2017 р. № 650. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17#Text>.

52. Про організацію діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України. Наказ МВС від 06.07.2017 № 570. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0919-17#Text>.

53. Інструкція з організаційно-штатної роботи в установах виконання покарань, слідчих ізоляторах, воєнізованих формуваннях, навчальних закладах, інших підприємствах, установах і організаціях, створених для забезпечення виконання завдань Державної кримінально-виконавчої служби. України Наказ Міністерства юстиції від 05.02.2020 № 412/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0145-20#Text>.

54. Інструкція про заходи щодо запобігання небезпечним діям з боку осіб, які страждають на тяжкі психічні розлади. Наказ МОЗ України, МВС України від 19.12.2000 № 346/877. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0100-01#Text>.

55. Інструкція про організацію здійснення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі. Наказ МВС України, Держдепартамент виконання покарань від 04.11.2003 № 1303/203. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0046-04#Text>.

56. Інструкція про порядок виявлення та постановки на облік осіб, які незаконно вживають наркотичні засоби або психотропні речовини. Наказ МОЗ України, МВС України, Генеральна прокуратура України від 10.10.1997 № 306/680/21/66/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0534-97#Text>.

57. Іщенко І. В. Превентивна діяльність поліцейського офіцера громади як запорука безпекової складової територіальної громади. *Право та державне управління*. № 2. 2022. С. 103-108.

58. Іщенко І.В. Превентивна діяльність Національної поліції України у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху. *Право і суспільство*. № 6. 2022. С.171-177.

59. Кантор Н.Ю. Визначення функцій норм адміністративного права в сучасній теорії адміністративного права. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2024. С.367-371 <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2024/08/61.pdf>.

60. Кар'єра в QPS. URL: <https://www.police.qld.gov.au/careers-with-the-qps>.

61. Катрич Д. К. Адміністративно-правовий статус Національної поліції України: поняття і зміст. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2016. Том 2. Випуск 36. С. 31–35.

62. Ківалов С. В. Адміністративне право: навчально-методичний посібник (для здобувачів вищої освіти денної форми навчання) / С. В. Ківалова, Л. Р. Біла-Тіунова, Т. І. Білоус-Осінь. Одеса : Фенікс, 2019. 136 с.

63. Ковалів М. В. Основи управління в органах внутрішніх справ України : навчально-практичний посібник. Львів : *Львівський державний університет внутрішніх справ*, 2010. 314 с.

64. Коваль Л. В. Адміністративне право: курс лекцій. Київ. *Вентурі*. 1998. 207 с.

65. Коваль М. В. Про необхідність визначення статусу працівника правоохоронного органу в Україні та його законодавчого закріплення. *Часопис Київського університету права*. 2012. № 1. С. 130–314.

66. Кодекс України про адміністративне правопорушення. Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

67. Колодій А., Копейчиков В. Загальна теорія держави і права: навч. посібник. Національний педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ: Юрінком Інтер. 1998. 317 с.

68. Колпаков В. Адміністративна відповідальність (адміністративноделіктне право). Навч. посібник. Київ: *Юрінком Інтер*. 2008. 256 с.

69. Колпаков В. К. Адміністративне право України: Підручник. Київ: Юрінком Інтер, 1999. 736 с.

70. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання: міжнародний документ від 10.12.1984 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085#Text.

71. Кононець О. В. Професійна підготовка поліцейських офіцерів громади: компетентнісний підхід . *Публічне право*. 2019. № 3. С. 228–233.
72. Копейчиков В. В. Правознавство: навч. посіб. Київ: *Юрінком Інтер*. 2000. 638 с.
73. Корж І.Ф. Об'єкт і предмет наукового дослідження в інформаційній сфері. *Інформація і право*. № 3(22). 2017. С.22-29.
74. Кримінальний кодекс України. Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#>.
75. Кубаєнко А.В. Взаємодії поліції та суспільства в сфері реалізації правоохоронної функції. *Юридичний вісник*. 2020. № 2. С.81-87.
76. Кундрик В. Взаємодія поліції та населення на засадах партнерства у сільській місцевості. Київ: *Програма ООН із відновлення та розбудови миру*, 2021. 52 с.
77. Кундрик В. Взаємодія поліції і населення на засадах партнерства. Посібник. друге видання. 2021р. 52 с. *Електронне видання*. URL: https://decentralization.ua/uploads/library/file/733/Community_Policing_Handbook_web_1304.pdf.
78. Кучук А. М. Теоретико-правові засади правоохоронної діяльності в Україні: автореф. дис... канд. юрид.наук: 12.00.01. Київ, 2007. 22 с.
79. Лемеш Д. Л. Поняття та особливості правового статусу працівника поліції України. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. Випуск 1-1. С. 152–155.
80. Леонідова О.О. Поняття і генезис повно важень, механізм їх регулювання та легітимність при встановленні на законодавчому рівні. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2023. С. 27-31.
81. Литвинов Є.А. Адміністративно-правовий статус підрозділів протидії організованій злочинності Національної поліції України. дис. канд.юр.наук. 12:00:07. *Науково-дослідний інститут публічного права*. Київ, 2023. 205 с.

82. Луць Л. А. Загальна теорія держави та права: навчально-методичний посібник. Київ, 2007. 412 с.

83. Майоров В.В. До питання співвідношення понять «компетенція» та «повноваження» національної поліції України. *Право та державне управління*. 2020. № 1. Т. 1. С.85-89.

84. Медведенко Н.В. Правові та організаційні засади дисциплінарного провадження в органах Національної поліції України : монографія / Надія Василівна Медведенко, Сергій Вікторович Медведенко, Олена Володимирівна Ковальова ; *Одес. держ. ун-т внутрішніх справ*. Одеса : Букаєв Вадим Вікторович, 2019. 262 с

85. Мельник Р.С., Бевзенко В.М. Загальне адміністративне право: Навчальний посібник / За заг. ред. Р.С. Мельника. Київ.: *Vaime*, 2014. 376 с.

86. Мещерякова О. В. Щодо визначення елементів адміністративно-правового статусу учасників операцій ООН з підтримання миру. *Форум права*. 2011. № 2. С. 609–612.

87. Митний кодекс України : Закон України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

88. Міжнародний кодекс поведінки державних посадових осіб: міжнародний документ від 23.07.1996 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show /995_788#Text.

89. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: міжнародний документ від 19.10.1973 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text.

90. Музичук О. М. Проблеми класифікації контролю за діяльністю правоохоронних органів в Україні. *Право і Безпека*. 2010. № 3. С. 84-89.

91. Музичук О. М. Уточнення сутності категорії «правовий статус» суб'єкта адміністративно-правових відносин та його елементного складу. *Форум права*. 2008. № 1. С. 316–321.

92. Новий тлумачний словник української мови : у 4 т. Т. 3 : Обє - Роб /уклад. : В. Яременко, О. Сліпущко. Київ. : Аконіт, 1998. 928 с.

93. Організація діяльності поліцейських офіцерів громади в місті: практичний посібник / К.Л. Бугайчук, В.М. Василенко, К.О. Чишко, А.С. Бахаєва,; за заг. ред. К.Л.Бугайчука. Харків.: ХНУВС, 2024. 87 с.

94. Організація діяльності підрозділів Національної поліції України щодо забезпечення публічної безпеки і порядку в умовах воєнного стану: метод. рек. /В. Л. Костюк , В. В. Литвин, В. В. Мозоль, А. О. Шаповалова, Р. А. Сербин. Київ:Нац. акад. внутр. справ, 2023. 52 с.

95. Осадчий В.І. Кримінальна відповідальність: загальні зауваження. *Victim factum*.2019. С.109-117.

96. Остапенко В. В. Поняття та класифікація юридичних гарантій, прав і свобод людини. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. Вип. 2. Т. 4. С. 24–28.

97. Остапенко О. І. Адміністративне право України: навч. посіб. Львів: *Львівський державний університет внутрішніх справ*, 2012. 618 с.

98. Офіційний сайт Національної поліції. URL.<https://mvs.gov.ua/contacts/national-police-ukraine>.

99. Падалка О. А. Адміністративно-правовий статус Національної поліції України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2016. 23 с.

100. Падалка О.А. Юридична відповідальність Національної поліції України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2016. № 20. С. 81–84

101. Паламарчук І. В. Публічне майно як засіб здійснення повноважень поліції: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Запоріжжя, 2017. 22 с.

102. Парханов Г. Р. Адміністративно-правові засади превентивної діяльності Національної поліції України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2019. 238 с.

103. Пишна А.Г. Взаємодія органів Національної поліції та органів місцевого самоврядування у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку.

Юридичний науковий електронний журнал. №1. 2022. С. 385-387. URL: http://www.lsej.org.ua/1_2022/97.pdf.

104. Покращені можливості поліцейської діяльності – Офіцери з безпеки громади. URL: <https://www.rcmp-grc.gc.ca/aud-ver/reports-rapports/ppcso-asc-eval-engHt>.

105. Політика щодо суспільно орієнтованої поліцейської діяльності в Європейському Союзі. Brussels. EUCPN, 2019. 21 с. URL: https://eucpn.org/sites/default/files/document/files/POLICY%20PAPER%20201%20COP_ENG_LR.pdf.

106. Поліцейська діяльність, орієнтована на громаду, в Європі: концепції, теорія та практика: Серія посібників EUCPN. Посібник № 2. 136 с.

107. Положення про Департамент превентивної діяльності Нацполіції України: Наказ НПУ від 27.11.2015 року № 123 (в редакції 30.07. 2024 року № 828) URL: <https://npu.gov.ua/static-objects/npu/sites/1/uploaded-files/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D1%8F%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%20%D0%94%D0%9F%D0%94%20%D0%9D%D0%9F%D0%A3.pdf>.

108. Про затвердження положення про Національну поліцію. Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10. 2015 р. № 877. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-%D0%BF#Text>.

109. Популярна юридична енциклопедія / кол. авт. : В. К. Гіжевський, В. В. Гловченко, В. С. Ковальський (кер) та ін.Київ.; *Юрінком Інтер*, 2002. 528 с.

110. Про затвердження Порядку взаємодії Міністерства внутрішніх справ України. Наказ МВС України, Мін'юст України від 30.01.2018 № 64/261/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0140-18#Text>.

111. Порядок взаємодії суб'єктів соціального патронажу звільнених осіб. Наказ Мінсоцполітики України, МВС України, МОЗ України від 07.11.2011 № 429/831/769/3279/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1441-11#Text>.

112. Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що надають соціальні послуги бездомним особам. Наказ від 19.02.2009 № 70/411/101/65/19/32. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0419-09#Text>.

113. Порядок взаємодії установ виконання покарань, уповноважених органів з питань пробації та суб'єктів соціального патронажу під час підготовки до звільнення осіб, які відбувають покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк: Наказ Міністерства юстиції України; Мінсоцполітики України, МОЗ України, МВС України від 03.04.2018 № 974/5/467/609/280. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0408-18#Text>.

114. Про затвердження Порядку проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства. Наказ Мінсоцполітики України, МВС України від 13.03.2019 № 369/180. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0333-19#Text>.

115. Порядок розгляду звернень та організації проведення особистого прийому громадян в органах та підрозділах Національної поліції України. Наказ МВС України від 15.11.2017 № 930 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1493-17#Text>.

116. Правила етичної поведінки поліцейських. Наказ МВС України від 09.11.2016 № 1179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16#Text>.

117. Приймаченко Д.В. Адміністративна діяльність митних органів у сфері реалізації митної політики держави: дис. докт. юрид. наук. 12.00.07. *Національна академія державної податкової служби України*, Ірпінь, 2007. 477 с.

118. Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі: Закон України від 01.12.1994 № 264/94-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/264/94-%D0%B2%D1%80#Text>.

119. Про встановлення індикаторів, за якими здійснюється проведення оцінки рівня довіри населення до Національної поліції України. Наказ МВС

України від 09.11.2018 № 900. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1358-18#Text>.

120. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів. Закон України від 23.12.1993 № 3781-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12#Text>.

121. Про державну таємницю. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text>.

122. Про Дисциплінарний статут Національної поліції України. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19#Text>.

123. Про додаткові заходи щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина, громадського порядку та посилення боротьби зі злочинністю. Указ Президента України від 28.03.2008 № 276/2008. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/276/2008#Text>.

124. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>.

125. Про запобігання та протидію домашньому насильству. Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>.

126. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні. Закон України від 06.09.2012 № 5207-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text>.

127. Про затвердження Державної соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2025 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 02.06.2023 № 496-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/496-2023-%D1%80#Text>.

128. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні. Наказу МВС від 07.07.2017 № 575. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17#Text.

129. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції: Наказ МВС України від 06.11.2015 № 1376. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1496-15#Text>.

130. Про затвердження Інструкції про організацію здійснення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі. Наказ МВС та Державного департаменту України з питань виконання покарання 04.11.2003 № 1303/203. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0046-04#Text>.

131. Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів. Наказ МВС від 21.08.98 № 622. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98#Text>.

132. Про затвердження Положення про Національну поліцію. Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 877. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-%D0%BF#Text>.

133. Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 08 лютого 2019 року № 100. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19#Text>.

134. Про затвердження Порядку взяття на профілактичний облік, проведення профілактичної роботи та зняття з профілактичного обліку кривдника уповноваженим підрозділом органу Національної поліції України: Наказ Мінпраці України, Мінсім'ямолодьспорт України, МОЗ України від 19.02.2009 № 70/411/101/65/19/32. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0419-09#Text>.

135. Про затвердження Порядку взяття на профілактичний облік, проведення профілактичної роботи та зняття з профілактичного обліку кривдника уповноваженим підрозділом органу Національної поліції України. Наказ МВС від 25.02.2019 № 124. URL. zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0270-19#Text.

136. Про затвердження Порядку винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника. Наказ МВС України від 01.08.2018 № 654. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0965-18#Text>.

137. Про затвердження Порядку проведення оцінки рівня довіри населення до Національної поліції. Постанова Кабінету Міністрів України від 07.02.2018 № 58. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/58-2018-%D0%BF/print>.

138. Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських. Наказ МВС від 09.11.2016 № 1179. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16#Text>.

139. Про затвердження Програми «Поліцейський офіцер громади» на 2024-2025 роки. Рішення Райгородоцької сільської рада. URL. <https://raygorodocka-gromada.gov.ua/news/1702634948/>.

140. Про захист персональних даних. Закон України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>.

141. Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними: Закон України від 15.02.1995 № 62/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/62/95-%D0%B2%D1%80#Text>.

142. Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення: Закон України від 22.09.2005 № 2899-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2899-15#Text>.

143. Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 № 393/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

144. Про матеріальну відповідальність військовослужбовців та прирівняних до них осіб за шкоду, завдану державі: Закон України від 03.10.2019 № 160-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-20#Text>.

145. Про місцеве самоврядування в Україні. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>.

146. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.

147. Про Національну стратегію профілактики соціального сирітства на період до 2020 року: Указ Президента України від 22.10.2012 № 609/2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/609/2012#Text>.

148. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30.06.1993 р № 3341-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12>.

149. Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей: Закон України від 02.06.2005 № 2623-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-15#Text>.

150. Про правотворчу діяльність: Закон України 24.08.2023 № 3354-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text>.

151. Про соціальну адаптацію осіб, які відбувають або відбули покарання у вигляді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк: Закон України від 17.03.2011 № 3160-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3160-17#Text>.

152. Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю: Закон України від 21.06.2001 № 2558-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14#Text>.

153. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону: Закон України від 22.06.2000 № 1835-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1835-14#Text>.

154. Рабінович П.М. Основи теорії та філософії права: навч. посіб. Львів: ЛОБФ «Медицина і право». 2021. 256 с.
155. Сердюк А. М. Поняття та елементи адміністративно-правового статусу патрульної поліції України. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2016. Вип. 1. Т. 3. С. 76–81.
156. Середа В. В., Назар Ю. С., Костовська К. М. Адміністративне право України (у схемах та коментарях): навчальний посібник. Львів: ЛьВДУВС, 2016. 300 с.
157. Серьогіна О. М. Діяльність поліцейських офіцерів громади в контексті реформування органів поліції України. *Адміністративне право і процес*. 2021. № 3 (34). С. 45–49
158. Словник іншомовних слів. Київ: Головна редакція Української Енциклопедії Академії наук УРСР. 1975. 551 с.
159. Словник української мови і 11 томах АН УРСР. Інститут мовознавства. Київ. *Наукова думка* 1970 – 1980. 671 с.
160. Сокуренко В.В. Деякі проблеми формування та розвитку законодавчих засад процесу децентралізації виконавчої влади в Україні. Сучасні проблеми адміністративного права та процесу: матеріали наук.-практ. конф. (м. Харків, 30 червня 2017 р.). Харків: ХНУВС, 2017. С. 9–11. URL. https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/30_06_2017/pdf/Zmist.pdf.
161. Солонар А. В. Окремі аспекти розкриття змісту поняття «повноваження». *Порівняльно-аналітичне право*. 2014. № 2. С. 253-256.
162. Сташків Я.Я. Адміністративно-правове регулювання профілактичної діяльності дільничних офіцерів поліції. дис. ... докт. філос. 081 право. *Національна академія внутрішніх справ*, Київ, 2020. 351 с.
163. Стефанюк Ю. В. Структура правового статусу особи: теоретичний аспект. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. Вип. 2. Т. 1. С. 26–31.

164. Стратегія запобігання злочинності – поліція та громадяни разом. EUCPN. URL:[https:// eucpn.org/sites/default/ files/documen t/files/general_ strategy _-_croat ia.pdf](https://eucpn.org/sites/default/files/document/files/general_strategy_-_croatia.pdf).

165. Стратегія запобігання злочинності. Bratislava, 2016. URL: [https://www.minv.s k/swift_data/source/ english/strategy_ crime_prevention _2016_ 2020.pdf](https://www.minv.sk/swift_data/source/english/strategy_crime_prevention_2016_2020.pdf).

166. Тичина, Д. М., Грицюк, І. В. Концептуалізація державної політики у сфері правоохоронної діяльності: теоретико-правовий підхід. *Київський часопис права*, 2024. № 1. С. 41-47.

167. Угода про співробітництво між Міністерством внутрішніх справ України та Федеральним міністром внутрішніх справ Австрійської Республіки в боротьбі з незаконним обігом наркотиків та організованою злочинністю: міжнародний документ від 08.09.1992 р. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws /show/ 040_004#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/040_004#Text).

168. Фаріон-Мельник А. І. Поліцейський офіцер громади як новий формат співпраці поліції з ОТГ. URL:[http://ds pace.wunu.edu.ua/ bitstream/316497/ 41903/1/%D0%9C% D1%96%D0%B6%D0 %BD%D0%B0%D1%80 %20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84.%20%D0%AE%D0%A4%202021.pdf](http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/41903/1/%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84.%20%D0%AE%D0%A4%202021.pdf).

169. Цвік М., Петришин О., Авраменко Л. Загальна теорія держави і права: Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів. Харків: Право. 2009. 584 с.

170. Цивільний кодекс України. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15# Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text).

171. Чумак С. В. Поліцейський офіцер громади: нові підходи до реалізації завдань поліції в Україні. *Право і безпека*. 2018. № 3. С. 45–50.

172. Чуракова Л. Латино-український та україно-латинський словник. 25000 слів. Київ: *Чумацький шлях*. 2009. 617 с.

173. Шадська У. Безпека громади: пошук спільних рішень / за заг. ред. Д. Поладової. Київ: HUSS, 2018. 147 с.

174. Щербина М. О. Адміністративно-правовий статус поліцейських офіцерів громади. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 5. С. 48–52.

175. Bureau of Justice Assistance Understanding Community Policing .A Framework for Action. Indiana Avenue NW. Washington, 1994. 72 p.

176. Bureau of Justice Statistics. Contacts Between Police and the Public, 2015 / E. Davis, A. Whyde, L. Langton. Washington, DC: U.S. Department of Justice, 2018. NCJ 251145. URL: <https://bjs.ojp.gov/content/pub/pdf/cpp15.pdf>.

177. Code of Ethics for Officials of the Ministry of the Interior with Police Functions. Republic of Bulgaria, 2004. URL: <https://policeh umanri ght sreso urces .org/>.

178. Community Oriented Policing Services (COPS) Program. Congressional Research Service, 2023. URL: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/R/R48151/1>.

179. Community Policing (громадсько-орієнтованої поліції). Broderick, J. P. The Police: Six Sociological Essays. New York: Wiley, 1967. 252 p. URL: <https://search.worldcat.org/title/The-police%3A-six-sociological-essays/oclc/2118302>.

180. Community policing. URL: <https://www.euam-ukraine.eu/tag/community-policing>.

181. Community Policing. Wilson, J. M. Police Recruitment and Retention for the New Millennium: The State of Knowledge. Santa Monica, CA: RAND Corporation, 2010. 150 p. URL: <https://www.rand.org/pubs/monographs/MG959.html>.

182. Community Service Officer Hourly. URL: <https://web.archive.org/web/20160314111657/http://jobs.springsgov.com/community-service-officer-hourly/job/4073382>.

183. Community Service Officer Salary in California URL: <https://www.ziprecruiter.com/Salaries/Community-Service-Officer-Salary--in-California>.

184. What Is a Community Services Officer and How to Become One. URL: https://www.ziprecruiter.com/career/Community-Services-Officer/What-Is-How-to-Become#_What.

185. Congressional Research Service. Law Enforcement and Technology: Using Social Media. Washington, DC: CRS, 2021. 15 p. URL: <https://www.congress.gov/crs-products/product/pdf/R/R47008>.

186. Czapska J. Community policing w Polsce – mozliwosci organicyzacji. In *Bezpieczenstwo lokalne. Spoleczny kontekst przewencjikryminalnej*. Warszawa, 2000. S. 1 – 16. C.1. URL: <file:///C:/Users/Letch/Downloads/AF151--01--Bezpieczenstwo-lokalne--Krzyzak.pdf>.

187. Feltes, T. Community Policing in Germany . OSCE Yearbook. 2013. P. 219–230. URL: https://ifsh.de/file-CORE/documents/yearbook/english/13/Feltes_Thomas-en.pdf 2.

188. Feltes, T. Community-Oriented Policing in Germany: Training and Education. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*. 2002. Vol. 25, No. 1. P. 48–59. URL: <https://www.researchgate.net/publication/242335843>.

189. Frevel, B. (Hrsg.). *Kooperative Sicherheitspolitik in Mittelstädten – Studien zu Ordnungspartnerschaften und Kriminalpräventiven Räten*. Frankfurt am Main: Verlag für Polizeiwissenschaft, 2007. URL: <https://www.kriminalpraevention.bremen.de/sixcms/media.php/13/07%20-%20Bernhard%20Frevel.pdf>.

190. Green, H. T. *Preventive Policing: Role of the Community Officer*. – Chicago: Justice Studies Press, 2012. 187 p. URL. https://www.ojp.gov/criminal_justice/2000/vol_3/03g.pdf.

191. Hamburg Police Academy. Institut für Demokratie, Diversität und Führung (IDDF). URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Hamburg_Police_Academy

192. International Summaries: Community Constables - A Study of a Policing Initiative. URL. <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/international-summaries-community-constables-study-policing>.

193. Jakubček, M., Polák, M. Theoretical Concepts of Police Work Performance Assessment . Bratislava Law Review. 2021. Vol. 5, No. 1. P. 77–91. URL: <https://blr.flaw.uniba.sk/index.php/BLR/article/download/107/103/290>.

194. Jobpol – Directie van de rekrutering en van de selectie. URL: <https://web.archive.org/web/20111210094837/http://jobpol.be/home/agent/>.

195. Kaplan, M. W. Training the Community Officer: Skills, Standards, Strategy. Washington, D.C.: Policing Innovation Institute, 2015. 210 p. URL: <https://portal.cops.usdoj.gov/resourcecenter/content.ashx/cops-w0876-pub.pdf>.

196. Kennedy, D. W. Community Policing and Crime Prevention: Strategic Models. – Boston: Harvard Kennedy School, 2003. 165 p URL. https://www.ojp.gov/pdffiles1/nij/111460.pdf?utm_source.

197. Kiełek, K. Community Policing and Urban Safety: Reinventing Security in City Centers . Humanities & Social Sciences Reviews. 2024. Vol. 12(1). P. 21–25. URL: <https://mgesjournals.com/hssr/article/download/5996/3861>.

198. Kommunaler Ordnungsdienst (KOD) Das Plus an Sicherheit. URL. https://www.gelsenkirchen.de/de/stadtprofil/stadtthemen/unsere_stadt/kod.aspx.

199. Kommunaler Ordnungsdienst. URL. https://www.kiel.de/de/gesundheit_soziales/ordnung_sicherheit/kommunaler_ordnungsdienst.php.

200. Kotter J. P. Leading Change. – Boston: Harvard Business School Press, 1996. 187 p. URL. https://post.nv.gov/uploadedfiles/postnvgovcontent/training/police_leadership_dev_reading_list.pdf?utm_source=chatgpt.com.

201. Krykun, V., Semenova, A., Korniienko, M. Psychological and pedagogical content of the implementation of international standards of ethical behavior in the training of police officers in Ukraine. *Quality parameters of higher education officers of the National Police in the conditions of imperative human-scale values*, pp. 2023. Pp.131-148. DOI 10.15587/978-617-7319-67-1.CH8.

202. Landesrecht BW LOWiG. Landesnorm Baden-Württemberg | Gesamtausgabe Landesgesetz über Ordnungswidrigkeiten

(Landesordnungswidrigkeitengesetz – LOWiG) vom. URL. <https://www.Landesrecht-bw.de/bsbw/document/jlr-OWiGBWrahmen>.

203. Letkiewicz, A. Internal Security Problems, Community Policing Strategy and its Activities in Police in The Republic of Poland // *Policing: A Journal of Policy and Practice*. 2011. Vol. 5(2). P. 139–150. URL: <https://www.researchgate.net/publication/227640090>.

204. Manning, P. K. *Police Work: The Social Organization of Policing*. – Cambridge, MA: The MIT Press, 1977. 418 p URL.https://archive.org/details/policeworksocial0000mann/page/n7/mode/2up?utm_source=chatgpt.com.

205. Martin, J. K. *Comparative Approaches to Community Policing: An International Perspective*. London: Routledge, 2010. 198 p. URL. https://www.researchgate.net/publication/351102558_COMMUNITY_POLICING_IN_COMPARATIVE_PERSPECTIVE.

206. Miller, L. S., Hess, K. M. *Community Policing: Partnerships for Problem Solving*. 6th ed. Clifton Park: Delmar Cengage Learning, 2008. 544 p. URL: <https://archive.org/details/communitypolicin0007mill>.

207. Misiuk, A. Community Policing in Poland in the 1990s . *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*. 1998. Vol. 21, No. 2. P. 211–222. URL. <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/13639519810218065/full/html>.

208. Misiuk, A., Zając, A. The Police and Society in Poland. The Road to Social Acceptance. *Journal of Modern Science*. 2023. Vol. 4(53). P. 330–357. URL: <https://www.jomswsge.com/pdf-177342-98764?filename=The+Police+and+Society+in.pdf>.

209. Murphy, T. S. *Building Trust in Community Policing: A Human Relations Perspective*. – New York: Public Safety Press, 2006. 142 p. URL. https://www.theiacp.org/sites/default/files/all/b/BuildingTrust.pdf?utm_source=chatgpt.com.

210. Návrh kontaktného dôstojníka v Policajnom zbore. URL. <https://poradcapolicejta.sk/navrh-kontaktneho-dostojnika-v-policajnom-zbore/>.

211. Office of Community Oriented Policing Services (COPS). Community Policing Explained: A Guide for Local Governments. Washington, DC: U.S. Department of Justice, 2007. 24 p. URL: <https://portal.cops.usdoj.gov/resourcecenter/content.ashx/cops-p136-pub.pdf>.

212. Petak, Z., Mraović, K., Faber, S., Volarević, M. The Community Policing Evaluation in the Croatian Urban and Rural Communities. Academia.edu. 2015. URL: <https://www.academia.edu/120556028>.

213. Pływaczewski, E. W., Letkiewicz, A. Do IT Tools Help Develop Community Policing? Lessons Learned from Poland. Polish Political Science Yearbook. 2011. Vol. 50. P. 111–123. URL: <https://czasopisma.marszalek.com.pl/images/pliki/ppszy/50/ppszy202111.pdf>.

214. Policajná hodnosť. URL: https://sk.wikipedia.org/wiki/Policajna_hodnost.

215. Police Community Support Officers (PCSOs) and special constables <https://www.gov.uk/police-community-support-officers-what-they-are>.

216. Police Executive Research Forum. Women in Police Leadership: 10 Action Items for Advancing Women in Policing. Washington, DC: PERF, 2023. 24 p. URL: <https://www.policeforum.org/assets/WomenPoliceLeadership.pdf>.

217. Popescu, L. Community Policing in Romania: Between Challenges and Real Opportunities for Reform. Journal of Community Safety and Well-Being. 2018. Vol. 3(4). P. 142–149. URL: <https://journalcswb.ca/index.php/cswb/article/view/75>.

218. Quelles sont les missions d'un agent de surveillance de la voie publique (ASVP) ? <https://www.habimat-shop.com/blog/p-quelles-sont-les-missions-dun-agent-de-surveillance-de-la-voie-publique-asvp>.

219. Reiss, A. J. Jr. *The Police and the Public*. – New Haven; London: Yale University Press, 1971. – 228 p. URL: <https://archive.org/details/policepublic00reis>.

220. Republic of Bulgaria. Code of Ethics for Officials of the Ministry of the Interior with Police Functions. Sofia: Ministry of Interior, 2004 URL: <https://>

/policehumanrightsresources.org/content/uploads/2016/08/Code-Of-Ethics-For-Officials-Of-The-Ministry-Of-The-Interior-With-Police-Functions-2004.pdf.

221. Republic of Bulgaria. Law on the Ministry of the Interior: adopted on 27.06.2014, prom. SG. No. 53/2014 URL: <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2136222223>.

222. Role and responsibilities URL <https://www.met.police.uk/police-forces/metropolitan-police/areas/c/careers/pcso/become-a-police-community-support-officer/role-and-responsibilities/>.

223. Rôle des agents de surveillance de la voie publique(ASVP). URL. <https://www.legifrance.gouv.fr/circulaire/id/42183>.

224. Roles at QPS Explore a career that's dynamic, challenging and rewarding. URL. <https://www.policerecruit.qld.gov.au/roles-qps>.

225. Romania. Legea nr. 218 din 23 aprilie 2002 privind organizarea și funcționarea Poliției Române. Закон про організацію та функціонування Румунської поліції. Monitorul Oficial. Nr. 305/2002. URL: <https://politiaromana.ro/en/romanian-police/legal-framework>.

226. Romania. Legea nr. 360/2002 privind Statutul polițistului. Закон про статус поліцейського. Monitorul Oficial. Nr. 440/2002. URL: <https://schengen.mai.gov.ro/English/Documente/Law/Police/Law%20no.%20360%20of%202002.pdf>.

227. Slovenská republika. Zákon č. 171/1993 Z.z. o Policajnom zbore. Закон про Поліцейський корпус. Zbierka zákonov Slovenskej republiky. 1993. č. 171. URL: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/1993-171>.

228. Social Problems. The Police and the Public by Albert J. Reiss, Jr. // Social Problems. 1973. Vol. 20, No. 3. P. 379–381. URL. <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/089124167300200310>.

229. Stefanski M. Community policing jako strategia budowy poczucia bezpieczenstwa. Policja. 2006. Nr. 2. S. 62-67.

230. Steffen, W. Bürgernähe und gemeinwesenorientierte Polizeiarbeit in Deutschland. In: Berg, M., Kapsch, S., & Streng, F. (Hrsg.), Criminal Justice in the

United States and Germany. Heidelberg, 2006. S. 117–130. URL: https://ifsh.de/file-CORE/documents/jahrbuch/13/Feltes-dt_S.pdf.

231. Straż miejska chce broni palnej i kontroli osobistych. Projekt ma trafić do Sejmu». URL: http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,114883,11833949,Straz_miejska_chce_broni_palnej_i_kontroli_osobistych_.html?order=najfajniejsze&v=1&obxx=11833949.

232. Strengthening human rights-based policing in Bulgaria. Swiss Contribution Office, 2019. URL <https://www.eda.admin.ch/countries/bulgaria/en/home/news/news.html/content/schweizerbeitrag/en/meta/news/2019/03/08/staerkung-der-menschen-rechtsbasierten-polizeiarbeit-in-bulgarien>.

233. Training and development URL <https://www.met.police.uk/police-forces/metropolitan-police/areas/c/careers/pcso/become-a-police-community-support-officer/training-and-development/>.

234. Über den Kommunalen Ordnungsdienst der Stadt Dorsten. URL. <https://www.dorsten.de/rathaus-stadt/buergerservice/kommunaler-ordnungsdienst-kod>.

235. Vigilantes municipales de castilla la mancha. URL. <https://spl-clm.es/wp-content/uploads/2018/10/VIGILANTES-MUNICIPALES-reunion-Toledo-a-4-de-octubre-de-2017.pdf>].

236. Vigilantes municipales nterior.gencat. URL. cat.es/arees_dactuacio/seguretat/identificals/vigilants-municipals/.

237. Vitvitska N. Community police officer as an object of domestic and foreign administrative and legal research. *Підприємництво, господарство і право*. 2022. № 4. С. 17–22. URL: <http://www.pgp-journal.kiev.ua/archive/2022/4/3.pdf>.

238. Working as a Community Constable. URL. <https://www.police.sa.gov.au/join-us/achievemore/community-constable-careers/working-as-a-community-constable>.

239. Maksym Hryshchenko, Andrii Kubaienko, Olena Kryzhanovska, Ivan Okhrimenko, Iryna Kislitsyna. The police competence to ensure the rights and freedoms of citizens in modern society. *Cuestiones Políticas*. 2021. № 69. p. 164-181.

240. EUCPN. Policy on Community-Oriented Policing in the European Union. Політика щодо суспільно орієнтованої поліцейської діяльності в Європейському Союзі. Brussels: EUCPN, 2019. 21 с. URL: https://eucpn.org/sites/default/files/document/files/POLICY%20PAPER%202019%20COP_ENG_LR.pdf.

241. Friedrich, T. A Matter of Trust: The Role of Community Policing in Post-Conflict Societies Berlin: Global Public Policy Institute (GPPI), 2024. 46 p. URL: https://gppi.net/assets/Friedrich_2024_A_Matter_of_Trust_ENG_final.pdf.

ДОДАТКИ**Додаток А****СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ**

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Vitvitska N. Community police officer as an object of domestic and foreign administrative and legal research. *Підприємництво, господарство і право*. 2022. № 4. С. 17–22. URL: <http://www.pgp-journal.kiev.ua/archive/2022/4/3.pdf>.

2. Вітвіцька Н.В. Поліцейський офіцер громади в Україні та подібні програми в інших країнах світу. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 7. С. 230–232. URL: http://www.lsej.org.ua/7_2022/52.pdf.

3. Вітвіцька Н.В. Особливості відбору поліцейського офіцера громади. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 11. С. 401–403. URL: http://lsej.org.ua/11_2022/95.pdf.

4. Вітвіцька Н.В. Юридична відповідальність поліцейського офіцера громади. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2023. № 4. С. 54–59. URL: <http://journals.lvduvs.lviv.ua/index.php/law/article/view/802/789>.

5. Вітвіцька Н.В., Білик В.М. Функції, завдання та організація діяльності поліцейського офіцера громади. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 11. С. 529–531. URL: http://lsej.org.ua/11_2023/129.pdf.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. Вітвіцька Н.В. Заснування проєкту «поліцейський офіцер громади». *Features of the development of modern science in the pandemic's era: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the II International Scientific*

and Theoretical Conference (Berlin, 15 July 2022). Berlin : European Scientific Platform, 2022. С. 71–72.

7. Вітвіцька Н.В. Взаємозв'язок поліцейського офіцера громади з громадою. *Science of post-industrial society: globalization and transformation processes*: матеріали III Міжн. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, м. Відень, 22 лип. 2022 р.). Вінниця, Відень : ГО «Європейська наукова платформа», ТОВ «International Centre Corporative Management» 2022. С. 138–139.

8. Вітвіцька Н.В. Нормативно-правове регулювання поліцейського офіцера громади. XII наукові читання, присвячені пам'яті академіка В.В. Копейчикова: матеріали наук.-практ. конф. (м. Київ, 17 лист. 2022 р.). К. : Нац. акад. внутр. справ, 2022. С. 84–87.

9. Вітвіцька Н.В. Дії поліцейських офіцерів громади в разі невиконання обмежувальних заходів, обмежувальних приписів або непроходження програми для кривдника: кримінально-правовий аспект. *Актуальні проблеми кримінального права*: матеріали XIII Всеукр. наук.-теор. конф. (м. Київ, 30 лист. 2022 р.). К. : Нац. акад. внутр. справ, 2022. С. 205–207.

Додаток Б

Проект Положення про поліцейського офіцера громади

Розділ I. Загальні положення

1.1. Це Положення визначає правовий статус, функціональні обов'язки, повноваження, права та обов'язки поліцейського офіцера громади (далі – ПОГ), а також механізм його взаємодії з органами місцевого самоврядування та громадськістю.

1.2. ПОГ є посадовою особою Національної поліції України, яка здійснює свою діяльність на території відповідної територіальної громади та забезпечує громадську безпеку, правопорядок, превенцію правопорушень і який реалізує державну політику у сфері забезпечення охорони прав і свобод людини.

1.3. ПОГ підпорядковується безпосередньо керівнику підрозділу превентивної діяльності Головного управління Національної поліції області та координує свою роботу з представниками органів місцевого самоврядування.

Розділ II. Завдання та функції ПОГ

2.1. Основними завданнями ПОГ є:

підтримання публічної безпеки і порядку на території обслуговування;
профілактика правопорушень;
виявлення причин і умов, що сприяють правопорушенням та вжиття заходів щодо їх усунення;
організація заходів з правового інформування населення;
забезпечення співпраці поліції з громадськими інституціями.

2.2. ПОГ виконує такі функції:

постійна присутність у територіальній громаді;
аналіз криміногенної ситуації на закріпленій території;
проведення індивідуальної превентивної роботи з групами ризику;
участь у громадських заходах з питань безпеки;
реагування на заяви та повідомлення громадян про правопорушення;
участь у розробці локальних програм безпеки.

Розділ III. Повноваження ПОГ

3.1. ПОГ має право:

затримувати осіб відповідно до чинного законодавства;
вимагати пред'явлення документів, що посвідчують особу;
здійснювати огляд речей, транспортних засобів;
подавати пропозиції щодо профілактичних заходів у громаді;
отримувати інформацію від місцевих органів влади та суб'єктів господарювання у межах повноважень.

Розділ IV. Права та обов'язки ПОГ

4.1. ПОГ зобов'язаний:

забезпечувати дотримання законності при виконанні службових обов'язків;

поводитись етично та неупереджено;

постійно підтримувати зв'язок з населенням;

інформувати громадян про свої дії та повноваження;

звітувати про свою діяльність перед керівництвом та громадою.

4.2. ПОГ має право:

на соціальний захист, передбачений для працівників поліції;

на професійне навчання та підвищення кваліфікації;

на забезпечення житлом у межах обслуговуваної громади;

на доступ до необхідних баз даних і технічних засобів.

Розділ V. Взаємодія з громадою

5.1. ПОГ зобов'язаний проводити регулярні зустрічі з представниками громади, брати участь у засіданнях рад, комітетів, робочих груп із питань безпеки.

5.2. За погодженням з головою громади ПОГ може брати участь у розробці місцевих стратегій безпеки, планів дій та профілактичних програм.

Розділ VI. Оцінювання діяльності ПОГ

6.1. Ефективність роботи ПОГ оцінюється за такими критеріями:

рівень довіри населення (на основі опитувань);

зниження рівня правопорушень на території;

кількість превентивних заходів;

якість взаємодії з громадою.

6.2. Результати оцінювання враховуються при прийнятті рішень щодо підвищення по службі, заохочень та продовження контракту з громадою.

Розділ VII. Прикінцеві положення

7.1. Це Положення розроблено відповідно до Конституції України, Закону України «Про Національну поліцію», «Про місцеве самоврядування в Україні» та інших нормативно-правових актів.

7.2. Органи місцевого самоврядування можуть ухвалити додаткові внутрішні положення, які деталізують формат співпраці з ПОГ у межах чинного законодавства.

Супровідні документи до Положення про поліцейського офіцера громади

1. Форма щомісячного звіту поліцейського офіцера громади

НАЗВА ГРОМАДИ: _____

ПІБ ПОГ: _____

Місяць звіту: _____

№	Напрямок діяльності	Кількість/Опис
1	Кількість звернень громадян	
2	Кількість вирішених звернень	
3	Превентивні бесіди з підлітками	
4	Виявлені правопорушення	
5	Співпраця з освітніми закладами	
6	Участь у громадських заходах	
7	Ініційовані профілактичні заходи	
8	Проблеми, що потребують підтримки громади	
9	Пропозиції щодо покращення безпеки	

Підпис ПОГ: _____ Дата: _____

2. Форма індивідуального плану профілактичної роботи

Поліцейського офіцера громади _____

№	Категорія ризику	Плановані дії	Дата виконання	Примітки
1				
2				
3				
4				

3. Анкета самооцінювання поліцейського офіцера громади

АНКЕТА САМООЦІНЮВАННЯ (заповнюється 1 раз на квартал)

Питання	Так	Частково	Ні
Чи я постійно підтримую зв'язок із мешканцями громади?			
Чи провів(-ла) я цього місяця превентивні зустрічі у школі?			
Чи залучав(-ла) я громаду до			

обговорення безпекових питань?			
Чи відслідковував(-ла) я зростання/спад правопорушень?			
Чи вдосконалював(-ла) я свої навички (навчання, тренінги)?			
Чи є у мене довіра з боку керівників громади/ОСББ/шкіл?			

4. Бланк погодження плану роботи ПОГ з головою громади

ПОГОДЖУВАЛЬНИЙ ЛИСТ

Я, _____
(ПІБ, посада голови територіальної громади)

ознайомлений(-а) з планом роботи поліцейського офіцера громади на період _____ та погоджую його впровадження у межах співпраці з органами місцевого самоврядування.

Дата: _____ Підпис: _____

Додаток В

Акти впровадження

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор Національної
академії внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор
полковник поліції

Сергій ЧЕРНЯВСЬКИЙ

19 05 2025 року

АКТ

19 . 05 . 2025

м. Київ

№ 68 - 0П

Впровадження результатів дисертації
Вітвицької Наталії Володимирівни
«Адміністративно-правовий статус
поліцейського офіцера громади»
в освітній процес НАВС

Уклала експертна комісія з виявлення, узагальнення та впровадження позитивного досвіду роботи у складі:

- начальник відділу організації освітнього процесу лейтенанта поліції Бойчук Вікторії Олександрівни;
- т.в.о. начальника відділу організації наукової діяльності, кандидата юридичних наук старшого лейтенанта поліції Горбенко Дар'ї Андріївни;
- завідувача кафедри поліцейської діяльності, кандидата юридичних наук, професора полковника поліції Брателя Сергія Григоровича;
- начальника відділу аспірантури (ад'юнктури) і докторантури, доктора юридичних наук, професора підполковника поліції Тихонової Олени Вікторівни;
- завідувача загальної бібліотеки Гайдар Людмили Георгіївни.

Комісія розглянула й узагальнила матеріали дисертації, поданої на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право», та наукові праці ад'юнкта аспірантури (ад'юнктури) і докторантури Національної академії внутрішніх справ Вітвицької Наталії Володимирівни «Адміністративно-правовий статус поліцейського офіцера громади».

Проаналізовано основні результати дослідження Вітвицької Н.В., зокрема наукові праці, в яких опубліковані теоретичні положення дисертації:

1. Vitviiska N. Community police officer as an object of domestic and foreign administrative and legal research. *Підприємництво, господарство і право*. 2022.

№ 4. С. 17–22. URL: <http://www.pgp-journal.kiev.ua/archive/2022/4/3.pdf>.

2. Вітвіцька Н.В. Поліцейський офіцер громади в Україні та подібні програми в інших країнах світу. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 7. С. 230–232. URL: http://www.lsej.org.ua/7_2022/52.pdf.

3. Вітвіцька Н.В. Особливості відбору поліцейського офіцера громади. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 11. С. 401–403. URL: http://lsej.org.ua/11_2022/95.pdf.

4. Вітвіцька Н.В. Юридична відповідальність поліцейського офіцера громади. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2023. № 4. С. 54–59. URL: <http://journals.lvduvs.lviv.ua/index.php/law/article/view/802/789>.

5. Вітвіцька Н.В., Білик В.М. Функції, завдання та організація діяльності поліцейського офіцера громади. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 11. С. 529–531. URL: http://lsej.org.ua/11_2023/129.pdf.

6. Вітвіцька Н.В. Заснування проекту «поліцейський офіцер громади». *Features of the development of modern science in the pandemic's era: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the II International Scientific and Theoretical Conference (Berlin, 15 July 2022)*. Berlin : European Scientific Platform, 2022. С. 71–72.

7. Вітвіцька Н.В. Взаємозв'язок поліцейського офіцера громади з громадою. *Science of post-industrial society: globalization and transformation processes*: матеріали III Міжн. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, м. Відень, 22 лип. 2022 р.). Вінниця, Відень : ГО «Європейська наукова платформа», ТОВ «International Centre Corporative Management» 2022. С. 138–139.

8. Вітвіцька Н.В. Нормативно-правове регулювання поліцейського офіцера громади. *XII наукові читання, присвячені пам'яті академіка В.В. Копсичикова*: матеріали наук.-практ. конф. (м. Київ, 17 лист. 2022 р.). К. : Нац. акад. внутр. справ, 2022. С. 84–87.

9. Вітвіцька Н.В. Дії поліцейських офіцерів громади в разі невиконання обмежувальних заходів, обмежувальних приписів або непроходження програми для кривдника: кримінально-правовий аспект. *Актуальні проблеми кримінального права*: матеріали XIII Всеукр. наук.-теор. конф. (м. Київ, 30 лист. 2022 р.). К. : Нац. акад. внутр. справ, 2022. С. 205–207.

На основі проведеного аналізу комісія зробила висновок, що праці Вітвіцької Н.В., містять науково обґрунтовані теоретичні положення і практичні рекомендації, що дає підстави запровадити їх для використання в освітньому процесі Національної академії внутрішніх справ, зокрема при викладанні навчальних дисциплін «Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції», «Актуальні проблеми поліцейської діяльності», «Організація діяльності дільничних офіцерів поліції», «Поліцейська діяльність», «Поліцейські заходи та заходи адміністративного примусу. Протидія домашньому насильству», «Практикум з протидії окремим видам адміністративних правопорушень» під час підготовки навчально-

методичних та дидактичних матеріалів, а також рекомендувати їх до вивчення під час самостійної роботи здобувачів вищої освіти.

Члени комісії:

Вікторія БОЙЧУК

Дар'я ГОРБЕНКО

Сергій БРАТЕЛЬ

Олена ТИХОНОВА

Людмила ГАЙДАР

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор Національної
академії внутрішніх справ
Доктор юридичних наук, професор
полковник поліції

Олег ТАРАСЕНКО

19 05 2025 року

АКТ

19.05.2025

м. Київ

№ 69-нр

Впровадження результатів дисертації
Вітвіцької Наталії Володимирівни
«Адміністративно-правовий статус
поліцейського офіцера громади»
в наукову діяльність НАВС

Уклала експертна комісія з виявлення, узагальнення та впровадження позитивного досвіду роботи у складі:

- т.в.о. начальника відділу організації наукової діяльності, кандидата юридичних наук старшого лейтенанта поліції Горбенко Дар'ї Андріївни;
- завідувача кафедри поліцейської діяльності, кандидата юридичних наук, професора полковника поліції Брателя Сергія Григоровича;
- начальника відділу аспірантури (ад'юнктури) і докторантури, доктора юридичних наук, професора підполковника поліції Тихонової Олени Вікторівни;
- завідувача загальної бібліотеки Гайдар Людмили Георгіївни.

Комісія розглянула й узагальнила матеріали дисертації, поданої на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право», наукові праці ад'юнкта аспірантури (ад'юнктури) і докторантури Національної академії внутрішніх справ Вітвіцької Наталії Володимирівни «Адміністративно-правовий статус поліцейського офіцера громади» та на основі проведеного аналізу зробила висновок, що надана робота містить низку обґрунтованих теоретичних положень і пропозицій спрямованих на удосконалення адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади.

Проаналізовано основні результати дослідження Вітвіцької Н.В., зокрема наукові праці, в яких опубліковані теоретичні положення дисертації:

1. Vitvitska N. Community police officer as an object of domestic and foreign administrative and legal research. *Підприємство, господарство і право*. 2022. № 4: С. 17–22. URL: <http://www.pgp-journal.kiev.ua/archive/2022/4/3.pdf>.

2. Вітвіцька Н.В. Поліцейський офіцер громади в Україні та подібні програми в інших країнах світу. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 7. С. 230–232. URL: http://www.lsej.org.ua/7_2022/52.pdf.

3. Вітвіцька Н.В. Особливості відбору поліцейського офіцера громади. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 11. С. 401–403. URL: http://lsej.org.ua/11_2022/95.pdf.

4. Вітвіцька Н.В. Юридична відповідальність поліцейського офіцера громади. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2023. № 4. С. 54–59. URL: <http://journals.lvduvs.lviv.ua/index.php/law/article/view/802/789>.

5. Вітвіцька Н.В., Білик В.М. Функції, завдання та організація діяльності поліцейського офіцера громади. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 11. С. 529–531. URL: http://lsej.org.ua/11_2023/129.pdf.

6. Вітвіцька Н.В. Заснування проєкту «поліцейський офіцер громади». *Features of the development of modern science in the pandemic's era: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the II International Scientific and Theoretical Conference (Berlin, 15 July 2022)*. Berlin : European Scientific Platform, 2022. С. 71–72.

7. Вітвіцька Н.В. Взаємозв'язок поліцейського офіцера громади з громадою. *Science of post-industrial society: globalization and transformation processes: матеріали III Міжн. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, м. Відень, 22 лип. 2022 р.)*. Вінниця, Відень : ГО «Європейська наукова платформа», ТОВ «International Centre Corporative Management» 2022. С. 138–139.

8. Вітвіцька Н.В. Нормативно-правове регулювання поліцейського офіцера громади. *XII наукові читання, присвячені пам'яті академіка В.В. Конейчикова: матеріали наук.-практ. конф. (м. Київ, 17 лист. 2022 р.)*. К. : Нац. акад. внутр. справ, 2022. С. 84–87.

9. Вітвіцька Н.В. Дії поліцейських офіцерів громади в разі невиконання обмежувальних заходів, обмежувальних приписів або непроходження програми для кривдника: кримінально-правовий аспект. *Актуальні проблеми кримінального права: матеріали XIII Всеукр. наук.-теор. конф. (м. Київ, 30 лист. 2022 р.)*. К. : Нац. акад. внутр. справ, 2022. С. 205–207.

На основі проведеного аналізу комісія зробила висновок про те, що вищезазначені матеріали дисертаційного дослідження Вітвіцької Н.В. застосовуються під час підготовки монографій, підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій, узагальнення аналітичних матеріалів, обґрунтування пропозицій до чинних проєктів нормативно-правових актів, підготовка яких потребує проведення відповідних наукових досліджень або містить наукову складову.

Члени комісії:

 Дар'я ГОРБЕНКО
 Сергій БРАТЕЛЬ
 Олена ТИХОНОВА
 Людмила ГАЙДАР